I. L. CARAGIALE

TEATRU

I

Colecţiunea Şaraga.

Preţul I leŭ.

Avem onoare de a aduce la cunoştinţă că ne ocupăm şi cu vînzarea de cărţĭ literare-române, tiparite în timpurile cele mai vechĭ, pănă în prezent, putem dar servi pe ori-cine, după cerere, cu or-ce cărţĭ rare româneştĭ.

Aseminea ne maĭ ocupăm foarte mult şi cu cumpărarea de cărţĭ antice româneştĭ, fie istorice saŭ bisericeştĭ, atât manuscrise cât şi tipărite, avînd o vechime de cel puţin 200 anĭ şi bine înţeles, să fie pe cât posibil de complecte.

Maĭ cumpărăm şi manuscrise în limba slavonă-rusească, documente vechĭ, maĭ cu seamă scrise pe pergament, saŭ pe hărtie, avênd o vechime de 200—400 anĭ, şi chiar maĭ vechĭ, însă să fie aseminea complecte şi cît se poate de bine conservate. Tot odată cumpărăm şi monede antice romăneştĭ.

Rugăm dar, că dacă din întîmplare posedaţĭ aseminea cărţĭ, sau poate cunoaşteţĭ pe cine-va care posedă asemenea opere vechĭ, dorind a le vinde, bine voiţĭ a ne face cunoscut aceasta, aretându-ne detailat titlul fie-căreĭ cărţĭ, anul, dacă sunt manuscrise sau tipărite, dacă sunt in bună stare, precum şi preţul ce cereţĭ.

FRAŢII ŞARAGA

IAŞI

TEATRU

NĂPASTA, CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA,

O SCRISOARE PIERDUTĂ

VOL. I.

IAȘĬ
Editura librărieĭ Frațĭ Șaraga.
[1894]

NĂPASTA

Dramă în douĕ acte.

—▬—

PERSOANELE

DRAGOMIR, cărciumar	*Dl. Gr. Manolescu*
GHEORGHE, invĕţătorul satului . . .	*C. Mărculescu*
ION, ocnaş	*C. Nottara*
ANCA, soţia lui Dragomir	*D-na A. Romanescu*

Căţiva oameni. — Intr'un sat de munte.

I

NĂPASTA

Doamneĭ ANA T. MAIORESCU

Interiorul unei cărciume, clădire cu grinzi de lemn. In fund, la mijloc, ușa de intrare; la stînga, fereastră mare de prăvălie cu oblon; lăngă fereastră taraba. La stînga, planul intăiu și al doilea, două uși cari dau in două odăi. La dreapta, planul intăiu, chepengul beciului și o ușe care dă in celar. La stînga, în față, o masă de lemn și scaune rustice. Lavițe pe lăngă pereți.

ACTUL I

SCENA I

DRAGOMIR, GHEORGHE și ANCA

(Toți trei stau imprejurul mesii, pe care arde o lampă mică cu petrol. Gheorghe ține o gazetă in mănă. Anca lucrează la o cămașe).

GHEORGHE

... E greu să scape, firește.. dar se 'ntĕmplă... Așa fac mai toți căți scapă: dintru 'ntăi s'arată pocăiți,

se prefac proşti, se dau tot cu binişorul, şi odată, când le vine bine, p'aici ţi-e drumul...

DRAGOMIR

Adică şi ĕsta era şiret... se prefăcea... (zimbind) Am inţeles!

GHEORGHE

Ştiu eu?

DRAGOMIR

Fugi, mă, d'acolo!

GHEORGHE

De ce să nu crezi că s'a prefăcut?

ANCA

Asta e! nouĕ ani de zile!... Cine se preface atâta vreme aşa, şi să nu fi fost nebun, tot acolo ajunge... până la urmă tot nebuneşte.

DRAGOMIR

Dac'a fost ticălos prostul! L-a găsit cu cămaşa plină de sânge, a vĕzut la el luleaua, tutunul şi amnarul mortului... Dacă s'a bucurat să fure nişte nimicuri de la un mort pe care l-a găsit in pădure, eu stric?... Era tĕmpit... când i-a citit osinda, ridea...

ANCA (cu mult interes)

Cum?... de unde ai vĕzut tu când i-a citit osinda?

DRAGOMIR

Am fost la judecată.

GHEORGHE

Ai fost?

ANCA (din ce în ce maĭ interesată)

La care judecată?

DRAGOMIR (contrariat)

La jurați, când l-a osindit.

ANCA

Ai fost tu la jurați!... și mie atâția ani de zile să nu-mi spui!

DRAGOMIR

Ți-am spus...

ANCA

Ba nu.

DRAGOMIR (supĕrat)

Ei! așa e, nu, firește. La ce?... Să 'ncepi iar să-mi bocești pe rĕposatul?

ANCA (clătinând din cap)

Dragomire? (se scoală și trece la tarabă)

DRAGOMIR (după ce s'a uitat urît la ea, către Gheorghe)

Ia citește, mă, inainte, să vedem ce s'a făcut nebunul.

GHEORGHE (căutând șirul in ziar, apoi urmând citirea)

«... precum și toate cercetările au fost zadarnice. Soldatul mărturisește că de multe orĭ a mers cu ne-

bunul la apă, că-l lăsà la făntănă singur şi el se ducea să-şi vază amanta. Nebunul venea cu doniţele pline şi-l chema să se intoarcă impreună la temniţă. Tot timpul, nebunul a fost ca şi liber, in ori-ce caz foarte puţin păzit. Era bun şi foarte simpatic tutulor —afară de accesurile acute in care-l apuca mania persecuţiei. După cum afirmă soldatul, nebunul ar fi căzut in ocna veche, care e părăsită de pe vremuri...»

DRAGOMIR (cu interes)

Care va să dică... a murit...?

GHEORGHE

Ba bine că nu.

DRAGOMIR (aparte)

A murit!...

GHEORGHE

Ia spune, Dragomire, ce fel de om era... Eu n'am vĕzut de când sunt o judecată la juraţi... Aş vrea să vĕz şi eu odată... Ce face, ce zice, omul pe care-l judecă?

DRAGOMIR

Ce să facă?... Stă şi el intre puşti şi aşteaptă să se isprăvească mai degrab...

ANCA (de la tarabă)

Dar tu, Dragomire, ai mers aşa din intĕmplare ori dinadins?

DRAGOMIR (intorcĕndu-se spre ea)

Dinadins?... Ce nu ţi-e bine...? De ce să merg dinadins? (lui Gheorghe) S'a nemerit să fiu în oraş... mĕ

dusesem să vĕnz nişte lănă. (rĕstit cătră Anca, care şede rezemată cu coatele pe tarabă) Ce faci acolo?

ANCA

Nimic... Ascult.

DRAGOMIR

Asculţi! (din ce in ce mai aspru) Nu 'ncepi iar să boceşti pe rĕposatul? că iar am vorbit de el... Aide de! incepe... jeleşte-l!... (Anca trece binişor şi iese in stinga; — cătră Gheorghe) Eu zic că nebunul nu era vinovat; degiaba l-a băgat douăzecĭ de ani la ocnă!

GHEORGHE

Ştii c'ar fi ciudat—că s'a mai intĕmplat aşa lacru... —să te pomeneştĭ că prinde vre-un tălhar şi ala spune tot: eu am făcut acu căţi-va ani omorul din pădurea Corbenilor... uite de ce şi uite cum... Ai?

DRAGOMIR

Se prea poate.

GHEORGHE

Ce te faci atuncea cu nebunul?

DRAGOMIR

Care?

GHEORGHE

Care a fost osindit degiaba.

DRAGOMIR

Ai zis c'a murit.

GHEORGHE

Să zicem că trăește....

DRAGOMIR

Cum să trăească?... a căzut in ocna părăsită..

GHEORGHE

Nu... să zicem că n'a căzut, să zicem c'a fugit și pun măna pe el... Cine-i plătește atăția ani de necaz?

DRAGOMIR

Dumnezeu... (pauză) Mă, Gheorghe, tu cam știi legile...

GHEORGHE

Așa ș'așa... (Anca intră și se oprește in ușe)

DRAGOMIR

Nu-i așa că un om care a făcut o faptă... un omor... nu-i așa că dacă vine singur peste dece ani și se mărturisește, nu mai are nici o pedeapsă...?

GHEORGHE

Căt e nu știu sigur, dar știu că e un termen: dacă trece ala, s'a isprăvit...

ANCA (care a ascultat din pragul ușii, coboară; e plănsă)

Cum adică? la zece ani un ucigaș poate veni să spuie singur ce-a făcut și lumea il lasă in pace.

GHEORGHE

Așa e legea...

ANCA

Bună lege, zěu! (se șterge la ochi)

DRAGOMIR

De ce nu te pui tu să facĭ alta mai bună? (fixănd-o) Iar ai venit! (lui Gheorghe) Vezi de ce nu i-am spus... pentru că de căte ori vine vorba de răposatul, ori işi aduce aminte de el căt de departe, imi urlă toată ziua. (către ea) Mergi d'aici şi nu mai mĕ bocì pe cap, cobe!... Ştiu că dacă m'ar omorì pe mine, mi-ai juca hora la soroace in loc să-mi faci pomană... (pauză; Anca se retrage) Dacă era să boceşti toată viaţa pe bărbatu-tĕu ĕl d'intăi, de ce te-ai măritat a doua oară?... Aide... mergi!

ANCA

De ce nu eşti mai blănd, Dragomire?

DRAGOMIR

Pleacă odată...!

ANCA

Mĕ duc. (iese in fund)

SCENA II

DRAGOMIR, GHEORGHE

DRAGOMIR

Du-te la pĕcatele! (se scoală supĕrat)

GHEORGHE (după o pauză)

Fie, măi vere, prea aspru eşti cu muierea.

DRAGOMIR

Ia lasă-mĕ 'n pace şi tu... Ştii tu cum trăesc eu ?... ştii tu ce am făcut eu pentru femeea asta ?... că mai bine imi frăngeam gătul pănă să n'o fi intălnit !... Dacă nu era femeea asta indĕrĕtnică, eu eram astăzi alt-fel de om ! Tu nu ştii ce s'a petrecut intre mine şi ea.

GHEORGHE

Da, da, vĕz ce se petrece. Vĕ canoniţi unul pe altul degeaba : nici tu nu eşti de ea, nici ea de tine.

DRAGOMIR

Ea m'a luat ca să aibă cine să-i ţie soroacele de sufletul rĕposatului. Din zioa intăia a cununiei şi pănă astăzi, odată n'am vĕzut-o zimbind ; de atunci şi pănă astăzi cu trupul e aicea pe lumea asta şi cu găndul e la Dumitru pe lumea aialaltă.

GHEORGHE

O fi fost cu ea mai bun ca tine.

DRAGOMIR

Mai bun !... De unde ştia ea din ziua intăia că n'o să fiu şi eu poate mai bun de cât el. Eu n'o iubeam?... că dacă n'aş fi iubit-o !... Şi mai insfărşit inţeleg să plăngă o femee pe bărbat dacă e vĕduvă... da dacă s'a măritat odată cu altul... Care-i ala să rabde asta?... Atunci de ce s'a maĭ măritat ?

GHEORGHE

Eĭ !

DRAGOMIR

Da ; de ce... dacă nu se poate despărţi de umbra

rĕposatului? Ba zi că e o femee nebună, care mi-a stricat mintea şi mie. Eu sunt sănĕtos, crezi, de când am luat-o?... Uf! m'am săturat! De opt ani de zile, Dumitru şi iar Dumitru; pe el îl auz când vorbeşte ea, când mĕ uit la ea, îl vĕz pe el... Eu trăesc in casă, mănânc la masă, dorm la un loc cu stafia luĭ... Aşa! asta n'o să mai meargă mult! (Anca intră din fund incetinel, se opreşte in uşă şi ascultă; Gheorghe o vede şi face o mişcare; Dragomir, atras de mişcarea lui Gheorghe, se intoarce şi o vede) Uite-o! Uite-l! El e... Dumitru! (către ea) Ieşi! ieşi! fugi, să nu te vĕz! (Anca stă locului cu ochii pironiţi asupra lui) Te duci? or mĕ duc eu... Să nu te vĕz! (porneşte spre ea, ea inaintează spre el; se repede, o apucă de mână ş'o aduce hotărît in faţă) Ce vrei?... Ce te uiţi aşa la mine?... Ce gândeşti?... Eu l-am omorît?... Da? Spune! (o smuceşte).

ANCA (hotărit)

Dragomire, eşti nebun... (işi face cruce)

DRAGOMIR

Nebun?... Spune... (o smuceşte iar)

GHEORGHE

Dragomire!

ANCA

O!... nebun!

DRAGOMIR

Nu, să spui... Din două una: or crezĭ că l'am omorit eu...

ANCA

Poftim! asta-i vorbă de vorbit!

DRAGOMIR

Da... și atunci de ce mai trăeștĭ cu mine;... or nu crezi și atunci de ce mĕ chinuești pe mine?... ce ai cu mine? Lasă-mĕ in pace pe mine cu Dumitru al tĕu! (o impinge de mănă și sue; ea vrea să facă un pas spre el) Lasă-mĕ in pace! (acelaș joc) Lasă-mĕ in pace! (iese foarte turburat prin fund trăntind ușa).

SCENA III

ANCA, GHEORGHE.

GHEORGHE (sue pănă in fund)

Dragomire! Dragomire!... S'a dus!

ANCA (coborind la stănga aparte)

Se duce la cărciuma Popiĭ... acasă n'are ce bea.

GHEORGHE (din fund)

Anco! (coboară incet)

ANCA

Tot aici ești?... Gheorghe, de ce nu-ți schimbi tu găndurile, mă băete, și vrei să mi le schimbi pe ale mele? Imi pare rĕu de tine!... Așa necăjită cum sunt, de ce nu mĕ lași tu necazului meu și mai mĕ turburi și tu?

GHEORGHE

Pentru că...

ANCA

Pentru că mĕ iubești... Asta o știu...

GHEORGHE

Da, pentru că te iubesc...

ANCA

Lasă-mĕ pĕcatelor mele, Gheorghe, și du-te. Eştĭ tinĕr... mergi de-ți caută norocul aiurea... Așa cum mĕ iubești tu pe mine, eu nu te pociu iubi...

GHEORGHE

Tu nu poți iubi?

ANCA

Ba... oiu fi iubit și eu odată... dar n'am avut parte... Acu la mine a trecut vremea iubitului... D'aia Gheorghe, iți mai spui odată, caută-ți norocul în altă parte.

GHEORGHE

In altă parte?... Bine...

ANCA

...De ce să-ți incurci tu o viață tinĕră cu pățeli trecute, să iei o femee cu gânduri vechi? Ș'apoi chiar așa... cum să mĕ iei?

GHEORGHE

Ți-am spus...

ANCA

Să mĕ despart eu acum de Dragomir?... nu se poate.

GHEORGHE

Zici că ți-e negru să-l vezi.

ANCA

Da... da, mie Dumnezeu mi l-a trimis pe el; și Dumnezeu știe ce face... eu trebue să fac voia lui...

GHEORGHE

Bine, Anco, fă cum vrei, trăește cum iți vine... Eu m'am hotărît să plec din satul ĕsta...

ANCA (repede)

Să pleci ?

GHEORGHE

Da... Eu te iubesc, tu nu mĕ poți iubi... ce ar semĕna să mai stau aici degiaba ?

ANCA (tristă)

Pleci !

GHEORGHE

Da... Lumea a cam simțit... eu să mĕ stăpânesc nu pociu... și nu voĭu să mĕ fac de batjocură, să mĕ țiu de urmele tale ca un nătĕrĕu. (Anca stă pe gânduri) Nu mai merge... să fiu prieten cu bărbatu-tĕu, care nu-i om de felul meu, numai ca să te pociu vedea mai des !... Ești o femee... nu știu cum să-ți zic... Ți-e drag să trăești cu un om care se poartă cu tine ca cu un căine, și mĕ gonești pe mine, care te iubesc... Bine... Atunci mai bine să nu te mai vĕz de loc.

ANCA

Care va să zică, pleci ?... adevĕrat ?

GEORGHE

Da...

ANCA

Când ?

GHEORGHE

Cât s'ar putea mai curĕnd... peste câteva zile.

ANCA

Rĕu imi pare.

GHEORGHE

De ce ?

ANCA

De ce, de ne-ce, imi pare rĕu...

GHEORGHE

Dacă nu mĕ iubeşti ?

ANCA

Ce copil eşti ?... Eu nu te iubesc pe tine, dar tu mĕ iubeşti pe mine: nu înţelegi tu că mai dor o să-mi fie mai la urmă mie de tine decât ţie de mine...

GHEORGHE

Atuncea...

ANCA

Ce ?

GHEORGHE

Vino cu mine.

ANCA

Nu se poate.

GHEORGHE

Prin urmare eu ce să fac?

ANCA

Tu... tu să te duci, Gheorghe, cu Dumnezeu; de dorul meu să nu-ți pese... (plănge)

GHEORGHE

Anco, plăngi?

ANCA

Da.

GHEORGHE

Pentru ce?

ANCA

De prisos să-ți spuiŭ.

GHEORGHE

Dacă plăngĭ...

ANCA

Să-ți vorbesc drept, Ghoorghe: eu iți sunt cu mult datoare ție... Mulhă putere mi-a dat prieteșugul tĕu și găndul că un om așa de voinic ca tine mĕ iubește... Găndul că tu ai fi în stare să faci odată ș'odată o jertfă mare pentru mine era sprijinul sufletului meu amărit... Dacă tu te duci, cum remăiu eu?

GHEORGHE

Ce jertfă? s'o fac.

ANCA

Nu pociu acuma... nu știu... n 'am ce să-ți spuiu (stă un minut la gănduri) Gheorghe, dacă mĕ iubești mult... mult... (schimbănd repede tonul) du-te acuma de dormi liniștit și vino măine dimineață aici: Dragomir pleacă la tĕrg, putem sta mai mult de vorbă... Du-te... Noapte bună.

GHEORGHE

Noapte bună, Anco. (pleacă spre fund)

ANCA (aparte)

Pleacă (el dă să iasă; cu glasul jumătate) Gheorghe!

GHEORGHE (întorcêndu-se)

M'ai chemat?

ANCA

Nu... (el o privește lung, apoi vrea să plece) Ba da! (el se intoarce iar și coboară cu aerul intrebător)

GHEORGHE

De ce?

ANCA

Nu pricepi?

GHEORGHE

Nu.

ANCA (cu multă intenție)

...Tu n'ai simțit, n'ai priceput deloc că și eu te iubesc?

GHEORGHE

Tu... pe mine?... adevĕrat?

ANCA

Adevĕrat... Trebue să-ți spuiŭ, că nu mai pociu. (fórte volubil) Gheorghe, Dragomir o să vie acum beat... Când se întoarce beat, mĕ'njură și se culcă și doarme dus de poți tăia lemne pe el... Vino! Dela tine din deal se vede fereastra asta... oblonul este închis... Pândește: când ĕi vedea lampa la ochiul oblonului, vino degrabă... te aștept!

GHEORGHE

Mĕ iubești?

ANCA

Da, da să nu uiți că sunt nevasta lui Dragomir... dacă moare el sunt a ta!... Gheorghe, m'am jurat: când o cădea a d'întâi lopată de pămĕnt pe coșciugul lui, eu să fiu in brațele tale... Ai priceput?...

GHEORGHE

S'aștept o viață intreagă...

ANCA (scurt)

Ești un prost! M'ĕi fi iubind tu, da nu mĕ'nțelegĭ... Gândește-te mai bine la ce am vorbit... Cum vezi lumina, vino, să nu te aștept... Du-te...

GHEORGHE (transportat)

Mĕ duc... viu... Mĕ iubești?

ANCA

Da, da, te iubesc. (îl stringe în brațe cu putere, apoi îi face vênt prin fund și incue).

SCENA IV

ANCA (singură, privind spre fund)

Gheorghe, Gheorghe, ce pěcat te mănă pe tine!... (coboară incetinel la masă) O fi in stare băiatul ĕsta ușurel de căte se laudă? să vedem... Unde o fi căinele? la cărciuma Popii... joacă cărți și bea... Să vie iar beat să mě injure și să mě amenințe!... Aș vrea să știu căt o să mai ție asta!... Mult, nu crez!... (ascultă) Hahà! vine... el este... (își ia lucrul și stă la masă. — O bătae in ușe.—Anca se ridică și stă un moment) Am incuiat... (incă o bătae. Anca merge la ușe) Acuș-acuș! (descue)

SCENA V

ANCA, ION.

ION (foarte obosit și cam tremurănd)

Bună vremea, nevastă.

ANCA

Mulțumim dumitale, om bun... Ce poftești?

ION

Imi dai de măncare?

ANCA (aparte)

Ĕsta nu-i din sat... e străin (tare) N'avem de mâncare, omule... pleacă.

ION

Da... mĕ lași să dorm ? lasă-mĕ să dorm...

ANCA (aparte)

E un om rĕu, e beat, or ce ? (tare) Caută-ți de drum, creștine ; (cam aspru) aide ?

ION (sfios și apărându-se ca de o lovitură la cap)

Mĕ duc... să nu mĕ bați... să nu dai !

ANCA

Dèc ! de ce să te bat...? du-te sĕnătos.

ION (vrea să plece, iși pierde puterile și se reazimă de ușe)

Nu mai pociu.., (rugându-se frumos) Dă-mi ceva să mănânc, fă-ți pomana... mi-e foame. (se lase binișor pe lavița din stînga ușii.

ANCA

Ĕi fi bolnav ?

ION

Nu.

ANCA

Da ce ai ?

ION

Mi-e foame... sunt ostenit ?....

ANCA

Da... de unde vii dumneata?

ION

Hehè, de departe... tocma dela munte.

ANCA

Și ce vĕnt te-a bătut pe la noi?

ION

M'am rătăcit.

ANCA

Da 'ncotro mergeai?

ION

Nu știu...

ANCA

Cum să nu știi unde mergeai?

ION (încet și confidențial)

Vezi că eu... sunt nebun...

ANCA

Nebun?!

ION

Hăhă!... Da nu m'apucă totdeauna... Și când mĕ chinuește Necuratul, numa vine Maica Domnului de mĕ scapă... Necuradtul mi-(poroncit de oĕ ori să-mi fac seama singur... ca să-mi ia sufletul...

ANCA

Sărmane, cine ştie ce pĕcate !...

ION

Da Maica Domnului nu m'a lăsat. (se închină).

ANCA

Şi din ce ţi-a venit ?

ION

Din bătae... Şi când mĕ speriiu m'apucă, fie pe pustii locuri! şi, când e să m'apuce, imi vine întăi cu grije şi cu scărbă şi pe urmă cu spaimă... şi mĕ arde. (arată moalele capului) Eu am o bubă aici inăuntru... Da-mi dai ?

ANCA

Ce ?

ION

De măncare...

ANCA

A ! uitasem, uità-te-ar relele ! (merge la tarabă, taie un codru de păne şi i-l dă) Na, omule.

ION

Bodaproste!

ANCA

Vrei ş'un rachiu ?

ION

Dacă'mi dai...

ANCA (ii dă un țoiu de rachiu)

Da cum s'a intîmplat să-ți vie?... E de mult?

ION

Vreo zece ani...

ANCA

Zece ani... Și cine te-a bătut?... de ce?

ION

Degiaba... Eu eram pădurar la Corbeni...

ANCA (aparte)

Pădurar la Corbeni!... (tare) Cine te-a bătut?

ION

La judecată... că nu vream să spui.

ANCA (cu nerăbdare)

Ce?

ION

Că de ce l'am omorit...

ANCA

Omorit! (aparte) Doamne Isuse Christoase! cine e omul ĕsta? (cu teamă c'a aflat adevĕrul) Te chiamă... Ion...

ION (dănd din cap)

Ion mĕ cheamă.

ANCA

Și zice c'ai omorit pe...

ION

...Pe Dumitru Cirezarul...

ANCA (aparte)

Cum a ajuns omul ĕsta aci ?... Tu, Maica Domnului ! i-ai fost călăuză ; tu l'ai purtat pe căi necunoscute și mi l'ai trimes aici ca să ridice din calea hotăririi mele indoiala...

ION (moțăind)

Acu mi-e somn... (ascultă ca dedeparte) De ce urlă căinele ?

ANCA

Nu urlă niciun căine.

ION

Ascultă...

ANCA (aparte)

Aiurează. (tare) Ioane, vrei să te culci ?

ION

Da.

ANCA

Scoală, (il ajută să se rădice) vino cu mine... Aide p'aici (il duce de mîni incetinel spre stinga, planul intăiu)

ION

Când urlă căinele, moare cineva... (șovăe, ea il sprijinește)

ANCA

Incetinel...

ION

Tu știi cine o să moară... O să moară Ion?... Dacă Ion moare, scapă de dracul?... (se oprește, face o grimasă de durere și pune mână la cap) Mĕ doare! (Amândoi ies incet)

SCENA VI

GHEORGHE, ANCA.

GHEORGHE (intră repede din fund)

Anco! (venind spre stînga) Anco!

ANCA (venind din stinga)

Gheorghe! (repede) Ce cauți? ce vrei? Nu ți-am spus să nu vii până nu ți-oi face semn? Ți-am făcut semn? Vrei să dea Dragomir peste tine aici?... Pleacă, du-te și nu mai veni până nu te chem...

GHEORGHE

Stai să-ți spuiu... Am venit să-ți aduc o veste bună.

ANCA

Ce veste bună?

GHEORGHE

Viu dela cârciuma Popii... Dragomir e tot acolo... E bĕut... A jucat cărți, a pierdut și-a făcut cinste la toți... E acolo popa, notarul, primarul, sunt toți in odae...

ANCA

Asta ți-e vestea a bună?

GHEORGHE

Stai... Dragomir pleacă până'n ziuă.

ANCA

Ei! merge la têrg.

GHEORGHE

Nu... pleacă, nu se mai intoarce.

ANCA

Ce?

GHEORGHE

Te lasă... se duce în lume!

ANCA

Cum? (aparte) Nu crez cu asta.

GHEORGHE

Anco...

ANCA

Aida-dè! maĭ sunt și eu p'aici.

GHEORGHE

Nu-ți pare bine? N'ai zis că mĕ iubești?

ANCA

Ei da! ș'apoi... dacă te iubesc?

GHEORGHE

Când bărbatul iși părăsește nevasta, ea are drept, după lege, să se despartă de el și să ia pe cine-i place.

ANCA (impacientă)

Ce vorbeşti prostii... Cum o să plece Dragomir? Unde să plece?

GHEORGHE

N'a spus unde, dar işi ia ziua bună dela toţi... zĕu! până in ziuă se porneşte...

ANCA

Om vedea... (aparte) Aşa? (stă pe gânduri)

GHEORGHE

La ce te găndeşti?

ANCA

Gheorghe, uite-te la mine bine! eşti tu bărbat in toată firea, ori eşti un om uşurel?... Mĕ pociu eu increde in tine? Faci ce ţi-oiu zice eu?

GHEORGHE

Fac.

ANCA

Dar dacă nu faci?

GHEORGHE

Spune ce, să fac!

ANCA

Bine... Să vedem ce-ţi poate dragostea: du-te şi orice s'ar intĕmpla, până nu vezi semnul, nu te mişca. (Gheorghe face o mişcare) Fără vorbă multă, pleacă.)il impinge spre fund)

GHEORGHE

Anco!

ANCA

Du-te

GHEORGHE

Mĕ iubeşti?

ANCA (foarte impacientată)

Da, da du-te (iĭ impinge afară) Să nu te intilneşti cu el... ia seama. (inchide)

SCENA VII.

ANCA (singură, coboară la uşa din stinga şi ascultă; o deschide binişor şi se uită inăuntru; trece apoĭ şi şade la masă)

Vrea să plece... Ce să fac?... Să mĕ duc să strig in gura mare... să dau pe vinovatul adevĕrat pe măna judecătorilor şi să scap pe nevinovat... Dar dovada? Bănuiala mea. Dar ce dovadă o să fie asta dacă el o tăgădui?.... Ia stai... Care va să zică el mai are un an să o ducă cu frica in sin... anul ĕsta o să umble fugar, şi peste un an işı poate spune singur fapta, şi... s'a isprăvit... Să rĕmăe nepedepsit... Aşa e legea, bine; dar eu pociu să-l las aşa?... Nu... nu se poate (pauză) Nebunul ĕsta tot e osindit odată... Pentru un pĕcat, doĕ ori zece, un om tot cu o viaţă plăteşte... Şi fără altă vină nouă, nebunul tot are să fie prins până la urmă şi intors acolo de unde a fugit.. (pauză) Şi dacă e vorba, ce este mai bine pentru nebun ă să-şĭ tĕrască viaţa pribeag şi chinuit, fără adăpost,

fără o sdreanță pe el, fără hrană, or să trăiască la inchisoare îmbrăcat, hrănit și ingrijit la vreme și adăpostit?... Să fie slobod e mai bine? să se bucure de lumina soarelui in bună voe?... Dar e nebun... Mai are nebunul bună voe?... Lumina soarelui fără lumina minții... O să-i ție lumina soarelui singură iarna de cald, ori de foame vara? O să găsească ori nu un suflet de creștin să-l miluiască cu o fărimă de pâine... o să degere, or o să se coacă toată ziua, nemâncat, gonit de lipsa lui de voe, și seara o să adoarmă de foame pe pămĕntul gol... Așa-așa... locul lui e la ocnă... Dumnezeu, cine știe pentru ce pĕcate, l-a aruncat in prăpastie, dar a fost și bun și i-a luat mintea cu care să-și judece ticăloșia: i-a dat greutatea... dar i-a luat cumpĕna! (stă pe gândurĭ)

SCENA VIII.

ANCA, DRAGOMIR.

DRAGOMIR (intră și se oprește in prag, e palid și cam amețit

Anco!... Anco!

ANCA (tresărind)

Ai venit? (se scoală)

DRAGOMIR

Da... iți pare rĕu? Dacă iți pare rĕu... mĕ duc iar... (șovăe)

ANCA

Nu-mi pare rĕu c'aĭ venit; imi pare rĕu c... iar beat.

DRAGOMIR

Asta aşa e... sunt... ce e drept sunt cam beat... Am bĕut... dar de necaz am bĕut, (oftează) Da, să ştii tu... numai de necazul tĕu !

ANCA

De ce ai bĕut nu ştiu, ştiu că eşti beat... culcă-te.

DRAGOMIR

Nu voiŭ să mĕ culc... Am de vorbă cu tine...

ANCA

Lăs' că mai vorbim mâine dimineaţă, acuma nu poţi vorbi...

DRAGOMIR

Ba pociu... Dă-mi să beau.

ANCA

Tot mai vrei ?

DRAGOMIR

Tot mai vreau... Adu vin şi să stai aici, că am să vorbesc cu tine. (el stă la masă, ea îi aduce o cană cu vin)

ANCA

Na.... să-ţi treacă necazul.

DRAGOMIR (ridică cana la gură şi se opreşte)

Tu ! (rînjeşte la ea) tu, n'auzi ?... De ce vrei tu să mĕ otrăveşti pe mine ?

ANCA

Eşti nebun, vai de capul tĕu! Da de ce să te otrăvesc?

DRAGOMIR

Ca să te scapi de mine, ştiu eu!... şi să trăeşti cu altul...Poate că ai pus ochii pe Gheorghe, invĕţătorul... Am cam mirosit cu ceva... (rinjind) Vai de voi!... vĕ puiu capul la amăndoi! (aduce cana la gură şi iar se opreşte)

ANCA

Vorbeşti aiurea...

DRAGOMIR

Să mĕ otrăveşti, ai! (ii dă cana şi aspru) Na ici! bea tu intăi... să te vĕz eu că bei.

ANCA (ia cana, bea şi i-o dă inapoi)

Na.

DRAGOMIR

Tu, Anco, spune drept, ce găndeşti tu de mine?

ANCA (luăndu-şi lucrul)

Bine găndesc.

DRAGOMIR

Bine?... Bine să fie... Las'o incurcată... (pauză)

ANCA

Abà, Dragomire, cănd pleci tu?

DRAGOMIR

Unde să plec?

ANCA

In lume... știu eu unde? Am auzit că vrei să mĕ lași și te duci incotro ĕi vedea cu ochii...

DRAGOMIR

Cine ți-a spus?

ANCA

Ce-ți pasă... De ce, Dragomire?...

DRAGOMIR

Pentru că nu trăesc bine cu tine... nu mĕ iubești... tu nu-mi ești nevastă, imi ești vrăjmaș... pentru că tu m'ai nenorocit pe mine...

ANCA

Eu? aș vrea să știu și eu cum.

DRAGOMIR

Da tu... Dacă nu te cunoșteam pe tine, eu era să fiu alt-fel de om... (bea și oftează) Hehè! ce om era să fiu eu... Dar s'a dus... acu e degiaba... las'o incurcată!

ANCA

Și vrei să mĕ lași?

DRAGOMIR

Da, numai cătăva vreme... să vezi cum iți este și fără mine... (bea) Ascultă ici la mine... unde ți-e găndul?... Eu am o daraveră departe.... trebue să plec măine dimineață... Tu... fii cuminte... stai acasă și m'așteaptă. Să nu dea dracul!... căte taiu!

ANCA

O să zăboveşti mult?

DRAGOMIR

O lună, două, trei, mai mult... un an, nu ştiu...

ANCA

Dar ai să vii inapoi?

DRAGOMIR

Fireşte că viu... Tu ai să iei cu inscris dela Popa, — să mi-aduci aminte să-ţi dau inscrisul — cinci sute de lei... Hanul poţi să-l dai cu chirie; tot Popa vrea să-l ia... Şiţa de sub şură poţi s'o vinzi... Scăndurile de la deal o să le aducă peste căteva zile... mai ai să mai plăteşti vreo treizeci şi cinci de lei... să le vinzi; poţi apuca pe ele până la o sută de lei.

ANCA (după ce l-a ascultat cu răbdare, clătinănd mereu din cap)

Aoleu, Dragomire!

DRAGOMIR

Ce?

ANCA

Să mai crez eu că ai să te intorci? Eu nu văz că-ţi faci adiata? (se scoală Dragomire, tu n'ai să pleci... Cum se poate una ca asta! Să-ţi laşi tu casa ta şi să fugi aşa in lume... De ce? Ai scăpătat şi mergi să slugăreşti unde nu te cunoaşte nimeni?

DRAGOMIR

Aş!

ANCA

Ori te-a ars focul și mergi să cauți adăpost in altă parte ?

DRAGOMIR

Nu !

ANCA

Atunci ai făcut poate vreo faptă rea și ți-e teamă de rĕspundere, de pleci așa in străinătăți de la tine și de la ai tĕi...

DRAGOMIR

Dèc !.

ANCA

Că cine fuge aşa ? cine işi părăseşte aşa casa și locul tam-nisam și-și ia lumea în cap ?... Doar oamenii desnădăjduiți, or făcĕtorii de rele, or... nebunii.

DRAGOMIR (bea și rinjește)

Nebunii...

ANCA

Desnădăjduit n'ai de ce să fii, că slava Domnului, ai după ce bea apă... Fapte rele zici că n'ai făcut, că tu știi și Dumnezeu ce stă pe cugetul tĕu... Atunci, Doamne iartă-mĕ, ĕi fi nebun !

DAAGOMIR (acelaș joc)

Mai știi ? Oiu fi...

ANCA

De asta să nu rizi... ești tu nițel cam țicnit... adică, ce nițel ! ești bine de tot ; de mult ți-ai pierdut sărita... (Dragomir ascultă nervos) Noaptea visezi urit și sai din somn mereu... Ți-e frică să dormi cu lampa stinsă... Mai nainte, unde se intĕmpla la tine să te imbeți !... acuma iți bei mințile dintr'un țoiu de rachiu...

Mai nainte mĕ sileai tu să fac pomană și să țiu soroacele de sufletul lui Dumitru (Dragomir mișcare) — ba că ți-a fost prieten bun, ba că ce pĕcat că s'a prăpădit așa om de omenie! — Ajunsesem să mĕ mir eu de tine, cum tu bărbatul meu să nu mĕ lași o clipă măcar să-mi uit de bărbatu-meu ĕl d'intăi...Dela o vreme incoace, alta ș'alta: daca pomenesc căt de rar de el, te-apucă alte alea... Tu n'ai băgat de seamă ce-ai făcut adineaori?

DRAGOMIR

Cănd adineori?

ANCA

Adineori, cănd citea Gheorghe.

DRAGOMIR

Ei?

ANCA

Vorbești niște vorbe... de nu te-ar cunoaște omul ar crede...

DRAGOMIR

Ce vorbe? Ce-am zis?

ANCA

Ce nu se cade să vorbești... Incai la bĕutură, calea-valea... e omul cu mintea impăenjenită... Dar erai treaz...

DRAGOMIR

Ei! ce-am vorbit?

ANCA

Mi-ai zis să-ți spuiu ce crez eu de tine, că tu ai omorit pe Dumitru... și Gheorghe era de față...

DRAGOMIR

Și tu ce-ai rĕspuns?

ANCA

Ţi-am rĕspuns ca totdeauna... că eşti nebun.

DRAGOMIR (încruntat)

Nebun !...

ANCA

Uite, vezi... am luat seama că nu-ţi place deloc s'auzi vorba asta. Ce să fie cu tine, Dragomire ? Eu găndesc c'o fi vreun pĕcat... Să te spovedeşti... să te grijeşti...

DRAGOMIR

Ce, am să mor ?

ANCA

Nu se spovedeşte omul numai când are să moară...

DRAGOMIR (indispus)

M'oiu spovedì altădată, n'am vreme acuma.

ANCA

Cănd ?

DRAGOMIR

Când m'oiu intoarce...

ANCA

Dacă t'ei mai intoarce...

DRAGOMIR

Ei, aşa ! dacă m'oiu mai intoarce... (se ridică ameţit) m'oiu spovedì... Ei, ş'apoi ce ? Aşa e viaţa omului !

Pe toți tot dracul ii incalecă... toți o să moară, toți! Și eu o să mor... și tu o să mori, și Gheorghe și toți... pe rĕnd, pe rĕnd, ca la moară. (se uită lung unul la altul) Tu, femee, tu ești ispita... Anco, Anco! (ii face șovăind semn să vie după el) Aide!... Aide, tu, n'auzi?... Măine dimineață plec... Tu! de ce nu mĕ iubești tu pe mine? (o apucă)

Anca ~~DRAGOMIR~~ (vrĕnd să-l depărteze)

Lasă-mĕ...

DRAGOMIR

Nu te las... (o ține cu d'asila)

ANCA (ficsăndu-l)

Abà, Dragomire, ții tu minte alaltăieri la pomană —că uitaiu să te intreb — cănd a venit rezervistul ĕla, de ce ai fugit?

DRAGOMIR (o lasă și o impinge ușor incolo)

Care rezervist?

ANCA

Ĕla de semĕnà grozav cu Dumitru...

DRAGOMIR

Tu știi care e ĕla. (se intoarce spre masă)

ANCA (după o pauză)

Zici că pleci dis de dimineață?

DRAGOMIR (posomorit)

Da... plec...

ANCA

Atunci, culcă-te... ai și bĕut... e aproape de miezul nopții...

DRAGOMIR (bea ce a mai rĕmas in cană)

Mĕ duc ! (pleacă spre ușa odăii lui, la stinga, planul al doilea) Sunt beat...

ANCA

Crez... (urmăndu-l incet) Du-te de te odihnește... (subliniănd) și...

DRAGOMIR (din pragul ușii)

Și... ce ?

ANCA

Inchină-te... să nu mai visezi urit.

DRAGOMIR

Bine ! (iese in stinga. Anca se uită din ușe in odae)

ANCA

Așa... Dormi acuma. (inchide ușa și ascultă, trece apoi și ascultă la ușa cealaltă, apoi coboară) Inchină-te, Dragomire, că se apropie ceasul !

(Cortina)

ACTUL II

SCENA I

ANCA (singură la masă)

Să chem pe Gheorghe și să-l puiu să-i sfărime capul... să stau să mě spovedesc lui Gheorghe cu de-aměnuntul... Am eu vreme de asta acuma ?... Pociu să-i arět lui așa de scurt și in pripă cum s'a strecurat și s'a inșirat indelung, incet-incet, bănuială cu bănuială în sufletul meu, până să se inrădăcineze credința asta... că Dragomir e vinovat?... Să-mi pierz nóptea cu vorbe... Dar Gheorghe poate să nu vrea, or să nu fie in stare să facă așa faptă... Cum e băiatul ușurel, m'oiu căì că i-oiu fi spus... (pauză) Nu... N'am nevoe de ajutor... Să mě gândesc mai bine... Cine n'o să crează că tot nebunul fugit dela ocnă a omorit și pe Dragomir ?... (pauză) Da de ce să-mi fac pěcat și să mai străgănesc pe nevinovat ?... Aseară, la cărciumă, Dragomir le-a spus la toți că pleacă 'n lume.

Am destul răgaz pănă la ziuă să-l tĕrĕsc și să-l arunc in puț: a plecat, s'a dus... nu mai vine azi, nu mai vine măine, o lună, un an, nu mai vine deloc... M'a părăsit!... (pauză) S'a hotărit... (se scoală, merge la tarabă și ia o bardă, apoi coboară incet) Adică să fie greu lucru?... Doarme beat. Un uriaș doarme... doarme și cugetul lui și puterea lui și voia lui; viața lui arde incet și domol, cum arde luminarea fără să vrea să arză... O femee slabă, un copil fraged, hotărire numai să aibă, poate să sufle odată... ș'o stinge... (se joacă cu barda, cioplind binișor pe muchia mesii; in stinga s'aud gemetele nebunului; ea se trezește din gănduri și ascultă) Nebunul... S'a deșteptat... o să-l deștepte și pe el... Ce să fac? să-l trăsnesc in somn!... Să moară fără să știe că moare, fără să vază că eu il lovesc, fără să-și aducă aminte de Dumitru... Dacă n'o vezi că vine, aia nu mai e moarte! Nu, nu vreau in somn: atunci ar fi par'că ar dormì mereu... Da... să-l deștept intăi: să știe că-i vine moartea, dela cine și de ce... (pune barda pe tarabă și pornește spre ușa lui Dragomir, face cățiva pași și se oprește; ușa dela Dragomir se deschide, el apare foarte turburat)

SCENA II

ANCA, DRAGOMIR.

DRAGOMIR (speriat)

Anco!

ANCA (aparte)

El!

DRAGOMIR

Anco, am visat urit... mĕ doare măna !

ANCA

Aiurezi... te doare măna din vis...

DRAGOMIR

Mĕ injunghe unde am semnul de muşcătură.

ANCA

Şezi jos... tremuri. (el şade) De unde ai tu muşcătura aia la mână, Dragomire ?

DRAGOMIR

De mult.

ANCA

Bine, de mult; dar de unde ?... N'auzi ?

DRAGOMIR

M'am bătut când eram copil şi m'a muşcat unul pe care il trintisem...

ANCA

De ce nu vrei tu să-mi spui ce ai pe suflet ? Eu vĕz că tu nu eşti in toate ale tale... Tu ai un ghimpe in cugetul tĕu... Destăinueşte-te mie.

DRAGOMIR

Ţie ?

ANCA

Da, mie : (Dragomir mişcă din cap negativ) spune şi te uşurează ; dacă ţi-o duce-o mult aşa, o să inebuneşti...

DRAGOMIR

Să inebunesc!

ANCA

Da... Ce ai visat?

DRAGOMIR

Un cap de mort... cu dinții mari... vrea să mĕ mușce... mĕ doare...

ANCA

Te doare că nu vrei să spui, te doare că nu te hotărĕști să spargi buba și s'arunci rĕutatea afară... (pauză — se apropie binișor de el și-l apucă pe după gât) Ia ascultă, Dragomire... adică ce ar fi, cum stăm noi aici amăndoi, să te pomenești cu Dumitru (el face o mișcare) că intră binișor pe ușe... uite pe colo... (arată in fund) să-l vezi că vine, cum era el inalt și voinic, și se așează frumos colea la masă in fața ta: «Ei, bună-seara, frate Dragomire... Ce mai faci? Mai iți aduci tu aminte de mine?...» (Dragomir se sgărcește pe scaun și s'apucă de masă; ea ii ia repede capul in măini și cearcă să i-l intoarcă cu d'asila spre fund). Ia uite colo... colo... Iacătă-l... Vino, vino, Dumitre!... (vrĕnd să-i intoarcă cu toată puterea) Ci uite-te!...

DRAGOMIR (smucindu-se)

Lasă-mĕ!... (se scoală; s'aude țipănd nebunul; Dragomir se intoarce spre stinga; alt țipet)

ANCA

Ascultă... (Dragomir iși intoarce privirile dela stinga, ea se repede aproape de el și, jucănd spaima, șoptit) Dragomire! (il smucește și-l intoarce in loc cu fața spre stinga; el dă cu ochii de nebun,

scoate un strigăt inecat şi rĕmâne incremenit) Uite-l... Ştii cine e?... E nebunul care a scăpat dela ocnă...

DRAGOMIR

Ion ! (cade sdrobit pe scaun)

ANCA

El !

SCENA III.

DRAGOMIR, ANCA, ION.

ION (coboară tremurănd)

Mi-e foame... Imi dai să mănănc ?

ANCA (lui Dragomir incet)

Trebue să-l oprim aici până mâine... (merge la tarabă, ia pâine, o cană de rachiu şi ţoiuri şi le aduce pe masă) Şezi colea, Ioane...

ION

Şez (şade sfios in faţa lui Dragomir, care se dă inapoi cu scaunul)

ANCA (dându-i să bea)

Cum e la ocnă, Ioane ?

ION

Bodaproste... e bine. (la intrebările ei, Ion rĕspunde lui Dragomir)

ANCA

Şi cum ai fugit de acolo ?

ION (ca iluminat)

Vezi că s'a pogorit Maica Domnului la mine și zice: pe cum că, Ioane, când ĕi ajunge lă fântână sub deal, o să-ți iasă inainte cine să te aducă la mine, și să vii negreșit... să vii, că eu te scap de toți dușmanii tĕi, și o să-ți fie bine, că eu, Maica Domnului, o să puiu stavilă intre tine și rele: relele să nu mai poată trece la tine, și nici tu să nu mai poți trece la ele... (simplu) Așa...

ANCA

Ei...?

ION

Pe urmă vere, m'am dus la fântâna de sub deal și am pus donițele jos... Ei! era frumos și cald... și era pădurea singură... doar intr'o tufă fluerà de departe o mierlă... Numa, din spre partea dealului, iacătă că-mi iese inainte o veveriță,—vezi, o trimisese Maica Domnului! — sta in fața mea in două labe și se uita la mine drept cu ochii ei mititei și galbeni. Eu am dat s'o prinz, când colo ea... țușt! a sărit p'o cracă subțire de alun: acù se incovoia craca și s'apleca cu ea până la pămênt, acù se ridica, acù se ridica, acù se apleca. Eu după ea, ea iar inaintea mea, in două labe, se uita la mine... Ii sclip ea ochii, vere, de par'că era două schintei și mĕ chemà iac'așa... (face gestul) Am umblat o zi intreagă: la urmă a pierit și am rĕmas rătăcit... Da acuma o să mĕ duc inapoi acasă.

ANCA

Unde acasă?

ION.

La ocnă.

DRAGOMIR

Ai scăpat și vrei să te duci singur inapoi?

ANCA

Da de ce te-a inchis pe tine, Ioane?

ION

Pentru că am omorit pe Dumitru.

DRAGOMIR

Da tu l-ai omorit?

ION

Eu.

ANCA

Ba nu tu.

ION

Ba eu... Luleaua și tutunul și amnarul lui era la mine.

DRAGOMIR

Ei, ș'apoi? Dacă s'o găsì luleaua și tutunul și amnarul tĕu la mine, se chiamă că te-am omorit, ai?

ION. (neînțelegĕnd bine)

È!...

ANCA

Ascultă-l pe el, Ioane, tu stai degiaba inchis.

ION (dă din cap)

Hăhă!

DRAGOMIR

Și o să scapi curĕnd de acolo... Peste un an... (se oprește privind bănuitor la Anca; ea face o mișcare de inteligență, trece la tarabă, d'acolo in celar și ascultă prin ușe, pe care a lăsat-o crĕpată)

ION

Mai am unsprece ani.

DRAGOMIR

Ba unul.

ION

Ba unsprece...

DRAGOMIR (impacientat s'apropie de Ion și confindențial, după ce a aruncat o căutătură de jur imprejur)

Daca măine, poimăine, o ieși un om ș'o zice: dați-i drumul lui Ion, că nu este el vinovat, e alt-cineva...

ION

Altcineva... Ei! așa a făcut unul dela noi dela ocnă... om milos, vere, Dumnezeu să-l miluiască...

DRAGOMIR (urmăndu-și jocul)

Lasă-mĕ să-ți spuiu... E altcineva: Ion a fost un prost, i-a luat din buzunar luleaua și tutunul; dar când i le-a luat, Dumitru era mort...

ION

Ba nu...

DRAGOMIR

Ba era mort... cu fața la pămĕnt...

ION

Ba nu, era trintit pe spate (Anca mișcare) și a deschis ochii la mine..,

DRAGOMIR

Ce!

ANCA (coboară repede la masă)

Ș'apoi?

ION

Apoi l-a podidit săngele pe nas și pe gură ș'a murit.... (mănăncă. Anca iși șterge ochii și se uită la Dragomir)

DRAGOMIR (rĕstit la ea)

Ce te uiți la mine așa? (ea apleacă privirile; el mai aspru) Uite-te la mine! (bate cu pumnul in masă; Ion tresare; foarte animat către Ion) Când l-ai găsit in pădure?

ION (se scoală speriat și incepe să tremure)

Spuiu, să nu mĕ lovești, să nu mĕ bați!.,.

DRAGOMIR

Cine te bate?... șezi jos... (Ion șade infricoșat) Pentru ce să te bat?

ION

Pentru că am omorit pe Dumitru...

ANCA (coborind)

Creștinul lui Dumnezeu, ințelege că nu tu.

ION (către Dragomir)

Nu eu... da cine? (Dragomir țîfnește)

ANCA

Spune cine, Dragomire.

DRAGOMIR (fierbĕnd)

Nu te-amesteca tu in vorbă!... Lasă-ne 'n pace!... Nu știu... (bea cu sete)

ANCA (foarte simplu)

Vrei să-ți spuiu eu, Ioane?... Uite cine. (arată pe Dragomir; acesta face o mișcare violentă) Uite, Ioane, vezi tu? ĕsta a omorit pe Dumitru. (lui Dragomir) Zi tu că nu-așa!... (Ion se scoală, incepe să riză pe 'nfundate și să ochiască pe Dragomir)

DRAGOMIR (bea pănă 'n fund, trintește pe masă cana care se face țăndări, și se scoală)

Sunt prost eu că stau la vorbă cu doi nebuni!...

ANCA

Doi nebuni!

DRAGOMIR (amenințător)

Tu, femee!... (incruntat, pornește spre ea care s'a retras la tarabă)

ION (dă un răcnet și se năpustește asupra lui Dragomir tăindu-i drumul; il apucă de gât și-l invĕrtește in loc)

Stai aci!... De ce l-ai ucis, mă, pe creștin? (Anca din fund urmărește cu tot interesul jocul lor)

DRAGOMIR (luptănd inecat)

Lasă-mĕ, nebunule!

ION (crescendo)

Atunci, daca l-ai omorit tu, pe mine de ce m'a inchis, mă?... de ce m'a chinuit? de ce m'a lovit in cap? de ce? (il sgudue şi-l impinge departe in faţă lăngă masă Dragomir palid cade găfăind pe un scaun...) Dacă tu eşti vinovat (obidindu-se treptat şi arătăndu-şi moalele capului) de ce mi-a făcut mie bubă aici inăuntru? (se vaită) Mĕ doare!... Mĕ doare!....

DRAGOMIR (se ridică pe furiş de pe scaun şi face un pas)

Cum să scap?

ION (oprindu-se din plăns şi repezindu-se)

Stai aci! (il apucă de găt)

DRAGOMIR

Anco, mi-a stins puterile!

ION (crescendo)

Tu... eşti dracul!... Daca tu eşti dracul, de ce nu te duci să stai in balta unde te-a gonit Maica Domnului?... or de ce nu mergi pe pustii locuri? or de ce nu te intorci in fundul iadului?... de ce? (il pune in genunchi)

DRAGOMIR

M'a rĕpus!

ION

De ce să mĕ chinueşti tu pe mine (il lasă un moment şi-l priveşte rinjind sĕlbatic) Măi!... este la noi o ocnă părăsită... In fund e o baltă neagră... Dacă arunci o piatră 'n fund, numa, de departe, din inima pămĕntului, incepe să àue, şi àue tot mereu, şi tocm'adoazi

tace, când zice Maica Domnului: destul!... Acolo trebue să vii tu cu mine... să te iau de gât (il inhaţă) să te ridic şi să te arunc in fundul bălţii... aşa!... Haide (urlănd) Haide!... (il tĕrĕşte; Dragomir se sbate)

ANCA (aparte)

Il omoară... nu trebue!... (pune măna pe bardă)

DRAGOMIR

Săi, Anco!

ION (il tĕrĕşte).

Haide! nu urlà, căine!

ANCA (alergănd in faţa lui Ion cu barda ridicată)

Nebunule! iţi crĕp capul!

ION (tresare, lasă pe Dragomir şi se dă la o parte sfios)

Nu el?... N'ai zis tu?... Tu ai zis. (se retrage spre fund)

ANCA (ajutănd pe Dragomir să se rădice)

Scoală!...

ION (depărtăndu-se)

Atunci, mĕ duc. (iese repede in fund)

ANCA (după ce a ridicat pe Dragomir, care se aşază obosit la masă, şi uităndu-se in toate părţile)

Dragomire, s'a dus!

DRAGOMIR

S'a dus?

ANCA

Se duce 'n sat... Trebue să-l întoarcem inapoi şĭ să-l ţinem aci până vedem ce e de făcut... Aĭde după el!

DRAGOMIR

Nu merg...

ANCA

Fuge! n'o să-l mai ajungem...

DRAGOMIR

Du-te tu.

ANCA (suie şi privind către el, aparte)

Aşteaptă tu! d'abia a 'nceput!... (iese în fugă prin fund)

SCENA IV

DRAGOMIR singur, apoi ION

DRAGOMIR

N'o să-l mai poată ajunge... şi chiar să-l ajungă, ce folos! Par'c'o să aibă ea destulă putere să se lupte cu nebunul... A putut femea să mĕ vĕnză... acu ar vrea să mĕ scape, dar n'o să poată... Ion o să spue... Incă un an... Pentru un an, să pierz viaţa intreagă!... pentru un an! A! când n'are omul noroc! (işi apucă cu măinele capul.—Ion a apărut la vorbele din urmă, coboară şi pune măna pe umĕrul lui Dragomir; acesta se scoală şi remăne ca trăsnit) Anco!

ION

A trecut pe lângă mine acuma... eram pe laviță ; s'a dus incolo la vale... Mi-e foame, dă-mi să mănânc. (șade) Șeḑi și tu. (bea) Bea și tu. (Dragomir se supune ;— dupe o pausă lungă) E unul la noi la ocnă... Ce om bun, vere! cum mĕ miluește el pe mine: mănâncă numai câte-o fărimiță și tainul lui mi-l dă mie!... Ala a fost ucis pe tată-sĕu, și-l băgase pe frate-seu la ocnă... Pe urmă, vezi ce l-a invĕțat pe el Maica Domnului, să vie la ocnă și să spue: eu am rĕpus pe taica, lui neica să-i dați drumul, că nu e vinovat... (simplu) Iac'așa.

DRAGOMIR (din ce in ce mai mișcat)

Și...

ION

Și i-a dat drumul lui frățini-sĕu și l-a inchis pe el.

DRAGOMIR

Pe el...

ION

D'apăi!... Intr'un târziu după aia, a aflat el că frățini-sĕu umblă să moară, și s'a rugat să-l lase dela ocnă să meargă acasă cu soldați numai pentru trei zile, că zice că : ce am avut eu cu taica, aia a fost altă socoteală ; dar nu voiu să plece alde neica până nu m'o ierta...

DRAGOMIR

Și l-a iertat?

ION

Da de unde!...

DRAGOMIR

Nu l-a iertat?

ION

Nu, n'a vrut să-l lase de la ocnă să meargă...

DRAGOMIR

Şi frate-seu a murit aşa ?

ION (dă din cap că da, bea, apoi se uită lung la Dragomir)

Mă Dragomire, tu eşti sănătos şi cu mintea întreagă şi o să trăeşti bine... şi eu... (zimbind trist) o să mor aşa... necăjit, bătut şi nebun! (se ridică)

DRAGOMIR (foarte pătruns)

Ioane!...

ION

Vezi... Tu la ce n'ai venit să spui pe cum că Ion nu-i vinovat... Pe Ion l-aţi bătut in cap degiaba... Luaţi-mĕ pe mine. Ce-am avut eu cu Dumitru e altă socoteală, dar pe Ion lăsaţi-l săracul! (cu obidă adîncă) şi Ion s'ar fi rugat la Maica Domnului Buna pentru pĕcatele tale... Vezi!... vezi. (plănge liniştit)

DRAGOMIR (plănge infundat)

Ioane, eu caut să te scap pe tine... Tu să nu mai mergi, nu mai trebue să mergi inapoi la ocnă...

ION

Da unde o să mĕ duc eu?

DRAGOMIR (iute)

Tu o să stai aci cu noi (Anca intră prin fund și se oprește in ușe să asculte) Or nu; mai bine să plecăm... Vino cu mine... scăpăm amăndoi. Iți cumpĕr haine nouĕ, pălărie, cisme nouĕ... De măncare, de bĕutură... tot... iți dau eu ce-țĭ trebue (Anca se retrage afară și inchide ușa; Dragomir pleacă amețit spre dreapta și se intoarce inapoi) Or nu... vino și tu cu mine...

ION

Unde?

DRAGOMIR

Colea in beciu... să scoatem banii (ia lampa) și să plecăm... Aide... (Dragomir pleacă cu lampa inainte spre chepengul beciului; Ion il urmează. Dragomir deschide și pornește să scoboare. Ion se retrage) Aide!

ION (retrăgĕndu-se cu frică)

Nu, nu intru...

DRAGOMIR

Da să nu pleci!

ION

Nu.

DRAGOMIR

Or nu... stăi (iese din beciu, aleargă la ușa din fund, o incue și ia cheia; o pune in buzunar și coboară iar in beciu) Viu acuș...

ION (trece la masă și bea, fredonează un căntec haiducesc, apoi se oprește ascultand)

A inceput iar... Când urlă căinele, moare cineva...

DRAGOMIR (iese din beciu cu lampa și cu o ulcică in mănă; inchide chepengul la loc; vine la masă, scoate o basma din sin și toarnă in ea banii din ulcică; innoadă basmaua și o pune in sin)

Gata, Ioane!

ION (apucat de un fior)

Mi-e frig! (Dragomir, mereu pripit, se repede in stinga și vine indată cu o zeghe, pe care o aruncă pe umerii lui Ion, și cu două pălării, una i-o pune lui Ion și alta o pune el pe cap)

DRAGOMIR

Acu plecăm... Tu să nu vorbești nimic pe drum... să mě lași pe mine. Aide...

ION

Aide! (alt fior. Pornesc amăndoi... Ușa e incuiată)

DRAGOMIR

Ne-a închis pe din afară! (stă un moment, caută cu găndul și aducěndu-și aminte) A! (se caută nervos in buzunare... găsește cheia și deschide. Anca le vine in față; ei se dă înapoi; ea intră și inchide ușa)

SCENA III

DRAGOMIR, ION, ANCA.

ANCA

Da incotro, Dragomire? incotro, neică Ioane?

DRAGOMIR

Ascultă, Anco...

ANCA (Coborind cu Dragomir)

Nu mai spune, că știu; eram la ușe (Ion se 'nvelește in zeghe, se trintește pe o laviță și se culcă) Vezi, Dragomire, când zic eu că tu ești mai nebun decât... (arată cu ochii pe Ion) Să fugi in lume cu el!... Pe unde o să umbli? p'in pustii? O să vĕ intălniți cu oameni... O să-l cunoască cine-va... E scăpat de la ocnă... Și chiar să nu-l cunoască nimeni, poți tu să-i stăpâneşti mintea? Da când l-o apuca iar turba ca adineaori?

DRAGOMIR (demoralizat)

Atunci...?

ANCA

Ce copil o să auză asta și n'o să priceapă ce legătură e intre oamenii ěștia doi, de pribegesc in lume, fără să poată spune de unde vin, fără să știe unde se duc?

DRAGOMIR (descurajat de tot)

Dar ce să fac?

ANCA

Să rĕmâi aici și să-l ținem și pe el până ne-om gândi la altceva mai cuminte.

DRAGOMIR

Daca n'o vrea... dacă nu-l putem ține... (Ion geme și se sbuciumă in somn; Dragomir se sperie și se indeasă spre Anca)

ANCA

Trebue să putem... Cât o fi aici, il iau eu pe seamă (merge la Ion, care se munceşte rěu in somn şi sguduindu-l foarte brusc) Ioane ! Ioane !

ION (sare din somn ; e cu totul apucat)

Da ! eu sunt vinovat... Maica Domnului mi-a zis să spuiu, ca să nu mě loviţi... Bateţi-l !... Daţi-i la cap !... Se preface că e nebun... (induioşat către Dragomir) Uite cum il bate ! uite cum ii dă in cap lui Ion ! (ţipând de groază) A !... nu !... nu!... nu daţi ! (in culmea spaimii) O să-i spargă oasele, ii turteşte ţeasta capului... O să-l omoare !... (işi acopere ochii)

ANCA

Ioane !

ION (crescendo)

De ce-l mai bate pe Ion dacă a murit ? (dă cu piciorul ca cum ar vrea să inlăture ceva) Să-l ia de aici... e plin de sânge... (mai dă odată) Nu mai mişcă... (iar) A murit... (porneşte spre fund)

DRAGOMIR

Pleacă ! (amândoi se reped după el şi vor să-l apuce)

ION (ţipând)

Nu puneţi mâna !... Să nu daţi... Ion a murit ! (se smuceşte şi le scapă ; se repede la tarabă, ia un cuţit mare şi rădicându-l in sus, măreţ) Nu puneţi mâna !... Ion merge la Maica Domnului (se precipită in odaia din stinga)

ANCA

După el !

DRAGOMIR (oprind-o)

A luat cuțitul!

ANCA

Nu e nimic!... după el, să-l liniștim! Daca răcnește așa, aude cineva de pe drum. (vrea să meargă spre stinga. Ion, cu figura radioasă, reapare ținĕnd in mănă sus cuțitul plin de sănge; face doi pași și se prăbușește; amăndoi se reped la el și-l ridică)

DRAGOMIR

S'a injunghiat! (il așează pe o laviță lăngă masă)

ANCA

Injunghiat aici!... in casa noastră! (stă pe gănduri; pe chipul ei strălucește o inspirație)

DRAGOMIR (desolat)

Ce-ai făcut, Ioane?

ION (deschizĕnd ochii)

Dă-mi apă... mi-e sete!

ANCA (cu o bărdacă de apă)

Ține, Ioane.

ION (bea)

Bodaproste... Maica Domnului mi-a zis: scoate-ți mĕruntaele cănd intră Necuratul, și aruncă-le căinelui...

ANCA

Ascultă, Dragomire.

ION

...Că eu, Maica Domnului, o să puiu stavilă intre tine și rele... ș'o să dormi... o să dormi... Dă-mi apă... mĕ arde... (Anca ii dă)

DRAGOMIR

Ioane!

ION (dănd cu măna intr'o parte bărdaca)

Scoate-mi mĕruntaele și dă-le căinelui să nu maĭ urle!... Caută-mĕ la picior, din jos de genunchi... am un chimir... Să te duci la ocnă și să-l dai dela mine ĕluia de a omorit pe tată-sĕu...

ANCA (scoate chimirul și-l bagă in buzunarul lui Dragomir)

Ține... (aparte) Nu moare odată... o să ne apuce ziua.

ION (iluminat)

Uite veverița!... colo sus... pe cracă!... uite-o! (vrea să se inchine și-i cade măna; — in extazul suprem) Maica Domnului!... tu ești?... tu mĕ chemi?... stai, că viu... iacătă-mĕ, viu!... (expiră)

ANCA (inchinăndu-se, foarte pĕtrunsă)

S'a isprăvit!... Dumnezeu să te ierte, omule. (Dragomir e sdrobit; ea, schimbănd tonul d'odată) Acù-i acù, Dragomire... acù ce ne facem?...

DRAGOMIR

Să dăm de știre...

ANCA

Vrei să intri, or să mĕ bagi pe mine in fundul

ocnii! Să zică că l-am omorit noi!... Nu. Până acuma nu știe nimenĭ c'a venit aici: să-l aruncăm in puțul ĕl părăsit. Mâine om astupa puțul și atât... Aide! nu e vreme de pierdut! se luminează de ziuă: remânem cu mortu 'n casă până mâine noaptea... A! să sting lumina... trece cineva pe drum și ne vede ieșind așa... (stinge lampa) Pune mâna... (Amândoi iau pe Ion și pornesc spre fund; se aud in depărtare clopotele dela biserică.. Ei se opresc s'asculte) Toacă de utrenie... Ai avut incai noroc la moarte, Ioane: iți trage clopotele ca la toți creștinii!... La alții nici măcar atâta!... (Ies prin fund.., Pauză—in timp ce clopotele urmează. Amândoi reintră. Anca aprinde lampa ș'o aduce pe masă. Dragomir foarte deprimat șade; cămașa îi e mânjită puțin de sânge)

SCENA VI

ANCA, DRAGOMIR.

ANCA

Acù, ce stai? trebue să te gătești de plecare.

DRAGOMIR

De plecare...

ANCA

Firește.

DRAGOMIR

De ce să mai plec?

ANCA

Ca să scapi și tu și să mĕ scapi și pe mine. Daca

se află, şi eşti tot aici, şi eu am tăcut, se chiamă că amăndoi l-am omorit... Eu... sunt nevinovată şi nu vreau să cază vina pe mine. Daca vrei să stai, eu caută să mĕ duc in sat şi să spui tot, tot, tot... Daca pleci, mĕ fac că găsesc pe Ion in puţ şi dau de ştire... N'ai grije; iţi las eu vreme destulă s'ajungi departe... Tu eşti fugarul, tu vinovatul... ş'am scăpat amăndoi...

DRAGOMIR

Vino şi tu.

ANCA

Daca fug şi eu, cade vina pe mine: nu pociu asta... (sue; după o pauză mare, coborind la el cu braţele incrucişate) Nu ţĭ-e ruşine! nu ţi-a fost milă şi pĕcat de Dumnezeu! Creştin eşti tu? om eşti tu?... Vine un biet pĕcătos in casa ta, iţi cere o bucăţică de păine la masa ta, e obosit şi te roagă de adăpost sub acoperemĕntul tĕu, iţi spune taina lui, şi tu, fiară fără-de-lege, pui măna pe cuţit şi spinteci omul! (Dragomir face nişte ochi foarte miraţi) Cu ce-ţi greşise bietul nebun?... ce piedică ţi-era el in lumea asta largă, unde e loc pentru toţi? (cu toată energia) De ce ai omorit pe Ion?

DRAGOMIR

Eu... pe Ion!...

ANCA

Pe Ion.

DRAGOMIR

Eu... am omorit... pe Ion! (ride febril)

ANCA

Rizi? Nu tu, da cine? (el se uită la ea lung; ea ii infruntă căutătura; merge la el și-l apucă de pieptul cămășii) Asta ce e? sângele ĕsta al cui e? Nu-i sângele lui Ion?...

DRAGOMIR (iși inchee repede minteanul la piept)

Fugi d'aici!

ANCA

Nu te 'ncheia, Dragomire: pe cămașe e puțin; in odae dincolo e mult; uite, ici e plin... Du-te in curte, e stropit peste tot; mergi de scoate o găleată din puț, să vezi apa roșie... Tu, ucigașule, tu! O să te gunoești de viu intre pereții de sare umezi până o socoti Dumnezeu c'a venit ceasul să te cheme ca să te judece el mai bine...

DRAGOMIR

Pentru ce?

ANCA

Pentru că ai ridicat viața altuia...

DRAGOMIR

A cui?

ANCA

A lui Ion.

DRAGOMIR (stă un moment și se șterge la ochi)

Femee? daca te-ar intreba cineva pe tine de asta, ce-ai spune?...

ANCA

Ce-am vĕzut.

DRAGOMIR (ciudit din ce in ce)

Ce ?

ANCA (simplu)

Că Dragomir a rĕpus pe Ion nu știu de ce ?...

DRAGOMIR

Tu ?

ANCA (ia lampa și o pune la oblon ; apoi coboară)

Măcar că tu ai fost rĕu cu mine, mie tot mi-e milă de tine, Dtagomire: am să-ți dau o povață... Dacă s'o intămpla și n'ĕi avea noroc să scapi pănă la urmă ; dacă or pune măna pe tine, nu fi prost și te-apuca să tăgăduești cum faci cu mine, că acolo nu te joci ca aicea : te-or pune la chinuri, vai de viața ta !,.. o să-ți rupă carnea, să-ți smulgă dinții și unghiile, să-ți deschee țeasta capului... Ascultă-mĕ pe mine, eu iți vorbesc de binele tĕu. (se uită cu neastĕmpĕr in fund)

DRAGOMIR

Care va să zică...

ANCA

Faci ce-ți spuiu eu : marturisești c'ai ucis pe Ion și te alegi numai cu pedeapsa; incai scapi de chinuri.

DRAGOMIR (revoltat, bătĕnd cu pumnul in masă)

Da daca nu l-am ucis eu ?

ANCA

Asta e! incepem iar: ba nu, ba da, ba da, ba nu.

DRAGOMIR (fierbănd)

Lasă-mĕ! (işi vĕră capu 'n măini, astupăndu-şi urechile)

SCENA VII.

Aceiaşi, GHEORGHE.

GHEORGHE (intră repede, vede pe Dragomir şi vrea să se retragă)

Dragomir!

ANCA (suind la Gheorghe; foarte repede şi şoptit)

Mergi in sat, ia pe primar şi orcăţi oameni găseşti, spune că te-am trimes eu pentru un omor... şi vino cu ei...

GHEORGHE

Ce e?

ANCA

Mergi, iţi spuiu... o să vezi... Vino iute! (il mănă afară)

SCENA VIII

ANCA, DRAGOMIR.

ANCA (vine cu pasul grav la Dragomir, care stă pe scaun cu capul in măini)

Scoală, Dragomire, c'a sosit ceasul!

DRAGOMIR (se scoală)

Ceasul !

ANCA

Ceasul socotelii. Stăi drept... adună-ți mințile câte le mai ai și rĕspunde la ce te-oiu întreba... Pentru ce l-ai omorit ?

DRAGOMIR (înecat de ciudă până la lacrimi)

Nu ! nu l-am omorit eu !... N'ai fost tu aicea ? N'ai vĕzut tu ?

ANCA

Nu pe Ion... pe Ion lasă-l... De altcineva iți vorbesc eu acuma...

DRAGOMIR (pălind, încet)

De cine ?..,

ANCA

Știi de cine, nu te mai preface... Tu vrei să pleci, tu caută să pleci (el face trist din cap că da ; ea, aspru) Ei!... nu faci un pas de-aici până nu-i zici pe nume... (privindu-l cu toată puterea) Zi-i odată pe nume !

DRAGOMIR (încet de tot)

Du...mi...tru !

ANCA (resuflând din adânc)

Ai vĕzut ?... Așa ! Du-mi-tru. (șade jos;el stă în picioare) Pentru ce l-ai ucis...

DRAGOMIR

Pentru tine...

ANCA

Pentru mine...

DRAGOMIR

Ca să te iau eu...

ANCA

Cum l-ai ucis? spune (işi pune coatele pe masă şi bărbia in palme şi ascultă nemişcată; el stă drept, se 'nchee cu ingrijire la mintean şi povesteşte simplu)

DRAGOMIR

Mĕ tot goneai... Odată, când ai ieşit dela biserică la Vinerea-mare seara—ţi-aduci aminte—m'am dat pe lângă tine şi ţi-am zis incet: «Anco! de ce n'ai vrut să mĕ iei pe mine? Eu tot te iubesc... Lasă-l pe Dumitru şi vino!»... Ţi-aduci aminte?...

ANCA

Da, mi-aduc.

DRAGOMIR

Tu mi-ai rĕspuns: «Am bărbat, lasă-mĕ'n pace!...»

ANCA

Şi tu?

DRAGOMIR

Eu am plecat acasă, n'am dormit toată noaptea şi dimineaţa... m'am hotărit.

ANCA

Cum ai făcut?

DRAGOMIR

Ştiam când se 'ntoarce dela deal p'in pădure... şi l-am aşteptat... Venea şuerând... Ne-am intâlnit, ne-am dat in vorbă... i-am arĕtat o plută inaltă ; el a ridicat ochii in sus... Am tras cuţitul, şi până s'aplece iar ochii... (se opreşte, stingĕndu-i-se glasul)

ANCA (işi acopere faţa,—un moment—apoi şi o descopere şi'l priveşte aşteptând)

Ei?... inainte.

DRAGOMIR

Ce să-ţi mai spuiu ?

ANCA

El ce-a făcut ?

DRAGO

A ţipat ş'a căzut in genunchi... a dat să scoaţă cuţitul... da m'am repezit şi l-am lovit peste mână şi la beregată... când m'am aplecat la el, m'a muşcat de mână.

ANCA

Dela el era muşcătura! (ii face semn să urmeze)

DRAGOMIR

Pe urmă, l-am intors cu faţa in jos, am mers la fântână de m'am spălat şi m'am dus acasă să mĕ culc, că nu mai puteam, cădeam da'n picioarele de ostenit... Ion l-a găsit acolo... Pe urmă... ştii...

ANCA (sculându-se)

Ştiu... La un an ai venit şi mi-ai zis «Anco, nu-ţi

mai trăește bărbatul, mĕ iei? »Vorba ta și glasul cum mi-ai spus-o, mi-au dat un junghiu p'in inimă; nici nu te luam altfel, că mi-erai urit; de-aia te-am luat ca să te aduc in sfirșit aici. De la inceput te-am bănuit. Tot ce-ai făcut pe urmă, intăiu grija de sufletul rĕposatului, apoi spaimele și turba ta cănd iți pomeneam de el, vorbele tale fără șir tot de omoritori și de termenele pănă cănd incape pedeapsa, și visurile tale cu capete de morți care te mușca, și căte altele, puneau mai mult temeiu bănuelii mele. Mai intăiu, mĕ hotărisem să te curăț—ba era să bag și alt suflet in pĕcat!—pe urmă am stat să mĕ găndesc mai bine. Adineaori credeam că o să te sugrume nebunul; era să las să te socotești cu el, dar aveam și eu cu tine o rĕfuială mai mare: nu te puteam lăsà să treci dincolo așa nejudecat aicea. (pauză) Te-am judecat, te-ai mărturisit, trebue să-ți dau acuma pedeapsa ce ți se cade c'ai rĕpus pe omul ce mi-era drag ca lumina ochilor, tu, care mi-ai fost urit totdeauna... (sue și-l lasă 'n urmă)

DRAGOMIR

Eu te-am iubit... și...

ANCA

Și...?

DRAGOMIR

Și... da acù e degiaba... Eu trebue să plec in lume; tu... poate să iei pe Gheorghe... (inecat și foarte incet) dar să știi că tot te iubesc...

ANCA

Da? (ride) Așteaptă sà vezi tu acuma cum o să-ți plătesc eu ție dragostea. (pauză)

DRAGOMIR

Anco, eu plec... să mĕ ierţi!

ANCA

Să te iert! D'aia te-am răbdat eu lăngă mine, d'aia am umblat eu atăta vreme să te aduc aici, ca să te iert? (ride. Se aud paşi şi glasuri afară)

DRAGOMIR

Taci!... Anco, vine cine-va...

ANCA

Da, vine Gheorghe cu oameni... vin să te ridice că ai omorit pe Ion.

DRAGOMIR

Pe Ion! (isbucnind) Tu m'ai vĕndut... cu Gheorghe...

ANCA

D'apoi cine?

DRAGOMIR (ingrozit, căutănd in toate părţile)

Femee! vreau să scap... Nu vreau să pue măna pe mine!... Mi-e frică!... vreau să scap!

ANCA

Nu se mai poate! (s'aude glasul lui Gheorghe)

GHEORGHE (d'afară)

Haide toţi!

DRAGOMIR (răcnind)

A! (ţinteşte pe Anca şi se precipită la ea s'o stringă de găt)

ANCA (țipănd și fugind spre ușe)

Săriți, fiara! (ușa se deschide; Gheorghe și alți oameni năvălesc inăuntru) mĕ omoară și pe mine!

SCENA IX

DRAGOMIR, ANCA, GHEORGHE, mai mulți Oameni.

DRAGOMIR (coboară aiurit și se ințepenește in față; Gheorghe și alți doi oameni coboară la el și-l apucă de amăndouĕ brațele; el se uită la ei pierdut și tremurănd)

Merg... merg eu... să nu mĕ bateți, merg! (rugător către Gheorghe) Nu mĕ stringe așa tare de-acolo... Ți-am spus că mĕ doare!

ANCA

Oameni buni... a tras aseară la noi in gazdă un biet drumeț; nu știu de unde venea, nici unde se ducea... L-a ucis bărbatu-meu! In odae și colea uitați-vĕ, e lac de sănge!... Căutați in puțul ĕl părăsit de lăngă grădină... Avea nenorocitul de el un chimir la picior... acu e la Dragomir in buzunar. (Dragomir pune machinal măna, scoate chimirul și-l dă rizĕnd prostește unuia din oameni)

UN OM (cu o fringhie in mănă)

De ce omoriși creștinul, mă (il leagă)

ALT OM

Luați-l!... la Primărie...

ANCA

Oameni buni... eu v'am descoperit fapta; dar omul ĕsta e bărbatul meu... O să mi-l luați de tot... rĕmăiu singură. Trebue să mĕ lăsați să-i spuiu și eu o vorbă... (*Oamenii se dau cu respect in lături ; ea s'apropie de Dragomir, care stă nemișcat, și respicat ii șoptește*) Dragomire, uite-te la mine : (*el o privește*) pentru faptă resplată și năpastă pentru năpastă!

(Cortina)

CONUL LEONIDA
FAȚĂ CU REACȚIUNEA
FARSĂ INTR'UN ACT.

PERSOANELE

CONUL LEONIDA, pensionar,—60 de ani.
COANA EFIMIȚA, consoarta lui,—56 de ani.
SAFTA, slujnica lor.

În București, la Leonida

CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA

D-lui IACOB NEGRUZZI

(O odae modestă de mahală. In fund, la dreapta, o ușă; la stinga o fereastră. De-o parte și de alta a scenii câte un pat de culcare. In mijlocul odăii o masă imprejurul căreia sunt așezate scaune de pae. Pe masă, o lampă cu gaz; pe globul lămpii un *abat-jour* cusut pe canavà. In planul intăiu, la stinga, o sobă cu ușa deschisă și cu câțiva tăciuni pălpăind—Leonida e in halat, in papuci și cu scufia de noapte; Efimița in camizol, fustă de flanelă roșie și legată la cap cu tulpan alb. Amăndoi șed de vorbă la masă).

SCENA I.

LEONIDA.

Așa, cum iți spusei, mĕ scol intr'o dimineață, și, știi obiceiul meu, puiu măna intăi și 'ntăi pe «Aurora Democratică», să vĕz cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țiu minte ca acuma: «11/23 Făurar.... A căzut tirania! Vivat Republica!»

EFIMIȚA.

Auzi colo!

LEONIDA

Rĕposata dumneei—nevastă-mea a d'intăi—nu se sculase ăncă. Sar jos din pat şi-i strig: «Scoală, cucoană, şi te bucură, că eşti şi dumneata mumă din popor; scoală, c'a venit libertatea la putere!»

EFIMIŢA (afirmativ.)

Ei!

LEONIDA

Cănd aude de libertate, sare şi dumneei rĕposata din pat... că era republicană! Zic: găteşte-te degrabă, Miţule, şi... hai şi noi pe la revuluţie. Ne imbrăcăm, domnule, frumos, şi o luăm repede pe jos păn' la teatru... (cu gravitate) Ei, cănd am vĕzut... ştii că eu nu intru la idee cu una cu doĕ...

EFIMIŢA

Ţi-ai găsit!... dumneata nu eşti d'ĕia. Ehei! ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA

Ori să zici nu ştiu ce şi nu ştiu cum, că adicătele «acu, unde eşti tu repblican, ţii parte naţiunii...»

EFIMIŢA

Aşi!

LEONIDA

Dar, cănd am vĕzut, am zis şi eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!... Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tămbălău, lucru mare, şi lume, lume,... de-ţi venea ameţeală nu altceva.

EFIMIŢA

Bine că n'am fost in Bucureşti pe vremea aia! cum sunt eu nevricoasă, Doamne-fereşte! păţeam alte alea...

LEONIDA.

Ba nu zi asta; puteai trage un ce profit (schimbănd tonul.) Ei, căt găndeşti c'a ţinut toiul revuluţiei?

EFIMIŢA.

Pănă seara.

LEONIDA (zimbind de aşa naivitate, apoi cu seriositate.)

Trei sĕptĕmăni de zile, domnule.

EFIMIŢA (minunăndu-se.)

Nu mĕ 'nebuni, soro!

LEONIDA.

Ce te găndeşti dumneta, că a fost aşa un bagadel lucru? Fă-ţi idee: dacă chiar Galibardi, deacolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare cătră naţiunea romănă.

EFIMIŢA (cu interes)

Zĕu?

LEONIDA

Mai e vorbă!

EFIMIŢA

Adică cum?

LEONIDA

Vezi dumneata, i-a plăcut şi lui cum am adus noi lu-

crul cu un sul subţire ca să dăm exemplu Evropii, şi s'a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească...

EFIMIŢA (curioasă.)

Da... ce spunea in scrisoare?

LEONIDA (cu importanţă.)

Patru vorbe, numai patru, da vorbe, ce-i drept! Uite, ţiu minte ca acuma: „Bravos naţiune! Halal să-ţi fie! Să trăiască Republica! Vivat Prinţipatele-Unite!“ şi jos iscălit in original „Galibardi“.

EFIMIŢA (satisfăcută.)

Apoi, atunci dacă-i aşa, a vorbit destul de frumos omul!

LEONIDA.

Hehei! unul e Galibardi: om, odată şi jumĕtate! (cu măndrie şi siguranţă). Ei! giantă latină, domnule, n'ai ce-i mai zice. De ce a băgat el in rĕcori, găndeşti, pe toţi impĕraţii şi pe Papa dela Roma?

EFIMIŢA (mirată.)

Şi pe Papa dela Roma? Auzi, soro?

LEONIDA.

Ba încă ce! i-a tras un tighel, de i-a plăcut şi lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost! — Când a vĕzut că n'o scoate la căpătăiu cu el?... „Mă, nene, ĕsta nu-i glumă; cu ĕsta, cum vĕz eu, nu merge ca de cu fitecine; ia mai bine să mĕ iau eu cu politică pe lăngă el, să mi-l fac

colea, tura vura, c'o fi tunsă, c'o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIȚA (cu ironie.)

Și-a cunoscut omul nașul!

LEONIDA.

Vezi bine!... Acu i-a spune, cam căți oameni te bate găndul că să aibă Galibardi?

EFIMIȚA.

Sumedenie!

LEONIDA.

O mie, domnule, numa o mie.

EFIMIȚA.

Ei! fugi că mor! și adică numa cu o mie să...

LEONIDA (intrerupěnd-o.)

Da, da intreabă-mě să-ți spun ce fel de oameni sunt.

EFIMIȚA.

Ceva tot unul și unul.

LEONIDA.

Ĕi mai prima, domnule, aleși pe sprinceană, care mai de care, dă cu pușca'n Dumnezeu; volintiri, mě rog: azi aici, măine'n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut!

EFIMIȚA.

Ei! așa da.

LEONIDA.

Şi toţi se 'nchină la el ca la Christos; de hatirul lui, sunt in stare, trei zile d'a rĕndul, să nu mănănce şi să nu bea, dacă n'or avea ce.

EFIMIŢA.

Ce spui, soro?

LEONIDA.

Ce-ţi spuiu eu, şi căte şi mai căte altele şi mai şi.

EFIMIŢA.

Bravos!

(O mică pauză şi căscături de amăndoĕ părţile.)

LEONIDA

Trebue să fie tărziu, Miţule; ne culcăm?

EFIMIŢA (se scoală şi se uită la cias)

Doĕspce trecute, bobocule.

LEONIDA (sculăndu-se şi el şi mergĕnd spre patul din stinga)

Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...

EFIMIŢA (dregĕndu-şi patul)

Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s'asculţi; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA (la pat şi intrănd sub plapumă)

Miţo, ai zis matale fetiĭ să vie măine mai de diminează ca să facă focul?

EFIMIȚA (stingĕnd lampa)

Da. (se'nchină și se așază in pat la dreapta)
(Odaea remăne luminată numai de flacăra tăciunilor din sobă)

LEONIDA (după ce s'a invĕrtit in pat până să-și facă culcușul, cu satisfacție)

A! aașa!

(Un moment pauză, in timp ce fiecare se așază bine in așternutul sĕu)

EFIMIȚA (din așternut)

Și zi așa cu Galibardi, ai?

LEONIDA (asemenea)

Așa zeu!... Ei! mai dă-mi ăncă unul ca el, și pănă măine seara,—nu-mi trebue mai mult,—să-ți fac republică... (cu regret) Da nu e! Da o să-mi zici că cu incetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n'a intrat zilele'n sac. (cu tărie) D'apoi bine, frate, pănă cănd tot rabdă azi, rabdă măine? că nu mai merge, domnule, s'a săturat poporul de tiranie, trebue republică!

EFIMIȚA.

Adică, zĕu, bobocule, de! eu, cu mintea ca de femee, pardon să te 'ntreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?

LEONIDA (minunat de-așa intrebare.)

Ei! bravos! ș'asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebue? Apoi, inchipuește-ți dumneata numai un condeiu, stăi să-ți spuiu: mai intăi și 'ntăi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...

EFIMIȚA.

Zĕu ?

LEONIDA.

Zĕu... Al doilea că fieștecare cetățean ia căte o leafă bună pe lună, toți intr'o egalitate.

EFIMIȚA.

Parol ?

LEONIDA.

Parol... Par egzamplu, eu...

EFIMIȚA.

Pe lăngă pensie ?

LEONIDA.

Vezi bine ; pensia e bașca, o am după legea a veche, e dreptul meu ; mai ales când e republică, dreptul e sfănt : republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

EFIMIȚA (cu toată aprobarea.)

Așa da.

LEONIDA.

Și al treilea, că se face și lege de murături ?

EFIMIȚA.

Cum lege de murături ?

LEONIDA.

Adicătele că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

EFIMIȚA (crucindu-se de mirare.)

Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curĕnd republică, soro?

LEONIDA.

Hei! te lasă reacționarii, domnule? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mintea omului: de unde ar mai mănca ei lefurile cu lingura?

EFIMIȚA.

Așa e... da... (reflectănd mai adănc.) un lucru nu 'nțeleg eu.

LEONIDA.

Ce lucru?

EFIMIȚA.

Daca n'o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă?

LEONIDA. (in luptă cu somnul.)

Treaba statului, domnule; el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să 'ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIȚA (lămurită.)

Așa da... vezi, mie nu-mi dădea 'n gănd (după o pauză de reflecție.) Ce bine ar fi! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș'asta, republica! (Leonida incepe să sforăe.) Dormi, soro?... (Leonida sforăe 'nainte.) A adormit.

SCENA II

(Coana Efimița se așază pe o ureche și adoarme și ea. — Unul dupá miezul nopții sună iar in vecinătate: patru bătăi pentru sferturi, apoi o bătaie mai gravă peutru ceas. In orchestră melodramă «misterioso». Câteva momente pauză, după care s'aud in depărtare doă trei detunături de pușcă și chiote surde; apoi, altele mai multe și strigăte mai distincte, și încă odată.

EFIMIȚA.

(Se deșteaptă și se ridică 'n pat, privind cu nedomirire către ușe și intrebănd eu neastĕmpĕr) Cine e? (pausă) Cine e? (pausă) sare din pat, aleargă repede la ușă și o incearcă dacă e bine incuiată, asemenea la fereastră, și se 'ntoarce mai puțin ingrijiată să se așeze iar la loc, făcĕndu-și o cruce) Cine știe ce-oiu fi visat!...(se culcă și ațipește iar; in orchestră melodramă; pausă; o salvă de detunări și strigăte inmulțite; cucoana sare din pat căt colo)... Cine e? (o pauză; merge tremurănd la masă, caută p'intunerec chibriturile 'și aprinde lampa; foarte emoționată, incearcă încă odată ușa, merge in vĕrful degetelor la dulapul de haine, il incuie repede, ca și cum ar fi prins pe cineva in el, și ascultă cu palpitație ce se petrece inăuntru; se uită apoi pe sub paturi și prin toate colțurile, stinge lampa, se'nchină și se urcă iar in pat) Ce-o fi ș'asta? (deodată, s'aud o nouă salvă și chiote prelungite; coana Efimița sare jos și remăne inmărmurită in picioare ascultănd; o altă salvă și strigăte) Leonido! (sgomotul se repetă) Leonido!! (pausă; sgomotul se repetă cu putere; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se impiedică și cade peste patul lui Leonida) Leonido!!!

SCENA III

LEONIDA (sculându-se din somn spăimântat)

Ai! ce e?

EFIMIȚA

Leonido! scoal' că-i foc, Leonido!

LEONIDA (speriat)

Unde-i foc?

EFIMIȚA

Scoal' că-i revuluție, bătălie mare afară!

LEONIDA

Aș! vorbă să fie! Ce te pomenești vorbind, domnule?

EFIMIȚA

Bătălie la toartă, soro: pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn!

LEONIDA (luând-o cu binișorul)

Mițule, nu-i nimica; știi cum ești dumneata nevricoasă, unde am vorbit toată seara de politică, t'ei fi culcat cu fața 'n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIȚA (impacientă)

Leonido, deșteaptă sunt eu acuma?

LEONIDA

Apoi de! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIȚA (atinsă)

Bravos, bobocule! nu m'așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii in contra mea; te credeam mai altfel... imi pare rĕu!... Cucoane Leonido, sunt deșteaptă; am auzit cum te-auz și m'auzi... revuluție, bătălie mare!

LEONIDA

Bine, Mițule, stăi, nu te impcrtà degeaba. De când m'ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva?

EFIMIȚA

Nu.

LEONIDA

Apoi dè! cum vine treaba asta? spune matale...

EFIMIȚA (cam in nedumerire)

De, soro, știu și eu?

LEONIDA

Apoi, vezi? Dar... s'o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revuluție să fi fost, să zicem;... nu știi dumneata că n'are nimini voe să descarce focuri in oraș? e ordin dela poliție...

EFIMIȚA (aproape rĕsconvinsă)

De! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac doĕ, n'are de unde să te mai apuce omul... (stănd la gănduri și iar indoindu-se) Da bine, soro, am auzit, am a-u-zit; cum s'auz ce nu era? ce-am auzit dacă nu era nimica?

LEONIDA

Ei! domnule, căte d'astea n'am citit eu, n'am pěr in cap! Glumeşti cu omul! Se 'ntěmplă... (cu tonul unei teorii sigure) că fiincă de ce? o să mě 'ntrebi... Omul, bunioră, de par egzamplu, dintr'un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade in ipohondrie. Pe urmă, fireşte, şi nimica mişcă.

EFIMIȚA

Comèdie, soro! (minunăndu-se) Aşa o fi!

LEONIDA

Bunioară şi la dumneata acuma, o ipohondrie trecětoare; nu-i nimica... Hai să ne culcăm: noapte bună, Mițule.

EFIMIȚA

Noapte bună. (incă nedomirită oarecum, stinge lampa și se vără in pat)

LEONIDA (după o pauză)

Nu te mai culca cu fața 'n sus, Mițule, că iar visezi.

(Cucoana s'aşază p'o ureche; in odae intuneric in orchestră melodramă; o pauză, după care d'odată se aud in depărtare chiote, strigăte şi detunături)

SCENA IV

EFIMIȚA

Ai auzit?

LEONIDA

Ai auzit?
(Amăndoi, d'odată, se ridică înfioraţi. Sgomotul s'apropie)

EFIMIŢA (sărind din pat)

E idee, Leonido?

LEONIDA (cu spaimă)

Aprinde lampa... (sare şi el din pat)
(Sgomotul mai aproape)

EFIMIŢA (aprinzĕnd lampa)

E fandacsie, bobocule?

LEONIDA (tremurănd)

Nu-i lucru curat, Miţule!
(Sgomotul tot mai tare)

EFIMIŢA

E ipohondrie, soro?
(Sgomotul creşte mereu)

LEONIDA

E primejdie mare, domnule! Ce să fie?

EFIMIŢA

Ce să fie? dumneata nu vezi ce să fie? Revuluţie, bătălie mare, Leonido!

LEONIDA (ciudindu-se)

Bine, frate, revuluţie ca revuluţie, da nu-ţi spusei că nu-ĭ voe dela poliţie să dai focuri in oraş?
(Sgomotul creşte inainte)

EFIMIȚA (tremurănd.)

Voe ne-voe, auzi?

LEONIDA (asemenea.)

Auz; da nu e, nu se poate să fie revuluție.. Cătă vreme sunt ai noștri la putere, cine să stea să facă revuluție?

EFIMIȚA.

De! intreabă-mĕ să te 'ntreb... (sgomot mare.) Auzi?

LEONIDA.

Unde mi-este gazeta? (nervos.) că dacă o fi să fie revuluție, trebue sa spuie la „Ultime știri". Unde mi-e gazeta? (merge la masă, ia gazeta, iși aruncă ochii pe pagina a treia și dă un țipĕt.) A!

EFIMIȚA.

Ei!

LEONIDA (pierdut.)

Nu e revuluție, domnule, e reacțiune; ascultă: (citește tremurănd.) „Reacțiunea a prins iar la limbă. Ça un strigoiu in intunerec, ea stă la păndă ascuțindu-și ghiarele și așteptănd momentul oportun pentru poftele ei antinaționale... Națiune, fii deșteaptă!" (cu dezolare) Și noi dormim, domnule!

EFIMIȚA (asemenea.)

Cine strică, soro, dacă nu mi-ai citit gazeta de cu seara!

(Sgomot tare)

LEONIDA (prăpădit.)

Si pe mine mĕ știu toți reacționarii că sunt republican, că sunt pentru națiune.

EFIMIȚA (tremurănd și incepĕnd să plăngă.)

Ce-i de făcut, soro?

LEONIDA (stăpănindu-se ca să-i facă curaj.)

Nu te speria, Mițule, nu te speria...

(Salve și chiote foarte apropiate.)

EFIMIȚA.

Iute, soro, pune măna.

(Amăndoi trag cearșafurile din paturi in mijlocul casii, golesc dulapul, scrinul, și fac două legături mari; apoi baricadează ușa cu paturile și cu mobilele)

LEONIDA (lucrănd.)

Mergem la gară p'in dosul Cișmegiului, și plecăm până 'n ziuă cu trenul la Ploești... Acolo nu mai mi-e frică: sunt intre ai mei! republicani toți, săracii!

(Sgomot și mai aproape)

EFIMIȚA (ingrozită, oprindu-se din lucru și ascultănd.)

Soro! soro! auzi dumneata? Zavragii vin incoace!

LEONIDA (asemenea)

Auz... (tremură.) Și cum sunt eu deochiat, drept aicea vin, să ne dărăme casa.

EFIMIȚA (indoindu-se de genunchi și inecăndu-se.)

Nu-mi spune, soro, că mor!

LEONIDA.

Fă iute, iute!

(Sgomotul și mai aproape; Leonida cade 'n genunchi.)

EFIMIȚA.

Soro, mor! a intrat in ulița noastră...

LEONIDA.

Stinge lampa!

(Cocoana suflă iute in lampă; sgomotul este sub ferestre. Amăndoi sunt trăsniți. O pauză, sgomot și apoi căteva bătăi in ușa d'afară.)

EFIMIȚA (șoptind.)

Sunt la ușă.

LEONIDA (asemenea.)

Atăt mi-a fost!... Nu te mișca. (bătăile se repetă mai tare; sgomotul s'a cam depărtat). Să ne ascundem in dulap...

EFIMIȚA.

Să lăsăm calabalicul și să sărim pe fereastră...

LEONIDA.

Dar dacă or fi intrat in curte?

(Bătăile in ușă se indesesc cu nerăbdare; sgomotul se depărtează mereu.)

UN GLAS DE FEMEE (d'afară.)

Dar asta, comèdie!

EFIMIȚA (cu uimire, plecăndu-se spre ușă s'asculte.)

Ai?

LEONIDA (oprind-o.)

St! nu te mișca!

(Pumni tari in ușă; sgomotul și mai departe.)

GLASUL (d'afară.)

Ei! Doamne! (strigănd.) Coniţă!

EFIMIŢA (uimită.)

E slujnica, Leonida, Safta.

(Chiotele şi impuşcăturile d'abia se mai aud foarte departe.)

LEONIDA.

St! par'că s'a mai depărtat zavera!

(Bătăi desperate in uşă.)

GLASUL (d'afară.)

Deschide, cocoană, să fac focul. (o pauză. Leonida şi Efimiţa ascultă uimiţi neştiind ce să crează.) Vai de mine! nu-i bună asta! a păţit boerii ceva!

EFIMIŢA.

E Safta... (vrea să meargă la uşă.)

LEONIDA (oprind-o.)

St! nu deschide odată cu capul!

EFIMIŢA (ne mai putĕnd răbda şi smucindu-se).

Trebue să deschiz, soro, că 'ncepe dobitoaca să ţipe şi-i mai rĕu: ne dă de gol la zavragii!

(Bătăi din toate puterile in uşă.)

LEONIDA (comprimăndu-şi inima şi cu un tonde supremă resignare.)

Deschide!

EFIMIŢA (mergĕnd in vĕrful degetelor la uşă, intreabă cu gura jumĕtate.)

Cine e?

GLASUL (d'afară.)

Eu, cocoană; am venit să fac focul.

EFIMIȚA (stă un minut la indoială, apoi se hotărăște și, dând in lături baricada, deschide, și cu glasul alterat)

Haide, intră.

(In odae e intunerec. Coana Efimița ține piept Saftii la ușă.

SCENA V

EFIMIȚA (mișcată, cu tonul misterios)

Ce-i afară, Safto?

SAFTA (care a intrat cu un braț de lemne)

Bine, cucoană, ce să fie! Da păn' acuma n'am putut inchide ochii: toată noaptea a fost masă mare la bacanul din colț; acu d'abia s'a spart cheful. Adineaori a trecut p'aici vreo câțiva, se duceau acasă pe două cărări; era și Nae Ipingescu, ipistatul, beat frânt; chiuià și trăgea la pistoale... obiceiu mitocănesc.

LEONIDA (nedomrit)

Ce obiceiu?

SAFTA

Știi, a făcut oamenii chef, c'aseară a fost lăsata secului.

EFIMIȚA (inseninându-se și prinzênd limbă, către Leonida cu umor)

A fost lăsata, secule!

LEONIDA (imbărbătat)

Ei vezi? (plin de triumful teoriei) Tot vorba mea, domnule! Omul, bunioară de par egsamplu, dintr'un nuștiu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade in ipohondrie. (către cucoana) Vĕzuși?

EFIMIȚA (cu chef)

Ei! soro! par' că ziceai că nu e voe dela poliție să se dea cu pistoale in oraș?

LEONDA (sigur)

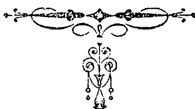
Apoi bine, nu vezi dumneata că aici a fost chiar poliția in persoană...

EFIMIȚA

Ei, bobocule, apăi cum le știi dumneata toate, mai rar cineva! (aprinde lampa)

(Amăndoi sunt foarte veseli. Safta remăne incremenită vĕzĕnd resturnarea odăii)

(Cortina)

O SCRISOARE PIERDUTĂ

COMEDIE IN PATRU ACTE.

PERSOANELE

STEFAN TIPATESCU, prefectul judeţului.
AGAMEMNON DANDANACHE, vechiu luptător dela 48.
ZAHARIA TRAHANACHE, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral, Comitetului şcolar, Comiţiului agricol şi altor comitete şi comiţii.
TACHE FARFURIDI, avocat, membru al acestor comitete şi comiţii.
IORDACHE BRĂNZOVENESCU, asemenea.
NAE CAŢAVENCU, avocat, director-proprietar al ziarului «Răcnetul Carpaţilor», president-fundator al Societăţii Enciclopedice-Cooperative «Aurora Economică Română».
IONESCU, institutor, colaborator la acel ziar şi membru al acestei societăţi.
POPESCU, institutor, asemenea.
GHIŢĂ PRISTANDĂ, poliţaiul oraşului.
UN CETĂŢEAN TURMENTAT.
ZOE TRAHANACHE, soţia celui de sus.
UN FECIOR.

Alegĕtori, Cetăţeni, Public.

In capitala unui judeţ de munte, in zilele noastre.

O SCRISOARE PIERDUTĂ

D-lui PETRU TH. MISSIR

ACTUL I.

(O anticameră bine mobilată. Ușă in fund cu două ferestre mari de laturi. La dreapta, in planul din fund o ușă, la stinga altă ușă in planul din față. In stinga, planul intăiu, canapea și un fotoliu).

SCENA I

TIPATESCU puțin agitat, se plimbă cu «Răcnetul Carpaților» în mână; e in haine de odae; PRISTANDĂ in picioare, mai spre ușă, stă rezemat in sabie.

TIPATESCU (terminănd de citit o frază din jurnal.)

„. . . Rușine pentru orașul nostru să tremure in fața unui om!... Rușine pentru guvernul vitreg, care dă unul din cele mai frumoase județe ale Românniei pradă in ghiarele unui vampir!..." (indignat.) Eu vampir, ai?... Caraghioz!

PRISTANDĂ (asemenea.)

Curat caraghioz!... Pardon, să iertați, coane Fănică, că intreb: bampir... ce-i aia, bampir?

TIPATESCU.

Unul... unul care suge săngele poporului... Eu sug săngele poporului !...

PRISTANDĂ.

Dumneata sugi sănge le poporului !... Aoleu !

TIPATESCU.

Mişel !

PRISTANDĂ.

Curat mişel !

TIPATESCU.

Murdar !

PRISTANDĂ.

Curat murdar !

TIPATESCU.

Ei ! nu s'alege !

PRISTANDĂ.

Nu s'alege !

TIPATESCU.

Cu toată dăscălimea dumnealui, cu toată societatea moftologică a dumnealui... degeaba ! să-mi rază mustăţile !

PRISTANDĂ.

Şi mie !

TIPATESCU.

Dar insfărşit, las'o asta ! lasă-l să urle ca un căine !

PRISTANDĂ.

Curat ca un căine!

TIPATESCU.

Incepuseşi să-mi spui istoria de aseară. (şade.)

PRISTANDĂ.

Cum vĕ spuneam, coane Fănică, (se apropie.) aseară, aţipisem niţel după masă, precum e misia noastră... că acuma dumneavoastră ştiţi că bietul poliţaiu n'are şi el cias de măncare, de bĕutură, de culcare, de sculare, ca tot creştinul...

TIPATESCU

Fireşte...

PRISTANDĂ

Şi la mine, coane Fănică, să trăiţi! greu de tot... Ce să zici? Famèlie mare, renumeraţie mică, după budget, coane Fănică. Incă d'aia nevastă-mea zice: »Mai roagă-te şi tu de domnul prefectul să-ţi mai mărească leafa, că te prăpădeşti de tot«... Nouĕ copii, coane Fănică, să trăiţi! nu mai puţin... Statul n'are idee de ce face omul acasă, ne cere numai datoria; dar dè! nouĕ copii şi optzeci de lei pe lună: famèlie mare, renumeraţie mică, după budget.

TIPATESCU (zimbind)

Nu-i vorbă, după buget e mică, aşa e... decăt tu nu eşti băeat prost: o mai cărpeşti, de ici, colo; dacă nu curge pică... Las' că ştim noi!

PRISTANDĂ

Ştiţi! Cum să nu ştiţi, coane Fănică, să trăiţi! tocma dumneavoastră să nu ştiţi!

TIPATESCU

Și nu-mi pare rĕu, dacă știi să faci lucrurile cu minte: mie-mi place să mĕ servească funcționarul cu tragere de inimă... Când e om de credință...

PRISTANDĂ

De credință, coane Fănică, să trăiți!

TIPATESCU

Nu mĕ uit dacă se folosește și el cu o pară, douĕ... mai ales un om cu o familie grea.

PRISTANDĂ

Nouĕ suflete, coane Fănică, nouĕ, și renumerație...

TIPATESCU

După buget...

PRISTANDĂ

Mică, sărut măna, coane Fănică.

TIPATESCU

Lasă, Ghiță, cu steagurile de alaltăeri ți-a eșit bine; ai tras frumușel condeiul.

PRISTANDĂ (uitându-se pe sine și rizĕnd)

Curat condeiu! (luându-și numaidecât seama, naiv) Adicăte, cum condeiu, coane Fănică?...

TIPATESCU

Contul jidanului s'a plătit la Comitet pe patruzeci și patru de steaguri...

PRISTANDĂ (naiv)

Da.

TIPATESCU

Ei?... s'a pus patruzeci şi patru de steaguri?

PRISTANDA (cu tărie)

S'a pus, coane Fănică, s'a pus... Poate unul două să le fi dat vĕntul jos... da s'a pus...

TIPATESCU

Patruzeci şi patru?

PRISTANDĂ

Patruzeci şi patru in cap, coane Fănică.

TIPATESCU (rizĕnd)

Nu umbla cu mofturi, Ghiţă. Nu m'am plimbat eu la luminaţie in trăsură cu Zoe şi cu nenea Zaharia in tot oraşul? Tocmai ea, cum e glumeaţă, zice: «Ia să-i numĕrăm steagurile lui Ghiţă»...

PRISTANDĂ (măhnit)

Imi pare rĕu: tocmai coana Joiţica, tocmai dumneei, care dè!... să ne aşteptăm dela dumneei la o protecţie...

TIPATESCU

Apoi, ea n'a zis-o cu rĕutate, a zis-o de glumă. Nu ştie şi nenea Zaharia şi ea că eşti omul nostru...

PRISTANDĂ

Al dumneavoastră, cone Fănică, şi al coanii Joi-

ţichii, şi al lui conul Zaharia... Ei? şi le-aţi numĕrat, coane Fănică?... Ei? aşa e? Patruzeci şi patru...

TIPATESCU

Vreo paispce... cinspce.

PRISTANDĂ

Apoi să le numĕrăm, coane Fănică; să le numĕrăm: douĕ la prefectură.

TIPATESCU

Douĕ...

PRISTANDĂ

Douĕ pe piaţa lui 11 Fevruarie...

TIPATESCU

Patru...

PRISTANDA (căutând in gând)

Douĕ la Primărie...

TIPATESCU

Şase...

PRISTANDĂ (acelaş joc)

Unul la şcoala de băeţi...

TIPATESCU

Şapte...

PRISTANDĂ

Unul... la şcoala de fete...

TIPATESCU

Opt...

PRISTANDĂ

Unul la spital...

TIPATESCU

Nouĕ.

PRISTANDĂ

Douĕ... la Catrindală, la Sf. Niculae...

TIPATESCU

Unsprezece.

PRISTANDĂ

Douĕ la prefectură... paispce...

TIPATESCU (rizĕnd)

Le-ai mai numĕrat pe ale dela prefecură.

PRISTANDĂ

Nu, coane Fănică, să trăiți! (continuă repede pe neresuflate) Douĕ la Primărie opspce, patru la școli, douĕzeci și patru, douĕ la catrindală la Sf. Niculae treizeci...

TIPATESCU (rizĕnd)

Le-ai mai numĕrat odată pe toate astea și aduni rĕu...

PRISTANDĂ

Doamne păzește, coane Fănică, să trăiți, patruzeci și patru, in cap... patruzeci și patru... Cum zic, unul douĕ, poate vĕntul... ori cine știe...

TIPATESCU (rizĕnd)

Ghiță... apoi nu mĕ orbi dela obraz așa.

PRISTANDÂ (schimbănd deodată tonul, umilit și naiv)

Famelie mare... renumerație după buget mică...

TIPATESCU (uităndu-se la ceas)

Ia să lăsăm steagurile, Ghiță...

PRISTANDĂ

Curat să le lăsăm, coane Fănică.

TIPATESCU

Spune odată istoria de-aseară că mĕ grăbesc.

PRISTANDĂ

Bine ziceți, coane Fănică. Aseară pe la zece și jumĕtate, mĕ duc acasă, imbuc ceva și mĕ dau așa pe, o parte să ațipesc numaĭ un minuțel, că eram prăpădit de ostenit dela foc. Nevasta zice, pardon: „Desbracă-te, Ghiță, și te culcă". Eu, nu; eu, la datorie, coane Fănică, zi și noapte la datorie. Așa, mĕ scol cam pe la douĕspce fără un sfert, și pardon, mĕ desbrac de mondir, scoț chipiul, mĕ 'mbrac țivilește și plec... la datorie, coane Fănică. Până să plec se făcuse vreo unul după douĕspce. O iau prin dosul Primăriei, și apuc pe maidan ca să ies la bariera „Unirii". Cănd dau să trec maidanul, vĕz lumină la ferestrele de din dos ale lui d. Nae Cațavencu, și ferestrele vraiște. Ulucile inalte... dacă te sui pe uluci, poți intra pe fereastră in casă. Eu, cu găndul la datorie, ce-mi dă in gănd ideea ? zic : ia să mai ciupim noi ceva dela onorabilul, că nu strică,... și binișor, ca o pisică, mĕ suiu pe uluci și mĕ puiu s'ascult :

auzeam și vedeam cum v'auz și m'auziți, coane Fănică, știți ca la teatru.

TIPATESCU (interesăndu-se).

Ei, ce?

PRISTANDĂ.

Jucaseră stos.

TIPATESCU.

Cine era?

PRISTANDĂ.

Cine să fie? dăscălimea: Ionescu, Popescu, popa Pripici...

TIPATESCU.

Și popa?

PRISTANDĂ.

Da, popa și d. Tăchiță, și Petcuș, și Zapisescu, toată gașca 'n pĕr. Jocul era pe isprăvite... și fumărie de tutun... ieșea pe fereastră ca dela vapor. Mai uca popa și cu Petcuș. Ĕilalți ședeau de vorbă.

TIPATESCU.

Și Cațavencu mĕ 'njura?

PRISTANDĂ.

Grozav, coane Fănică, pe guvern și pe dv... și-și numĕra voturile.

TIPATESCU.

Dăscălimea, popa și moflujii.

PRISTANDĂ

Curat moflujii!

TIPATESCU.

Las' că le dau eu voturi.

PRISTANDÂ.

Da să vedeți ce s'a 'ntămplat... coane Fănică. Din vorbă 'n vorbă, Cațavencu zice: „Mĕ prinz cu d-voastră că o să voteze cu noi cine cu găndul nu găndiți, unul pe care contează bampirul — și acolo, pardon, tot bampir vĕ zicea — pe care contează bampirul ca pe Dumnezeu... și cănd l-om avè pe ala, i-avem pe toți... Ia ascultați scrisoarea asta“... și scoate o scrisorică din portofel... „Ia ascultați...“ Diavolul de popă, n'are de lucru? se scoală repede dela joc și zice: „Să mĕ 'ngropi, sufletul meu, Năică, nu citi... stăi, s'o ascult și eu... să-mi aprinz numai țigara...“ Și, coane Fănică, se scoală dela joc, aprinde chibritul, trage din țigară și vine să arunce chibritul aprins pe fereastră drept in ochii mei... Mĕ trag inapoi, alunec de pe uluci și caz pe maidan, peste un dobitoc, care pesemne trecea ori ședea lăngă uluci. Dobitocul incepe să strige, toți din casă sar năvală la fereastră; eu, cum căzusem, mĕ ridic degrabă, o iau pituliș pe lăngă uluci și intru in curtea Primăriei.

TIPATESCU (interesăndu-se de povestire).

Ei?

PRISTANDÂ.

M'am mai intors eu, dar inchiseseră ferestrele și lăsaseră perdelele.

TIPATESCU.

Cine să fie? Ce scrisoare? Nu pricep... Ghiță, eu trebue să mĕ duc la dejun, să nu fac pe nenea Za-

haria şi pe Zoe să m'aştepte. Ei nu dejunează fără mine şi nenea Zaharia nu iese inainte de dejun. Şi mai ales cum e Zoe nerăbdătoare...

PRISTANDÀ.

Ce-mi ordonaţi, coane Fănică?

TIPATESCU.

Să-mi afli ce scrisoare e aia şi de cine e vorba.

PRISTANDÀ.

Ascult, coane Fănică.

TIPATESCU.

Dacă s'ar putè să punem măna şi pe firul ĕsta,— nu doar că mi-e teamă de intrigile proaste ale lui Caţavencu, — dar n'ar fi rĕu să-l dezarmăm cu desăvărşire, ş'apoi să-l lucrăm pe onorabilul.

PRISTANDÀ.

Curat să-l lucrăm!

TIPATESCU.

Stăi un minut pănă să-mi schimb haina; ieşim impreună; am să-ţi mai spun ceva.

PRISTANDÀ.

Stau, coane Fănică.

(Tipătescu iese in stinga).

SCENA II

PRISTANDÂ (singur)

Grea misie, misia de polițaiu... Și conul Fănică cu coana Joițica mai stau să-mi numere steagurile... Tot vorba bietei neveste, zice: „Ghiță, Ghiță, pupă-l in bot și-i papă tot, că sătulul nu crede la ĕl flamĕnd...“ zic: curat! De-o pildă, conul Fănică: moșie moșie, foncția foncție, coana Joițica, coana Joițica: traiu, neneco, cu banii lui Trahanache... (luăndu-și seama) babachii... Da eu, unde? famelie mare, renumerație după buget mică. (șade in fund pe un scaun la o parte).

SCENA III

ZAHARIA TRAHANACHE, GHIȚĂ PRISTANDÂ, apoi TIPATESCU și ZOE.

TRAHANACHE (intră prin fund, fără să ia seama la Ghiță, care se ridică răpede la intrare. Trahanache e mișcat).

A! ce coruptă soțietate!... Nu mai e moral, nu mai sunt prințipuri, nu mai e nimic: enteresul și iar enteresul... Bine zice fiu-meu dela facultate alaltăeri in scrisoare: vezi tinĕr tinĕr, dar copt, serios băiat! zice: „Tatițo, unde nu e moral, acolo e corupție, și o soțietate fără prințipuri, va să zică că nu le are!“... Auzi d-ta mișelie, infamie (vede pe Ghiță). Aici erai Ghiță? (se stăpănește).

PRISTANDÀ.

Aici, sărut măna, coane Zahario.

TRAHANACHE.

Fănică a ieșit?

PRISTANDĂ.

Ba nu, coane Zahario, vine numai decăt momental, e dincolo... A! iată conul Fănică...

TIPATESCU (cu pălăria și haina de oraș vine din stinga, e surprins la vederea lui Zaharia).

Neica Zaharia! Cum se poate? Ai ieșit inainte de dejun? Ce e?

TRAHANACHE.

E comedie, mare comedie, Fănică, stăi să-ți spuiu (ii face semn să expedieze pe Pristanda).

PRISTANDĂ (răpede).

Mai aveți ceva să-mi ordonați, coane Fănică?

TIPATESCU.

Nu... Nu uiți de ce-am vorbit. Trebue să avem deslegarea istoriei căt mai degrabă.

PRISTANDĂ.

Ascult.

TIPATESCU.

Nene Zahario, e lung ce ai să-mi spui? Nu mi-o poți spune la dejun?

TRAHANACHE.

Ai puțintică răbdare... Nu trebue să știe Joițica... E comedie mare, Făinică. (șede pe canapea, cu spatele spre fund).

TIPATESCU (uităndu-se la casă).

Atuncia treci, Ghiță, pe la nenea Zaharia p'acasă

și lasă-i vorbă coanei Joițichii — nu-i așa, nene Zahario ?—să fie așa de buna să nu se supere dacă om intărzia dela dejun... avem ceva politică de vorbit intre bărbați.

PRISTANDÂ.

Ascult, coane Fănică, (Pristanda pleacă spre fund. Tipatescu se intoarce spre Trahanache și coboară. Când Pristanda vrea să iasă prin fund, ușa din dreapta se deschide puțin, Zoe scoate capul, chiamă pe Pristandă : „Pst ! Pst !" și inchide repede ușa. Tipătescu se intoarce și il vede pe Pristandă lăngă ușa din dreapta).

TIPATESCU.

Ai ? Un' te duci ?

PRISTANDÀ (făcēndu-i semn să tacă și arătăndu-i pe Trahanache)

Unde mi-ați ordonat.

TIPATESCU (fără a ințelege).

De ce nu ieși prin față ?

PRISTANDÂ (urmăndu-și jocul).

Da, prin față... (se'ntoarce spre ușa din fund. Tipatescu se'ntoarce iar spre Trahanache, Jocul Zoii se repetă. Fănică se'ntoarce iar. Ghiță, care este iar lăngă ușa din dreapta, iese năvală pe acolo. Tipatescu dănd din umeri, fără să'nțeleagă, se coboară să șază pe fotoliu, lăngă Trahanache).

———

SCENA IV

TIPATESCU, TRAHANACHE.

TIPATESCU.

Ei! neică Zahario, ce e? ia spune, te věz cam schimbat!...

TRAHANACHE.

Ai puţintică răbdare, să vezi... Azi dimineaţă pe la opt şi jumětate, intră feciorul in odae,— nici nu-mi běusem cafeaoa,— imi dă un răvăşel şi-mi zice că aşteaptă rěspuns... Dela cine era răvăşelul?

TIPATESCU.

Dela cine?

TRAHANACHE.

Dela onorabilul d. Nae Caţavencu.

TIPATESCU.

Dela Caţavencu?

TRAHANACHE.

Zic: ce are a face Caţavencu cu mine şi eu cu Caţavencu, nici in clin, nici in măneci, ba chiar putem zice, dacă considerăm după prinţipuri, din potrivă.

TIPATESCU.

Fireşte... Ei?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi. (scoate un răvăşel din buzunar şi-l dă lui Tipatescu).

TIPATESCU (luănd răvăşelul şi citind)

„Venerabilului d. Zaharia Trahanache, prezident al Comitetului permanent, al Comitetului şcolar, al Comitetului electoral, al Comiţiului agricol şi al altor comitete şi comiţie... Loco. (scoate hărtia din plic), Venerabile domn, in interesul onoarii d-voastre de cetăţean şi de tată de familie, vĕ rugăm să treceţi astăzi intre orele 9 jum. şi 10 a. m. pe la biuroul ziarului „Răcnetul Carpaţilor“ şi sediul Societăţii Enciclopedice Cooperative „Aurora Economică Română“, unde vi se va comunica un document de cea mai mare importanţă pentru d-voastre... devotat, Caţavencu, director-proprietar al ziarului „Răcnetul Carpaţilor“, prezident fundator al Societăţii Enciclopedice Cooperative „Aurora Economică Română“... Ei? ce document?

TRAHANACHE.

Ai puţintică răbdare! să vezi... M'am găndit: să nu mĕ duc... să mĕ duc, să nu mĕ duc... ia, numai de curiositate, să mĕ duc, să vĕz ce moft mai e şi ĕsta. Mĕ imbrac degrabă, Fănică, şi mĕ duc.

TIPATESCU.

La Caţavencu?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi... la Caţavencu.--Cum intru se scoală cu respect şi mĕ pofteşte pe fotel. „Venerabile“ 'n sus, „venerabile“ 'n jos. „Imi pare rĕu, că ne-am rĕcit impreună, zice el, că eu totdeauna am ţinut la d-ta ca la capul judeţului nostru...“ şi insfirşit o sumă de delicateţuri... Eu serios, zic: „Stimabile, m'ai chemat să-mi arĕţi un docoment, arată docomentul!“

Zice: «Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta, și ar fi trebuit să te pregătesc mai dinainte, d-ta un bărbat așa de, și așa de...» și iar delicatețuri. Zic iar: «Stimabile, ai puțintică răbdare, docomentul»... El iar :».. că dè, damele..» Să vezi unde vrea să m'aducă mișelul!... Biata Joițica! să nu cumva să-i spui, să nu care cumva să afle! cum e ea simțitoare!...

TIPATESCU.

Ce! a cutezat? mizerabilul! (se ridică turburat)

TRAHANACHE (oprindu-l).

Stăi, să vezi!»... că dè, damele, zice, nu înțeleg totdeauna meritele și calitățile morale ale bărbatului, și respectul care va să zică, ce trebue să-i poarte...» Insfirșit (Tipătescu fierbe) ce s'o mai lungesc degeaba! După ce-i puiu piciorul in prag și-i zic: «Ia ascultă, stimabile, ai puțintică răbdare: docomentul!» vede mișelul că n'are incotro, și-mi scoate o scrisorică... Ghici a cui și către cine?

TIPATESCU (deabia stăpânindu-și emoția).

A cui? a cui, nene Zahario?

TRAHANACHE.

Stăi, să vezi. (rĕspicat și rizĕnd) A ta către nevastă-mea, către Joițica: scrisoare de amor in toată regula... Ai? ce zici d-ta de asta?

TIPATESCU (turburat rĕu).

Nu se poate, nu se poate!

TRAHANACHE.

Am citit-o de zece ori poate: o știu pe dinafară

ascultă: «Scumpa mea Zoe, venerabilul (adică eu) merge desearä la intrunire (intrunirea de alaltăeri seara).—Eu (adică tu) trebue să stau a casă, pentru că aştept depeşi dela Bucureşti, la care trebue să rĕspunz pe dată; poate chiar să mĕ cheme ministrul la telegraf. Nu mĕ aştepta, prin urmare, şi vino tu (adică nevastă-mea, Joiţica) la cocoşelul teu (adică tu) care te adoră, ca totdeauna, şi te sărută de o mie de ori, Fănică...» (priveşte lung pe Tipătescu, care e in culmea agitaţiei).

TIPATESCU. (prinblăndu-se infuriat).

Nu se poate O să-i rup oasele mizerabilului!... Nu se poate!

TRAHANACHE (placid)

Fireşte că nu se poate; dar ţi-ai fi inchipuit aşa mişelie... (cu candoare) Bine, frate, inţeleg plastografie până unde se poate, dar până aci nu inţeleg... Ei, Fănică, să vezi imitaţie de scrisoare! să ḑici şi tu că e a ta, dar să juri, nu altceva, să juri! (oprindu-se şi privind pe Tipătescu, care se primblă cu pumnii incleştaţi; cu mirare şi ciudă) Uite-te la el cum se turbură! Lasă, omule, zi-i mişel şi pace! Ce te aprinzi aşa? Aşa e lumea, n'ai ce-i face, n'avem s'o schimbăm noi. Cine-şi poate inchipui până unde poate merge mişelia omului!

TIPATESCU (acelaşi joc)

Mizerabilul!

TRAHANACHE

Măi omule, ai puţintică răbdare, zi-i ce i-am zis eu: «Eşti tare, stimabile, la machiaverlicuri, tare, tare, n'am ce să zic: dar nu ţi-ai găsit omul...» Ei, dacă

a vĕzut că nu i se trece cu mine, știi la ce-a ajuns? Mi-a spus că dacă nu dau eu importanță lucrului, o să'i dea publicul, pentrucă scrisoarea o să se publice duminică la gazetă și o să fie pusă in cercevea, ca s'o vază oricine-o pofti.

TIPATESCU (turbat)

Il impușc! ii dau foc! trebue să mi-l aducă aci numai decăt, viu ori mort, cu scrisoarea. (se repede in fund) Ghiță! Ghiță! Să vie polițaiul!

TRAHANACHE (după el pănă în fund)

Ai puțintică... (intorcĕndu-se singur in scenă) E iute, n'are cumpĕt. Aminteri bun băiat, deștept, cu carte, dar iute, nu face pentru un prefect. Intr'o soțietate fără moral și fără prințip... trebue să ai și puținică diplomație!

TIPATESCU (întorcĕndu-se din fund)

Infamul! Canalia!

TRAHANACHE

Ei, astĕmpără-te omule, și lasă odată mofturile, avem lucruri mai serioase de vorbit. Desearä e intrunire. S'a hotărit? Punem candidatura lui Farfuridi? Ce facem? — Desearä, am aflat că dăscălimea cu Cațavencu și cu toți ai lor vor să facă scandal. Trebue să-i spunem lui Ghiță să ingrijească. Mișelul de Cațavencu o să ia desearä cuvĕntul ca să ne combată...

TIPATESCU (fierbĕnd mereu)

Nu te teme, nene Zahario, desearä d. Cațavencu nu o să fie la intrunire, o să fie in altă parte — la păstrare.

TRAHANACHE

Aide, mergi la dejun?

TIPATESCU

Nu, neică Zahario, mulţumim, am treabă. Du-te dumneata singur; sărutări de măini coanii Joiţichii.

TRAHANACHE

Bine, dar la prănz desigur. Deseară eu mě duc la intrunire, trebue să stai cu Joiţica, i-e urit singură. După intrunire avem preferanţă...

TIPATESCU (ameţit)

Da, neică Zahario.

TRAHANACHE

La revedere, Fănică.

TIPATESCU

La revedere, neică Zahario...

TRAHANACHE (mergĕnd spre uşe, condus de Tipătescu)

Şi nu te mai turbura, neică, pentru fitece mişelie. Nu vezi tu cum e lumea noastră? Intr'o soţietate fără moral, fără prinţip, nu merge s'o iei cu iuţală, trebue să ai (cu fineţă) puţintică răbdare... (iese in fund)

SCENA V.

TIPATESCU, apoi ZOE

TIPATESCU (vine amețit și 'mpleticindu-se din fund și cade pe un scaun cu capul in măni)

Ce să fac? Ce să fac? și nu mai vine Ghiță!...

ZOE (ieșind din dreapta misterios și coborind repede lăngă el)

Fănică! Fănică!

TIPATESCU (ridicăndu-se iute)

Zoe!... Știi?

ZOE (desolată)

Știu! Sunt nenorocită, Fănică. Știu... am fost dincolo in odae, am intrat pe scăricica din dos... Am venit numai decăt după Zaharia. N'am avut curaj să dau ochii cu el, măcar că nu crede... Am auzit tot, tot, tot. Sunt nenorocită, Fànică... Cănd a plecat Ghiță l-am chemat dincolo. (Tip. ințelege) i-am spus tot: numai el ne poate scăpa.

TIPATESCU

De unde aflaseși?

ZOE

Eu am știut numai decăt după Zaharia... Uite!... (ii dă o scrisoare. Scena aceasta se face cu multă nervositate)

TIPATESCU (citind)

«Stimabilă doamnă, la redacția noastră se află un document iscălit de amabilul nostru prefect și adresat d-voastre. Acest document vi s'ar putè ceda in

schimbul unui sprijin pe lăngă amabilul in chestiune. Binevoiţi dar a trece indată pe la biroul nostru, spre a regula această afacere intr'un chip mulţumitor pentru amĕndouĕ părţile...» — (cu desperare) Cum? cum? când ai perdut biletul, Zoe?

ZOE (inecată)

Nu ştiu... Alaltăieri seara, când am plecat de la tine, il aveam; când am ajuns acasă, nu ştiu dacă-l mai aveam; poate să fi scos batista pe drum şi mi-a căzut scrisoarea: le aveam tot intr'un buzunar!

TIPATESCU

A! ce nenorocire!

ZOE.

M'am dus la Caţavencu... de la el veneam acuma. Mi-a propus să-mi dea inapoi scrisoarea, cu condiţie să-i asigurăm alegerea. Aminteri, publică scrisoarea poimăine...

TIPATESCU (in prada agitaţiei).

Lupta este desperată. Vrea să ne omoare, trebue să-l omorim!... Şi nu mai vine Ghiţă...

ZOE.

Pe Ghiţă l-am trimes eu la Caţavencu, să-i cumpere scrisoarea cu orice preţ.

TIPATESCU.

Care va să zică Ghiţă e acolo?

ZOE.

De sigur (se aude zgomot).

TIPATESCU.

El trebue să fie... (se răpede la uşa din fund, o deschide şi se trage iute inapoi). A! Ascunde-te... degrabă (o duce repede şi ies amăndoi prin stînga).

SCENA VI

FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU intrănd misterios din fuud; apoi TIPATESCU din stinga.

BRĂNZOVENESCU

Poate să nu fie tocmai aşa; poate că e o manoperă... o manoperă grosolană, ca să intimideze pe căţiva nehotărîţi...

FARFURIDI (cu intenţie fină)...

Pe venerabilul d. Trahanache l-am vĕzut intrănd la Caţavencu astăzi pe la zece, cănd mĕ duceam in tĕrg... Eu, am n'am să 'ntălnesc pe cineva, la zece fix mĕ duc in tĕrg...

BRĂNZOVENESCU

Ei!

FARFURIDI

Pe respectabila madam' Trahanache am vĕzut-o ieşind dela Caţavencu tot astăzi pe la unsprece, cănd mĕ 'ntorceam din tĕrg... Eu, am n'am clienţi acasă, la unsprece fix mĕ ntorc din tĕrg...

BRĂNZOVENESCU

Nu 'nţeleg.

FARFURIDI

Cum nu 'nțelegi ? la unsprezece fix...

BRĂNZOVENESCU

Nu frate, nu 'nțeleg daraverile astea cu oposiția ; tu ai văzut pe Trahanache intăi, pe urmă pe madam' Trahanache, și eu adineaori am vězut pe polițaiul, pe Ghiță, intrănd la Cațavencu...

FARFURIDI (cu intenție)

Ei ?

BRĂNZOVENESCU (cu indoeală)

Să fie trădare la mijloc ? ai ?

FARFURIDI

Eu merg și mai departe și zic: trădare să fie, dacă o cer interesele partidului, dar s'o știm și noi!...

BRĂNZOVENESCU

Prefectul trebue să ne dea cheea comediei ěștia... Iacătă-l...

TIPATESCU
(venind din stinga turburat și dăndu-și aer silit de degajare)

Salutare, salutare, stimabile!

BRĂNZOVENESCU (a parte)

E galben !

FARFURIDI (aparte)

Ce roșu s'a făcut (tare) Salutare, salutare, onorabile...

TIPATESCU (oferindu-le locuri)

Ia poftiți, ia poftiți, mě rog.

BRĂNZOVENESCU

Mulțumim, mulțumim, stimabile, dar ne cam grăbim: sunt douěsprece trecute.

FARFURIDI

Și eu, am n'am infățișare, la douěsprece trecute fix mě duc la Tribunal...

BRĂNZOVENESCU

Uite de ce e vorba, stimabile, să fim scurți... Prin těrg... se spune...

FARFURIDI

Adică, dă-mi voe, să fim explicați; mie imi place să pun punctele pe i... se aude...

BRĂNZOVENESCU

Se aude... cumcă partidul nostru dă la colegiul II ajutor lui Cațavencu...

TIPATESCU (mișcat)

Care partid? Care Cațavencu?

BRĂNZOVENESCU

Cum care partid?

FARFURIDI

Adică partidul nostru: madam' Trahanache, dumneata, nenea Zaharia, noi și ai noștri... să ducem pe brațe pe d. Cațavencu.

TIPATESCU

Și cine spune asta? (ride silit)

BRĂNZOVENESCU

Nu ride, stimabile, nu ride; a început să se vorbească...

FARFURIDI

Și de!... ce să zicem! lumea are pentru ce să între la bănueli.

BRĂNZOVENESCU

D. Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPATESCU

Ei?

FARFURIDI

Madam' Trahanache la vizită la d. Cațavencu...

TIPATESCU

Ei?

BRĂNZOVENESCU

Ghiță polițaiul la vizită la d. Cațavencu...

FARFURIDI

De unde și până unde?

BRÂNZOVENESCU

Noi, ce să zicem—ne temem de ce spune lumea...

TIPATESCU (nervos)

Ei, ce spune lumea?

FARFURIDI

Vrei să vorbesc curat și deslușit, stimabile? Ne temem de trădare... Na!

TIPATESCU

(după ce s'a întors când la unul când la altul, supărat către Farfuridi)

Amice, d-le Farfuride, nu ți se pare d-tale că te faci mai catolic decât Papa?

FARFURIDI (hotărît)

Da, când e vorba de prințipuri, stimabile, da, mĕ faci adică nu, nu mĕ fac, sunt când e vorba de asta, sunt mai catolic decât Papa...

TIPATESCU (supĕrat)

Domnilor, nu primesc acasă la mine astfel de observații, pe care, dați-mi voe să vĕ spuiu, le consider ca niște insulte...

FARFURIDI

Să nu ne iuțim, stimabile...

TIPATESCU

Cum să nu mĕ iuțesc, onorabile? D-voastră veniți la mine acasă, la mine, care mi-am sacrificat cariera și am rĕmas intre d-voastră, ca să vĕ organizez partidul—căci fără mine, trebue să mărturisiți, că d-voas-

tră n'ați fi putut niciodată să fiți un partid—d-voastră veniți la mine acasă să mě numiți pe față trădător... A! asta nu pot să v'o permit...

BRĂNZOVENESCU (scoțĕnd o hărtie din buzunar).

Mě rog, iată ce se imparte acum prin tĕrg, din partea lui d. Cațavencu... E tipărit, stimabile!

TIPATESCU (mișcat ii smulge hărtia).

Tipărit?

FARFURIDI (smulgĕndu-i-o el.)

Da, tipărit, dă-mi voe... (citește). «Dăm ca pozitivă știrea cumcă desigur candidatura amicului nostru politic d. *Cațavencu,* prezidentul grupului independent, este pusă la adăpost de orice loviri din partea administrației. *Dincontra,* avem cuvinte *puternice* pentru a crede că *atăt* bĕtrănul și venerabilul d. Trahanache, prezidentul Comitetului electoral, căt și *junele* și *onorabilul* nostru prefect, ar fi convinși *in fine* că in imprejurările prin care trece țara, județul nostru nu poate fi mai bine reprezentat decăt de un bărbat independent ca amicul nostru d. *Ca-ța-ven-cu...* D. Cațavencu va lua cuvĕntul la intrumirea de deseară... Comitetul grupului independent.» (vorbit)... Aud?

TIPATESCU (a parte.)

Nu mai remăne nicio clipă de pierdut (tare.) Domnilor, vĕ rog, niște afaceri importante mĕ chiamă numai decăt la telegraf... Mĕ scuzați... dar... (merge la o masă și trage clopoțelul, apoi iese in fund).

BRĂNZOVENESCU.

Așa scurt?

FARFURIDI.

Adică, cum am zice, poftiţi pe uşe afară... Bine ?

TIPATESCU (apare in fund cu un fecior).

Unde e Ghiţă ?

FECIORUL.

L-am căutat in tot tĕrgul, coane Fănică, nu e. (vorbesc incet in fund).

BRĂNZOVENESCU (care a vorbit incet cu Farfuridi).

Aide la Trahanache... Aici am aflat tot... Aide...

FARFURIDI.

Brănzovenescule, mi-e frică de trădare... Căte ciasuri sunt ?

BRĂNZOVENESCU.

Douĕsprece trecute...

FARFURIDI.

Douesprece trecute?... Eu, la douesprece trecute fix...

TIPATESCU (coborind intre ei).

Astfel dar, d-lor...

BRĂNZOVENESCU.

Ne ducem, ne ducem, stimabile, nu voim să facem deranj...

FARFURIDI (grav).

Ne ducem, dar gândeşte-te stimabile, că suntem membrii aceluiaş partid... Cum ziceam adineaori ami-

cului Brănzovenescu: trădare să fie (cu oarecare emoție) dacă o cer interesele partidului, dar s'o știm și noi... Deaceea eu totdeauna am repetat cu străbunii noștri, cu Mihaiu-Bravul și Stefan-cel-Mare: iubesc trădarea, (cu intenție) dar urĕsc pe trădători... (schimbănd tonul, cu dezinvoltură.) Salutare, salutare, stimabile!...

BRĂNZOVENESCU (asemenea.)

Salutare!...

TIPATESCU (inchizĕnd ușa după ei, grozav de plictisit).

A! (coboară.)

SCENA VII.

TIPATESCU, ZOE, apoi CETĂȚEANUL TURMENTAT.

ZOE (ieșind din stinga repede).

S'a dus?... Ai vĕzut, Fănică? Ai auzit? Și Ghiță nu mai vine... Fănică, Fănică, ne amenință o nenorocire grozavă...

TIPATESCU.

Taci! vine cineva. E Ghiță desigur (se repede la ușa din fund, prin care apare Cetățeanul turmetat).

CETĂȚEANUL (șovăind).

Sluga! (in tot jocul sughite și șovăe).

ZOE.

Cine e ĕsta?

TIPATESCU.

Ce poftești d-ta?

CETĂŢEANUL.

Eu ?... (sughite) Eu sunt alegĕtor...

TIPATESCU (nervos)

Cum te chiamă ?

CETĂŢEANUL.

Cum mĕ chiamă? Ce trebue să spuiu cum mĕ chiamă... vorba e, sunt alegĕtor? (şovăe).

ZOE.

E turmentat ?

TIPATESCU

Dracul să-l ia! nu e nimeni afară: lasă să-mi intre aici toţi nebunii, toţi beţivii... Aide, ieşi!

CETĂŢEANUL

Nu sunt turmentat... (zimbind) coană Joiţico... Las' că ne cunoaştem... Mĕ cunoaşte conul Zaharia de la 11 Fevruarie... Nu e vorba ţinem la d. Nae Caţavencu... e din Soţietate... dar vorba e, eu alegĕtor... eu... (sughite) aprópritar... eu pentru cine votez?... (sughite) d'aia am venit (şovăe)

ZOE

Trimete-l, Fănică, dă-i drumul... e ameţit de tot...

TIPATESCU (luându-l cu binişorul)

Fii bun, cetăţene, du-te. Aldată mai vorbim...

CETĂŢEANUL

Dar ce să vorbim aldată ?

ZOE

A!

CETĂŢEANUL

Acu ce treabă avem?.. Nu vĕ uitaţi la mine că sunt aşa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la bĕutură... (sughite) că a fost lată de tot...

TIPATESCU (necăjit)

Fii bun, omule, şi 'nţelege (vreà să-l apuce)

CETĂŢEANUL

Eu am gasit (sughite) o scrisoare...

TIPATESCU şi ZOE

O scrisoare!

CETĂŢEANUL

Da (către Tip.) A d-tale către coana Joiţica... Am găsit-o alaltăeri seara pe drum, când ieşeam dela intrunire... Fă-ţi idee (sughiţă) de alaltăeri seara până azi dimineaţă s'o duci intr'un chef!...

TIPATESCU

(răpezindu-se şi apucându-l cu amĕndouĕ mâinele de gât)

Mizerabile!

CETĂŢEANUL

Nu mĕ sgudui (sughite) că ameţesc...

ZOE

Lasă-l, Fănică, să vedem.

CETĂŢEANUL

Lăsaţi-mĕ să vedeţi. Când am găsit-o, de curiositate am deschiso şi m'am dus subt un felinar, s'o citesc. N'apucasem s'o isprăvesc bine... şi haţ! pe la spate, d. Caţavencu... dă să mi-o ia.

TIPATESCU

Şi (desperat) ţi-a luato ?

ZOE (acelaş joc)

Ţi-a luat-o?

CETĂŢEANUL

Aş! Am băgat-o in buzunar. Zice d. Nae: «Aşa? faci parte din soţietatea noastră şi primeşti scrisori dela prefectul, cetăţene, bravos! — Zic : (sughite) Aş! dela prefectul! — Zice: I-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o.—Doamne păzeşte !». Ba că dă-mi-o, ba că nu ţi-o dau, din vorbă'n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o ţuică... una—douĕ—trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... l-am bĕut... oo! l'am bĕut!

ZOE.

Dar scrisoarea ?

TIPATESCU.

Scrisoarea (se repede la el strigănd), unde e scrisoarea ?

CETĂŢEANUL.

Nu striga (sughite) că ameţesc!.. O am la mine scrisoarea (amăndoi il ascultă şi-l privesc cu indoeală şi nerăbdare nervoasă). Da.

ZOE și TIPATESCU.

S'ar putè !

CETĂȚEANUL.

Da... O am la mine (căutându-se prin buzunare). Ehei ! d. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea ; zic : nu trebue, onorabile, parale... slava Domnului... apropitar sunt (sughite) alegĕtor... (sughite și se caută mereu). Vorba e... eu (sughite), eu pentru cine votez ? (se oprește din căutat și cu simplicitate) Am pierdut-o ! (se mai caută, apoi cu hotărire) Am pierdut-o !

TIPATESCU.

A !

ZOE.

Ți-a furat-o Cațavencu !

CETĂȚEANUL.

Adică d. Nae. Se prea poate... că am și dormit... Vezi d-ta (Zoe și Tipatescu își frâng mânile) fă-ți idee... dă-i cu bere, dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...

TIPATESCU (apucându-l și sguduindu-l).

Mizerabile ! Ce ai făcut !

CETĂȚEANUL (căzĕnd pe un scaun).

Nu mĕ sgudui !

SCENA VIII

ACEIAȘI, GHIȚĂ PRISTANDĂ.

PRISTANDĂ (intră găfăind într'un suflet, prin fund).

Coane Fănică ! Coană Joițico !

TIPATESCU și ZOE

Ghiță !

PRISTANDÀ.

Vine! vine conul Zaharia !

CETĂȚEANUL (pufnind).

Conul Zaharia ?... nu mai spune (sughite) că ameţesc...

TIPATESCU (lui Pristandà, arĕtând pe Cetățeanul turmentat).

Ia-l pe nenorocitul ĕsta, şi...

ZOE.

Şi dă-i drumul prin dos, pe scara a mică.

PRISTANDÀ (ridicănd pe Cetățeanul turmentat)

Aide, cetățene ! (il impinge spre dreapta).

CETĂȚEANUL.

Nu mĕ 'mpinge (sughite) că ameţesc.

PRISTANDÀ (acelaşi joc).

Aide !

CETĂȚEANUL

Vorba e... eu pentru cine votez..?

PRISTANDÀ.

Aide !

CETĂȚEANUL.

Nu mĕ 'mpinge (sughite) că ameţesc. (Iese, impins de Pristandà).

SCENA IX

ZOE, TIPATESCU, apoi GHIŢĂ PRISTANDA și TRAHANACHE.

TIPATESCU (răpede Zoii).

De Zaharia nu avem teamă: știe tot, dar nu crede nimica... N'ai auzit?

ZOE.

Fănică! Fănică! (Ghiță intră din dreapta.) Ce-ai făcut, Ghiță? Ai fost la Cațavencu?

PRISTANDÀ.

Am fost, coană Joițico... Se lasă greu, greu de tot: ori o mie de poli, ori deputăția...

TIPATESCU.

Trebue să punem măna pe el (hotărit). Du-te, Ghiță, ia jandarmi... viu ori mort, trebue să mi-l aduci la poliție, acuma intr'un moment.

ZOE.

Fănică!...

TIPATESCU

Du-te.

PRISTANDÀ

Ascult! (vrea să pornească spre fund, in momentul acesta intră Trahanache cu aerul triumfător.)

TRAHANACHE.

L-am prins cu alta mai boacănă!

ZOE (incepĕnd să se jelească şi căzĕndu-i ca leşinată in braţe

Nene! nene!

TRAHANACHE.

Joiţico! (către Tip). A aflat?

TIPATESCU.

Ştie tot!

TRAHANACHE (ingrijind-o, după ce a pus-o cu ajutorul lui Pristandă pe fotoliu).

Bine, omule, nu ţi-am zis să nu-i spui? o ştiam eu căt e de simţitoare! Iaca vezi! (toţi o ingrijesc.) Ei! Ţi-am spus că l-am prins pe onorabilul cu alta mai boacănă... Ghiţă, iute un pahar cu apă (Ghiţă iese in stinga)

TIPATESCU

Care onorabilul?

TRAHANACHE (acelaş joc).

Ei, ai puţintică răbdare... Caţavencu dè...

TIPATESCU.

Cu ce alta?

TRAHANACHE (bătĕnd cu putere in palmele Joiţichii)

Cu altă plastografie... Ce plastograf!

PRISTANDĂ (care a venit cu paharul cu apă).

Curat plastograf!

(Cortina cade).

———

ACTUL II.

Acelaş salon.

SCENA I.

TRAHANACHE, FARFURIDI şi BRĂNZOVENESCU, (stau imprejurul unei mese rotunde, studiănd listele electorale ; fiecare are căte un creion colorat in mănă).

BRĂNZOVENESCU.

Şaizeci şi nouĕ cu roşu, buni... unsprece cu albastru... ai lor...

FARFURIDI.

Doisprezece...

TRAHANACHE.

Ai puţintică răbdare... unu, doi, cinci... şapte... zece... unsprezece.

FARFURIDI.

Doisprezece...

TRAHANACHE.

Cu Ienache Siripeanu.

BRĂNZOVENESCU.

Nici nu mai are drept de vot, decănd şi-a măritat fata... Nu i-a dat casele de zestre ? Ei ? Dacă votează, merge la puşcărie onorabilul.

TRAHANCHE

Ai puţintică răbdare... Da dacă-l putem aduce să voteze cu noi...

FARFURIDI.

Altă vorbă... Să voteze cu noi, e uşor; are procesul cu epitropia bisericii, sĕptĕmăna viitoare... dar să voteze cu noi ? Adică cum să voteze cu noi...?

BRĂNZOVENESCU.

Adică cum să voteze cu noi?

TRAHANACHE.

Să voteze cu noi.

BRĂNZOVENESCU.

Nu pricepi, neică Zahario, vorba noastră? Adică «noi», partidul nostru, pentru cine votăm noi, pentru cine lucrăm noi? Noi incă nu ştim...

TRAHANACHE.

Mĕ rog, aveţi puţintică...

FARFURIDI.

Nu ştim...

TRAHANACHE.

Mĕ rog, aveţi...

FARFURIDI.

Ba eu merg şi mai departe şi zic, cum ziceam lui amicul meu Brănzovenescu: mĕ tem de trădare...

TRAHANACHE.

Cum de trădare?

BRĂNZOVENESCU.

De-aia noi astăzi, când am mirosit ceva cumva...

FARFURIDI.

Ceva cumva...

TRAHANACHE.

Ceva cumva?

BRĂNZOVENESCU.

Dacă e ceva la mijloc...

FARFURIDI.

Ceva la mijloc...

TRAHANACHE.

Ceva la mijloc?

FARFURIDI.

Da, așa, dacă e trădare, adică dacă o cer interesele partidului, fie!

BRĂNZOVENESCU.

Dar cel puțin s'o știm și noi. (Trahanache vrea să-i întrerupă, fără să isbutească).

FARFURIDI.

Pentrucă eu am zis-o cu străbunii noștri, cu Mircea-cel-Bětrân și cu Vlad-Țepeș, neică Zahario: imi place trădarea, dar...

TRAHANACHE.

Mě rog, ai puțintică...

BRÂNZOVENESCU.

Ce răbdare, neică Zahario! Nu mai e vreme de aşa lucru... Astă seară e întrunire?

FARFURIDI.

Măine incepe alegerea?

TRAHANACHE.

Da...

FARFURIDI.

Ei! pentru cine votăm?

BRÂNZOVENESCU.

Pentru cine votăm?

TRAHANACHE.

Aveţi puţintică răbdare! Pentru cine aţi mai votat şi pănă acuma?

BRÂNZOVENESCU.

Nu inţeleg.

FARFURIDI.

Nici eu.

TRAHANACHE.

Mĕ rog, ia să ne tălmăcim noi puţintel...

FARFURIDI.

Să ne tălmăcim, da, să ne tălmăcim, asta o cerem şi noi.

TRAHANACHE.

Ce sunteţi d-voastră, mĕ rog? Vagabonţi de pe uliţă? nu... Zavragii? nu... Căuzaşi? nu... D-voastră, adică noi, suntem cetăţeni, domnule, suntem onorabili... Mai ales noi trei suntem stălpii puterii: proprietari,

membrii Comitetului permanent, ai comitetului electoral, ai Comitetului școlar, ai Comitetului pentru statua lui Traian, ai Comițiului agricol și ețetera. Noi votăm pentru candidatul pe care-l pune pe tapet partidul intreg... pentru că dela partidul intreg atirnă binele țĕrii, și dela binele țĕrii, atirnă binele nostru...

BRĂNZOVENESCU.

Așa e...

FARFURIDI.

Așa e, dar...

TRAHANACHE.

Dar ce? Numele candidatului poate să fie al meu, al d-tale, ori al d-sale, după cum cer enteresurile partidului. Din moment in moment așteptăm să-l știm... Prefectul trebue să vie; nu-l așteptăm să vie dela telegraf? Ei? nu bate telegraful?.. bate; ce treabă alta are? Poate că acuma cănd noi vorbim, poate să fi și sosit numele... pe sirmă, stimabile... Da, pe sirmă, ce crezi d-ta?

FARFURIDI.

Toate bune și frumoase cum le tălmăcesci d-ta, neică Zahario, dar noĕ... noĕ ni e frică de trădare...

BRĂNZOVENESCU.

Nu din partea d-tale...

FARFURIDI

Nu din a d-tale...

TRAHANACHE.

Da din a cui?

FARFURIDI.

Din a cui, din a cui? știi d-ta din a cui...

TRAHANACHE.

Să n'am parte de Joițica, dacă știu.

BRĂNZOVENESCU.

Ei, stimabile, prea te faci chinez, dă-mi voe...

FARFURIDI

Știi ce, venerabile neică Zahario, ia să dăm noi mai bine cărțile pe față.

TRAHANACHE

Dă-le, neică, să vedem.

FARFURIDI

Ți-am spus că mi-e frică de trădare... Ei ?

BRĂNZOVENESCU

Ei ?

TRAHANACHE

Ei ?

FARFURIDI

Ei ? ni-e frică din partea amicului

TRAHANACHE

Care amic ?

BRĂNZOVENESCU

Care amic, care amic ? Știi d-ta...

TRAHANACHE

Să n'am parte de Joițica, dacă știu.

FARFURIDI

Iar te faci chinez...

TRAHANACHE

Zĕu nu...

FARFURIDI

Din partea amicului... Fănică...

TRAHANACHE (surprins)

Ce ?

BRĂNZOVENESCU

Din partea prefectului.

TRAHANACHE (incruntat)

Cum ?

FARFURIDI (scurt)

Noĕ ni-e frică... dè! că-şi dă coatele cu Caţavencu...

TRAHANACHE (urmează jocul crescendo)

Cu Caţavencu ?

FARFURIDI

Cu moftologul...

BRĂNZOVENESCU

Cu nifilistul...

TRAHANACHE (deabia stăpănindu-şi indignarea)

Cu Caţavencu ? trădare ? Fănică trădător ! Ei! bravos ! Ei ! asta mi-a plăcut ! Ei ! nu m'aşteptam ! Ei ! ne-am procopsit !

FARFURIDI.

Dè ! noi...

BRĂNZOVENESCU.

Ce ne-am zis...?

TRAHANACHE (biruit din ce in ce mai mult de indignare).

Ai puţintică răbdare, stimabile. Nu dau voe nimĕnui să-şi permită, mĕ'nţelegi, să bănuească măcar cătuş de puţin pe Fănică. Pentru mine, stimabile, mĕ'nţelegi, să vie cineva să-mi bănuească nevasta, pe Joiţica...

BRĂNZOVENESCU.

Pe coana Joiţica, onorabile...

FARFURIDI.

Imi pare rĕu, neică Zahario, noi nu...

TRAHANACHE (şi mai indignat).

Ai puţintică răbdare... zic: pentru mine să vie cineva să bănuească pe Joiţica, ori pe amicul Fănică, tot una e... E un om cu care nu trăesc de ieri de alaltăeri; trăesc de opt ani, o jumĕtate de an după ce m'am insurat a doua oară. De opt ani trăim impreună ca fraţii, şi nici un minut n'am găsit la omul ĕsta măcar atitica rĕu... Credeţi d-voastră că ar fi rĕmas el prefect aici şi nu s'ar fi dus director la Bucureşti, dacă nu stăruiam eu şi cu Joiţica... şi la dreptul vorbind, Joiţica a stăruit mai mult...

FARFURIDI.

Ei! se 'nţelege, damele sunt mai ambiţioase...

TRAHANACHE (şi mai indignat).

Ai puţintică răbdare... Nu de ambiţ că ni era prieten,--pentru enteresul partidului. Cine altul ar fi putut fi prefect al nostru?

FARFURIDI.

S'ar mai fi găsit, poate.

TRAHANACHE

Să-mi dai voe să nu te crez. Un om endepandent, care a făcut servicii partidului, judeţului, ţĕrii... şi mie, ca amic, mi-a făcut şi-mi face servicii, da!... şi să veniţi d-voastră, tot din partid, (cu ton de mustrare aspră) şi să bănuiţi că... să vă pronunţaţi cu astfel de cuvinte neparlemantare... Imi pare rĕu...

BRĂNZOVENESCU.

Insfirşit noi...

TRAHANACHE.

Ai puţintică răbdare... Imi pare rĕu... (indignat rĕu de tot) Care va să zică unde nu inţelegeţi d-voastră politica, hop! numai decăt trădare! Ne-am procopsit! Ce soţietate! Adevĕrat, bine zice fiu-meu dela facultate: unde nu e moral, acolo e corupţie şi o soţietate fără prinţipuri, va să zică că nu le are (in culmea indignării). Trădare! bravos! Fănică trădător! frumos! (pleacă) Salutare! salutare, stimabile! (iese foarte turburat prin fund).

SCENA II.

FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU stau un minut privind unul la altul.

FARFURIDI

Ei!... ţi-a plăcut venerabilul?

BRĂNZOVENESCU.

E tare... tare de tot... Solid bărbat! Nu-i dăm de rostul secretului. Trebue să mai aşteptăm.

FARFURIDI

Să mai aşteptăm? Până când să mai aşteptăm?... Desearā, la sfirşitul intrunirii, par-că-l vĕz pe venerabilul că se scoală şi trage clopoţelul: «Stimabililor, aveţi puţintică răbdare: Candidatul Comitetului nostru este onor. d. Nae Caţavencu...»

BRĂNZOVENESCU

Moftologul!

FARFURIDI

Nifilistul! —Şi bravo'n sus, şi bravo'n jos, şi măine şi poimăine, nenea Ghiţă poliţaiul aleargă până-i iese limba de un cot şi ţi-l toarnă pe d. Caţavencu, care ne-a injurat şi ne-a batjocorit de atăta vreme pe toate tonurile, deputat la colegiul II... Şi noi... să stăm cu mănile in sin?... peste poate!...

BRĂNZOVENESCU

Ce-o să faci? Te joci cu puterea?

FARFURIDI

Ce să fac?... Batem o depeşă la Bucureşti, la Comitetul central, la minister, la gazete, scurt şi cuprinzĕtor: (bătĕnd cu pumnul drept in palma stingă, ca un telegrafist pe aparatul lui, sacadat, tot textul-proiect al depeşii) «Trădare! Prefectul şi oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Caţavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II... trădare! trădare! de trei ori trădare!»

BRĂNZOVENESCU (scurt).

E tare! prea tare! n'o iscălesc.

FARFURIDI (cu tărie, impunĕtor).

Trebue să ai curaj ca mine! trebue s'o iscăleşti: o dăm anonimă!

BRĂNZOVENESCU

Așa da, o iscălesc!

FARFURIDI

O iscălim: «Mai mulți membri ai partidului...»

BRĂNZOVENESCU

Da dacă ne cunoaște slova la telegraf?

FARFURIDI

Punem pe altcineva s'o scrie.

BRĂNZOVENESCU

Pe cine?

FARFURIDI

Trebue să găsim pe cineva să ni-o dea la telegraf! Aide, Brănzovenescule.

BRĂNZOVENESCU

Numai să nu pățim ceva.

FARFURIDI (impunĕtor).

Trebue să ai curaj: anonimă. Câte ceasuri sunt?

BRĂNZOVENESCU

Cinci.

FARFURIDI

Aide degrab, intre cinci și șase fix se 'nchide telegraful... (ies cu grabă).

SCENA III

GHIȚĂ PRISTANDĂ, (singur, intră prin dreapta, e puțin mișcat).

O făcurăm și p'asta,.. și tot degeaba. Ampus mâna pe d. Cațavencu... Când am asmuțit băeți de l-a umflat, striga cât putea: «Protestez in numele Constituției! Asta e violare de domiciliu!»—Zic: «Curat violare de domiciliu! da umflați-l!» Și l-au și umflat. L-am turnat la hărdăul lui Petrache. M'am întors cu birja acasă la el, am căutat prin toate colțișoarele, am ridicat dușamelele, am destupat urloaiele sobii, am scobit crepăturile zidului: peste putință să dau de scrisoare. M'am întors la poliție, l-am scot ocit prin buzunare, peste tot: nu e și nu e. L-am amenințat că am poruncă dela conul Fănică să-l chinuesc ca pe hoții de cai,... de geaba; nu spune decât numai și numai coanii Joițichii. O caut și nu o găsesc; acasă nu-i, aici nu e... A! iacăt'o... Coană Joițico!

SCENA IV

PRISTANDĂ și ZOE

ZOE (venind repede din fund).

Ghiță, bine că te găsesc.

PRISTANDĂ

Și eu vě căutam, coană Joițico...

ZOE

Ghiță, Ghiță, ce am aflat? ce ați făcut? Ați inebunit? Adineaori, când ieșam de-acasă, am aflat dela doctorul că te-ai dus cu jandarmii, ai călcat casa lui Cațavencu, l-ai luat pe sus și l-ai dus la poliție, la arest! Cum ai făcut asta?

PRISTANDĂ.

Ordin verbal dela conul Fănică.

ZOE.

Unde e Fănică?

PRISTANDĂ.

Nu știu, il caut și eu.

ZOE.

Și pentru ce l-ați arestat pe Cațavencu?

PRISTANDĂ.

Pentru ca să-i apucăm scrisoarea.

ZOE

Și ai apucat-o?

PRISTANDĂ.

Nu, coană Joițico, după căt am căutat și pe dĕnsul și la el acasă, scrisoarea este ascunsă alt undeva.

ZOE.

Ghiță, m'ați nenorocit! Scrisoarea o să fie publicată măine și ați făcut și scandal de geaba. Dăscălimea o să urmeze inainte cu gazeta și in lipsa lui... Ce-o să zică la București guvernul, cănd o afla că ați violat domiciliul lui Cațavencu și l-ați arestat in ajunul alegerilor, după ce guvernul era asigurat că toate au să se petreacă cu bine și cu liniște?... Cum o să mai poată remăne Fănică prefect?

PRISTANDĂ.

Coană Joițico, am uitat să vĕ spuiu: după căte fă-

gădueli și amenințări i-am făcut lui Cațavencu, mi-a rĕspuns că in zadar mai stăruesc și că la urma urmelor nici nu mai vrea să stea la vorbă cu nimini, dar cu nimini, decăt numai cu d-voastră.

ZOE.

Cu mine ?.. Du-te, Ghiță, du-te de grabă, dă-i drumul și roagă-l din partea mea să poftească aici... Il aștept!..

PRISTANDĂ

Numai dacă conul Fănică...

ZOE

Dacă ții la tine, dacă ții la familia ta, Ghiță...

PRISTANDĂ.

Cum să nu țiu coană Joițică? unsprece suflete!

ZOE

Du-te de grabă, intr'un suflet, și să nu vii fără Cațavencu. Poartă-te bine cu el. Ia o birjă și vino 'ntr'o clipă.

PRISTANDĂ.

Ascult!

ZOE

Ai venit?

PRISTANDĂ

M'am dus!...

SCENA V.

ZOE (*singură*).

(*agitată, scoate gazeta şi citeşte*) «In numĕrul de măine al foii noastre vom reproduce o interesantă scrisoare sentimentală a unui inalt personaj din localitate către o damă de mare influenţă. Originalul va sta de măine la disposiţia curioşilor, in biuroul nostru de redacţie. Atăt pentru astăzi. A bon entendeur salut!...» Ce mai e de făcut?... (*se primblă agitată, apoi se opreşte ca in faţa unei inspiraţii*) Trebue să alegem pe Caţavencu. Nu mai incape vorbă, nu mai e vreme de stat la gănduri. Cu un mişel ca el, cănd ne ţine la mănă aşa de bine, lupta ar fi o copilărie, o nebunie... Fănică... trebue să se invoească... trebue... Ei! ş'apoi! mai la urmă Caţavencu poate fi tot aşa de bun deputat ca oricare altul... Dar unde e Fănică? unde poate să fie?...

SCENA VI.

ZOE şi TIPATESCU (*venind din fund*)

TIPATESCU.

Zoe! aici eşti?

ZOE

Fănică!... te aşteptam... Ce ai făcut? Ai arestat pe Caţavencu. Te-ai găndit bine la ce ai făcut? Cum ţi-a venit să faci una ca asta? Pentru ce ai făcut-o?

TIPATESCU (*nervos*)

Pentru ce? pentru ce? Tu mĕ intrebi pentru ce? Pentru nerozia care ai făcut-o tu, pentru ca să evit nenorocirea pe care ai cauzat-o tu din neglijenţă. Se

poate atăta distracţie! atăta nebăgare de seamă! o scrisoare de amor s'o arunci in neştire intr'un buzunar cu batista, şi s'o pierzi ca şi cum ai pierde o hărtie indiferentă, ca un afiş, după ce ai ieşit dela representaţie... La atăta lipsă de judecată, să-ţi spuiu drept, nu m'aşteptam! Ce Dumnezeu! eşti femee in toată firea, nu mai eşti copil. Atăta neglijenţă nu se pomeneşte nici in romane, nici intr'o piesă de teatru.

ZOE

Judecă-mĕ, Fănică, judecă-mĕ... (plănge) Da, aşa e... am fost o copilă... am făcut o nerozie fără seamĕn; dar acuma trebue indreptată. Fănică, dacă mĕ iubeşti, dacă ai ţinut tu la mine măcar un moment in viaţa ta, scapă-mĕ... scapă-mĕ de ruşine! Tu eşti bărbat, nu-ţi pasă! Pentru tine, afişarea intrigii noastre n'ar fi o nenorocire... dar pentru mine... Fănică, găndeşte-te... găndeşte-te. (plănge)

TIPATESCU.

Tocmai de-aia m'am asigurat de persoana lui Caţavencu...

ZOE

In zadar, Fănică; Caţavencu poate muri astăzi, măine gazeta lui tot o să publice scrisoarea noastră, Dumnezeule! Cum or să-şi smulgă toţi gazeta, cum or să mĕ sfĕşie, cum or să riză!... O sĕptĕmănă, o lună, un an de zile n'o să se mai vorbească decăt de aventura asta... In orĕşelul ĕsta, unde bărbaţii şi femeiele şi copiii nu au altă petrecere de căt bărfirea fie chiar fără motiv... dar incă avĕnd motiv... şi ce motiv, Fănică!... Ce vuet! ce scandal! ce cronică infernală!... Şi eu Fănică, in timpul ĕsta, ce să fac? Să mor? să mor dacă voeşti... pentru că după asta nu o să mai pot trăi.

TIPATESCU

Atunci, dacă nu e altă scăpare... Zoe! Zoe! mĕ iubeşti...

ZOE

Te iubesc, dar scapă-mĕ.

TIPATESCU.

Să fugim impreună...

ZOE (retrăgĕndu-se)

Eşti nebun? dar Zaharia? dar poziţia ta? dar scandalul şi mai mare care s'ar aprinde pe urmele noastre?...

TIPATESCU (descurajat)

Atunci nu ne mai rĕmăne nimica de făcut?

ZOE

Ba da!

TIPATESCU

Ce?

ZOE

Să sprijinim candidatura lui Caţavencu!

TIPATESCU (sărind)

Peste putinţă!

ZOE

Să-l alegem!

TIPATESCU

Niciodată.

ZOE

Trebue.

TIPATESCU

Odată cu capul! Te găndeşti la ce spui? Iată pe ce depeşe am pus măna adineaori, a adus-o la telegraf canalia care a găsit scrisoarea ta, bețivul de ieri. E o depeșe anonimă. Am oprit-o şi am dat ordin la telegraf să nu mai expedieze nimica fără știrea mea; dar știu eu ce poate conține o depeșe cu chee?... Iată: «Trădare! Prefectul și oamenii lui trădează partidul pentru nifilistul Cațavencu, pe care vor să-l aleagă la colegiul II. Trădare, trădare, de trei ori trădare... Mai mulți membri ai partidului...» ...Ori ce s'ar intĕmpla, nu se poate să sprijinim pe mizerabilul, nu, nu, nu!... Spune-mi, să căutăm, să găsim alt mijloc?

ZOE (sdrobită)

Alt mijloc nu vĕz,... alt mijloc nu este.

TIPATESCU

Atunci...

ZOE.

Atunci... (inecată) lasă-mĕ, lasă-mĕ in nenorocire... lasă-mĕ să mor de ruşine... Omoară-mĕ pe mine care te-am iubit, care am jertfit tot pentru tine... Iată unde m'ai adus! iată căt plăteau jurămintele tale! M'ai adus la moarte — pentru că (hotărită) mĕ omor inainte de isbucnirea scandalului, astăzi, acuma, aici! —m'ai adus la moarte, și mĕ poți scăpa, și mĕ lași să mor... (plănge).

TIPATESCU.

Zoe! Zoe!

ZOE.

Lasă-mĕ... Dacă ambiția ta, dacă nimicurile tale politice le pui mai presus de rușinea mea, de viața mea, lasă-mĕ! Să mor... (plăngĕnd) Să mor cu siguranța că opt ani de zile m'ai amăgit in fiecare minută, că nu m'ai iubit niciodată... niciodată... niciodată.

TIPATESCU.

Zoe! să vedem, să ne mai găndim!

ZOE

Nu mai e vreme de găndit, Fănică! Fiecare minută care trece mĕ apropie de peire... Trebue să te hotărești!

TIPATESCU (in luptă cu el insuși)

Să mĕ hotărĕsc! să mĕ hotărĕsc...

ZOE (inecată)

Adineaori, in Lipscani, am aflat de arestarea lui Cațavencu. Am alergat ca o nebună la redacție. Iată ce foae au scos comitetul lor. (ii dă foaea, Tipatescu o citește incet). Ințelegi la ce trebue să ne așteptăm după arestarea lui.

TIPATESCU.

Omul ĕsta iși joacă viața!

ZOE

Nu și-o joacă pe a lui, Fănică, o joacă pe a mea; pentru că incă odată iți spuiu... din două una: ori

tu mĕ iubeşti şi eu trăesc, şi atunci lupta e peste putinţă cu Caţavencu — trebue să-mi cedezi: ori nu, şi atuncea mor, şi dacă mĕ laşi să mor, după ce-oiu muri poate să se 'ntĕmple orice... (sdrobită). Sunt hotărită... (revenindu-i de-odată toată energia) Da; sunt hotărită, dar nu voiu să mor până nu voiu fi luptat cu toate imprejurările (cu energie crescĕndă) şi am să lupt! şi cu tine am să lupt din toate puterile, cu tine, om ingrat şi fără inimă! cu tine trebue să lupt, pentru că acuma tu eşti piedica a mai grea, care mĕ opreşte să-mi capĕt iar liniştea!... Da, sunt hotărită, şi trebue să biruesc tot, şi pe tine... aşa de hotărită sunt, incât adineaori am poruncit lui Ghiţă să meargă să dea drumul lui Caţavencu şi să-l poftească aici din partea mea...

TIPATESCU

Femee nebună! ce ai făcut?

ZOE

Am făcut ce am crezut că trebue să fac. Dacă tu nu vrei să sprijini pe Caţavencu, dacă tu nu vrei să-l alegi, ca să mĕ scapi— atunci eu, care voiu să scap, il sprijin eu, il aleg eu...

TIPATESCU

Cum?

ZOE

Da, îl aleg eu. Eu sunt pentru Caţavencu, bărbatul meu cu toate voturile lui trebue să fie pentru Caţavencu. Insfîrşit cine luptă cu Caţavencu, luptă cu mine... Aide, Fănică, luptă, sdrobeşte-mĕ, tu care ziceai că mĕ iubeşti. Să vedem! (pleacă spre dreapta)

TIPATESCU.

Zoe!

ZOE

Lasă-mĕ! (iese)

TIPATESCU (urmărind-o)

Zoe! Zoe! (iese după ea. O clipă scena goală)

SCENA VII.

GHIȚĂ PRISTANDĂ și CAȚAVENCU

PRISTANDA (apĕrĕnd in fund și făcĕnd loc cu respect lui Cațavencu să treacă)

Poftiți, coane Nicule, poftiți... (umilit) și zĕu, să pardonați, in considerația misiei mele, care ordonă (serios) să fim scrofuloși de datorie... D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie—trebue să-l ridici? il ridici! n'ai ce-i face: e misie. De aia (foarte rugător) mĕ rog să pardonați...

CAȚAVENCU

Imi pare rĕu, Ghiță, că mai stărueşti cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția? (sentențios) Intr'un stat constituțional un polițaiu nu e nici mai mult nici mai puțin decăt un instrument!

PRISTANDĂ

Curat instrument!

CAȚAVENCU

Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol in privința asta. Nu știu dacă l-ați citit?

PRISTANDĂ

Trebue să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-

voastră o citesc ca evanghelia totdauna; că să nu vĕ uitați la mine... adică pentru misie... (misterios) altele am eu in sufletul meu, dar dè! n'ai ce-i face: famelie mare, renumerație după buget mică...

CAȚAVENCU

Și insfirșit, cum ar fi posibil martiriul, dacă n'ar exista călĕul?

PRISTANDĂ

Curat, coane Nicule!

Cațavencu [redacted]CU (schimbănd tonul).

Cetățene, nu uita condiția cu care am venit aici! Am venit in casa prefectului, nu voiu insă să dau ochii cu el, nu mĕ pot așa de ieftin compromite. Am venit chemat de doamna Trahanache, pe dĕnsa voiu s'o vĕz.

PRISTANDĂ.

Mai e vorbă, coane Nicule, pe coana Joițica, pe dumneei... conul Fănică nici nu e aicea... Poftiți, poftiți, ședeți, coane Nicule, mĕ duc să spuiu coanii Joițichii că ați venit... (vrea să plece)

CAȚAVENCU

Poți să-i adaogi chiar că mĕ grăbesc să mĕ intorc in temnița unde m'a aruncat disgrația dumneei.

PRISTANDĂ

Ascult. (aparte) Mare pișicher! Strajnic prefect ar fi ĕsta! (iese aruncănd priviri furișe de admirație cătră Cațavencu).

SCENA VIII.

CAŢAVENCU, (singur)

Insfirşit, capitulează! Se putea altfel?... Iubitul, scumpul, venerabilul nenea Zaharia (ride) par-că-l auz deseară proclamându-mĕ candidat al colegiului. Sărmanul Farfuridi!... (grav) Scopul scuză mijloacele, a zis nemuritorul Gambetta!... Amabilul Fănică trebue să facă venin de moarte... atăt mai bine pentru mine! Işi pierde minţile, atăt mai rĕu pentru el! Mĕ arestează, atăt mai bine pentru mine! Coana Joiţica, mai cu minte ca toţi, mĕ chiamă, şi eu politicos, iată-mĕ, gata să-i sărut măna cu respect... Mĕ rog, n'ai ce-i face: măna care-ţi dă mandatul!... Dar... unde e coana Joiţica... (se'ntoarce spre fund, apoi spre stinga, in fine spre dreapta. In momentul acesta apare Tipatescu in uşa din dreapta, unde stă un moment nemişcat. Gest de surprisă din partea lui Caţavencu. Aparte) Tipatescu! O preferam pe ea!

SCENA IX.

CAŢAVENCU, TIPATESCU.

TIPATESCU (a apărut in dreapta cu aerul incruntat şi pumnii incleştaţi, a stat in uşe, a mers apoi liniştit la uşa din fund, mĕsurănd din ochi pe Caţavencu, şi s'a oprit in fund un moment; aparte)

Ţine-mĕ, Doamne!

CAŢAVENCU (jenat)

Stimabile domn, scuzaţi-mĕ daca v'ar părea că mĕ prezint la d-voastră astfel, intr'un mod neregulat... Trebue să vĕ spun că am fost adus aici din arest de poliţaiul d-voastre, după ordinele... şi nu m'aşteptam să vĕ intălnesc...

TIPATESCU (aparte)

Impertinent!

CAȚAVENCU

Pentrucă mi se spusese că eram chemat de... altfel nici nu aș fi venit... In fine, dacă sunt aici prizonier, remăiu... dacă sunt liber—și nu cer nimic mai mult —mě retrag indată...

TIPATESCU (care a tot bătul din călcăiu cu impaciență, coboară incet, rar și cu dinții strinși)

Iubite și stimabile d-le Cațavencu, nu ințeleg pentru ce intre doi bărbați, cu oarecare pretenție de seriositate, să mai incapă astfel de meșteșuguri și rafinării de maniere, astfel de tirade distilate, când situația lor e așa de limpede... Eu sunt un om căruia-i place să joace pe față... Să-mi dai voe să-ți spuiu ceva... Ia poftim, ia poftim, mě rog. (ii oferă un scaun; aparte) Să fiu cu minte. Ce bine că-i Zoe dincolo!

CAȚAVENCU

Stimabile domn, d-tale iți place să joci pe față, primesc; mie-mi place să joc scurt, scurt. (gest de retezare) Situația noastră o putem deslega numai decât (Tipatescu ii oferă jețul, el il respinge ușor). Mulțumesc!

TIPATESCU (acelaș joc).

Ia poftim, mě rog, ia poftim!

CAȚAVENCU (acelaș joc)

Mulțumesc!

TIPATESCU (privind țintă la Cațavencu și cu tonul mărăit).

Poftim de!...

CAȚAVENCU (care s'a retras puțin, cedează insfirșit și cade pe fotoliu cam fără voe).

Mulțumesc.

TIPATESCU

Așa (șade aproape de el, Cațavencu se cam retrage. Tipatescu se indeasă spre el, Cațavencu acelaș joc, și iar). Astfel dar, onorabile domn, d-ta — prin ce mijloace nu-mi pasă! — posedezi o scrisoare a mea, care poate compromite onoarea unei familii...

CAȚAVENCU (gest)

A!

TIPATESCU.

Mě iartă ca te-am ~~ostenit~~ ofensat. Să fiu și mai scurt... Iată: d-ta ești un om practic, d-ta posedezi un lucru care-mi trebue mie, și știi căt imi trebue... Eu viu și-ți zic: (cu multă afabilitate) Mě rog, onorabile domn, ce-mi ceri d-ta in schimbul acelui lucru?

CAȚAVENCU (naiv)

Cum, nu știi?

TIPATESCU (asemenea)

Nu...

CAȚAVENCU (asemenea)

Nici măcar nu vě dă 'n gănd?

TIPATESCU (asemenea)

Nu... d'aia intreb...

CAȚAVENCU.

Stimabile domn, (cu dignitate) un om politic...,

TIPATESCU (cu pofidă)

Adică d-ta...

CAŢAVENCU.

Dă-mi voe... Un om politic trebue, mai ales in nişte imprejurări politice ca acelea prin care trece patria noastră, imprejurări de natură a hotări o mişcare generală, mişcare ce, dacă vom lua in consideraţie trecutul oricărui stat constituţional, mai ales un stat tinĕr ca al nostru...

TIPATESCU (impacientat, bătĕnd din călcăiu)

Mĕ rog, onorabile, incă odată... (rĕspicat) ce-mi ceri d-ta in schimbul acelei scrisori? scurt! (repetă gestul de retezare al lui Caţavencu)

CAŢAVENCU.

Ei?... dacă este aşa, dacă voeşti scurt, iată: voiu (rugător) să nu mĕ combaţi, ceva mai mult, să-mi sprijini candidatura...

TIPATESCU (vrĕnd să isbucnească)

Candidatura d-tale! (stăpănindu-se) Onorabile domn, nu ţi se pare că ceri prea mult?...

CAŢAVENCU.

Atuncea d-ta, care mi-ai propus schimbul, care-mi faci intrebarea, trebue să rĕspunzi...

TIPATESCU (apropiandu-se şi indesăndu-se inspre Caţavencu, se repetă jocul de scenă de mai sus)

Ba zeu, spune, nu ţi se pare prea mult? Ai? Ce zici?

GAȚAVENCU (naiv)

Nu.

TIPATESCU (cu insinuare)

Dacă s'ar retrage Comitetul permanent și am reserva un loc pentru prea iubitul d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU (zimbind și cu bonomie)

E un nimic, stimabile...

TIPATESCU.

Dacă in postul de avocat al statului s'ar numì acelaș d. Cațavencu?...

CAȚAVENCU (asemenea)

E puțin, onorabile...

TIPATESCU.

Dacă in locul de primar, vacant acum, și in locul de epitrop-efor la Sf. Nicolae s'ar numì tot nenea Cațavencu? Ai? (Cațavencu suride cu un gest de refuz) Și dacă și moșia «Zăvoiul» din marginea orașului...

CAȚAVENCU (zimbind asemenea)

Dă-mi voe, stimabile, un om politic trebue, este dator, mai ales in imprejurări ca acele prin care trece patria noastră, imprejurări de natură a hotărì o mișcare generală, mișcare (măngăe și umflă cuvintele distilăndu-și tonul și accentul) ce, dacă vom lua in considerație, trecutul unui stat constituțional, mai ales un stat tinĕr ca al nostru, deabia ieșit din...

TIPATESCU (bătĕnd impacient din călcăiu și intrerupĕndu-l)

Ei! să lăsăm frazele, nene Cațavencule! Astea sunt bune pentru gură-cască... Eu sunt omul pe care

d-ta să-l imbeți cu apă rece?... Spune, unde să fie! bărbătește: ce vrei dela mine? (se ridică fierbând)

CAȚAVENCU (ridicându-se și el)

Ce vreau? ce vreau? Știi bine ce vreau. Vreau ce mi se cuvine după o luptă de atâta vreme; vreau ceea ce merit in orașul ĕsta de gogomani, unde sunt cel d'întâi... intre fruntașii politici... Vreau...

TIPATESCU (fierbĕnd)

Ce vrei?

CAȚAVENCU (asemenea).

Vreau... mandatul de deputat, iată ce vreau: nimic altceva! nimic! nimic! (după o pauză, cu insinuare caldă și crescĕndă). Mi se cuvine!... Te rog!... Nu mĕ combate... Susține-mĕ... Alege-mĕ, Poimâine, in momentul când voiu fi proclamat cu majoritatea cerută,... in momentul acela vei avea scrisoarea (cu multă căldură)... pe onoarea mea!

TIPATESCU (aproape să isbucnească)

Pe onoarea ta?... Și dacă nu pot să te aleg?...

CAȚAVENCU

Poți!

TIPATESCU (pierzĕndu-și cumpătul din ce in ce)

Și dacă nu voiu?—zi că nu voiu să te aleg?

CAȚAVENCU (indârjit)

Trebue să vrei.

TIPATESCU (d'abia mai stăpânindu-se)

Uiți că nu e bine să te joci cu un om ca mine astfel. Nu! nu! nu *voiu* să te aleg!

CAȚAVENCU

Trebue!

TIPATESCU

Nu!

CAȚAVENCU

Trebue să vrei, dacă ții cătuș de puțin la onoarea...

TIPATESCU (isbucnind)

Mizerabile! (Cațavencu face un pas inapoi) Canalie nerușinată! Nu știu ce mĕ ține să nu-ți sdrobesc capul... (se repede, ia un baston de lăngă părete și se intoarce turbat către Cațavencu) Mișelule! trebue să-mi dai aci scrisoarea, trebue să-mi spui unde e scrisoarea... or te ucid ca pe un căine! (se repede năvală la el. Cațavencu ocolește masa și canapeaoa, restoarnă mobilele și se repede la fereastră, pe care o deschide de perete imbrăncind-o in afară).

CAȚAVENCU (tremurănd, strigă la fereastră in afară)

Ajutor! Săriți! Mĕ omoară vampirul! prefectul asasin! ajutor!

SCENA XI.

ACEIAȘĬ — ZOE (venind repede din dreapta

ZOE (repezindu-se intre Cațavencu și Tipatescu, rugătoare și foarte emoționată)

Domnule Cațavencu, domnule, pentru Dumnezeu! te rog, nu strigà... Fănică, ai inebunit?... Domnule Cațavencu... mĕ rog...

CAȚAVENCU (emoționat și el)

Cum să nu strig, doamnă ?

ȚIPATESCU (sdrobit de mișcare, stergĕndu-și fruntea și căzĕnd pe un scaun la dreapta)

Mișel! mișel! mișel!

ZOE (rugătoare)

Domnule Cațavencu, cer scuze eu pentru momentul de iuțală care l'a făcut pe Fănică să uite...

CAȚAVENCU

Nu incap scuze, doamnă... trebue să ies d'aci numai decăt: nu mai pot sta un moment intr'o casă unde-mi este viața in primejdie!...

ZOE

Domnule Cațavencu, insfirșit d-ta ești un om cu minte, un om practic, d-tale iți este indiferent dela cine ți-ar veni aceea ce-ți trebue așa de neapărat...

CAȚAVENCU

Nu 'nțeleg...

ZOE

Ai cerut, in schimbul scrisorii de care e vorba, mandatul de deputat. Ai jurat pe onoarea d-tale că poimăne cănd ĕi fi proclemat, vei da scrisoarea aceluia ce te-ar face să fii ales... Ei! eu te aleg, eu și cu bărbatul meu; mie să-mi dai scrisoarea... Primești...?

CAȚAVENCU (ca lovit de o idee)

Primesc...

ZOE (incet către Tipatescu, care stă cufundat in gănduri pe fotoliu)

Şi inţelegi că atunci, când, luptând cu tine, voiu căpăta scrisoarea,... tot,... tot,... Fănică, va fi isprăvit intre noi. (tare) Suntem deplin inţeleşi, domnule Caţavencu...

CAŢAVENCU

Da, madam', pe deplin... dar... (ii face semn către Tipatescu)

ZOE (stăruind lăngă Tipatescu)

Fănică! Fănică! hotăreşte-te! Poţi fi duşmanul liniştii mele?... Spune!... (rugăndu-l frumos) Fănică!...

TIPATESCU (nemai putěnd lupta şi sculăndu-se)

Insfirşit, dacă vrei tu... fie!... Intěmple-se ori ce s'ar intěmpla... (cu hotărire) Domnule Caţavencu, eşti candidatul Zoii, eşti candidatul lui nenea Zaharia... prin urmare şi al meu! Poimăine eşti deputat!...

ZOE (triumfătoare)

A!

CAŢAVENCU.

Poimăine veţi avea... (se aude sgomot afară, vocea lui Trahanache: «Ai puţintică răbdare!»).

ZOE.

Nenea!

TIPATESCU.

Zaharia!

CAŢAVENCU.

Venerabilul!

TIPATESCU.

Repede, ascundeţi-vĕ amăndoi... Nu trebue să vĕ vadă... (Zoe iese degrabă in stinga, Tipatescu cu Caţavencu la dreapta).

SCENA XI.

TRAHANACHE (singur)

Nimeni ?... şi dobitocul de fecior mi-a spus că Fănică şi Zoe sunt aici... (merge la uşa din dreaptă şi bate cu discreţie Nimeni ! (asemenea in stinga) Nimeni ! (vrea să plece prin fund şi ca şi când şi-ar aduce aminte de ceva) A ! era să uit ! (şade la masa de scris, ia condeiul şi scrie, citind). «Dragă Fănică, te-am căutat ! Mĕ intorc peste o jumĕtate de cias. Trebue să ne vedem inainte de intrunire. Aşteaptă-mĕ, negreşit ; nu ieşì : ai puţintică răbdare... Trahanache...» (pune scrisoarea la vedere pe masă). Acuma să dăm de căpătăiele firelor iubitului nostru d. Caţavencu. (iese prin fund repede. Un moment scena goală ; apoi uşile din dreapta şi din stinga se deschid binişor. Din stinga iese Zoe, din dreapta Tipatescu şi Caţavencu).

SCENA XII.

TIPATESCU, CAŢAVENCU, ZOE, apoi
CETĂŢEANUL TURMENTAT

TIPATESCU.

Blestemată politică ! un moment să n'ai pace ! (merge la uşa din fund şi o inchide). Suntem in linişte... (lui Caţavencu) Eu merg la telegraf să-ţi anunţ la Bucureşti candidatura... d-ta aşteaptă acasă un cuvĕnt al meu...

Deseară, la intrunire, fii cu tact... trebue mult tact. (se aud in fund bătăi in uşă; toţi din scenă tac şi nu mişcă; iar bătăi, apoi trei fluerături) E Ghiţă, ĕsta e semnalul lui! (merge şi deschide uşa din fund, prin care apare Cetăţeanul turmentat fluerănd ca de mirare)

TIPATESCU.

Iar? (se dă inapoi)

CAŢAVENCU

Omul meu! (se dă cam la spatele Zoii)

CETĂŢEANUL.

Da, iar eu! (sughite) Am venit pentru istoria aia de care am vorbit az dimineaţă... Ce facem? Iacă, măine incepe... Eu... pentru cine votez?

TIPATESCU (ţinĕndu-i calea să nu coboare in scenă)

Pentru cine? pentru cine? Lasă-mĕ in pace, cetăţene: ai ajuns nesuferit... Votează pentru cine pofteşt...

CETĂŢEANUL.

Eu nu poftesc pe nimeni, dacă e vorba pe poftă...

TIPATESCU.

Ei! lasă-mĕ 'n pace, administraţia nu voeşte să influinţeze cătuş de puţin pe nimini.

CAŢAVENCU (intervenind)

Pardon, daţi-mi voe: mie-mi pare din contra că intr'un stat constituţional, mai ales intr'un stat tinĕr ca al nostru, administraţia ar trebuì să...

ZOE (asemenea)

Se 'nţelege...?

CETĂŢEANUL (către Caţavencu)

Ei! onorabilul! nu te vedeam; sluga! o mie de ani pace! Şi zi, mĕ lucraşi, ai? Adică, dă-i cu bere, dă-i cu vin, nu pentru cinstea obrazului... pentru ca să-mi faci pontul cu scrisoarea... bravos! dom'le Nae.

CAŢAVENCU.

A! a!

ZOE.

Făinică! Făinică! trimete-l... e nesuferit!

TIPATESCU (nervos)

Insfirşit, cetăţene, te rog lasă-ne cu binişorul, lasă-ne... Ce pofteşti dela mine?

CETĂŢEANUL.

Nu ţi-am spus? (sughite) Măine incepe... Ei? (sughite) Eu pe cine aleg? Pentru cine?... (face semnul votării şi sughite)

ZOE.

Pentru d. Nae Caţavencu.

CETĂŢEANUL

Pentru... (sughite şi pufneşte de ris). Nu mĕ nebunì că ameţesc...

TIPATESCU (din ce in ce mai nervos, luănd pe Cetăţeanul de mănă şi sguduindu-l)

Pentru că eşti un om viţios...

CETĂŢEANUL

Nu mĕ smucì, că ameţesc!

TIPATESCU (asemenea)

Pentru că te-i lăsat să-ți ia din buzunar, să-ți fure scrisoarea...

CETĂȚEANUL

Ei! nu face nimica, poate mai găsim alta...

TIPATESCU

Lasă-mĕ să vorbesc... pentru că ești...

CETĂȚEANUL

Alegĕtor...

TIPATESCU

Nu... bețiv... vițios... păcătos.

ZOE

Fănică!...

TIPATESCU

Da bețiv... Uite și acuma ești turmentat, ești bĕut... (Cațavencu ride)

CETĂȚEANUL

Aș!

TIPATESCU (cu desgust)

Uite, nenorocitule! miroși cale d'o poștă... (il impinge).

CETĂȚEANUL (șovăind)

Ĕsta este mirosul meu natural...

TIPATESCU

Miroși a rom...

CETĂŢEANUL

Ei bravos! Vrei să miros a gaz?

TIPATESCU

Ei! pentru toate astea trebue să-ţi dai votul lui onorabilul d. Caţavencu... Pentru aşa alegĕtor, mai bun ales nici că se putea...

ZOE

Fănică!...

CAŢAVENCU

Totdeauna ironic, (zimbind) stimabile!

SCENA XIII.

ACEIAŞI, FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU şi TRAHANACHE.

TIPATESCU (montăndu-se treptat)

Da, pentru d. Caţavencu lucrăm noi, pe d-sa noi il sprijinim, pe d. Caţavencu să-l alegeţi d-voastră. Şi nu-l sprijinim de silă, il sprijinim pentrucă dumnealui este cel mai onest concetăţean al nostru...

ZOE

Fănică, fii calm...

TIPATESCU

Da, sunt calm... Pentru că dumnealui (Farfuridi, Brănzovenescu şi Trahanache apar in fund şi ascultă. Cei d'intăi arată tot

ce se petrece in scenă celui d'al treilea) nu e ca alţii mişel, pentru că nu e ca alţii canalie, nu e ca alţii infam... (se montează din ce in ce)... pentrucă incă odată la alegĕtori ca d-ta, cu minte, cu judecată limpede, cu simţ politic, nu se poate mai bun representant de căt d. Caţavencu, (apăsănd) *onorabilul* d. Caţavencu! (Tipatescu impinge cu scărbă pe Cetăţeanul turmentat)

CAŢAVENCU (zimbind cu bonomie)

Ce rĕutăcios!

BRĂNZOVENESCU (din fund)

A!

FARFURIDI (lui Trahanache)

Iacă trădarea! Cănd iţi spuneam, venerabile!... (coboară toţi)

TRAHANACHE.

Ei! ai puţintică răbdare!

ZOE.

Nene! (se repede la Trahanache şi-l trage de o parte, unde-i vorbeşte incet, şi cu multă mişcare. Caţavencu şi Cetăţeanul turmentat vorbesc de altă parte asemenea).

TIPATESCU.

Ei! lăsaţi-mĕ toţi in pace!

FARFURIDI

Te lăsăm, stimabile, dar mergem la Bucureşti...

BRĂNZOVENESCU.

Şi vom spune tot...

TIPATESCU (a parte)

Duceţi-vĕ la dracul! (trece lăngă Trahanache şi Zoe)

FARFURIDI

La ziare!

BRĂNZOVENESCU.

La Comitetul electoral central!

FARFURIDI.

La guvern!

CETĂŢEANUL (arĕtănd pe Farfuridi şi Brănzovenescu luĭ Caţavencu)

Oleu!... fugi că ameţesc! (Caţavencu şi Cetăţeanul turmentat convorbesc foarte mişcat de-o parte cu Farfuridi şi Brănzovenescu).

TRAHANACHE

Insfirşit, ce e, Fănică?

TIPATESCU.

Nu mĕ 'ntreba pe mine, nene Zahario!

ZOE (cu energie).

Nicio vorbă, nene, trebue...

TRAHANACHE.

De ce?

ZOE (precipitată)

Dacă mĕ iubeşti, dacă ţii la mine, acuma tăcere; ţi spun pe urmă tot. (vorbesc incet toţi trei)

CAŢAVENCU (către Farfuridi şi Brănzovenescu)

Daţi-mi voe, stimabile, nu d voastră veţi avea mai

multă incredere față cu inaltele locuri decât onorabilul (toți ascultă, Tipatescu se plimbă agitat in fund) d. Tipatescu, prefectul cel mai onest!...

TRAHANACHE.

Da!

CAȚAVENCU.

Cel mai integru!...

CETĂȚEANUL.

Da!

CAȚAVENCU.

Cel mai credincios!...

ZOE

Fireşte!

CAȚAVENCU.

Dați-mi voe să vě spun că toate sbuciumările d-voasă sunt numai şi numai chestii personale, şi când vin nişte asemenea persoane... ca d-voastră...

CETĂȚEANUL.

Nanană!

FARFURIDI.

Care va să zică şi insulte!

BRĂNZOVENESCU.

Bravos!

CAȚAVENCU.

Chestie de tarabă, onorabile! daraveri de clopotniță, stimabile!

ZOE (către Trahanache)

Se 'nțelege!

CAȚAVENCU.

Alegĕtorii vor vorbì...

ZOE (indemnând pe Cetățeanul turmentat și pe Trahanache)

Da, alegĕtorii vor vorbi.

TRAHANACHE.

Da, alegĕtorii vor vorbi, firește!

CETĂȚEANUL (serios)

Da, noi vom vorbi!

SCENA XIV.

ACEIAȘĬ, GHIȚĂ PRISTANDA venind fuga din fund cu o depeșă 'n mână

PRISTANDĂ

Coane Fănică! o depeșă *fe-fe* urgentă!

ZOE

O depeșă! (se 'ntorc toți spre fund)

TIPATESCU (deschide nervos depeșa și citește)

«Cu orice preț, dar cu orice preț, colegiul d-voastră al II-lea trebue să aleagă pe d. Agamemnon Dandanache, (toți mișcare) Se face din aceasta pentru d-voastră o inaltă și ultimă chestie de incredere»... A!

FARFURIDI și BRĂNZOVENESCU

Ahà!

ZOE (cu toată energîa)

A! nu se poate! Vom luptà contra oricui... vom luptà contra guvernului!... (Tipatescu a căzut pe un scaun).

TRAHANACHE

Ai puțintică răbdare!

ZOE

Da, nene! vom luptà contra guvernului!

CAȚAVENCU.

Da, vom luptà contra guvernului! (Cațavencu, Zoe și Trahanache deoparte, Farfuridi, Brănzovenescu frecăndu-și măinile cu satisfacție de altă parte; Ghiță in fund; Tipatescu obosit pe scaun, ca și cum n'ar lua parte la ce se petrece. Cetățeanul turmentat in mijloc)

CETĂȚEANUL (tĕrit de curent)

Da! vom lupta contra... (sughițănd și schimbănd tonul)... adică nu... Eu nu lupt contra guvernului!...

(Cortina)

ACTUL III.

Teatrul infățișează sala cea mare a pretoriului Primăriei, un fel de exagon din care se vĕd trei laturi. Trei uși in fund ; cea din mijloc dă in coridorul de intrare ; pe cea din dreapta se citește : «Ofițer țivil» : pe cea din stinga : «Arfiva». In stînga la planul al doilea o ușă cu inscripția «Cabinetul Primarelui». In dreapta, acelaș plan, altă ușă cu inscripția : «Reghistratura».— Partea stinga pănă la ușa «Arfivei» este despărțită de scenă cu un grilaj de lemn acoperit cu perdeluțe de chembrică verde. Lăngă grilaj, la stinga, in scenă, este o estradă pe care sunt așezate masa și jețul prezidențial. Inaintea mesei, puțin mai jos, este tribuna. Pe masă sunt doĕ candelabre, hărtie, călimări și un clopoțel. Pe tribună o sticlă și un pahar de apă. De partea dreaptă sunt bănci dese și scaune ; sub estradă asemenea. Peste tot sunt bănci și scaune, afară de o cărare lăsată liber dela ușa de intrare din fund prin mijlocul scenii, pe unde vine și se duce lumea Pe pereți căteva lămpi atirnate in cuie. Lumină cam săracă. La ridicarea perdelii, Trahanache este la masa prezidențială in jețul sĕu, la spatele tribunei. Imprejurul mesii, Brănzovenescu și alți cetățeni.--Inaintea tribunii, cu spatele spre dĕnsa, alegĕtori, cetățeni, public, unii șezĕnd jos, alții in picioare. Pe bănci, pe scaune și imprejur asemenea — In capul băncilor din față, e Cațavencu impreună cu Ionescu și alți dascăli și partizani.— Farfuridi e la tribună.—Perdeaua se ridică asupra unei intreruperi. In toată sala e rumoare. Prezidentul agită clopoțelul.

SCENA I.

TRAHANACHE, CAȚAVENCU, BRĂNZOVENESCU, FARFURIDI, IONESCU, POPESCU, Cetățeni, Alegĕtori, public, — Rumoare.

FARFURIDI. (de la tribună)

Dați-mi voe ! (gustă din paharul cu apă) Dați-mi voe! (Rumoare)

TRAHANACHE (trăgĕndu-și clopoțelul)

Stimabili! onorabili! (afabil) faceți tăcere! Sunt cestiuni importante, arzĕtoare la ordinea zilei... Aveți puțintică răbdare... (cătră Farfuridi) Dă-i inainte, stimabile, aveți cuvĕntul!

FARFURIDI (cătră adunare)

...După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric, din punctul de vedere de drept, voiu incheià căt se poate mai scurt...

POPESCU

Parol?... Numai dacă t'ei ținè de vorbă! (risete in partea unde sunt dascălii)

FARFURIDI

Rog, nu mĕ 'ntrerupeți, dați-mi voe...

TRAHANACHE (cătră partea unde e Popescu)

Stimabile... nu 'ntrerupeți...

FARFURIDI

După ce am vorbit dar din punctul de vedere istoric și din punctul de vedere de drept, voiu incheià, precum am zis, căt se poate mai scurt. (bea o sorbitură, apoi, reluăndu-și resuflarea, rar ca și cum ar incepe o poveste). La anul una-mie-opt-sute-doĕ-zeci-și-unu... fix... (Rumoare și protestări in grupul lui Cațavencu: A! A! A!)

POPESCU

Dacă ne 'ntoarcem iar la 1821 fix, ne am procopsit (rumoare și protestări)

FARFURIDI

Dați-mi voe... La una-mie-opt-sute...

TOȚI (in cor cu tonul lui)

Douĕzeci-și-unu fix... (rumoare și protestări)

FARFURIDI

Dați-mi voe.

TRAHANACHE (clopoțel)

Stimabile, onorabile! Nu intrerupeți... Aveți puțintică...

CAȚAVENCU

Ce răbdare, venerabile domnule prezident! Ceasurile sunt inaintate. Sunt și alți oratori inscriși să vorbească...

TOȚI DIN GRUP

Da! da!

CAȚAVENCU

Onorabilul orator a promis să inchee căt se poate mai scurt; apoi ce fel de scurt este asta, s'o luăm a doua oară de la 1821? A! A! A!

TOȚI DIN GRUP

A! A! A! (rumoare)

FARFURIDI

Dați-mi voe...

TRAHANACHE (către Farfuridi cu dulceață, ridicăndu-se peste masă către tribună)

Stimabile... eu găndesc că nu ar fi rĕu să sărim la 48...

CAȚAVENCU (strigănd)

Mai bine la 64...

POPESCU, IONESCU și toți din grup

Da! da! la 64...

TRAHANACHE (ridicăndu-se ca și când ar consulta adunarea)

Adică... la plebicist?

TOȚI

Da, la plebicist? (sgomot)

FARFURIDI (intorcĕndu-se cu spatele spre adunare și cu fața la prezident)

Dați-mi voe, domnule prezident; mi-ați acordat cuvĕntul: imi pare că un prezident odată ce acordă cuvĕntul...

TRAHANACHE (sculăndu-se și punĕnd, peste masă, mănile pe umerii lui Farfuridi, măngăietor)

Dacă mĕ iubești, stimabile, fă-mi hatirul.. să trecem la plebicist... dorința adunării!...

FARFURIDI

Dar, domnule prezident...

TRAHANACHE (și mai rugător)

Să trecem la plebicist! (il intoarce binișor de umeri cu fața spre adunare).

TOȚI (cu putere)

Da! la plebicist! la plebicist!

FARFURIDI (soarbe odată și cu aerul resignat)

Ce ziceam dar? La 1864, vine, mě 'nțelegi, ocaziunea să se pronunțe poporul printr'un plebicist... Să vedem insă mai nainte... să ne dăm seama bine de ce va să zică... de ce este un plebicist...

IONESCU.

Știm ce este plebicistul! Mersì de explicație!

TOȚI.

Nu trebue explicație... (rumoare)

FARFURIDI (către întrerupětori)

Dați-mi voe! (către Trahanache). Domnule prezident !...

TRAHANACHE (clopoțel)

Stimabili, onorabili, rog nu intrerupeți pe orator, (foarte afabil) faceți tăcere ; sunt cestiuni arzětoare la ordinea zilii : aveți puțintică răbdare. (către Farfuridi) Aveți cuvěntul, stimabile, dați-i inainte !

FARFURIDI (luănd věnd)

Cănd zicem dar 64, zicem plebicist, cănd zicem plebicist, zicem 64... Știm, oricine dintre noi știe ce este 64, să vedem ce este plebicistul... (cu tărie incepěnd fraza) Plebicistul!

CAȚAVENCU.

Aici nu e vorba de plebicist...

FARFURIDI.

Dați-mi voe ; (discutănd cu Cațavencu) mi se pare că atunci cănd zicem 64... (cu energică convingere) și să nu

căutați a incercà macar să mě combateți; vě voiu dovedì cu date istorice că toate popoarele își au un 64 al lor...

CAȚAVENCU

Dați-mi voe; nu e vorba de 64 (rumoare aprobativă pentru Cațavencu)

FARFURIDI.

Dați-mi voe... (Toate colochiile și intreruperile se fac avocătește cu multă viociune și cu tonul ințepat și volubil)· Domnule prezident!...

TRAHANACHE (clopoțel).

Stimabile, onorabile, faceți tăcere... avem cestiuni arzătoare...

CAȚAVENCU (ridicăndu-se in capul băncii).

Cum, domnule prezident? De unde pănă unde 64 chestie arzătoare la ordinea zilei? Dacă nu mě 'nșel, imi pare că suntem in anul de grație 1883... Ce are a face?... Chemați pe onorabilul orator la cestiune...

TRAHANACHE (ridicăndu-se iar peste masă și atingěndu-l pe umere pe Farfuridi)

Stimabile... (afabil și rugător). Să lăsăm plebicistul, dacă mě iubești; să trecem la cestiune.

FARFURIDI (obosit de intreruperi, intorcěndu-se cu fața spre Trahanache și cu spatele la adunare)

Domnule prezident, ați bine voit a-mi acorda cuvěntul... Eu cred c'ar trebuì...

CAȚAVENCU (strigănd)

Nu trebue, onorabile?

TOŢI DIN GRUP.

Nu, nu trebue!

TRAHANACHE (punĕnd mănile peste masă, pe umerii lui Farfuridi, şi foarte dulce).

Mĕ rog, dacă mĕ iubeşti, fă-mi hatirul... dorinţa adunării, stimabile... (il intoarce de umeri binişor cu faţa spre adunare).

TOŢI.

Da! la chestiune! la chestiune!

FARFURIDI (foarte obosit, soarbe şi se resignează)

Ajungem dar la chestiunea Reviziunii Constituţiunii şi Legii Electorale...

TOŢI (cu satisfacţie)

A! Aşa da!

TRAHANACHE (asemenea)

A! (clopoţe!) Ei! acu aveţi puţintică răbdare..., (către Farfuridi) Scurt, stimabile, scurt, dacă mĕ iubeşti: dorinţa adunării.

FARFURIDI (asudă, bea şi se şterge mereu cu basmaoa)

Mĕ rog, daţi-mi voe! Ştiţi care este opinia mea in privinţa revizuirii?

TOATĂ SALA

Nu!... Să vedem!... Spune!

CAŢAVENCU (batjocoritor)

Să vedem opinia lui d. Farfuridi. (Trahanache clopoţeşte)

FARFURIDI (asudă mereu şi se emoţionează pe vĕzute)

Opinia mea este aceasta: e vorba de revizuire, da?

TOȚI (puternic)

Da! da!

FARFURIDI (emoționat și asudând)

Atunci, iată ce zic eu, și impreună cu mine (incepe să se inece) trebue să se zică asemenea toți aceia care nu vor să cază la extremitate, (se ineacĕ mereu), adică vreau să zic, da, ca să fie moderați... adică nu exagerațiuni!... intr'o chestiune politică... și care, dela care atirnă viitorul, prezentul și trecutul țĕrii... să fie ori prea-prea, ori foarte-foarte... (se incurcă, asudă și inghite) incăt vine aci ocazia să intrebăm pentru ce?... da... pentru ce?... Dacă Europa... să fie cu ochii ațintiți asupra noastră, dacă mĕ pot pronunța astfel, care lovesc soțietatea, adică fiindcă din cauza sguduirilor... și... idei subversive... (asudă și se rătăcește din ce in ce) și m'nțelegi, mai in sfirșit, pentru care in or-ce ocaziuni solemne a dat probe de tact... vreau să zic intr'o provință, poporul, națiunea, România... (cu tărie) țara insfirșit... cu un bun simț, pentru ca Europa cu un moment mai inainte să vie și să recunoască, dela care putem zice depandă... (se incurcă și asudă mai tare) precum,—dați-mi voe— (se sterge) precum la 21, dați-mi voe (se șterge) la 48, la 34, la 54, la 64, la 74 asemenea și la 84, și la 94, și etetera, intru căt ne privește... pentru ca să dăm exemplul chiar surorilor noastre de ginte latine insă! (foarte asudat, se șterge, bea, iar se șterge și suflă foarte greu. Trahanache a urmărit cu măna tactul sacadelor oratorice ale lui Farfuridi. Bravo și aplauze in fund, conduse de Brănzovenescu; risete și sisiituri in grupul lui Cațavencu. Clopoțelul lui Trahanache deabia se mai aude.—După ce s'a mai oprit sgomotul, cu multă aprindere) Dați-mi voe! Termin indată! mai am douĕ vorbe de zis (sgomotul tace) Iată dar opinia mea. (in supremă luptă cu oboseala care-l birue) Din douĕ una, dați-mi voe: ori să se revizuească, primesc! dar să nu se

schimbe nimica; ori să nu se revizuească, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, şi anume in punctele... esenţiale... Din această dilemă nu puteţi ieşì... Am zis!

(Aplauze in fund, sisiituri in faţă. Furfuridi coboară sdrobit, ştergĕndu-se de sudoare, şi merge in fund. Brănzovenescu şi alţi alegĕtori il intimpină şi-i string măna.—Rumoare. Mai mulţi din auditoriu se şcoală şi strică răndurile. Caţavencu sue dela dreapta in mijloc, unde vorbeşte incet cu grupul sĕu gesticulănd viu. Cu un alt grup mai in fund Farfuridi şi Brănzovenescu asemenea.—Pristandă iese misterios din cabinetul primarului, trece prin uşcioara grilajului, care este la spatele tribunii şi trage de pulpană pe Trahanache, care sună clopoţelul).

SCENA II.

ACEIAŞI — PRISTANDÀ.

TRAHANAHCE (lăsănd clopoţelul şi intorcĕndu-se la spatele mesii)

Ai? ce e?

PRISTANDÀ (misterios şi repede)

Coane Zahario! conul Fănică, coana Joiţica!..,

TRAHANACHE

Ei? ce?

PRISTANDÀ

Sunt dincoace in cabinet... au venit pe din dos, vĕ aşteaptă. Numai decăt să poftiţi acolo.

TRAHANACHE (asemenea misterios)

Nu pot să las prezidenţia... să aibă puţintică răbdare.

PRISTANDÂ

Trebue... numai decăt!... suspandaţi!

TRAHANACHE (trage clopoţelul şi se ridică)

Stimabilă, onorabilă adunare. După discursul important, pe care l-a ţinut respectabilul nostru concetăţean şi advocat d. Farfuridi, eu cred că ar fi bine să suspandăm şedinţa pentru cinci minute.

VOCI.

Da! da! pentru cinci minute!

(Caţavencu cu grupul seu, Farfuridi şi Brănzovenescu cu al lor se amestică in mulţime. Trahanache, care s'a dat jos de pe tribună, a deschis portiţa grilajului şi a trecut cu Ghiţă in partea stingă despărţită, bate in uşa «Cabinetului Primarelui». Zoe şi Tipatescu ii deschid; Trahanache şi Ghiţă dispar inăuntru; uşa se inchide la loc)

SCENA VI

ACEIAŞI fără TRAHANACHE şi PRISTANDÂ

CAŢAVENCU (către grupul lui)

Ei, cum să-l trimeţi in Cameră, nene, pe stimabilul? Nu zic, are ideile, opiniile lui—şi eu respect ideile, numai să fie sincere, şi el e sincer, n'ai ce zice,—respect la orice opiniune!... Dar să-ţi vie stimabilul cu idei invechite, cu opiniuni ruginite, şi să te sperie mereu cu Europa, cu sguduiri, cu teorii subversive... asta nu mai merge... Astfel de opiniuni nu le respect, să-mi dea voe să-i spuiu...

POPESCU.

Nu, uite ce susţine Farfuridi, n'ai inţeles; susţine

că adică după istorie — d'aia se teme el de sguduiri — nu trebuie să dăm exemplu rĕu surorilor noastre de ginte latină. N'ai auzit, chiar a zis-o el : surorile noastre de ginte latină...

IONESCU.

Da! a zis-o...

CAȚAVENCU (cu aer de protecție)

Voi dascălii sunteți băeți buni, dar aveți un cusur mare : cum vĕ vorbește cineva de istorie, s'a isprăvit, are dreptate. (cu putere) Ce istorie ? Apoi, dacă e vorba de istorie, apoi ce te 'nvață istoria mai intăi și 'ntăi ?

POPESCU.

Că România de la Traian...

CAȚAVENCU.

Nu-i așa...

IONESCU.

Că adică străbunul nostru...

CAȚAVENCU.

Ce străbun! ce nostru ! Vezi că nu știți! (cu tonul retoric) *Or*, mai intăi și 'ntăi istoria ne invață anume că un popor care nu merge inainte stă pe loc, (publicul incepe să-i ia aminte că perorează, și se grupează incet incet imprejurul lui ca să asculte) ba chiar dă inapoi, că legea progresului este așa, că cu căt mergi mai iute, cu atăta ajungi mai departe. (Grupul lui Cațavencu aprobă și admiră, grupul lui Farfuridi și Brănzovenescu, care s'au apropiat și ascultă mai dintr'o parte, dă din umeri).

IONESCU.

Asta e aşa.

POPESCU.

Nici nu mai incape vorbă.

FARFURIDI (inţepat)

Da! progres! progres fără conservaţiune, când vedem bine că Europa...

CAŢAVENCU (intrerupându-l lătrător)

Nu voiu, stimabile, să ştiu de Europa d-tale, eu voiu să ştiu de România mea şi numai de România... Progresul, stimabile, progresul! In zadar, veniţi cu gogoriţe, cu invenţiuni anti-patriotice, cu Europa, ca să amăgiţi opinia publică...

FARFURIDI (şi mai inţepat)

Dă-mi voe... Mi se pare că altcineva amăgeşte opinia publică...

CAŢAVENCU

Nu voiu să ştiu de ce zici d-ta.

BRĂNZOVENESCU.

Fireşte că nu vrei să ştii... nu-ţi vine la socoteală...

CAŢAVENCU (şi mai lătrător)

Să-şi vază de trebile ei Europa. Noi ne amestecăm in trebile ei? Nu... N'are prin urmare dreptul să se amestece intr'ale noastre... D-ta eşti advocat, eşti confrate cu mine...

FARFURIDI

Da, sunt advocat, dar nu sunt confrate cu d-ta...

CAȚAVENCU (urmându-și jocul)

Știi ca și mine principul de drept, fiecare cu al seu, fiecare cu treburile sale... *oneste bibere*...

FARFURIDI.

Da de onest n'ai incotro!... (grupurile Cațavencu și Farfuridi incep a se despărți, fiecare de-oparte)

CAȚAVENCU (cu totul ințepător)

Stimabile, nu știu pentru ce d-ta mĕ prigonești dela o vreme... Ce ai cu mine? Suntem in fața alegĕtorilor, stimabile: *or*, nu incape pică; să luptăm: d-ta o să-ți pui candidatura, o știm ; eu ți-o declar că mi-o puiu pe a mea... luptă electorală! și știm că lupta electorală este viața popoarelor... De ce te revolți contra adevĕrului? in contra dreptului?... *Oneste bibere*, onorabile!... (aprobări din partea grupului).

FARFURIDI (isbucnind)

Ia scutește-mĕ cu mofturile d-tale! Onest d-ta? Pe deoparte «Răcnetul Carpaților», pe de altă parte chiverniseala confraților; pe de-oparte opoziție la toartă, pe de altă parte teșcherea la buzunar!... Urlă tĕrgul, domnule...

BRÂNZOVENESCU (trăgĕndu-l de mânecă)

Tache! Tache!

FARFURIDI (smucindu-se)

Ia lasă-mĕ 'n pace, să mĕ rĕfuesc odată cu domnul... Ce adică, noi nu știm, nu vedem, orbi suntem? d-ta ești candidatul prefectului...

CAȚAVENCU (rizĕnd)

Eu sunt candidatul grupului tinĕr, inteligent și in-

dependent... Onorabilul, venerabilul nostru prezident —(il caută cu ochii) unde e venerabilul prezident? nu-l vĕz...— va proclamà, pe cât ştim, astă seară pe candidatul comitetului d-v.— comitetul d-v.—... *Or*, dacă voiu avea onoarea ca să mĕ agreeze şi comitetul d-v... căci e al d-v...

FARFURIDI (fierbĕnd mereu)

Nu mai este comitetul nostru, este al dumitale...

BRĂNZOVENESCU

Tache! Tache, fii cu minte (il trage de mânecă, Farfuridi se smuceşte).

CAŢAVENCU (cu ton batjocoritor)

Adică, dă-mi voe, d-ta nu mai eşti al comitetului! (grupurile se desinează distinct de două părţi şi se privesc cu incordare)

FARFURIDI

Da, eu nu mai sunt, eu care am susţinut totdeauna partidul... şi d-ta, care l-ai injurat totdeauna... eşti!

CAŢAVENCU

Dă-mi voe!...

FARFURIDI (furios)

Ce voe! ce voe!... Vii cu moftologìi, cu iconomìi, cu soţietăţi, cu scamatorìi, ca să tragi lumea pe sfoară... cu dăscălimea d-tale, (mişcare in grupul Caţavencu) cu moftangiii d-tale...

POPESCU (violent)

Domnule, retrageţi cuvĕntul!

FARFURIDI (continuând)

Cu grupul (umflând cuvintele) inteligent,... independent,... impertinent ! (pornește spre fund cu Brânzovenescu și cu grupul lor)

TOȚI (din grupul Cațavencu)

A ! a ! (se reped spre ei, sgomot, invălmășală și ghiontuieli)

FARFURIDI (ieșind prin fund)

Vĕ 'nvĕțăm noi, papugiilor !

GRUPUL CAȚAVENCU.

Afară ! afară ! (urmărește in fund pe cei din grupul Farfuridi)... Toată lumea s'a inghesuit in fund și a ieșit afară cu sgomot. In tot timpul scenii următoare, sala intrunirii e goală. In fund, prin ușe, se vĕd mai mulți alegĕtori primblându-se in sus și 'n jos, vorbind incet și fumând).

SCENA IV.

TRAHANACHE ieșind repede din fund, din cabinetul primarului in partea despărțită cu grilaj, după el FĂNICĂ și ZOE urmărindu-l. Scena aceasta se face misterios și răpede).

TRAHANACHE

Nu ! nu se poate...

ZOE (urmându-l)

Nene...

TIPATESCU (asemenea)

Neică Zahario.

ZOE

Dacă ai ținut vreodată la mine...

TIPATESCU.

Dacă mi-eşti prietin...

TRAHANACHE.

Ei, aveţi puţintică răbdare! (serios) Cum putem noi să punem candidatura unui plastograf?

TIPATESCU.

Bine, frate, plastograf, aşa e; dar până să bage lumea de seamă... să-l tragem in judecată...

ZOE

Să ne facem de ris prin tribunale... nene, gândeşte-te...

TARHANACHE (după un moment de ezitare)

Ei nu! Dacă ar fi numai una.,. aia cu scrisoarea ta către Joiţica, inţeleg; să zic: pentru politică.— unde e in joc enteresul ţĕrii, ca oricare român, a incercat omul, ca să te forţeze adică, pentrucă te ştie că ţii la onoarea Joiţichii, ca prieten ce-mi eşti,—a făcut plastografie...

TIPATESCU

Se 'nţelege!

ZOE

Fireşte; in politică...

TRAHANACHE

Ei, aveţĭ puţintică răbdare... Dar astălaltă? (se loveşte cu măna pe buzunarul hainii) Apoi, dacă umblă el cu machiavelicuri, să-i dau eu machiavelicuri — (schimbănd tonul) Martoră mi e Maica Precista! Să n'am parte de Joiţica—că e de faţă—să spue...

ZOE (cu sentiment)

Nene !

TRAHANACHE.

N'am umblat in viața mea cu diplomăție ; dar dacă e vorba să facem pe iezuitul à la Metternich, apoi să-i dau eu, neică...

TIPATESCU (impacient)

Nu pricep, neică Zahario !

ZOE (asemenea)

Nici eu.

TRAHANACHE.

Ei, aveți puțintică răbdare ! (scoate o hârtie din buzunar și o desface—o poliță). Asta tot pentru politică e ? Girurile astea două cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de lei de la Soțietate, sunt tot pentru enteresul țĕrii ?

TIPATESCU (luând degrabă polița și examinând-o când pe-o parte când pe alta)

Suntem scăpați !

ZOE

Scăpați ?

TRAHANACHE

Ei apoi ? când iți spuneam eu să ai puțintică răbdare, că l-am prins cu alta mai boacănă...

TIPATESCU (abia stăpânindu-și bucuria)

Nene Zahario, candidatul nostru este d. Agamiță Dandanache.

TRAHANACHE.

Aşa da!

ZOE.

Mi-e frică!...

TIPATESCU

Nu mai avem nicio grijă.

TRAHANACHE

...Dă-mi inscris pe Gagamiţă ĕla, să nu-i uit numele... (vorbeşte incet cu Zoe)

TIPATESCU (scoate portofelul, rupe o filă şi scrie pe ea, apoi o dă lui Zaharia)

Iată...

TRAHANACHE

Mĕ duc să deschid şedinţa.

TIPATESCU

Anunţă indată candidatura, ridică şedinţa şi vino să mergem la preferanţă, te aşteptăm...

TRAHANACHE (vrĕnd să treacă prin portiţa grilajului in partea tribunii)

A! ţi-am dat poliţa lui Caţavencu... Să nu o pierzi (trece)

TIPATESCU

N'ai grijă, neică Zahario, eu nu pierz hărtiile de preţ... (sărută repede pe Zoe).

ZOE

Fănică!

TIPATESCU

A ! acuma, să-l lucrez eu pe nenea Cațavencu ! (ies amăndoi iute pe ușa din stinga).

SCENA V.

TRAHANACHE, care s'a urcat la tribună, apoi CAȚAVENCU, POPESCU, IONESCU, ALEGĔTORI, PUBLICUL venind din fund și ocupănd locurile lor din scena I-a. Intrare sgomotoasă, acompaniată de clopoțelul prezidentului.

TRAHANACHE (în picioare)

Orele sunt inaintate ! poftiți, poftiți stimabililor avem cestiuni arzĕtoare la ordinea zilii... (șade).

(Toată lumea s'a așezat la locul sĕu).

CAȚAVENCU (cu modestie)

D-le președinte, vĕ rog, cerusem și eu cuvĕntul...

TRAHANACHE

Da, (binevoitor) da, stimabile. Aveți cuvĕntul. Poftiți la tribună !...

(Mișcare in grupul lui Cațavencu).

CAȚAVENCU (ia poză, trece cu importanță pintre mulțime și suie la tribună ; iși pune pălăria la o parte, gustă din paharul cu apă, scoate un vraf de hărtii și gazete și le așază pe tribună, apoi iși trage batista și-și sterge cu eleganță avocățească fruntea. Este emoționat, tușește și luptă ostentativ cu emoția care pare a-l birui. — Tăcere completă. Cu glasul tremurat)

Domnilor !... Onorabili concetățeni !... Fraților !... (plănsul il ineacă) Iertați-mĕ, fraților, dacă sunt mișcat, dacă emoțiunea mĕ apucă așa de tare... suindu-mĕ la această tribună... pentru a vĕ spune și eu... (plănsul

il ineacă mai tare)... Ca orice romăn, ca orice fiu al țĕrii sale... in aceste momente solemne... (de-abia se mai stăpănește) mĕ găndesc... la țĕrișoara mea... (plănsul l-a biruit de tot) la Romănia... (plănge. Aplauze in grup)... la fericirea ei !... (acelaș joc de amăndouĕ părțile)... la progresul ei ! (asemenea crescendo)... la viitorul ei ! (plăns cu hohot. Aplauze sguduitoare).

IONESCU, POPESCU, TOȚI (foarte mișcați)

Bravo !

CAȚAVENCU (ștergĕndu-se repede la ochi, și remițĕndu-se d'odată ; cu tonul brusc, vioiu și lătrător)

Fraților, mi s'a făcut o imputare și sunt măndru de aceasta !... O primesc ! Mĕ onorez a zice că o merit !... (foarte volubil) Mi s'a făcut imputarea că sunt foarte, că sunt prea, că sunt ultra-progresist... că sunt liberschimbist... că voiu progresul cu orice prét. (scurt și foarte retezat) Da, da, da, de trei ori da ! (aruncă roată priviri scănteetoare in adunare. Aplauze prelungite).

CAȚAVENCU

Da ! (cu putere din ce in ce crescĕndă.) Voiu progresul și nimic alt decăt progresul : pe calea politică... (ingrașă vorbele).

POPESCU

Bravo !

CAȚAVENCU.

Socială...

IONESCU

Bravo !

Economică...

POPESCU

Bravo !

CAȚAVENCU.

Administrativă...

IONESCU

Bravo !

CAȚAVENCU

Și... și...

IONESCU, POPESCU, GRUPUL.

Bravo ! bravo !

TRAHANACHE (clopoțind)

Rog, nu intrerupeţi pe orator, stimabile...

CAȚAVENCU (cu tărie)

Nu mĕ tem de intreruperi, venerabile domnule preşedinte... (către adunare și mai ales către grup, cu tonul sigur). Puteți, d-lor să intrerupeți, pentrucă eu am tăria opiniunilor mele... (reintrănd in tonul discursului și ingrășănd mereu vorbele) și... și... finanțiară. (Aplauze prelungite)... Da, suntem ultra-progresiști, da suntem liber-schimbiști... Or... conduși de aceste idei, am fundat aci in orașul nostru «Aurora Economică Română», soțietate enciclopedică-cooperativă, independentă de cea din București... pentrucă noi suntem pentru descentralizare. Noi... eu... nu recunosc, nu voiu să recunosc epitropia Bucureștenilor, capitaliștilor, asupra noastră ; căci in

districtul nostru putem face și noi ce fac dênșii in al lor...

GRUPUL (aplause)

Bravo !

CAȚAVENCU

Soțietatea noastră are de scop să incurajeze industria română, pentrucă, dați-mi voe să vě spuiu, din punctul de vedere economic, stăm reu...

GRUPUL (aplause)

Bravo !

CAȚAVENCU.

Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvêrșire. Soțietatea noastră dar, noi, ce aclamăm ? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face de loc in țara noastră !

GRUPUL

Bravo ! (aplauze entusiaste)

TRAHANACHE (clopoțind)

Stimabile... nu...

CAȚAVENCU.

Lăsați, d-le președinte, să intrerupă... nu mě tem de intreruperi !... In Iași, de exemplu, — permiteți-mi această digresiune, este tristă, dar adevěrată ! — In Iași n'avem niciun negustor român, niciunul !...

GRUPUL (mișcat)

A !

CAȚAVENCU

Și cu toate aceste toți faliții sunt jidani ! Explicați-vĕ acest fenomen, acest mister, dacă mĕ pot exprimà astfel !

GRUPUL.

Bravo ! (aplauze).

CAȚAVENCU.

Ei bine ! Ce zice soțietatea nostră ? Ce zicem noi ?... Iată ce zicem: această stare de lucruri este intolerabilă ! (aprobări in grup. Cu tărie) Pănă când să n'avem și noi faliți noștri ?... Anglia 'și are faliți sei, Franța 'și are faliții sei, pănă și chiar Austria 'și are faliții sei, in fine oricare națiune, oricare popor, oricare țară iși are faliții sei (ingrașă vorbele)... Numai noi să n'avem faliții noștri !... Cum zic : această stare de lucruri este intolerabilă, ea nu mai poate durà !... (aplauze frenetice. Pauză. Oratorul soarbe din pahar și aruncă iar priviri scănteetoare in adunare. In momentul acesta mai mulți inși se mișcă in fund, pe unde apare Cetățeanul turmentat și Ghiță in țivil).

SCENA VI.

ACEIAȘI—GHIȚĂ PRISTANDĂ și CETĂȚEANUL foarte șovăind. Sgomot la intrarea acestora

TRAHANACHE (clopoțind)

Faceți puțintică tăcere...

CAȚAVENCU (care, in timpul scurt al rumorii provocate de intrarea lui Pristandă și a Cetățeanului turmentat, și-a consultat hărtiuțele, cu ton predomnitor)

Fraților, iată ce spun statutele soțietății noastre la art. I-iu : «Se formează in urbea nostră o soțietate

Enciclopedică-Cooperativă cu numele de «Aurora E-conomică Română» Scopul soţietăţii este ca România să fie bine şi tot Românul să prospere!»

CETĂŢEANUL (care, dela intrare, a venit şovăind până în mijloc şi s'a turnat pe un scaun in faţa tribunii, se scoală şi ridică măna)

Şi eu! (sughite) şi eu sunt! (şovăe şi iar se toarnă pe scaun.— Risete in fund, rumoare in faţă).

CAŢAVENCU (către Trahanache, intorcĕndu-se spre masa prezidenţială)

Domnule preşedinte, rog să nu fiu intrerupt...

TRAHANCHE.

Par'că ziceai stimabile, că intreruperile...

CAŢAVENCU.

Da, (cu dignitate) dar...

TRAHANACHE.

Insfirşit... (clopoţind) Nu intrerupeţi, mĕ rog...

GAŢAVENCU (căutănd şirul)

Ziceam dar: «... ca România să fie bine şi tot Românul să prospere»...

CETĂŢEANUL (se scoală şovăind şi ridică măna)

Şi eu sunt! (sughite rĕu; risete, rumoare).

TRAHANACHE

A! (sculăndu-se peste masă) Ce? ce eşti d-ta, stimabile?...

CETĂŢEANUL. (sughiţĕnd)

Mĕ cunoaşte d. Nae... (arată pe Caţavencu) Cioclopedică... (risete, rumoare).

CAȚAVENCU (nervos)

Ce ?

CETĂȚEANUL.

Română !... (rîsete ; sughite) Aurora !... (sughite ; risete, rumoare din ce in ce mai mare).

TRAHANACHE (nervos și el, către adunare, clopoțind)

Faceți tăcere, stimabile! ... (către Cetățeanul turmentat) Cum ?

CETĂȚEANUL (șovăind)

Cioclopedică ! (sughite) Comportativă ! (sughite) Iconomie ! (sughite) Soțietate care va să zică... (risete și rumoare mare).

IONESCU.

E turmentat !...

POPESCU.

E tun ! (grupul se mișcă ; unii se scoală).

CETĂȚEANUL (sughițĕnd și strigănd)

Sunt nembru !

TRAHANACHE (agitănd clopoțelul cu putere, către Ionescu și Popescu)

Stimabile ! stimabile, (cu afabilitate) rog, dați afară pe onorabilul !

IONESCU, POPESCU și GRUPUL

Afară ! E turmentat ! Afară ! (Ionescu și Popescu il imbrăncesc spre ușă. Cațavencu s'a dat jos dela tribună și vorbește cu cățiva din grup).

CETĂȚEANUL (îmbrăncit de dascăli și opunĕndu-se)

Nu mĕ'mbrănciți... că amețesc!

IONESCU, POPESCU și GRUPUL.

Afară!

CETĂȚEANUL

Nembru! (Toată scena aceasta a fost insoțită de risete și rumoare. Dascălii au dat afară pe Cetățeanul turmentat. In adunare mișcare. Pristandà se apropie la tribună, in vreme ce dascălii și grupul lor, in mijloc cu Cațavencu, se agită și-și reiau locurile).

PRISTANDÀ (misterios lui Trahanache)

Coane Zahario, dă-i zor! Prebue să-l lucrăm pe onorabilul, pe d. Nae Cațavencu: ordinul lui conul Fănică... Sunt la ușă, când oiu tuși de trei ori, d-ta proclamă catindatul și ieși pe portiță... și pe urmă-i treaba mea...

TRAHANACHE (incet)

Bine.

PRISTANDÀ (incet)

Când oiu tuși de trei ori: nu mi-a sosit incă oamenii!... (trece lângă ușa din fund, pe unde intră cu sgomot Farfuridi, Brânzovenescu și alți câțiva. Pristandà vorbește incet cu dênșii. Toți se aranjază in fund, astupând ușa de ieșire).

SCENA VII.

ACEIAŞI, FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU şi alţi alegĕtori şi CETĂŢEANUL TURMENTAT, apoi ZOE şi TIPATESCU ascunşi după grilaj şi ascultănd ce se petrece in adunare,

TRAHANACHE (clopoţind, către Caţavencu, care vorbeşte încet cu grupul lui)

Poftiţi la tribună, stimabile!... (Caţavencu porneşte spre tribună).

ZOE

Nu mai auz nimic...

TIPATESCU.

Pesemne n'a sosit incă Ghiţă.

CAŢAVENCU (dela tribună)

Fraţilor!

FARFURIDI (aducĕnd din fund pe Cetăţeanul turmentat)

Te-a dat afară? Cum se poate, fraţilor, să lăsăm să gonească din adunare pe un cetăţean onorabil, pe un alegĕtor?

BRĂNZOVENESCU.

Pentru că d. Caţavencu...

CAŢAVENCU (răcnind)

Stimabile! (lui Trahanache) Domnule prezident! (Rumoare surdă in fund).

TRAHANACHE

Stimabile, (clopoţind) aveţi puţintică răbdare. (Ghiţă tuşeşte cu putere de trei ori) Fiindcă orele sunt inaintate...

CAȚAVENCU

Dați-mi voe...!

TRAHANACHE (ridicăndu-se).

Fiindcă unii dintre domnii alegětori au inceput să plece, ar fi bine, cred, măine fiind alegerea, ca chiar acuma să rugăm pe onorabilul orator să-și intrerupă discursul un moment, să aibă puțintică răbdare, pentru ca să proclamăm numele candidatului propus de comitetul nostru.

CAȚAVENCU (cu aer foarte degajat).

Primesc cu mulțumire, d-le președinte. (coboară dela tribună, cătră grupul sěu) Numele candidatului.

TOȚI (din grup și din sală).

Da ! numele candidatului !

ZOE (tremurănd, incet)

Fănică !

TIPATESCU (incet

Taci ! n'ai grijă!

TRAHANACHE (citind foaea intre luminări)

Stimabile ! candidatul pe care-l susține comitetul nostru, este domnul...

IONESCU.

Nae Caț...

TRAHANACHE (intrerupěndu-l)

Ai puțintică răbdare... (citind) domnul...

CAȚAVENCU.

Domnul... (Toată lumea ascultă cu mare nerăbdare și in deplină tăcere ; Zoe se strin ge după grilaj lăngă Tipatescu.

TRAHANACHE

Domnul... Agamiță Dandanache !
(Mișcare de satisfacție in fund. In grupul din față turburare. Zoe și Tipatescu ascultă mișcați).

CAȚAVENCU (sărind in loc și răcnind).

Trădare ! (gesticulează viu in mijlocul grupului seu. In fund aplauze).

TRAHANACHE (in picioare).

Dați-mi voe ! (clopoțind ; după un moment de tăcere) Cine a pronunțat cuvĕntul trădare ! (Toată lumea e in picioare și in fierbere).

CAȚAVENCU (din mijlocul grupului, cu putere).

Eu !

CHIȚĂ, BRĂNZOVENESCU ȘI CETĂȚEANUL TURMENTAT și cei din fund

Afară ! afară moftologul !

TRAHANACHE (trăgĕnd clopoțelul foarte violent, către grupul din fund).

Aveți puțintică răbdare ! (către Cațavencu) Și cine este trădător, stimabile ?

CAȚAVENCU (foarte aprins)

Acela care falsifică numele candidatului odată hotărit, acela care uită, care trădează interesele și onoarea familiei sale... (cu un gest colosal) D-ta !

TRAHANACHE (trăntind clopoțelul pe masă, in culmea indignării).

Apoi, ai puțintică răbdare, stimabile ! Mĕ scoți din

ţiţini.. Eu falsificator ?... Pe mine cetăţean onorabil, pe mine, om venerabil, să vie intr'o adunare publică, să mĕ facă falsificator... cine? (rumoare mare. Tipatescu şi Zoe ascultă palpitănd) cine ? (cu energie) Un plastograf patentat !

CAŢAVENCU (sărind din loc)

Plastograf !

TOŢI DIN FUND (strigănd ameninţător)

Afară plastograful!

TOŢI DIN FAŢĂ (asemenea)

Afară falsificatorul! trădătorul! (fierbere mare)

CAŢAVENCU. (spumănd, se repede din mijlocul grupului sĕu la tribună cu pumnii incleştaţi şi sbierănd febril. Un moment tăcere)

Fraţilor! domnilor! un moment, onorabili concetăţeni! Am voit să acoper o ruşine care se petrece de atăta vreme in sinul oraşului nostru.... (Zoe şi Tipătescu mişcare) am voit să cruţ opinia publică de o lovitură scandaloasă;..... astazi insă am fost lovit aşa de crud in dignitatatea mea, incăt nu mai pot tăcea. (Zoe şi Tipătescu mişcare). Acest onorabil cetăţean, (arată pe Trahanache) acest om venerabil, d. Zaharia Trahanache.......

TRAHANACHE (cu pofidă)

Ei? Eu.....

CAŢAVENCU.

Este atăt de naiv, incăt crede că e plastografie un document olograf..... (Zoe şi Tipătescu mişcare de groază).

ZOE

Fănică!..... (şovăe)

TIPATESCU (susţinĕnd-o şi răcnind cu o supremă putere).

Ghiţă! (se repede la portiţa grilajului.... Zoe se agaţă de el şi-l opreşte. Rumoare mare).

PRISTANDĂ (punĕnd măinile amăndouă lăngă gură ca o port-voce şi strigănd asemenea spre partea de unde i-a venit chemarea).

Prezent! (către cei din fund) Pe el, copii! (Grupul din fund cu Pristanda, Farfuridi, Brănzovenescu, Cetăţeanul turmentat, se reped la tribună şi pun măna pe Caţavencu).

CAŢAVENCU (continuănd a sbiera în mijlocul sgomotului)...

O scrisorică a prefectului către.....

GRUPUL LUI CAŢAVENCU

Pe ei, fraţilor. (Grupul din faţă dă năvală spre fund).

TOATĂ LUMEA

Afară! ho! huideo! (Sgomot la culme, strigăte, huidueli, fluerături, Zaharia Trahanache a ieşit repede pe portiţa grilajului, a dat dincolo de Zoe şi de Tipătescu, şi toţi trei ascultă ce se petrece în adunare. Pristanda, Farfuridi, Brănzovenescu au apucat de găt pe Caţavencu şi-l tărĕsc afară. Grupul Ionescu şi Popescu sunt grămadă peste cei din fund. Toate cuvintele şi mişcările acestea din urmă se fac deodată şi într'o clipă. — Cortina se lasă asupra primei mişcări a scandalului).

ACTUL IV.

Grădina lui Trahanache, in fund grilaj cu poartă de intrare in mijloc; se vede in fund perspectiva orășelului pe un fundal de dealuri. La dreapta in grădină, pe planul intăiu și al doilea, intrarea, cu trei trepte de peatră, in casele lui Trahanache. La stinga boschete. Mobile de grădină.

SCENA I.

ZOE și TIPATESCU

ZOE

Unde e? unde poate să fie Cațavencu?

TIPATESCU

Nu știu: a fugit, a murit, a intrat in pămĕnt... (după o pauză, apropiindu-se de Zoe) Ei? și pentru ce voiești să știi? pentru ce să te'ngrijești mai mult acuma. Din contra. Eu par'că nu mai am grije... Zoe, găndește-te: de două zile, oamenii noștri aleg pe Dandanache, pe care-l așteptăm din minut in minut,—am ordine să-i fac o primire strălucită...

ZOE.

Ei și?

TIPATESCU.

Ei!.. de două zile va să zică, strivesc pe Cața-

vencu, și el nu e nicăiri. Unde e? pentru ce nu s'a-rată?... Are scrisoarea, pentru ce nu o publică? Pentru ce a dispărut, nu știu,—din ce motive nu publică scrisoarea, nu-mi pasă,—destul că nu o publică... Și-l crezi tu pe mișelul capabil să nu o publice pentru altceva, decât pentru că nu poate?

ZOE

Ce inimă! ce judecată ai, Fănică? (cu frĕmĕntare concentrată). Dar aste douĕ zile cum am trăit eu?... Ce strîngere continuă de inimă! ce frică! ce tortură!... Fiecare persoană care-mi iese inainte, fiecare figură pe care o vĕz, fiecare mișcare ce se face in jurul meu, imi sdrobește toată puterea... Fănică, ai milă de mine, o zi incă de astfel de chinuri și nu mai pot trăi... inebunesc... (își ia capul in mâini și plânge).

TIPATESCU

Nu fi copilă, Zoe... Zoe...

ZOE (plânsă)

Tu nu ințelegi, tu nu simți! Peste câteva minute se sfirșește alegerea și se proclamă deputat al vostru Dandanache; sunt sigură... sigură... că in acelaș moment, mișelul, care s'a ascuns și ne pândește din intuneric, o să-și imprăștie publicația lui infamă... ca să-și rĕsbune! Ei... atunci eu?...

TIPATESCU (scoate polița din buzunar și i-o arată).

Nu poate... dacă face asta, e pierdut...

ZOE

Ce-mi pasă! după ce m'o pierde pe mine!... Fănică! n'aș voi să mĕ resbuni, aș voi să mĕ scapi... Preve-

deam asta... Presimțeam c'o să ajungem aici, când am vĕzut scandalul de alaltăieri seara la intrunire... Iată culmea nenorocirii: el nu știe că ai plastografia lui;... el nu știe că dacă ar veni aici să primească schimbul acestor doĕ hărtii, ar scăpa și el și m'ar scăpa și pe mine... Te-ai bizuit să joci cu Cațavencu și te-ai amăgit, și mi-ai jucat onoarea mea, rușinea mea, viața mea, și ai pierdut, pentrucă sau el joacă mai bine ca tine, sau noi avem mai puțin noroc decât el... (se ineacă de plâns) Ce să fac? ce să fac!

TIPATESCU

Taci! vine cineva... șterge-te la ochi!

SCENA II.

ACEIAȘI — TRAHANACHE și AGAMIȚĂ DANDANACHE venind din fund.

TRAHANACHE (foarte politicos)

Poftim, poftim, stimabile!

TIPATESCU.

Cine să fie?

ZOE

Un străin?...

TRAHANACHE (coborînd)

Dă-mi voe, Joițico, să-ți recomand pe d. Agamiță Dandanache!

ZOE și TIPATESCU.

Dandanache! (coplimente)

TRAHANACHE

Candidatul nostru!... adică ce mai candidat! alesul nostru.

DANDANACHE (vorbeşte peltic şi sisiit)

Sărut mâna... Şi domnul? bărbatul dumneei?

TRAHANACHE

Nu, eu sunt bărbatul dumneei, dumneei este nevasta mea, cum am avut onoarea să vě recomand...

DANDANACHE

Şi d-voastră?

TRAHANACHE

Şi eu?... bărbatul dumneei... Eu (serios) Zaharia Trahanache, prezidentul Comitetului permanent, Comitetului electoral şi... ai puţintică răbdare... (se caută in buzunar şi scoate o cartă de vizită, pe care i-o dă lui Dandanache), sunt aicea toate comitetele...

DANDANACHE (ia carta)

Mersi!... Şi domnul?

TRAHANACHE

Domnul Fănică Tipatescu, prefectul nostru, amicul meu şi al familiei mele.

DANDANACHE (lui Fănică)

Imi pare bine, d-le prezident! (ii dă mâna. Trahanache trece lângă Zoe).

TIPATESCU

Şi mie, onorabile, nu mai puţin... Sunt incântat... Dar cu ce ocazie pe la noi?

DANDANACHE

Cu ocazia aledzerii, neicusorule, cu ocazia aledzerii; stii, m'a combătut opoziția si colo si dincolo, si dincolo... si remăsesem eu... care familia mea dela patuzsopt in Cameră... rĕmăsesem mĕ 'nțeledzi fără coledzi... si asa am venit pentru aledzere.

ZOE (cu rĕutate)

Nu trebuia să vĕ mai deranjați...

DANDANACHE

Ba incă țe deranz, conița mea! Da stii, nu fățea să nu fațem măcar act de prezență...

TRAHANACHE

Se 'nțelege! foarte bine, foarte bine! trebue, trebue.

DANDANACHE

Da de deranz... destul! Inchipueste-ți să vii pe drum cu birza ținți postii, hodoronc-hodoronc, sdronca-sdronca... Stii, m'a sdrunținat!... si clopoteții... (gest) imi țiue urechile... stii asa sunt de amețit si de obosit... nu-ți fați o idee, conița mea, (către Trahanache) nu-ți fați o idee, d-le prefect, neicusorule (către Tipatescu) nu-ți fați o idee, d-le prezident, puicusorule...

TIPATESCU

Fireşte...

ZOE

Mai e vorbă...

DANDANACHE

Adineaori am sosit, era să trag la otel... dar bir-

zarul... el stia de țe viu, mi-a arĕtat pe d. prefect. (arată pe Trahanache)

ZOE (incet către Tipatescu, care ride)

Și incă mai rizi, Făinică.

TRAHANACHE

Da mĕ duceam pe la alegere ca să vĕz cum mergem... Nu-i vorba, de mers, mergem strună... dar ştii de obiceiu, ca un cap ce sunt al partidului, trebue să fiu acolo...

DANDANACHE (stringĕndu-i măna)

Bine că te-am găsit, neicusorule, mersi. (vorbesc amăndoi de-o parte).

ZOE (către Fănică incet)

Iată, Fănică, pentru cine mi-am pierdut eu liniştea... Şi spune drept dacă nu era mai bun Cațavencu!

TIPATESCU (scurt)

E simplu, dar il prefer, cel puțin e onest, nu e un mişel!

TRAHANACHE (lui Dandanache)

Stimabile, eu te las aci cu amicul Fănică şi cu Joițica.... Eu trebue să mĕ duc la alegere: peste o jumĕtate de ceas se deschide urna; trebue să fiu acolo.... D-ta n'ai nici o grijă, mergem la sigur, la noi opoziție nu incape..., suntem tari, stimabile.... tari.... Nu o să ai majoritate, stimabile....

DANDANACHE.

Cum se poate? Să nu te pomenesti cu vrun balotaz? ai?.... a mai pățit-o si alții....

TRAHANACHE.

Adică, ai puțintică răbdare, balotaj la noi?... zic : nu majoritate, unanimitate o să ai, stimabile.

DANDANACHE.

A asa?.... (cu siguranță) Se 'nțeledze.... Niți nu se putea altfel....

TRAHANACHE.

Salutare, stimabile, salutare...... La revedere Fănică.... La revedere, Joițico. (iese).

SCENA III

ZOE, TIPATESCU, DANDANACHE.

DANDANACHE.

Cum iți spuiu, să nu m'aleg, puicusorule, nu merdzea.... Eu, familia mea, de la patuzsopt.... luptă, luptă si dă-i, si dă-i si luptă... si eu mě'nțeledzi tocmai acuma să remăiu pe din afară... fără coledzi!..... si căt p'ați, neicusorule, să nu m'aleg.....

ZOE.

Să nu te-alegi d-ta, cu meritele d-tale! era peste putință.....

TIPATESCU.

Peste putință....

DANDANACHE.

Ei, uite asa, cu meritele mele, coniță, vezi! era căt p'ați, dar stii căt p'ați.... Intreabă-mě neicusorule, să-ți spuiu : nu vrea comitetul țentral si pațe ;

zițea că nu sunt marcant. Auzi, eu să nu fiu marcant.... Am avut noroc, mare noroc am avut. Să vedeți. Intr'o seară.... ținevas — nu spuiu ține.... persoană insemnată.... da becher — vine si zoacă la mine cărți.... si când pleacă isi uită pardesiul la mine. A doua zi, voiu să-l imbrac... găndeam că-i al meu... vĕz că nu-i al meu; il caut prin buzunare si dau.... peste țe te găndesti?

TIPATESCU.

Peste?

DANDANACHE (rizĕnd)

Peste o scrisorică.

AMĂNDOI.

O scrisorică.

DANDANACHE.

De amor....

AMĂNDOI (mișcați)

O scrisorică de amor?

DANDANACHE.

O scrisorică către becherul meu, de la nevasta unui prietin,—nu spuiu ține..... persoană insemnată.

ZOE.

Ei și?

TIPATESCU.

Ei?

DANDANACHE.

Ei, țe să-ți mai spuiu, puicusorule? Adu o birze, mă, băete, degrabă..... Mĕ suiu in birze si mĕ duc la persoana, la becherul, — nu spuiu ține — e per-

soană insemnată—: Găseste-mi, mĕ'nțeledzi, un coledzi, ori dau scrisoarea la «Rĕsboiul».... De colea pănă colea.... gări măr.... a trebuit, conița mea, să țedeze, si tranc! depesa aiți, neicusorule....

ZOE. (agitată treptat in măsura povestirii lui Dandănache)

A! domnule Dandanache, ai făcut rĕu... fapta d-tale este.... să-mi dai voe să-ți spuiu,...

TIPATESCU (incet)

Zoe! (ea urcă).

DANDANACHE.

Asa e, puicusorule, c'am intors-o cu politică. Aud? Țe era de făcut? Aminteri dacă nu-mi dedea in gănd asta, nu m'aledzeam... si nu merdzea de loc, neicusorule; fă-ți idee! familia mea dela batuzsopt (coborind cătră public) si eu, in toate Camerele, cu toate partidele, ca rumănul imparțial.. și să remăiu fără coledzi!

TIPATESCU

Vezi bine! (mușcăndu-și buzele) Dar nu ne-ai spus sfîrșitul istoriei... scrisoarea.

ZOE.

Da, scrisoarea....

DANDANACHE

Care scrisoare?

TIPATESCU

Scrisoarea becherului...

DANDANACHE

Care becher?

ZOE (nervoasă)

Persoana insemnată... scrisoarea... de amor... arma d-tale politică, cu care te-ai ales...

TIPATESCU

Scrisoarea pe care voiai s'o publici in «Rĕsboiul» dacă nu...

DANDANACHE (aducăndu-şi in sfirşit aminte)

A da! scrisoarea... da... am priţeput...

ZOE

Ei! scrisoarea?

TIPATESCU

Ce s'a făcut?

DANDANACHE

O am pusă acasă la păstrare... dar stii, la loc sigur...

ZOE

Nu-i i-ai inapoiat-o persoanei?

DANDANACHE (cu mirare)

Cum s'o inapoiez?

TIPATESCU.

Iată te-alegi, el şi-a ţinut cuvĕntul...

ZOE

Trebue să i-o dai inapoi...

DANDANACHE

Cum se poate, coniţa mea, s'o dau inapoi? S'ar

putea să fac asa prostie? Mai trebue s'aldată... La un caz iar... pac! la «Rĕsboiul». (coboară)

ZOE (cu desgust)

A! (trecĕnd lăngă Fănică, incet și cu tonul lui de mai sus) E simplu, dar e un om onest! (tare către Dandanache) D-le Dandanache, am să vĕ fac o rugăciune: o să remăneți la masă la noi... mĕ rog să nu povestiți istoria cu scrisoarea becherului d-voastră...

TIPATESCU

Știți asupra alegĕtorilor, ar face poate rĕu efect...

DANDANACHE

Nu spuiu, neicusorule; dar dacă oiu uita — aminteri, am memorie bună... dar stii, cum sunt amețit de drum, poate să uit si să 'nțep—să-mi fațeți semn. Eu la masă o să stau ori lăngă d-ta, ori lăngă consoarta d-tale...

TIPATESCU

Care consoarta mea?

DANDANACHE

Doamna.

ZOE (a parte)

A! idiot!

TIPATESCU (impacientat)

Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident al Comitetului, domnul care v'a adus aici, (subliniază silabic) domnul Zaharia Trahanache, doamna Zoe Zaharia Trahanache... Eu sunt Ștefan Tipătescu, prefectul județului... cu doamna sunt numai prieten...

DANDANACHE (care a ascultat cu multă atenţie)

Asa e, bini ziţi puicusorule... bată-vĕ sănătatea să vĕ bată... pardon... stii eu... de pe drum, (serios) fă-ţi idee d-ta: ţinţi postii, hodoronc-hodoronc, sdronca-sdronca, si clopoţeii... imi ţiue grozav...

ZOE (a parte)

Trebue să-l duc de aici să se liniştească puţin... e ameţit rĕu de tot.

TIPATESCU

D-le Dandanache, nu voiţi să vĕ odihniţi, să vĕ liniştiţi puţin...

DANDANACHE

Ba da, neicusorule... dar unde?

ZOE

Poftiţi cu mine, d-le Dandanache.

DANDANACHE (dându-i braţul şi ieşind cu ea la dreapta pe scară)

Stii, coniţa mea, sunt asa de ameţit... stii, trăsura... si clopoţeii... stii, imi ţiue grozav... grozav imi ţiue... (ies)

SCENA IV.

TIPATESCU (singur)

Şi-l aleg pe d. Agamiţă Dandanache! Iaca pentru cine sacrific de atâta vreme liniştea mea şi a femeei pe care o iubesc... Unde eşti, Caţavencule, să te vezi rĕsbunat! Unde eşti, să-ţi cer iertare că ţi-am preferit pe onestul d. Agamiţă, pe admirabilul, pe sublimul, pe neicusorul, pe puicusorul Dandanache... Ce lume! ce lume! ce lume!

SCENA V.

ŢIPATESCU, ZOE, (apoi) PRISTANDĂ

ZOE (coborînd precipitat treptele)

Ai auzit, Făinică? Ai auzit? Onestul tĕu d. Agamiţă, care triumfează, păstrează scrisoarea... Ce trebue să facă onestul Caţavencu, care n'a reuşit, care-şi muşcă acum măinele, işi mestecă turbarea şi mĕ ocheşte din cine ştie ce ascunzĕtoare? (agitată) A! mi-e groză să mĕ găndesc. Ce face Caţevencu? unde e ascuns şarpele? de unde o să-şi arunce veninul asupra mea!

ŢIPATESCU.

Zoe! Zoe! fii bărbată...

ZOE (inecată)

Nu mai pot, nu mai pot. Vorbele lui Dandanache mi-au luat toată puterea, mi-au frănt inima... A! inebunesc de frică. (işi ascunde obrazul)

PRISTANDĂ (venind repede din stinga)

Coană Joiţico! coană Joiţico!.,.

ŢIPATESCU.

Ghiţă!

ZOE (tresărind)

Ghiţă... Ce e? Spune!

PRISTANDĂ (oprindu-se)

Coană Joiţico, voeam să...

ZOE (fierbĕnd)

Spune, nu mĕ chinuì! Ce e? A publicat-o? dă-mi-o s'o vĕz! (foarte agitată) dă-mi-o, s'o vĕz!

TIPATESCU.

Zoe ! eşti nebună !

PRISTANDĂ. (a parte)

Curat nebună !

ZOE.

Da, sunt nebună ! şi ţie trebue să-ţi mulţumesc de asta.

PRISTANDĂ (căutând s'o calmeze)

Nu, coană Joiţico, nu e nimica publicat... «Răcnetul» nici n'a apărut astăzi... După ce a fugit Caţavencu, dăscălimea s'a apucat la ceartă, s'au bătut, l-au bătut pe popa Pripici, şi nici vorbă să mai scoaţă gazeta... S'a spart partidul independent... s'a spart ! (incet Zoii, trecĕnd spre Tipatescu) Am să vĕ spun ceva secret, acu numai-decât...

TIPATESCU

Nu spuneam eu ! Dar Caţavencu ?

PRISTANDĂ.

Nu l-am găsit, coane Fănică, par'că a intrat in pĕmĕnt (bătĕndu-se repede pe frunte ca şi cum şi-ar aduce aminte de ceva). A! ce-am uitat ! Să mĕ iertaţi, sărut măna, coane Fănică... Ministrul... nu. miniştrii, toţi şapte, vĕ chiamă la telegraf numai-decât... de-aia vĕ căutam aşa de zor...

TIPATESCU.

La telegraf ? Ce mai vor de la mine ?

PRISTANDĂ.

Nu ştiu, dar bate telegraful de un ceas, coane Fănică, trebue să mergeţi.

TIPATESCU.

A blestemată politică...! Zoe! Zoe, curaj, mĕ duc....

ZOE.

Du-te.

TIPATESCU.

Mĕ'ntorc îndată (îi sărută măna) Zoe, fii cuminte! Nu suntem pierduţi; n'ai grijă; la revedere! (pleacă prin fund).

ZOE.

La revedere!.... A!.... cum pot să iubesc pe omul ĕsta! (cade pe gânduri. Pristandă urmăreşte pe Tipatescu până la eşire şi se uită după el până se depărtează).

SCENA VI.

ZOE, PRISTANDĂ.

PRISTANDĂ (după ce s'a asigurat că Tipătescu s'a depărtat, coboară degrab).

Coană Joiţico!

ZOE (tresărind)

Ai! Ghiţă! iar m'ai speriat.... Ce e? ce vrei? du-te! lasă-mĕ 'n pace!

PRISTANDĂ.

Sărut măna, coană Joiţico, nu vĕ supăraţi, (foarte cu binişorul) Este cineva,... cineva, pe care-l ştiţi d-voastră bine,... aşteaptă aici,... ar voi să vĕ vorbească... dar

numai d-voastră,.. De-aia eu l-am trimis pe conul Fănică la telegraf, pentru ca să remăneți d-voastră singură... Am mințit.., nu-i adevěrat că-l chiamă miniștrii... Știu că o să mě ocărască, o să mè bată că l-am trimis la cai verzi pe păreți, dar lasă să mě ocărască... să mě bată,.. Nu e mai marele meu? nu e stăpănul meu, dela care mănănc păne eu și unsprece suflete? L-am mințit, dar pentru binele d-voastră, coană Joițico... Il primiți?... da?

ZOE (care a stat pe gănduri și n'a ascultat tirada lui Pristandă).

Pe cine să primesc?

PRISTANDA.

Pe cine — pe cine?... pe d. Nae Cațavencu....

ZOE (sărind din loc)

Pe Cațavencu? E aici? Unde e, Ghiță? Să vie acu, numai-decăt? mergi, adu-l, iute. (e in culmea nerăbdării)

PRISTANDĂ

Ascult! (merge in fund la stinga și aduce pe Cațavencu) Poftim stimabile, poftim. (il introduce și iese repede).

SCENA VII.

ZOE, CAȚAVENCU

ZOE (reprezindu-se la el)

D-le Cațavencu, ai voit să mě pierzi pe mine și te-ai pierdut și pe d-ta. La ce-ai fugit, pentru Dumnezeu! la ce-ai dispărut? Făinică are in mănă o poliță, ale cărei giruri le-ai plastografiat, ca să ridici cinci mii de lei de la societate... Știi?

CAȚAVENCU

Știu, madam', că o are, (dezolat) știu, dar ce e de făcut ?

ZOE.

Om nebun! ți-ai perdut mințile ? mai intrebi ce e de făcut! Nu știi ? Să-ți dau polița: scapă-mĕ, să te scap! să schimbăm : dă-mi scrisoarea...

CAȚAVENCU (dezolat)

Madam'! mădam'! peste purință...

ZOE.

Ce ?

CAȚAVENCU

Scrisoarea d-voastră.

ZOE.

Ei ?

CAȚAVENCU

N'o mai am !...

ZOE.

Nu se poate!...

CAȚAVENCU

N'o mai am !...

ZOE.

Minți !

CAȚAVENCU

Nu minț ; n'o mai am !

ZOE.

Nenorocitule ! ce ai făcut-o ?

CAȚAVENCU

Am pierdut-o !

ZOE (dănd un ţipĕt şi uităndu-se pierdută in toate părţile)

A! de ce nu pot să te omor!

CAŢAVENCU

Omoară-mĕ, madam', omoară-mĕ, dar nu e vina mea!

ZOE.

Cum ai pierdut-o? cănd ai pierdut-o? unde ai pierdut-o?

CAŢAVENCU

In scandalul, in bătaea de alaltăeri seara dela intrunire, cine nu ştiu... mi-a smuls pălăria din cap... scrisoarea o aveam in căptuşeala pălăriei...

ZOE.

Care va să zică, adevĕrat ai pierdut-o?

CAŢAVENCU.

Da!

ZOE.

Mi-ai perdut scrisoarea... şi nu ştii, nu bănueşti pe unde poate rătăci scrisoarea mea?

CAŢAVENCU.

Nu.

ZOE.

Nu?

CAŢAVENCU

Nu...

ZOE (desperată)

A! eşti un om pierdut!... pierdut!... Eu poate că mai scap... căci poate să mai scap! dar d-ta... (cu putere) d-ta eşti pierdut!... Cănd te-a arestat Fănică, te-am scăpat eu,... acuma te arestez eu şi n'ai să scapi de-

cât atunci când mi-oiu găsi scrisoarea... pentrucă poate să mai ai noroc s'o găsesc... Roagă-te la Dumnezeu s'o găsesc... A! s'a intors jocul, d-le Caţavencu... incepe să te părăsească norocul şi să mai treacă şi 'n partea noastră... A.! eşti pierdut! da, pierdut!... (strigând in fund) Ghiţă! Ghiţă!

CAŢAVENCU.

Doamnă, pentru Dumnezeu! (se uită'n toate părţile)

ZOE.

Ghiţă!... (către Caţavencu) Nu te uita pe unde să scapi... Nu mai e scăpare: plastografii dovediţi nu mai au scăpare... s'a mântuit... Ghiţă! Ghiţă! (merge strigând in fund şi se'ntâlneşte pept in pept cu Cetăţeanul turmentat)

SCENA VIII

ACEIAŞI—CETĂŢEANUL TURMENTAT cu pălăria albă a lui Caţavencu.

CETĂŢEANUL (intrând şi coborind foarte bine dispus)

Nu e Ghiţă, eu sunt...

ZOE

Ce cauţi?

CAŢAVENCU (a parte)

Pălăria mea!

CETĂŢEANUL

Pe d-voastră, coană Joiţico!

ZOE

Ce vrei cu mine?

CETĂŢEANUL

Ei! uite şi d. Nae. Salutare onorabile!

ZOE (*nervoasă*)

Ce vrei? spune ce vrei?

CETĂŢEANUL.

Ce vreu eu, bine vreu. Eu am o vorbă: o mie de ani pace! (gest de impacienţă din partea femeii) Eu, coană Joiţico, am găsit o scrisoare.

ZOE.

Pe care ai lăsat-o să ţi-o fure onorabilul d. Caţavencu....

CAŢAVENCU (sdrobit)

Doamnă!

CETĂŢEANUL.

Las'o aia;.... am mai găsit una!....

ZOE.

Ei, ce-mi pasă!

CETĂŢEANUL.

Nu vĕ supăraţi, coană Joiţico, să vedeţi.... nu v'am spus tot. Eu până să nu intru in politică, cum am zice, care va să zică până să nu deviu negustor şi apropitar, am fost impărţitor.... la poştie.... mĕ cunoaşte conul Zaharia!

ZOE.

Ei! ieşi odată şi lasă-mĕ.... Ghiţă!

CETĂŢEANUL.

Şi d'atunci, care va să zică, eu dau scrisoarea du-

pă andresă. Dacă nu găsesc andrisantul, scriu pe ea cu plaivaz: «andrisantul necunoscut», ori «nu se află», ori «mort», care va să zică fiecare după cum devine.... (Zoe se plimbă impacientată în fund) dar dacă găsesc andrisantul, i-o dau andrisantului... Bunioară acuma... Eu am găsit alaltăieri, in invălmășeala dela Primărie, o pălărie....

ZOE (coborind

O pălărie?

CAȚAVENCU (a parte)

Mizerabilul....

CETĂȚEANUL.

O pălărie, da, asta.... și astăzi tot indesind'o pe capul meu s'o potrivesc—că mi-era strimtă—am vrut să-i scot căptușeala s'o mai lărgesc.... cănd colo in căptușeală peste ce dau?....

ZOE.

O scrisoare!

CAȚAVENCU.

O scrisoare!

CETĂȚEANUL.

O scrisoare, da, domnule Nae.... Nu mai mergem pe la o țuică?....

ZOE (foarte emoționată)

S'o vedem!

CETĂȚEANUL.

E de la conul Fănică: andrisantul sunteți d-voastră.

ZOE.

Dă-mi-o, dă-mi-o degrabă!

CAŢAVENCU

Sunt in adevĕr pierdut!

ZOE

Degrabă, dacă o ai.

CETĂŢEANUL

Oam, n'am pierdut-o.... nu m'am mai intălnit (sughite şi arată pe Caţavencu) cu onorabilul! (scoate scrisoarea din căptuşala pălăriei şi i-o dă Zoii).

CAŢAVENCU (a parte)

A! mizerabilul!

ZOE (care a smucit scrisoarea)

A!

CAŢAVENCU (incet către Cetăţeanul turmentat, care a trecut lăngă el)

Nenorocitule! ţi-ai aruncat norocul in gărlă: te făceam om!

CETĂŢEANUL.

Nu puteam..... andrisantul cu domiciliul cunoscut. (arată pe Zoe).

ZOE (care s'a remis de prima emoţiune)

Domnule, domnule, eşti un om onest, eşti un om admirabil, fără pereche. Cum te chiamă, mĕ rog? spune-mi.... recunoştinţa mea....

CETĂŢEANUL

Ce trebue să mai spuiu cum mĕ chiamă? mĕ cu-

noaşte conul Zaharia dela 11 Fevruarie! Iacă un cetăţean şi eu....

ZOE.

Cum să-ţi mulţumesc? Ce ceri dela mine?

CETĂŢEANUL.

Să-mi spui d-ta, pentru cine votez. Iacă mai e un sfert de ceas şi se inchide alegerea..... eu..... pentru cine votez?....

CAŢAVENCU (cu amăriciune)

Pentru d. Agamiţă Dandanache.

ZOE (intorcĕndu-se spre el cu 'o privire de dispreţ şi ameninţare)

Domnule Caţavencu! tot mai poţi vorbi? şi incă ironic. A! eşti tare, drept să-ţi spuiu....

CETĂŢEANUL

Coană Joiţico, adevĕrat?

ZOE.

Da, adevĕrat, pentru d. Agamiţă Dandanache: da, adevĕrat; poate că e singurul adevĕr pe care d. Caţavencu l-a spus in viaţa d-sale...

CETĂŢEANUL.

Atunci mĕ duc să votez... (vrea să plece) dar cum ii zice?

ZOE

D-le Caţavencu, fii bun, scrie-i, mĕ rog, votul acestui onest cetăţean. (Caţavencu stă pe loc) Te rog...... (ii arată scrisoarea. Caţavencu trece la masă, scrie un buletin şi i-l dă Cetăţeanului turmentat). Imi dai voe? (ia buletinul) «Aga-

mită Dandanache».... Bravo, d-le Cațavencu, ești un om de bună credință....

CETĂȚEANUL (luând buletinul)

Mĕ duc, nu mai e vreme.

ZOE (conducĕndu-l)

Te rog să crezi, domnule, că ori când recunoștința mea....

CETĂȚEANUL (foarte grăbit)

Nu mai e vreme.... se 'nchide alegerea. (iese ducĕnd sus biletul)

(Zoe l-a condus cu multă amabilitate până la ieșire; se'ntoarce, se oprește în fund, își deschide corsajul, pune scrisoarea în sin, se închee la loc și coboară încet și țintă spre Cațavencu. La fie ce pas al Zoii, Cațavencu se'ndoae de încheeturi; când ea s'a apropiat bine se oprește țapăn înaintea lui; el cade în genunchi).

SCENA IX.

ZOE, CAȚAVENCU

CAȚAVENCU

Iartă-mĕ, iartă-mĕ....

ZOE (rizĕnd)

Scoală-te, ești bărbat, nu ți-e rușine! (cu ton aspru) Scoală-te!

CAȚAVENCU (sculându-se rușinat)

Iartă-mĕ...

ZOE (cu dignitate)

Ești un om rĕu... mi-ai dovedit-o... Eu sunt o femee bună... am să ți-o dovedesc... Acuma sunt feri-

cită... Puțin imi pasă dacă ai vrut să-mi faci rĕu și n'ai putut. Nu ți-a ajutat Dumnezeu, pentrucă ești rĕu; și pentru că eu voiu să-mi ajute totdeauna, am să fiu tot bună ca și până acuma.

CAȚAVENCU (umilit)

Madam'!

ZOE.

Nu tremura! Pe parola mea de onoare, ești scăpat...

CAȚAVENCU.

Sărut mâinile... devotamentul meu...

ZOE

Cu o condiție: după alegere, o să fie manifestație publică,... d-ta ai s'o conduci.

CAȚAVENCU (repede și supus)

O conduc...

ZOE.

D-ta o să prezidezi banchetul popular din grădina Primăriei...

CAȚAVENCU (asemenea)

Prezidez...

ZOE.

O să chefuești cu poporul...

CAȚAVENCU (acelaș joc)

Chefuesc...

ZOE.

Și o să vii aici cu toții, să saluți, in numele alegĕtorilor, pe deputatul ales și pe prefect...

CAȚAVENCU

Da.

ZOE.

Ne-am ințeles ?

CAȚAVENCU.

Da.

ZOE.

Du-te și ia loc in capul mesii ; fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră!

CAȚAVENCU.

Madam', madam' Trahanache, ești un inger...

ZOE

Mulțumesc, ești prea galant, dar du-te degrabă...

CAȚAVENCU

Mĕ duc, mĕ duc, și să vedeți dacă nu v'o plăcea... Sărut mănile ! sărut mănile !... (iese repede zăpăcit prin fund)

SCENA X.

ZOE (singură)

E adevĕrat, ori visez ? (șade pe un scaun scoate scrisoarea, o citește, o sărută) Fănică ! (se scoală rizĕnd, o mai citește, o mai sărută de mai multe ori și iar șade) Fănică ! (plăns nervos... după o pauză, se scoală zimbind, se șterge la ochi și resuflă tare) A !... mi-a trecut... Fănică ! (sue repede scările la dreapta și dispare)

SCENA XI.

TIPATESCU (singur)

(intră repede din fund). A inebunit Ghiță? Mě trimite la telegraf pentru nimica... Imi face farse? Ce insemnează... Și Zoe... unde e Zoe? (se uită'n toate părțile și iese repede in dreapta)

SCENA XII.

TRAHANACHE și DANDANACHE vin din dreapta din grădină, planul al treilea.

TRAHANACHE

A! aici la noi, stimabile, a fost luptă crâncěnă, orice s'ar zice... s'au petrecut comèdii mari.

DANDANACHE

Tați, frate.

TRAHANACHE.

Infamii! Inchipuește-ți d-ta, un caraghios, un mișel ca să enfluanseze pe Tipatescu... pe Fănică dè!... pe prefect (Dandanache dă multă atenție, dar pare că nu pricepe)

DANDANACHE

A, da! asa! că nu esti d-ta prefectul. (Se aude in depărtare entrata unui marș)

TRAHANACHE

Or să-l invrăjbească cu mine și cu familia mea... s'apucă și face o scrisorică de amor ca din partea lui Fănică, prefectul... către Zoițica, nevastă-mea, și-i imitează slova băiatului,... știi, să juri, nu altceva... Inchipuește-ți plastografie!

DANDANACHE

Nu mĕ nebunì, neicusorule! La mine a fost cazul adevĕrat!... (Marșul se apropie; se aud și urale)

TRAHANACHE.

Cum, cazul adevĕrat?

DANDANACHE

Scrisoarea era a persoanei... da... becher.

TRAHANACHE.

Cum becher?

DANDANACHE

Adică necăsătorit...

TRAHANACHE

Cine?

DANDANACHE

Nu spuiŭ ține,— persoană insemnată... Când i-am pus pițorul in prag,— ori coledzi, ori «Rĕsboiul» mĕ 'nțeledzi,— tranc! depesa aiți...

TRAHANACHE

Nu 'nțeleg! (a parte) E amețit de drum... cărnța.. și clopoțeii.

DANDANACHE (a parte)

E slab de tot prefectul, ii spui de două ori o istorie și tot nu prițepe...

(In toată scena aceasta și in cea următoare, până la intrarea mulțimii, se aude marșul și uralele treptat din ce in ce mai aproape și mai distinct.

SCENA XIII.

ACEIAŞI—ZOE, TIPATESCU.

ZOE (coborind intăi treptele urmată de Tipatescu, veseli şi fără să vază pe cei din scenă)

Şi astfel, cum ai vĕzut (vĕzĕnd pe Trahanache şi Dandanache, schimbă tonul), d-le prefect, furtuna rea trece curĕnd... (coborind) D-le Dandanache, intr'un moment, masa e gata...

DANDANACHE

Tocmai ii spuneam d-lui prefect, si dumnealui imi spunea...

TIPATESCU

D-lui prefect ?...

DANDANACHE

Da, d-lui prefect? (arată pe Trahanache, care vorbeşte la o parte cu Zoe)

ZOE (incet)

Iţi place, nene, alesul d-voastră ?

TRAHANACHE (incet)

Deştept... dar mi se pare că e cam şiret.

DANDANACHE (lui Tipatescu)

Imi spunea istoriile de aiţi dela aledzeri, cu scrisoarea, cu plastografia (mişcarea Zoii) si eu ii spuneam de cazul meu,... că la mine a fost chiar adevĕrat... cu becherul...

ZOE (repezindu-se lăngă el, incet).

D-le Dandanache, mi-ai promis să nu mai pomeneşti de istoria asta...

DANDANACHE

Eu am promis? (repede) cănd am promis? cui am promis? țe am promis? (aducĕndu-și deodată aminte) A! da! Nu mai... nu mai...

(Uralele s'au apropiat cu desăvărșire. Lumea toată intră cu muzica).

SCENA XIV.

ACEIAȘI — FARFURIDI, BRĂNZOVENESCU, CAȚAVENCU, CETĂȚEANUL TURMENTAT, GHIȚĂ PRISTANDÀ, IONESCU, POPESCU, ALEGĔTORI, CETĂȚENI, PUBLIC.

(Brănzovenescu și Farfuridi cu alți alegĕtori mai spălați, in costume de pretenție provincială, intră, venind din casă, coborind pe treptele din dreapta; salutări de toate părțile. Prin fund, Cațavencu, Ghiță polițaiul, imbrăcat țivil, Cetățeanul turmentat, Ionescu și Popescu, intră conducĕnd manifestația publică. Cei ce vin prin fund, sunt toți amețiți, și mai ales Cațavencu și Cetățeanul turmentat, care inghite și sughite mereu. După ei vin o mulțime de cetățeni cu ramuri verzi și steaguri, asemenea foarte chefuiți. Toată lumea cu borcane de bĕutură in măini. — Din casă, in urma lui Farfuridi, Brănzovenescu și celorlalți alegĕtori, vin feciorii cu sticle de șampanie. — Ghiță Pristandà, indată ce sosește in scenă, face semn muzicei să tacă. Muzica tace. Se impart pahare de șampanie fruntașilor. — Tipatescu, Zoe, Trahanache, Dandanache sunt in stinga).

FARFURIDI (luănd un pahar de șampanie)

In sănătatea domnului Agamiță Dandanache, alesul nostru! Să trăiască! (Urale și muzică. Pristandà ține cu măna tactul uralelor. Toți ciocnesc și beau)

DANDANACHE (îndemnat de Zoe și Tipatescu, trece în mijloc cu paharul în mâna).

In sănătatea alegĕtorilor... cari au probat patriotism și 'mi-au acordat... (nu nemerește) asta... cum să zic dĕ!... zi-i pe nume dĕ!... a! sufradzele lor: eu, care familia mea dela pațuzsopt în Cameră, și eu ca rumânul imparțial, care va să zică... cum am zițe... în sfirșit să trăească! (urale și ciocniri)

TRAHANACHE (către Cațavencu, care a coborit spre el și Tipatescu)

Și așa zi, ai? d'ai noștri, stimabile? bravos! mĕ bucur.

CAȚAVENCU.

Venerabile neică Zahario!. in imprejurări ca acestea, (mișcat) micile pasiuni trebue să dispară.

TRAHANACHE

Ei, aici mi-ai plăcut! bravos! să trăiești!

CAȚAVENCU.

In sănătatea venerabilului și imparțialului nostru prezident, Trahanache! (Urale și ciocniri)

(Zoe vede pe Cetățeanul turmentat in grămadă, ia un pahar și merge de i-l oferă).

CETĂȚEANUL

In sănătatea coanii Joițichii! că e (sughite) damă bună! (ciocnește cu ea; ea-i stringe mâna din toată inima. Urale ciocniri)

CAȚAVENCU (lui Tipatescu încet).

Să mĕ ierți și să mĕ iubești! (expansiv) pentrucă

toţi ne iubim ţara, toţi suntem români!... mai mult, sau mai puţin oneşti! (Tipatescu ride) In sănătatea iubitului nostru prefect! Să trăiască pentru fericirea judeţului nostru (Urale, ciocniri)

TRAHANACHE (luănd un pahar şi trecĕnd in mijloc foarte vesel)

Ei, aveţi puţintică răbdare!... Nu cunosc prefect eu! eu n'am prefect! eu am prieten! In sănătatea lui Fănică! Să trăiască pentru fericirea prietinilor lui! (sărută pe Fănică, apoi pe Zoe. Fănică sărută măna Zoii)

(Urale. Dandanache intre alegĕtori, cu Farfuridi şi Brănzovenescu le povesteşte incet, făcĕnd gestul cu clopoţeii; la dreaptă, in fund, Pristandà, Cetăţeanul turmentat, muzica şi lume. In stinga Zoe, Tipatescu. Trahanache cu alţi alegĕtori. In mijloc Caţavencu)

CAŢAVENCU (foarte ameţit, impleticindu-se'n limbă, dar tot ingrăşăndu-şi silabele)

Fraţilor! (toţi se 'ntorc şi-l ascultă) După lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iată visul nostru realizat! Ce eram acuma cătva timp inainte de Crimeea? Am luptat şi am progresat; ieri obscuritate, azi lumină! ieri bigotismul, azi liber-pansismul! ieri intristarea, azi veselia!... Iată avantajele progresului! Iată binefacerile unui sistem constituţional!

PRISTANDĂ

Curat constituţional! Muzica! Muzica!

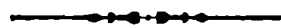
(Muzica atacă marşul cu mult brio. Urale tunătoare. Grupurile se mişcă. Toată lumea se sărută, gravitănd in jurul lui Caţavencu şi lui Dandanache, care se string in braţe, in mijloc. Dandanache face gestul cu clopoţeii. Zoe şi Tipatescu contemplă dela o parte mişcarea. Cortina cade repede asupra tabloului)

TABLA DE MATERIEĬ

TEATRU

O NOAPTE FURTUNOASĂ, D'ALE CARNAVALULUĬ,

O SOACRĂ.

VOL. II.

IAȘĬ
Editura librărieĭ Frațiĭ Șaraga.

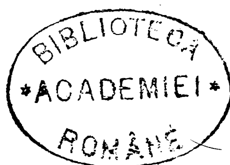
O NOAPTE FURTUNOASA

COMEDIE IN DOUĔ ACTE

PERSOANELE

JUPÂN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMA-REA, cherestigiu, căpitan in garda civică.
NAE IPINGESCU, ipistat, amic politic al căpitanului.
CHIRIAC, tejghetar, om de incredere al lui Dumitrache, sergent in gardă.
SPIRIDON, băiat pe procopseală in casa lui Titircă
RICĂ VENTURIANO, archivar la o judecătorie de ocol, student in drept şi publicist.
VETA, consoarta lui jupăn Dumitrache.
ZIŢA, sora ei.

In Bucureşti, la Dumitrache.

O NOAPTE FURTUNOASA

D-lui TITU MAIORESCU

ACTUL I.

(O odae de mahalà. Ușă in fund dănd in sala de intrare ; de amăndouĕ părțile ușii din fund, căte o fereastră. Mobile de lemn și pae. La stinga, in planul intăiu și 'n planul din fund căte o ușă ; in dreapta, pe planul al doile altă ușă. In dreapta in fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga atirnată lăngă ea).

SCENA I.

JUPĂN DUMITRACHE, in haine de căpitan de gardă fără sabie, și NAE IPINGESCU.

JUPĂN DUMITRACHE (urmănd o vorbă inceputâ).

Iacă, niște papugìi... niște scărța-scărța pe hărtie ! I știm noi ! Mănăncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișicherlicuri... și seara... se gătesc frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N'ai să mai ieși cu o femee pe uliță, că se ia bagabonți laie după dumneata. Un ĕla... un prăpădit de amploiat, n'are chioară in pungă și se ține după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule !

IPINGESCU.

Nu se ia după toate, jupăn Dumitrache; după cum e şi femeea: dacă trage la ei cu coada ochiului şi face fasoane, vezi bine! bagabonţii atăt aşteaptă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ba să am pardon! Ştiu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d'alea, domnule.

IPINGESCU.

Vai de mine! jupăn Dumitrache, adică, gândeşti că am vrut pentru ca să-ţi fac un atac? Imĭ pare rĕu!

JUPĂN DUMITRACHE.

Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevasta mea nu-i d'alea cum ziseşi, şi iaca, după mine de ce s'a luat?

IPINGESCU.

S'a luat bagabonţii şi după dumneata?

JUPĂN DUMITRACHE.

S'a luat şi se ia...

IPINGESCU.

Şi cum eşti dumneata!...

JUPĂN DUMITRACHE.

Eu am ambiţ, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi să ştiu de bine că intru in cremenal! Să mai vĕz eu numai că se ţine bagabontul după mine, şi lasă-l...

IPINGESCU.

Care bagabont?

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! iaca... un bagabont! de unde-l cunosc eu?

IPINGESCU.

Apoĭ, dacă nu-l cunoşti, de unde ştii că-i bagabont?

JUPĂN DUMITRACHE.

Asta-i! una vorbim și başca ne'nțelegem. Dar de! ai dreptul; nu știi ce mi s'a intĕmplat, nu ştii cum mĕ fierbe el pe mine de douĕ septĕmăni de zile?... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

IPINGESCU.

Aidade! Coana Veta! Mie-mi spui? n'o știu eu?...

JUPĂN DUMITRACHE.

Nu că mi-e frică,... dar am ambiț, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Bagabontul...

IPINGESCU.

Că bine zici! incepuseși să-mi spui istoria.

JUPĂN DUMITRACHE.

Stai s'o iau dela cap.

IPINGESCU.

Stau.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ştii dumneata că la lăsata secului am mers la grădină la «Iunion»; eram eu, consoarta mea și cumnatămea Zița. Ne punem la o masă, ca să vedem și

noi comèdiile alea de le joacă Ionescu. Trece aşa preţ ca la un sfert de ceas, numai ce mĕ pomenesc cu un ĕla. cu un bagabont de amploiat...

IPINGESCU.

De unde ştii că era amploiat?

JUPĂN DUMITRACHE.

După port nu semĕna a fi negustor. Mĕ pomenesc că vine şi se pune la altă masă alături, cu faţa spre masa noastră şi cu spatele la comèdie. Şade rezemat intr'un peş, şade, şade, şi se uită lung şi galiş la cocoane, se uită, se... Eu, cum m'a făcut Dumnezeu cu ambiţ, mĕ scol ca să plecăm; cocoanele nu! că să mai şedem, că încă nu s'a isprăvit comèdia. Incep să mĕ'ncruntez la bagabontul şi mai că-mi venea să-l cărpesc, dar mi-era ruşine de lume; eu de! negustor, să mĕ puiu in poblic cu un coate-goale nu vine bine... Mai mĕ uit eu incolo, mai mĕ fac că nu mĕ sinchisesc de el... bagabontul cu ochii sgăiţi la cocoane; ba încă-şi pune şi ochilarii pe nas. Tii! frate Nae, să fi fost el aici să mĕ fiarbă aşa, că-i sărea ochilarii din ochi şi giubenul din cap, de auzea căinii in Giurgiu.

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Insfirşit, se isprăveşte comèdia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală şi dumnealui. Plecăm noi, pleacă şi dumnealui după noi. Eu il vedeam cu coada ochiului: dar nu vream să le spuiu cocoanelor, ca să nu le ruşinez. Ştii cum e Veta mea,... ruşinoasă.

IPINGESCU.

Mie 'mi spui? n'o ştiu eu?... Ei?

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! Apucăm pe la sfântul Ionică ca să ieşim pe Podul-de-pămĕnt,—papugiul cât colea după noi; ieşim

in dosul Agiei,—coate-goale după noi ; ajungem la stăntul Ilie in Gorgani, — moftangiul după noi ; mergem pe la Mihaiu -Vodă ca să apucăm spre Stabilament,—mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... ferbeam in mine, dar nu vream să spuiu cocoanelor...

IPINGESCU.

Rezon ! ca să nu le rușinezi.

JUPĂN DUMITRACHE.

Știi cum e Veta mea...

IPINGESCU.

Rușinoasă, mie-mi spui ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Când să apucăm de la Stabilament in sus, mĕ uit inapoi cu coada ochiului și nu mai vĕd pe coate-goale. Mai mergem ce mai mergem, mĕ uit iar... mĕ iertase bagabontul.

IPINGESCU.

Jupăn Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu găndesc că numa ți-ai făcut spaimă de geaba. Poate că omul o fi șezĕnd prin partea locului, pe Dealul-Spirii. Ei! a venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comèdiei, și s'a nemerit să apucați tot pe-un drum ca să vĕ inturnați la domiciliu. El a remas la al lui și dumneavoastră ați mers inainte.

JUPĂN DUMITRACHE.

Așa am crezut și eu intăiu, dar stai să vezi !... A trecut după aia o sĕptĕmănă la mijloc. Imi cam și uitasem eu de istoria bagabontului ; găndeam și eu: poate c'o fi stănd coate-goale prin partea locului,— bunioară vorba dumitale. Așa, zice cumnată-mea ieri : «Nene, hai deseară la «Iunion» la Ionescu !» Cum auzii

eu de «Iunion», mĕ făcui verde la faţă. «Ce să mai căutăm la comèdiile alea nemţeşti, nişte mofturi; dăm parale şi nu inţelegem nimica; mai bine punem banii in buzunarul ĕlălalt şi zicem că ne-am dus.»—«Aide, nene, zeu! parol! să n'ai parte de mine şi de Veta!» Ei! când am auzit aşa vorbă mare, n'am putut pentru ca s'o tratez cu refuz.

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! haide!... dar unde mĕ gândeam eu că o să mi se intĕmple un aşa ceva. Ne ducem. Şedem la o masă mai la o parte; şedem cât şedem, şi incepe comèdia. Nu ştiu cum mĕ 'ntorc cu ochii inapoi, şi pe cine gândeşti că vĕz la masa dela spate?...

IPINGESCU.

Pe bagabontul...

JUPĂN DUMITRACHE.

Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe maţe-fripte, domnule! Fir'ai al dracului de pungaş!... Bagabontul, nene, cu sticlele 'n ochi, cu giubenul in cap şi cu basmaua iac' aşa scoasă. Cum m'a vĕzut, —că trebue să fi fost schimbat la faţă, cum sunt eu când mĕ necăjesc, (işi mângăie favoritele)— cum m'a vĕzut, a sfeclit-o... A intors capu 'ncolo şi a inceput să bea din ţigară ştii aşa, niznai. Dar mĕ trăgea cu coada ochiului. Mĕ 'ntorc eu iar la loc şi mĕ fac că mĕ uit la comèdii, se 'ntoarce şi bagabontul iar cu ochii la cocoane!... mĕ uit iar la el, iar se 'ntoarce 'ncolo;... mĕ 'ntorc iar la comèdii, iar se uită la cocoane;... mĕ uit iar la el, iar se 'ntoarce 'ncolo; mĕ 'ntorc iar la comèdii...

IPINGESCU.

Iar se uită la cocoane...

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! iac' aşa m'a fiert fără apă toată seara.

IPINGESCU.

In sfărşit?

JUPĂN DUMITRACHE.

In sfărşit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mě 'ntorc in poarta «Iunionului,» să-i zic numa: «Ce pofteşti, mă musiu?» şi să-l şi umflu; dar ştii, am ambiţ; m'am găndit: eu negustor... să mě puiu in poblic cu un bagabont ca ěla, nu face...

IPINGESCU.

Rezon!... Ei! pe urmă?

JUPĂN DUMITRACHE.

Pe urmă s'a ţinut iar gae după mine.

IPINGESCU.

Pănă la Stabilament...

JUPĂN DUMITRACHE.

Da, pănă la Stabilament! S'a ţinut după mine pănă la rěscruci, ştii unde vrei s'apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu? Haide, drace, haide! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina şi lasă!» Aveam de gănd să intru cu cocoanele in cosă, să trimit repede pe Chiriac pe poarta de din dos pe maidan să-i iasă inainte, şi eu să-l iau pe la spate,... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l intreb: «Ce pofteşti, mă musiu?» şi să-l şi umflu!... Şi dacă nu 'i ajungea, să-mi tai mie favuridele! (işi măngăie favoritele).

IPINGESCU.

Ei! dacă nu-i ajungea, despărţirea e aproape; să fi poftit la mine la despărţire cu lăcrămaţie, că-i implineam eu căt i mai lipsea.

JUPÂN DUMITRACHE.

A avut noroc! mare noroc a avut bagabontul ; a scăpat!

IPINGESCU

Iii! pĕcat!... Cum?

JUPÂN DUMITRACHE.

Când am trecut eu de rĕscruci cu cocoanele, şi bagabontul era să intre după noi in uliţă, a eşit haita de câini dela maiorul din colţ, şi i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Ziţa acasă, m'am suit degrab cu Veta sus, am trimis pe Chiriac repede in maidan, eu i-am eşit inainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc; dar... geaba! până să ieşim noi, fugise bagabontul!

(Se aude glasul lui Chiriac strigând afară : «Spiridoane ! Spiridoane !»)

IPINGESCU.

Iacătă vine Chiriac să n'auză.

JUPÂN DUMITRACHE.

Aşa! de el nu mĕ sfiesc. La din contra, el ştie toată istoria, i-am spus-o dela inceput... Atâta om de incredere am... Băiat bun!... ţine la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aş fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, ştii, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mĕ rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebue să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte, ce să-ţi spuiu! am ambiţ, ţiu când e vorba la o adică la onoarea mea de familist. De! când lipsesc eu de-acasă, cine să-mi păzească onoarea? Chiriac săracul! N'am ce zice! onorabil băiat! De-aia m'am hotărit şi eu, cum m'oiu vedea la un fel cu meremetul caselor, il fac tovarĕş la parte şi-l şi insor!

IPINGESCU.

Da... coana Veta ce zice?

JUPĂN DUMITRACHE.

Consoarta mea?... Ce să zică?... De! ca muerea ... mai ursuză. Am cam băgat eu de seamă, că nu-l prea are ea la ochi buni pe Chiriac; dar—ştii cum m'a făcut Dumnezeu pe mine, nu-i trec muerii nici atitica din al meu, — i-am zis pe şleau: «Nevastă, e băiat onorabil şi credincios; n'ai ce-i face: ce-i al omului e al omului!»

IPINGESCU.

Rezon!

SCENA II

ACEIAŞI, CHIRIAC.

CHIRIAC (*intrând prin fund*).

Jupăne, trebue să facem mandat de arestare pentru Tache Pantofarul dela sf. Lefterie: nu vrea să iasă măine la izirciţ cu niciun preţ.

JUPĂN DUMITRACHE.

Dar pentru ce nu vrea?

CHIRIAC.

Zice că-i bolnav. Am trimis gornistul de trei ori la el cu biletul, şi l-a primit cu refuz. Zice mă-sa că nu poate umblà, că de-abia s'a sculat după lingoare.

IPINGESCU.

Să dea cefertícat medical.

CHIRIAC.

M'am dus eu la el chiar in persoană; zic: pe ce bază nu vrei să vii măine la ezirciţ, domnule? zice: sunt bolnav, domnule sergent, zice, de-abia mĕ ţiu pe picioare, nu pot să merg nici păn' la prăvălie,

zice; zic: nu cunosc la un aşa rezon fără motiv; zice: aduc martori, domnule sergent, că am zăcut o lună de zile, zice, intreabă şi pe Popa Zăbavă dela sfântul Lefterie, zice, alaltăeri m'a grijit, m'a spovedit; zic: n'am eu de-a face cu Popa Zăbavă, nu-l am pe listă, zic, eu pe dumneata te am pe listă: să te prezanţi mâine la companie.—Acu, trebue să-l iau mâine dimineaţă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Să-i dăm, să-l iei! Ala-i de-al ciocoilor, il ştiu eu; cât a umblat dênsul fel şi chip să scape de gardă...

IPINGESCU.

Şi eu il am insemnat pe musiu Tache la catastiful meu; e finul lui Popa-Tache.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! vezi!

CHIRIAC.

Lasă-l că nu se sfinţeşte el cu mine, jupâne, il pocăesc eu... Eĭ! după aia pe nea Ghiţă Ţircădêu nu l-a putut găsì gornistul deloc. A fost la el şi ieri şi astăzi cu biletul; ci-că n'a dat pe-acasă de trei zile!

JUPĂN DUMITRACHE.

Pricopsitul de cumnatu-meu, n'aş fi mai avut parte de el! Cine ştie in ce cârciumă s'a 'nfundat!...

IPINGESCU.

L-am vêzut eu azi dimineaţă, trecea pe la despărţire.

CHIRIAC.

Mê duc să-i trimeţ gornistul cu biletul pentru mâine (iese repede).

IPINGESCU.

Era afumat rêu nenea Ghiţă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei! bravos! asta e una la mănă. Om stricat, domnule. Păi de ce am desvorțat-o pe Zița de el, găndeşti? Nu mai putea trăì cu mitocanul, domnule...

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Fată frumoasă, modistă şi invețată şi trei ani la pasion, şă-şi mănănce ea tinerețele cu un ĕla... Tot găndeam la inceput, că de! e tĕnĕr, o să-i treacă mai incolo, o să-şi vie la pocăință. Aşi, ți-ai găsit! Țircădĕu şi om de treabă! Eu, ca ĕla, cumnat mai mare, cum am zice ca şi un frate, tot i dam povețe fetii să mai rabde, să nu strice casa. Cu azi, cu măine, a răbdat biata fată — biată să nu fie! — a răbdat căt a răbdat, pănă m'am pomenit intr'o zi că vine țipănd la mine, pe cumcă «Nene, moartă, tăiată, nu mai stau cu mitocanul, scapă-mĕ de pastramagìul! să ştiu de bine că mĕ duc la mănăstire, păine şi sare nu mai mănănc cu: el!» Ei! dacă am vĕzut ş'am vĕzut zic: «Lasă, Zițo, zic, iți găseşti tu norocul, n'a intrat zilele 'n sac! acu e vremea ta! Lac să fie, că broaşte destule!»—ş'am şi desvorțat-o. Apoi nu mai era de suferit aşa traiu. N'o mai maltratà, domnule, măcar cu o vorbă bună. Mĕ rog, odată ce nu e bărbatul levent, ce fel de casă să mai fie ş'aia?

IPINGESCU.

Mie-mi spui? Nu i-am incheiat eu procesul-verbal atuncea noaptea, cănd a tratat-o cu insulte şi cu bătae?

(Chiriac reintră).

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi de! n'a avut dreptul muerea să-l lase? Om fără ambiț, domnule, nu ținea la onoarea lui de familist! Un mitocan, mĕ rog; zice că-i negustor, alege s'ar praful!

CHIRIAC.

Jupăne, da desearĕ ştii că eşti de rond... mergi?

JUPĂN DUMITRACHE.

Mai e vorbă! cum să nu merg? De ce m'am îmbrăcat! nu vezi?

CHIRIAC.

Jupăne, da faci toate posturile? nu'i aşa? Nu sunt multe,... până pe la două după douĕspce le isprăveşti.

JUPĂN DUMITRACHE.

Aşa, cam pela douĕ după douespce, ca totdeauna... Chiriac băete (îl trage la o parte) ia vezi tu... mĕ ştii că am ambiţ, când e vorba la o adică, ţiu la...

CHIRIAC.

Lasă, jupăne, că doar nu mĕ cunoşti de ieri de-alaltăieri.

SCENA III

ACEIAŞI, SPIRIDON, (aducĕnd o gazetă).

JUPĂN DUMITRACHE (lui Spiridon).

Dar mai mult nu puteai să şezi, mă?

SPIRIDON.

Vezi că era mulţi muştirii, jupăne, până să-mi dea madama gazeta.

(Ipingescu ia gazeta).

JUPĂN DUMITRACHE.

Mă Spiridoane, fii băiat de treabă, mă, că iau pe sfântul Niculae din cuiu; ştii că i-am pus sfĕrcul nou de ibrişim, să nu-i fac saftea pe spinarea ta!

SPIRIDON.

Da de ce, jupâne?

JUPÂN DUMITRACHE.

Atâta-ţi spuiu eu ţie; aida! du-te iute şi cere cocoanii să-mi dea sabia şi cintronul. (Spiridon pleacă.) Chiriac băete, (il ia la o parte) ia vezi, ştii că am ambiţ, ţiu când e la o adică...

CHIRIAC.

Lasă, jupâne, mĕ ştii că consimţ la onoarea dumitale de familist.

JUPÂN DUMITRACHE.

Ei! ia vezi...

CHIRIAC.

N'ai grije, jupâne... Eu mĕ duc să inchiz cantorul şi magazia. (către Ipingescu, care decând a adus Spiridon gazeta, a sorbit-o cu ochii pe toate feţele). Bonsoar nene Nae.

IPINGESCU.

Salutare, onorabile!

(Chiriac iese, prin fund, după ce a schimbat gesturi de inţelegere, despre onoarea de familist, cu jupân Dumitrache.)

SPIRIDON (vine din dreapta cu sabia şi cintironul.)

Iaca, na, jupâne, poftim.

JUPÂN DUMITRACHE.

Ce făcea cocoana, mă?

SPIRIDON.

Cosea galoanele la mondirul lui nea Chiriac.

JUPÂN DUMITRACHE.

Ce a zis?

SPIRIDON.

Zicea că să vii mai de vreme la noapte, că-i e urit singură 'n casă.

JUPĂN DUMITRACHE.

Uite mă! Ce ți-e cu muierea fricoasă! (strajnic) Da Chiriac nu'i aicea?

SPIRIDON.

Jupăne, nea Chiriac mi-a zis să 'nchidem maĭ degrabă, că ai să pleci de rond.

JUPĂN DUMITRACHE.

Du-t' de ado cheile și le du lui Chiriac jos (Spiridon iese). Nene Nae, auziși cum imi poartă Chiriac de grija rondului? Ei! i-e tot frică să nu uit reglementul. Are ambiț băiatul, ca să fie compania noastră ceva mai abitir din toate. Găndești dumneata că mai primeam eu să fiu căpitan dacă nu-l alegea pe el sergent? Știi cum a regulat compania? E prima domnule, pociu să zic...

IPINGESCU.

Bravos!

JUPĂN DUMITRACHE.

Face să-i dea și dicorație?

IPINGESCU.

Să-i dea! de ce să nu-i dea? Și el e d'ai noștri băiat din popor...

JUPĂN DUMITRACHE.

Firește, dicorățiile nu sunt făcute tot din sudoarea poporului?

IPINGESCU.

Rezon!

SPIRIDON (venind din fund).

S'a inchis, jupăne; acuma eu... mĕ duc să mĕ culc?

JUPĂN DUMITRACHE.

Da, dar tutun şi cărticică ţi-ai luat? chibrituri ai?

SPIRIDON.

Ce tutun, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE.

Te faci că nu inţelegĭ, ai? Nu ştii ce tutun? Eu n'am aflat că tragi ţigară? Aoleo, Spiridoane, nu te-oiu prinde odată!... Săracul sf. Niculae! i ştii tu păpara lui!...

SPIRIDON.

Zeu, jupăne.

JUPĂN DUMITRACHE.

Haida pleacă (Spiridon pleacă). Mă! spune lui nen' tu Chiriac să nu uite de ce ne-a fost vorba... să fie cu ochii 'n patru.

SPIRIDON (ieşind).

Bine, jupăne.

SCENA IV

IPINGESCU, JUPĂN DUMITRACHE

JUPĂN DUMITRACHE (şedĕnd pe scaun).

Hei! ia să vedem acu ce mai zice politica. Citişi ceva?

IPINGESCU.

Bravos ziar, domnule! Ĕsta ştiu că combate bine

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi nu-i zice lui degeaba «Vocea Patriotului Naționale»!... Ia citește.

IPINGESCU. (citește greoiu și fără interpunctuație).

«București $^{15}/_{27}$ Răpciune. — Amicul și colaboratorele nostru R. Vent. . . ., un june scriitor democrat, a cărui asiduitate o cunoaște de mult publicul cititor, ne trimite următoarea prefațiune a unui nou op al seu. I dăm astăzi locul de onoare, recomandănd cu căldură poporului suveran scrierea amicului nostru. «*Republica și Reacțiunea* sau *Venitorele* și *Trecutul.*» — Prefațiune. — «Democrațiunea romană, sau mai bine zis ținta Democrațiunii romane este de a persuadà pe cetățeni, că nimeni nu trebue a mâncà dela datoriile ce ne impun solemnaminte pactul nostru fundamentale, sfănta Costituțiune...»

JUPĂN DUMITRACHE (mulțumit).

Ei, bravos! Aici a adus-o bine.

IPINGESCU (căutând șirul unde a rĕmas).

«A măncà . . . sfănta Costituțiune . . .»

JUPĂN DUMITRACHE (cam nedomirit).

Adică, cum s'o mănănce?

IPINGESCU.

Stai să vezi... că spune el... «Sfănta Costituțiune, și mai ales cei din masa poporului...»

JUPĂN DUMITRACHE (nedumerit).

E scris adănc.

IPINGESCU.

Ba nu-i adănc deloc. Nu pricepi? Vezi cum vine

vorba lui: să nu mai mănânce nimenĭ din sudoarea bunioară a unuia ca mine și ca dumneata, care suntem din popor; adică să șază numai poporul la masă, că el e stăpân.

JUPÂN DUMITRACHE (lămurit).

Ei! așa mai vii de-acasă. Bravos! Zi-i nainte.

IPINGESCU.

Stai să vezi: acum vine un ce și mai tare.

JUPÂN DUMITRACHE.

Ei?

IPINGESCU (urmând citirea).

«...A mâncà poporul mai ales, este o greșală neiertată, ba putem zice chiar o crimă...»

JUPÂN DUMITRACHE (cu deplină aprobare).

Știi că și aici lovește bine! Da! cine mănâncă poporul să meargă la cremenal!

IPINGESCU (bătênd cu mâna'n gazetă).

Apoi de ce scrie el, sireacul!

JUPÂN DUMITRACHE.

Dă-i nainte, că-mi place.

IPINGESCU.

«...Ba putem zice chiar o crimă. (schimbând tonul și mai grav). Nu! ori ce s'ar zice și ori ce s'ar face, cu toate sbieretele reacțiunii, ce se svêrcolește sub disprețul strivitor al opiniunii publice; cu toate urletel acelora ce cu nerușinare se intitulează sistematici opozanți...»

JUPĂN DUMITRACHE (care la fiece accent al lui Ipingescu a dat mereu din cap in semn de aprobare, il intrerupe cu entusiasm).

Hahahaha ! i-a 'nfundat !

IPINGESCU (urmănd cu tărie).

«... Nu ! in van ! noi am spus-o și o mai spunem : situațiunea Romaniei nu se va putea chiarificà; ceva mai mult, nu vom putea intrà pe calea viritabilelui progres, pănă ce nu vom avea un sufragìu universale... (amăndoi remăn foarte incurcați).

JUPĂN DUMITRACHE.

Adicătele, cum vine vorba asta ?

IPINGESCU (după adăncă reflecție.)

A ! înțeleg : bate in ciocoi, unde mănăncă sudoarea poporului suveran... știi : masă... sufragìu...

JUPĂN DUMITRACHE.

Ei ! acu înțeleg eu unde bate vorba lui! Ei! bravos! bine vorbește...

IPINGESCU.

Ĕsta combate, domnule, nu ți-am spus eu !

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi, nu-i zice lui degeaba «Vocea Patriotului Naționale !»

IPINGESCU.

«...Pănă ce nu vom avè un *sufragìu* universale. Am zis și subsemnez ! R. Vent... studinte in drept și publicist.»

(Cănd ăncă nu sfirșește bine Ipingescu de citit, se aude afară in stradă, la dreapta, ceartă mare).

UN GLAS DE BĂRBAT (de afară),

Lasă, cocoană! poate că să mor și să nu ți-o fac !

GLASUL ZIŢII (de afară).

Mitocane! pastramagìule! la poliţiune! (amăndouĕ glasurile vorbesc de-odată). Nene Dumitrache!

(Jupăn Dumitrache şi Nae Ipingescu remăn uimiţi).

JUPĂN DUMITRACHE (ascultănd).

Săi, nene Nae!

IPINGESCU

Urgent! (strînge repede gazeta şi scoate fluerul dela cheotoarea mondirului. Amăndoi ies fuga prin fund, Ipingescu şuerănd signalul de alarmă.)

SCENA V.

SPÎRIDON (singur, intră din dreapta făcendu'şi o ţigară).

Măă! al dracului rumân şi jupănul nostru! Bine l-a botezat cine l-a botezat «Titircă Inimă Rea.» Ce are el cu mine? Zeu! biata cocoană şi cu nea Chiriac! cu ei mai am noroc, ei mai mĕ scapă de afurisitul, că despre partea lui jupăn Titircă Inimă-Rea, halal să fie de oasele mele! m'ar cotonogì. Ieri sĕptĕmănă, cănd s'a intors dela grădină cu cocoanele, m'a găsit deştept: «Bravos, musiu Spiridoane! zice, nu te-ai culcat păn' acuma; măine dimineaţă jupănul săracul să deschiză prăvălia; ai stat păn'acuma să bei la tutun, ai?—Nu jupăne, zic, da dacă nu mi-e somn. —Nu ţi-e somn, ai? stăi că-ţi fac eu ţie poftă de culcat»... Bietul nea Chiriac m'a scăpat, că luase pe sfăntul Niculae din cuiu... Ieri seară m'a găsit dormind: «Bravos, musiu Spiridoane! zice; dormi, ce-ţi mai pasă! tutun ai tras destul, acum te-ai pus să tragi la aghioase: traiu, neneaco, cu banii băbachii! —Nu, jupăne, da dacă mi-a fost somn, zic.—Somn, ai? Te trage traiul ĕl bun la somn! (Auzi cu sfăntul Niculae traiu bun, cădea-i-ar bunul pe inimă lui jupănul!) Tragi la somn? Stai cá am eu leac să-ţi taiu

de piroteală.» Şi mi-a şi pus mâna 'n pěr. Dacă nu era cocoana să sară pentru mine tocmai la apropont, mě rupea, că nu-ş' ce-avea, era turbat rěu de tot. (s'aude sgomot). Auliu ! vine ! (stinge repede ţigara cu degetele şi o bagă in buzunar).

SCENA VI

SPIRIDON, ZIŢA (intră agitată).

ZIŢA.

Auzi mizerabilul! să se'ntinză până'ntr'atâta ca sămi facă un afront.

SPIRIDON.

Dumneta eşti, cocoană Ziţo? Bine că venişi. Eu n'am putut să viu. Mi-era frică să nu mě spue nea Chiriac lui jupânul, că am umblat noaptea pe drum...

ZIŢA (repede).

Ei! l-ai găsit? i-ai vorbit? i-ai dat? i-ai spus?

SPIRIDON.

Da, cocoană.

ZIŢA.

Ce-a zis?

SPIRIDON.

«Mersi!»

ZIŢA.

Şi tu ce i-ai spus?

SPIRIDON.

«Pentru puţin.»

ZIŢA.

Nu i-ai spus cum ţi-am zis eu?

SPIRIDON.

Ba da, l-am luat să-i arĕt casa.

ZIŢA.

Nu mai trebuia să-i arĕţi nimic, că-i scrisesem eu in bilet unde să vie.

SPIRIDON.

Aşa mi-a zis, să-i arĕt casa, ca să meargă la sigur... Dar când să ies depĕ maidan cu dumnealui, tocmai trecea jupânul dela vale; am lăsat pe persoana in chestie să m'aştepte pe maidan şi eu am sărit peste uluci prin fundul curţii, că mi-era frică să nu dea jupânul cu ochii de mine, ori să vie acasă şi să nu mĕ găsească.

ZIŢA.

Prostule! nu ştii că nenea e de rond la noapte? nu mai dă pe-acasă până la ziuă.

SPIRIDON.

Dar dacă mĕ găsea pe uliţă, plăteai dumneata pielea mea?

ZIŢA.

Ei! şi zi persoana in chestiune aşteaptă pe maidan?

SPIRIDON.

Da, şi mi-a dat şi biletul ĕsta ca să ţi'l aduc.

ZIŢA (luând biletul),

Şi nu mi-l dai mai curĕnd! Adu să vĕz (merge la o parte şi citeşte). «Angel radios! de când te-am vĕzut intăiaşi dată pentru prima oară, mi-am pierdut uzul raţiunii... (işi comprimă palpitaţiile). Te iubesc la nemurire. *Je vous aime et vous adore: que prétendez-vous encore?* Inima'mi palpită de amoare. Sunt intr'o posiţiune pi-

torescă și mizericordioasă și sufĕr peste poate. O da! Tu ești aurora sublimă, care deschide bolta azurie intr'o adorațiune poetică infinită de suspine misterioase, pline de reverie și inspirațiune, care m'a făcut pentru ca să-ți fac aci anexata poezie:

«Ești un crin plin de candoare, ești o fragilă zambilă,
«Ești o rosă parfumată, ești o tĕnĕră lalea!
«Un poet nebun și tandru te adoră, ah! copilă!
«De a lui pozițiune turmentată fie-ți milă:
«Te iubesc la nemurire și iți dedic lira mea!
«Al tĕu pentru o eternitate și *per toujours.*»

(foarte aprinsă, iși face vĕnt cu scrisoarea și se plimbă repede)

Spiridoane băete, du-te, dute iute; te așteaptă siguralmente... du-te... spune'i să aștepte, viu și eu după tine numai-decăt, numai să vorbesc cevășilea cu tățica.

SPIRIDON.

Nu pot, cocoană, să mĕ duc, pănă nu mi-o da voe ori nea Chiriac, ori cocoana.

ZIȚA.

Unde-i Chiriac?

SPIRIDON.

Nu știu, p'in curte.

ZIȚA.

Dar țața?

SPIRIDON.

Lucrează dincolo. (Zița pornește spre ușa din stinga, cănd ușa se deschide și Veta intră). Iacătă 'i cocoana.

SCENA VII

ACEIAȘI, VETA.

VETA. (intră cu lucrul in mănă ; coase galoanele la un mondir de sergent de gardă civică ; este obosită și distrată, vorbește rar și incet).

Cine-i aici ? (vězěnd pe Zița). A ! tu erai ? mě miram cine-i. (trece incet să șază cu lucrul la masa din dreapta).

ZIȚA.

Eu, țățico ; te rog lasă pe Spiridon să se ducă păn' la mine acasă, ca să-mi aducă mantelul ; bate věntul și mi-e frică să nu rěcesc cănd m'oiu intoarce... (Tăcere. Veta șade la dreapta și lucrează adăncită in gănduri). Il lași, țațo ? (se apropie de ea).

VETA.

Ai ? ce să las ?

ZIȚA.

Să lașĭ pe Spiridon să-mi aducă ceva de acasă.

VETA.

Da, il las.

ZIȚA.

Du-te, Spiridoane.

(Spiridon, după ce schimbă priviri și semne cu Zița. iese).

VETA.

Dar tu, Ziţo, la ce-ai venit ? (lucrează inainte).

ZIȚA.

Stai să-ți spuiu... Dar nu mě 'ntrebi, țațo, să-ți povestesc ce am pățit cu mitocanul ! Să vezi, e halimà... Auzi, mizerabilul ! să'ndrăsnească să-mi ție drumul ca să-mi facă un atac... Stai, țațo, să-ți spuiu și să te

crucești, nu alt-ceva.—Mai adineaori ședeam acasă. Tușica, cum știi c'a făcut-o Dumnezeu, se culcă odată cu găinile. Eram ambetată absolut. «Dramele Parisului» căte au ieșit pănă acuma le-am citit de trei ori. Ce să fac ? n'aveam ce citì. Zic : hai să mĕ duc la țața, dacă nu s'o fi culcat, să mai stăm de vorbă. Scoț ìvărul dela șalon și plec. Cănd să trec pe maidan, mĕ pomenesc cu mitocanul, cu pricopsitul de Țircădău, că-mi taie drumul. «Bonsoar,» și știi așa de-odată, sanfasò : «Hei, cocoană, zice, maĭ bine ți-e acuma vĕduvă ? — Pardon, domnule, zic, n'am de-a face cu dumneata, și mai intăiu cănd e la o adică, nu sunt vĕduvă, sunt liberă, trăesc cum imi place, cine ce are cu mine! acu mi-e timpul : jună sunt, de nimini nu depand, și cănd oiu vrea, imi găsește nenea Dumitrache bărbat mai de onoare ca dumneata.—Mi-că t'ei căĭ !—Zic ! pardon, domnule, nu-ți permit să te'ntinzi mai mult la un așa afront; mĕ 'nțelegi ?—zice.,.»

VETA (intrerupĕnd-o scurt).

Zițo,... ce e cănd ți se bate tĕmpla a dreaptă?

ZIȚA.

Iți vine o bucurie.

VETA.

Mie, bucurie ?... nu crez.

ZIȚA.

Da de ce nu ?

VETA.

Dar cănd ți se bate a stingă ?

ZIȚA.

Te 'mpaci cu o persoană cu care ești certată.

VETA (ridicând capul cu mult interes).

Da? (dând din umeri). Cu cine să mě 'mpac?... nu sunt certată cu nimeni.

ZIŢA.

Aşa... zic mitocanului..., ţaţo, că era trăsnit.... Am auzit că dela o vreme 'ncoace intr'o băutură o duce. Uf! ţăţico, maşer, bine că m'a scăpat Dumnezeu de traiul cu pastramagiul! Să trăesc eu cu un mitocan! Nu era de mine; eu sunt o persoană delicată; bine că m'am vězut liberă!... Aşa—să nu-mi uit vorba—zic mitocanului: «Nu-ţi permit, domnule, să te naintezi la un aşa afront! Da el: găndeşti, zice, că o să te măriţi, cocoană?—Asta mě 'mportă pe mine, cine ce treabă are!—Să te măriţi, ai? căt o trăi Ghiţă Ţircădău, ori să te 'nhăitezi cu vreunul? Săracul! Dar să ştiu de bine că merg cu el de găt pănă la Dumnezeu, tot n'ai dumneata parte de un aşa ceva; incai dacă m'ai lăsat pe mine, să te duci la mănăstire, că aşa te lăudai la trebunar!...—Mitocane, pastramagiule! la poliţiune! vardist! nene Dumitrache!... Am avut, ţaţo, parte că a sărit nenea Dumitrache şi cu Nae Ipistatul! aminteri, mitocanul scosese şicul dela baston pentru ca să mě sinucidă... Ei! ce zici dumneata, ţăţico, de nasul care şi l-a luat mitocanul? (Veta nu rěspunde; Ziţa s'apropie de ea şi o observă) Ţaţo! ce ai? plăngi?

VETA (ştergěndu-se la ochi)

Eu? de ce să plăng? Mě doare capul, mi-e cam rěu.

ZIŢA.

Iţi sunt ochii turburi grozav...

VETA.

Nu'ş ce am; par'că mě 'ncearcă nişte friguri.

ZIŢA.

Nenea e de rond la noapte?

VETA.

Da. (s'apucă iar de lucru). Tu mai stai, Zițo?

ZIȚA.

Nu, țațo; o să mě duc și eu să mě culc; trebue să fie tărziu.

SPIRIDON (intră și trece repede lăngă Zița).

Cocoană! (incet). Pănă acu am așteptat degeaba. L-am căutat peste tot, și pe maidan, și pe uliță, nu e nicăeri.

ZIȚA (incet)

Biletul, zici că i l-ai dat.

SPIRIDON.

Nu știi? I l-am dat decănd m'am dus la tutungerie, cănd m'a trimes jupănul. (iese în dreapta).

ZIȚA.

Bine (către Veta). Ei! țațo, eu me duc, bonsoar, alevoa. Culcă-te și matale, nu mai lucrà dacă ți-e rěu.

VETA.

Lasă să-mi fie rěu (rizěnd silit). Mai bine ar fi să mor.

ZIȚA.

Vai de mine! Ce vorbă-i asta? Ce, ți-e rěu de tot? Să trimitem să caute pe nenea.

VETA.

Ași! ești nebună! nu vezi că glumesc. Mě doare capul: nu ți-am spus? Am lucrat mult lu luminare. (are un fior). M'a tras și fereastra... Cum m'oiu culca, imi trece.

ZIȚA.

Atunci, alevoa, bonsoir, țaţo, (pleacă și se intoarce). A să nu uit ! mâine ne vedem, știi că-i sĕrbătoare. Să ne legăm de nenea să ne ducă la «Iunion».

VETA (repede).

La «Iunion» ? nu Zițo, nu mai merg la «Iunion».

ZIȚA.

Da de ce.

VETA.

Pentrucă.., pentrucă nu-mi face nicio plăcere acolo, nu 'nțeleg comèdiile alea... Ei ! ce să-ți spuiu ! nu voiu.

ZIȚA.

Ei, Doamne ! țațo, parol, știi că ești curioasă ! Ce, pentru comèdiile alea mergem noi ? Mergem să mai vedem și noi lumea. Ce adică toți câți merg acolo ințeleg ceva, găndești ? Merg numai așa de un capriț, de un pamplezir ; de ce să nu mergem și noi?

VETA.

De ce, de ne-ce, nu voiu să merg.

ZIȚA.

Aide, zeu, țațo ; i zic eu lui nenea,... vrei ?

VETA.

Nu voiu, ți-am spus odată, și nici dumnealui nu mai vrea să meargă ; mi-a spus de azi dimineață : degeaba-i zici.

ZIȚA.

Zeu ! tățico, parol ! să mĕ 'ngropi !

VETA.

Nu merg, Zițo, nu. Mĕ știi tu; când zic o vorbă e vorbă.

ZIȚA.

Zi, nu vrei să mergi, țațo?

VETA.

Nu.

ZIȚA (obidindu-se treptat).

Nu?

VETA.

Nu.

ZIȚA (podidind-o plânsul).

Fir'ar a dracului de viață ș'afurisită! că m'a făcut mama fără noroc! (pleacă). N'am avut parte și eu pe lume măcar de o compătimire! (iese, plângĕnd și trintind ușa, prin fund.—Spiridon intră din dreapta).

SCENA VIII

SPIRIDON, VETA.

VETA (lasă mondirul din mână).

Spiridoane băete, tu de ce mai stai? mai ai vre-o treabă?

SPIRIDON.

Nu, cocoană.

VETA.

Apoi, du-t' te culcă, ce mai aștepți?—Domnul Chiriac unde este?

SPIRIDON.

E jos p'in curte; adineaori ședea pe lavița dela poartă. Dar... nu știu ce o fi avĕnd nea Chiriac, cocoană... par'că nu 'i sunt toți boii acasă...

VETA.

Cine știe ce-o fi avĕnd și dumnealui.

SPIRIDON.

E necăjit foc; un ceas s'a tot plimbat pe jos; când am trecut p'in curte, umblà de colo pănă colo, par'că vorbea singur și se bătea cu pumnii 'n piept...

VETA.

O fi supĕrat, cine știe!... Spune-i să 'nchiză poarta. Galoanele i le-am cusut; uite mondirul, să i-l duci.

SPIRINON.

Bine, cocoană. (vrea să plece cu mondirul).

VETA.

Pe urmă, să-i spui... nu; pe urmă, să te duci să te culci, nu mai ai ce căuta p'aci. Să nu vie dumnealui să te găsească deștept, că iar o pați.

SPIRIDON (aparte).

Ei, că par'că dacă m'o găsì dormind nu'i tot un drac!

VETA.

Aide, du-te.

SPIRIDON.

Mĕ duc: noapte bună, cocoană.

VETA.

Noapte bună, Spiridoane. (Spiridon iese). Noapte bună!... Săracul Spiridon! nu știe el ce-i pe sufletul meu, nu știe el cum ride de mine! Eu și noapte bună!... (merge incet la fereastra din dreapta ușii din fund, se uită in curte, apoi se'intoarce tot adăncită in gănduri). Ei! iacă nu vrea omul, nu vrea! dragoste cu sila? nu se poate. — Nu-i mai place, nu mai vrea... bine! n'o să mor nici eu!...

De unde ştii? poate mai bine că s'a intĕmplat aşa... A! de ce mai dă Dumnezeu omului fericire, dacă e să i-o ia inapoi! ? De ce nu moare omul când e fericit!? De ce am mai trăit eu s'ajung la aşa ceva! ?... (plânge; se aude sgomot). Vine! (se şterge la ochi repede şi vrea să plece). Nu! nu mai voiu să fiu proastă: dragoste cu sila nu se poate! (porneşte să iasă spre stinga, când intră Chiriac, care remâne un moment la uşă. Veta stă locului. Tăcere.)

SCENA XI.

CHIRIAC, VETA, apoi de afară JUPÂN DUMITRACHE şi IPINGESCU.

CHIRIAC.

Dumneata m'ai chemat?

VETA.

Eu?... nu.

CHIRIAC.

Spiridon mi-a spus că...

VETA.

Da... am zis lui Spiridon să-ţi ducă mondirul; l-am cusut.

CHIRIAC.

Mersi!

VETA.

Pentru puţin.
(Pauză)

CHIRIAC.

Poarta... am inchis-o.

VETA.

Bine. (intoarce capul in faţa scenii; e mişcată)

CHIRIAC.

Alt nimic nu mai ai să-mi porunceşti?

VETA.

Ce! eu să-ți poruncesc dumitale?

CHIRIAC.

Să-mi poruncești, firește; nu-mi ești stăpănă?... nu sunt slugă in casa dumitale, cu simbrie?

VETA. (intorcĕndu-se cu fața spre Chiriac).

Bine, domnule Chiriac, bine; zi înainte, că n'ai zis destule.

CHIRIAC (inaintează).

Ei! de ieri seara pănă acu cum ai petrecut? Ți-e mai bine așa?

VETA (scoborind un pas spre a se depărta de el).

Da.

CHIRIAC

Iți pare bine de ce-ai făcut?

VETA.

Nu mĕ știu să fi făcut nimic; dar nu-mi pare rĕu că s'a 'ntĕmplat așa.

(Pauză)

CHIRIAC (mai apropiăndu-se)

Măine seară mergi iar la «Iunion.»

VETA.

Dacă o vrea dumnealui să mergem, trebue să merg, firește.

CHIRIAC,

Ca să te curtezi cu amploiatul dumitale?

VETA (tresărind și ridicănd capul spre el).

Domnule, te-am rugat să fii bun să nu-mi mai zici vorba asta. Dacă n'ai avut destulă vreme să mĕ cunoști, pĕcat! Eu te credeam pe dumneata mai deștept.

CHIRIAC (stă la indoială, apoi se mai apropie).

Jură-te ăncă odată!

VETA.

Să mě mai jur—eu?... Nu m'am jurat? n'am plăns? Cu ce m'am ales? Nu mai mě jur pentru că nu mě crezi; de plăns aş mai plănge, dar nu mai pot... Dar... in sfirşit, nu strici... dumneata... eu stric... nu trebuia să-mi puiu mintea cu un copil ca dumneata... D'aia zic şi eu mai bine că s'a întěmplat aşa. Tot trebuia să isprăvim odată... Am isprăvit...

CHIRIAC.

Jură-te ăncă odată şi...

VETA (cu emoţie din ce in ce mai nestăpănită).

Ce folos! Dumneata crezi mai mult in prostiile şi in bănuelile lui bărbatu-meu, decăt in jurăměntul meu, şi găndesc că trebuia să ne cunoşti destul de bine şi pe mine şi pe dênsul. Dar... foarte bine ai făcut să nu mě crezi. Aşa e. Eu sunt o femee rea; am vrut numai să riz de dumneata. Eu te las pe dumneata ca p'o slugă «cu simbrie» să păzeşti casa, şi tirěsc pe dumnealui pe la grădini ca să mě curtez cu alţii. Eu sunt o femee mincinoasă; n'am simţit nimic când ţi-am spus că nu ştiu să mai fi trăit pănă să nu te cunosc pe dumneata... Toate le-am făcut pentru dumneata numai din prefăcătorie... tot-deauna alta ţi-am spus şi alta am găndit: te-am minţit, te-am amăgit, am ris de dumneata atăta vreme... Acuma, bine că ţi-ai deschis şi dumneata insfirşit ochii ca să vezi cine sunt. De! ţi-am făcut rěu, dar... ai scăpat de mine. Lasă! ce-a fost a trecut... Bonsoar. (vrea să plece spre stinga),

CHIRIAC (ieşindu-i cu un pas inainte).

Te duci?

VETA (stă).

La ce să mai stau? Ce mai am eu cu dumneata?

CHIRIAC.

Nu-mi mai zice «dumneata».

VETA.

Cum poftești să-ți zic?

CHIRIAC.

Cum mi-ai zis până ieri.

VETA.

Azi e azi, ieri a trecut. (pornește să iasă).

CHIRIAC (tăindu-i drumul).

Și nu vrei să se mai intoarcă?

VETA (scoboară un pas, depărtându-se de el la dreapta).

Nu.

CHIRIAC (apropiăndu-se).

Veto!

VETA.

Nu; lasă-mĕ... Ce folos cătă fericire am avut un an, dacă intr'o zi mi-am plăns-o toată! Nu, nu maĭ voiu; mai bine mi-este așa cum sunt...

CHIRIAC

Dar eu... eu ce să fac?

VETA.

Ce fac și eu... Invĕțul are și desvĕț, nu știi dumneata?

CHIRIAC.

Desvĕț! lesne din gură. Ii scoți rumănului ochii și după aia-i zici: «Lasă că nu e rĕu și fără să mai vezi... mai [illegible]e că s'a intĕmplat așa! n'o să mori fără lumi-[illegible]chilor!... Invĕțul are și desvĕț!..» Dar dacă [illegible]iu vrea eu să mai trăesc așa!... care va să zică să mor, ai?

VETA.

Ei! bine ar fi să poată muri omul când vrea; dar... nu moare nimeni de asta!

CHIRIAC.

Dar dacă eu oiu muri? (se repede și ia spanga dela pușcă) Vezi dumneata spanga asta?

VETA (se repede la el și vrea să i-o smucească.)

Chiriac!

CHIRIAC (luptându-se cu ea)

Fugi!... lasă-mĕ!...

VETA (luptându-se).

Nu te las! te știu eu cine ești. Nu te las! Nu voiu săți se tragă moartea dela mine.

CHIRIAC.

Lasă-mĕ! lasă-mĕ!... (se luptă).

VETA (desperată).

Chiriac! (inecându-se.) Dacă vrei să te omori, omoară-mĕ intăiu pe mine! (se luptă din putere). Chiriac!... Nu ți-e milă ție de mine? Toate, toate de un an și mai bine le-ai uitat intr'o zi?... Chiriac!...

CHIRIAC.

Tocmai pentrucă nu le-am uitat, vreau mai bine să mor. Dacă nu mai este nimic intre noi, spune-mi dumneata cum să mai trăesc! Dacă mĕ lași, dacă nu mai mĕ vrei, tot mort sunt eu; mai bine, lasă-mĕ: adio, viață! (se smucește). Lasă-mĕ!

VETA (ținĕndu-l strins).

Chiriac! Vrei să strig? ești nebun?

?

CHIRIAC.

Da! sunt nebun, firește că sunt nebun, m'ai inebunit dumneata; dumneata să-mi tragi pĕcatul! Căte gănduri și dor m'a ars pe mine, nu mĕ 'ntrebi?

VETA.

Dar tu pe mine nu mĕ 'ntrebi?

CHIRIAC.

Nu mai voiu să știu de nimic, nu mai știu cine sunt! Am vrut să mĕ omor adineaori in curte, dar ți-am vĕzut trecĕnd umbra peste perdeaua dela fereastră, ș'am vrut să te mai vĕz odată. Incai să mor lăngă tine, cum am trăit. (cu vorbele acestea Chiriac s'a mai domolit).

VETA.

Chiriac, ascultă. Nu mi-ai zis tu să mai mĕ jur ăncă odată? Dacă m'oiu jura, mĕ crezĭ?

CHIRIAC.

Te crez.

VETA (repede).

Dragă Chiriac, să n'am parte de ochii mei, să n'am parte de viața ta, să nu mai apuc măcar o zi fericită cu tine—na! ce mai vrei?—dacă știu eu ceva la sufletul meu din căte ți le-a sporit dumnealui.

CHIRIAC

De ce te-ai dus la grădină?

VETA.

M'am dus numai de gura sorii-mii Ziții. Era lume multă, de n'aveam unde sta; căntà musica; jucà comèdii; n'am auzit nimic, n'am vĕzut nimic. Toată seara in uetul grădinii m'am găndit numai la tine; par'că dormeam și visam ceva... Știam eu că o să mi se intĕmple mie un necaz mare; mi se făcuse somn; resturnasem de dimineață candela... Incă dumnealui,

dacă m'a vĕzut că mĕ speriu, zice: «Ei ce e dacă s'a resturnat! nu mai crede in prostii de-alea. Ce! ce-o să ni se 'ntĕmple? să-mi arză cheresigiria? arză sănătoasă! Nu m'a făcut ea pe mine! este asiguripsită... Atăta pagubă!...» Resturnasem candela; pe urmă ochiul ĕl drept mi se bătea intr'una de vreo trei zile. Pe tine te lăsasem acasă ștergĕndu-ți pușca: știi că ruginise incărcătura inăuntru și te apucaseși s'o scoți cu vergeaua. Nu puteam să-mi iau găndul dela pușcă. Mĕ găndeam; dacă s'o descărca, Doamne ferește! pușca in măna lui, ce să mĕ fac eu când l-oiu găsì mort intins acasă?... Da de ce nu i-am spus să bage de seamă! de ce nu l-am rugat să o lase la pustia de pușcă! la ce am plecat de-acasă?! Iac'așa m'am bătut cu găndurile toată seara. N'am vĕzut, zeu! n'am vĕzut nimic, n'am auzit nimic! Mĕ jur pe ce vrei tu; mĕ crezi?

CHIRIAC (biruit cu desăvirșire).

Te crez! (aruncă departe spanga și ia pe Veta in brațe).

VETA. (stringĕndu-l cu putere).

Chiriac! (remăn o clipă imbrățișați in tăcere). Chiriac, să nu mai faci ce mi-ai făcut, că mor... zeu! mĕ omori...

CHIRIAC.

Nu, nu mai fac.

VETA.

Imi făgăduești? te juri?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Și o să mĕ crezi că eu numaĭ la tine mĕ găndesc?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Că numai pentru tine trăesc?

CHIRIAC.

Da.

VETA.

Şi n'o să-mi mai zici nicio vorbă rea?

CHIRIAC.

Nu.

VETA.

Şi n'o să mai mĕ faci să plăng ?

CHIRIAC.

Nu ! nu! nu ! Dar mĕ ierţi ?

VETA.

Da tu pe mine mĕ ierţi?

CHIRIAC.

Eu te-am iertat de mult. (se string bine in braţe).

JUPĂN DUMITRACHE (de afară, sub fereastră).

Chiriac! Chiriac!

(Cei imbrăţişaţi remăn incremeniţi ascultănd).

VETA.

Hii! Dumnealui...

CHIRIAC (repede, fără s'o lase din braţe, merge spre fereastră).

Nu-i nimic ! Trece la posturile dinspre Marmizon... (cătră jupăn Dumitrache pe fereastră) Dumneata eşti, jupăne ?

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Dar ce, Chiriac puiule, nu te-ai mai culcat ?

CHIRIAC.

Incă nu, jupăne, acu mĕ culc.

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Somn uşor !...

IPINGESCU (asemenea)

Și vise plăcute, onorabile!

JUPĂN DUMITRACHE (depărtându-se treptat).

Chiriac, puiule, ia vezi de ce am vorbit, fii cu ochii 'n patru, d'aproape de tot: mĕ știi că țiu când e la o adică...

CHIRIAC (stringĕnd pe Veta cu putere).

Lasă, jupâne, mĕ știi că consimț la onoarea dumitale de familist!...

(Cortina).

ACTUL II.

(Aceeaşi odae. — O lampă cu gaz arde pe masă.) .

SCENA I.

VETA, CHIRIAC.

VETA.

Du-te, puiule, du-te ; fii cu minte, sunt aproape de unsprezece... cine ştie ? vine fără veste !

CHIRIAC.

Aş ! mai are două ciasuri bune de alergat ; nu poate venì aşa degrab.

VETA.

De unde ştii ce se'ntĕmplă ? paza bună trece pri-mejdia rea.

CHIRIAC.

N'aĭ grijă, dragă, când iţi spuiu eu că nu vine ; are să meargă până la Cotroceni, ce te gândeşti ? nu-l ştii pe el că umblă agàlea ?...

VETA.

Bine, dar aş vrea şi eu să mĕ culc ; zĕu, sunt obosită grozav. Ştii tu că de ieri seară de când ne-am certat, până acum n'am inchis ochii ?

CHIRIAC.

Ei! d'apoi eu i-am inchis !

VETA.

Tocmai d'aia; sărută-mĕ încă odată şi du-te şi tu de te culcă. Mâine ai să ieşi la ezircit ; ai uitat că trebue să te scoli până 'n ziuă ?

CHIRIAC.

Bine zici! Cum să uit, se poate? Mâine trebue să mĕ scol la patru ciasuri. Are să vie gornistul, să mergem să luăm doi oameni din companie, ca să ridicăm pe Tache pantofarul dela sfântul Lefterie.

VETA.

Apoi mi-a spus lelița Safta, că-i bolnav de lingoare

CHIRIAC.

Ce treabă am eu cu boala lui? ce, eu sunt bolnav? nu mĕ privește pe mine. Il am pe listă, trebue să se prezante la ezirciț.

VETA (tresărind ca cum ar fi auzit ceva).

Ia taci! (ascultă). Mi s'a părut că umblă cineva pe portiță. Aide, Chiriac, sărută-mĕ și du-te.

CHIRIAC (o sărută)

Mâine seară nu te mai duci la «Iunion»?

VETA.

Nu, nu mai mĕ duc fără tine... Dar tu... nu uiți ce mi-ai făguduit,—n'o să mai mĕ necăjești niciodată?

CHIRIAC.

Niciodată. (o sărută, o stringe 'n brațe și pleacă). Bonsoar.
(se mai intoarce spre a repeta jocul și iese in stinga planul din fund)

VETA (singură, fredonează incet, coborind la masă,

«Intr'un moment de fericire,
«Stelele s'au umplut de dor
«Și printr'o perlă de iubire,
«Mi-au revĕrsat razele lor.»

(fredonează din ce in ce mai incet). Trebue să fie trecute de unsprezece... Să mĕ culc... Ce obosită sunt! Nu mai

pot... (șade lăngă masă, deschide albumul și dă de portretul lui Chiriac). Ah! Ah! Chiriac! (fredonează intăia strofă din «Portretul» de d. G. Sion).

«Când ore de'ntristare vor turburà vre-odată
«Frumoasa-ți inimioară, tu vezi portretul meu,
«Și crede că eu sufer cu tine de odată,
«Și c'amăndoi atuncea compătimim mereu.»

(urmează mai incet ; micșorează lumina lămpii de tot și incepe a se pregătì de culcare. —Ușa din fund se deschide incet in vremea asta, și se arată Rică Venturiano ; odaea este foarte slab luminată de flacăra inchisă a lămpii.).

SCENA II

VETA și RICĂ VENTURIANO, apoi JUPĂN DUMITRACHE și IPINGESCU de-afară.

RICĂ (intră, se oprește pe prag, vede pe Veta in spate, resuflă din adănc, pune măna la inimă și inaintează in vĕrful degetelor până la spatele scaunului ei ; cade in genunchi și incepe cu putere).

Angel radios!

VETA (dă un țipĕt, se scoală și fuge in partea cealaltă a sceni făcĕndu-și cruce și scuipăndu-și in sin).

A!

RICĂ (intorcĕndu-se in genunchi spre partea unde a fugit ea).

Angel radios! precum am avut onoarea a vĕ comunică in precedenta mea epistolă, de când te-am vĕzut intăiași dată pentru prima oară mi-am perdut uzul rațiunii ; da! sunt nebun...

VETA.

Nebun! (strigănd). Săriți! Chiriac! Spiridoane!

RICĂ

Nu strigà madam, (se tirește un pas in genunchi), fii mize-

ricordioasă ! Sunt nebun de amor ; da, fruntea mea imi arde, těmplele-mi se bat, sufer peste poate, par' că sunt turbat.

VETA.

Turbat ?... Domnule, spune'mi de grab, c'aminteri, strig : cine eşti, ce pofteşti, ce cauţi pe vremea asta in casele oamenilor ?

RICĂ (se ridică şi se apropie de dĕnsa tăiăndu-i drumul)

Cine sunt ? mĕ intrebi cine sunt ? Sunt un june tĕnĕr şi nefericit, care sufere peste poate şi iubeşte la nemurire.

VETA.

Ei ! ş'apoi ? ce-mi pasă mie ! (după o mică reflecţie). Vai de mine ! ĕsta e vr'un pungaş : a aflat că nu-i dumnealui a casă şi umblă să ne pungăşească, (tare strigînd) Chiriac ! Spiridoane ! săriţi ! hoţii !

RICĂ (cu măinile rugătoare).

Da ! (se ridică) Nu mi-ai scris să intru fără grijă după zece ceasuri la numĕrul 9, strada Catilina, cănd oiu vedea la fereastră că se micşorează lampa ? Iată-mĕ. M'am transportat la localitate pentru ca să-ţi repet că te iubesc precum iubeşte sclavul lumina şi orbul libertatea.

VETA.

Adevĕrat, domnule, parol că eşti nebun. Visezi ; ţi-am scris eu dumitale vre-o scrisoare ? Auzi obrăznicie ! Ştii dumneata cu cine vorbeşti ?

RICĂ.

Cum să nu ştiu ! In van te aperi. Şi tu mĕ iubeşti pe mine, nu mai umblă cu mofturi. Te-am vĕzut d'atunci seara dela «Iunion»...

VETA.

Dela «Iuion» ? (caută cu găndul).

RICĂ

Da ; chiar de atunci seara, când privirile noastre s'au întâlnit, am citit in ochiĭ tei cei sublimi că și tu corespunzi la amoarea mea. M'am luat după tine chiar în sara acea până la Stabiliment. Simțeam că mitocanul de cumnatu-teu mĕ mirosise, știa că mĕ țiu după voi ; și, abandonându-mĕ curajul de a mai întra intr'o stradă fără lampe gazoase, m'am intors idĕrĕt, pentru că-mi era frică să nu paț vr'un conflict cu mitocanul. Alaltăieri seară, amoarea mi-a inspirat curaj ; m'am ținut după voi până in această suburbie, in colțul stradei ; dar când să-ți vĕz justaminte adresa, mi-a tăiat drumul niște căini. Când am aflat că șezi pe aci, te-am cautat la nemurire, și m'am informat prin băiatul dela cherestegeria lui cumnatu-tĕu cum stai cu familia ta. Am aflat că acum ești liberă, ți-am scris prima mea epistolă intr'un moment de inspirațiune, ai primit-o, mi-ai respuns să viu, și am venit... pentru ca să-ți repet că: (*cade iar in genunchi*) nu, ori ce s'ar zice și ori ce s'ar face, eu voiu susținea sus și tare, că tu ești aurora, care deschide bolta înstelată într'o adorație poetică, plină de... (*urmează declarația foarte iute până ce 'l intrerupe Veta*)

VETA (*a ascultat cu mult interes toată tirada lui Rică și-l intrerupe isbucnind de ris*)

Ha ! ha ! ha ! acu ințeleg eu tot ! ha ! ha ! ha !

RICĂ

Rizi, rizi, ingrato, de amoarea mea ?

VETA

Da cum, Doamne-iartă-mĕ ! să nu riz ?... vezi-bine că riz. Apoi știi dumneata cu cine vorbești ? mĕ cunoști ? știi bine cine sunt ?

RICĂ

Cum să nu știu ! tu ești angelul visurilor mele, tu eşti steaoa, pot pentru ca să zic chiar luceafărul, care strălucește sublim în noaptea tenebroasă a existenții mele, tu ești...

VETA (care trece la lampă, i mărește focul și se pune cu chipul in bătaea luminii).

Zĕu ? ia uite-te bine ! (ride).

RICĂ (foarte incurcat, se scoală de jos, și se dă inapoi impiedecăndu-se).

Madam ! să am pardon ! scuzați ! Cocoană ! considerănd că... adică, vreau să zic, respectul... pardon... sub pretext că şi pe motivul... scuzați... pardon...

VETA (rizĕnd).

Bine, pardonul ca pardonul, dar te rog, dacă ții la pielea dumitale, să te duci mai de grabă, să ieși curĕnd din casa asta, că, Doamne-ferește ! de te-o călca aici bărbatu-meu, (accentuănd) mitocanul... dè !...

RICĂ

Scuzați... pardon...

VETA

Apoi zĕu nu știu ce s'o mai alege de dumneata. Bărbatu-meu sufere grozav de gelozie, şi e în stare a fi capabil să te omoare.

RICĂ (speriat)

Să mĕ omoare !

VETA

Dejà alaltăieri seara ai avut noroc de ți-a tăiat drumul căinii și nu te-a lăsat să intri in ulița noastră. Aminteri, dumnealui s'a suit repede sus, a deșteptat pe Chiriac...

RICĂ

Chiriac!

VETA

Da, tejghetarul nostru, şi au ieşit amăndoi, unul pe maidan şi altul pe la poartă ca să te prinză in uliţă. Incă Chiriac luase şi levorverul; dar până să iasă iei, dumneata fugiseşi...

RICĂ (ingrijiat)

Levorverul!... Madam, vĕ rog binevoiţi a-mi da drumul d'aici de urgenţă...

VETA

Ei! ştii că-mi place! Ce! te ţiu eu? Du-te, uşa'i deschisă; du-te repede, şi bagă de seamă la poartă să nu dai piept in piept cu dumnealui, că deacum incolo trebue să se întoarcă acasă. Apucă pe maidan şi ieşi de vale spre Antim. Bagă de seamă să nu te intălneşti cu barbatu-meu, că te cunoaşte, şi cum te-o vedea, zeŭ! te umflă.

RICĂ

Mĕ umflă!... (vrea să plece, apoi stă şi se intoarce). Cocoană, eşti o madamă venerabilă; profit de ocaziune, spre a vĕ rugà (cu multă volubilitate.) să primiţi asigurarea inaltei stime şi profundului respect, cu care am onoare a fi al domniei-voastre prea supus şi prea plecat, Rică Venturiano, archivar la judecătoria de pace circumscripţia de galben, poet liric, caloboratore la ziarul «Vocea Patriotului Naţionale», publicist şi studinte în drept...

VETA

In drept, in strimb, ce-mi pasă mie! dute odată, ori ţi s'a făcut pe semne de v'un conflict...

RICĂ

Nu, madam, nu; eu sunt june cu educaţie, nu voiu să paţ niciun conflict!

VETA

Apoi, atunci, du-te! ce mai stai?

RICĂ

Mĕ duc; scuzaţi, pardon, bonsoar!

VETA

Aide! (vrea să 'l conducă până la uşă; când vrea să deschiză uşa ca să-ĭ dea drumul, s'aude glasul lui jupân Dumitrache in curte, —Rică şi Veta coboară inspăimĕntaţi).

JUPÂN DUMITRACHE (afară in curte)

Iţi spuiu că i-am vĕzut eu capul pe fereastră. E aici în casă. Chiriac! Spiridoane!

VETA (ingrozită)

Musiu! domnule! m'ai nenorocit, şi dumitale atâta ţi-a fost! fugi, fugi că te omoară!

RICĂ

Aoleo! (se repede să fugă pe uşă).

VETA (oprindu'l).

Nu p'acolo!

JUPAN DUMITRACHE (d'afară).

Dacă nu i-o ajunge ce i-oiu da eu moftangìului să'mi tai mie favuridele!

IPINGESCU (tot d'afară)

Rezon! (se aud paşi repezi suind scările).

RICĂ desperat)

Madam, cocoană! ai mizericordie de un june român in primăvara existenţii sale! de-abia douezeci-şi-cinci de roze şi jumĕtate inumĕr, douĕzeci-şi-şase le implinesc tocmai la sfântul Andreiu... Scapă-mĕ!

VETA

Da... dar pe unde? A! pe fereasta asta; ieși curĕnd, treci binișor pe schele la stinga, lasă-te pe scară in capĕtul binalii; jos e o portiță scurtă, care dă in maidan... Fugi iute!

RICĂ (iese pe fereastră, se lovește cu capul de zid și 'și turtește pălăria)

Pardon!... scuzați!... bonsoar! (dispare pe fereastră, pașii se apropie).

SCENA III

VETA singură, apoi DUMITRACHE și IPINGESCU.

VETA

A scăpat sărmanul... Ce comèdie! Doamne sfinte! dacă'l prindea Chiriac, il omorà. Vezi dumneata cine mi-a fost soră-mea Zița! D'aia se ținea dumneei de capul meu să tot batem grădinile: era amorezată. Și eu, proastă, să nu știu nimic, și să-mi fac zile amare cu Chiriac din pricina lui musiu ĕsta... Bine că a scăpat, vaì de iel acum trebue să'i sfărăe călcăele pe maidanul lui Bursuc. (coboară la masă și se face că lucrează. Ușa din fund se deschide de perete și intră furioși jupăn Dumitrache și Ipingescu cu săbiile scoase).

JUPĂN DUMITRACHE (inaintează strajnic).

Cocoană! Cine a fost acum aici? (Ipingescu caut ă cu ochii in toate părțile, se uită pe sub pat, pe sub masă, peste tot.)

VETA

Cine să fie?

JUPĂN DUMITRACHE (fierbĕnd).

Cine să fie?... Știu eu cine să fie? Daca aș ști, nu te-aș intreba.

IPINGESCU

Rezon! (caută mereu).

VETA

Ei! ştii că eşti nu ştiu cum! Ce vii aşa turbat? Uite, cu sabia scoasă, ca la bătălie?

JUPĂN DUMITRACHE

Nu ride, cocoană, după ce că paţ un afront tocmai la ce-am ţinut eu, nu ride; du-te dincolo, cocoană!... De ce nu te-ai culcat păn' acum?

VETA

Zeu, că nu eşti in toată firea! auzi că de ce nu m'am culcat: pentru că nu mi-a fost somn. Ce! vrei să mĕ culc şi să 'mi las lucru? Măine e sĕrbătoare, trebue să mĕ gătesc să merg la biserică.

IPINGESCU

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE

Cocoană, du-te dincolo, aci avem treabă; du-te curĕnd. (umblă, agitat, strigănd) Spiridoane! Spiridoane! Chiriac! Spiridoane! Chiriac! (către Veta). Rĕu ai făcut, cocoană!

VETA

Ce rĕu? ce visezi? ce-am făcut?

JUPĂN DUMITRACHE

Ştii dumneata bine! Dumneata să tragi păcatul de ce s'o intĕmpla, (sinistru) că are să se intĕmple lucru mare, cocoană, măcar să ştiu de bine că merg la cremenal!

VETA

Eşti nebun! (a parte) Acu nu mai mi-e frică.

JUPĂN DUMITRACHE (strajnic la culme).

Du-te, cocoană, şi nu ride.

VETA

Iaca, mě duc, (iese rizěnd in stinga planul intăiu.)

SCNA IV.

JUP. DUMITRACHE, NAE IPINGESCU apoi SPIRIDON.

JUPĂN DUMITRACHE.

Ştii (se ineacă de emoţie), mě stăpănesc, adică 'i vorbesc cu perdea, nu voiu să 'i isplic lucru formal, ca să n'o ruşinez.

IPINGESCU.

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE.

Ştii cum e děnsa...

IPINGESCU.

Coana Veta? ruşinoasă,... mie-mi spui?

JUPĂN DUMITRACHE (plimbăndu-se).

Adică chiar in casa mea să nu pot eu pune măna pe bagabontul? că n'a avut pe unde ieşi; altă scară nu mai are casa. (strigă) Spiridoane! Chiriac! Chiriac! Spiridoane!

SPIRIDON (vine din dreapta, cu pěrul vălvoiu, sculat zăpăcit din somn).

Ce'i porunca, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE.

Porunca? vino să 'ţĭ dau poruncă (il ia de pěr).

IPINGESCU.

Hahàhahà ! dă'l căţeaoa !

JUPĂN DUMITRACHE.

Apoi par'că ne-a fost vorba, musiu Spiridoane băete, să nu te mai găsesc dormind când me 'ntorc acasă ! Na poruncă ! na poruncă ! să 'ţĭ mai treacă de piroteală !

SPIRIDON (plăngănd).

Aulìu, jupăne, aulìu ! Ce ţi-am făcut eu, jupăne, dacă am dormit ?

IPINGESCU (strajnic către Spiridon).

Pentru ce nu eşti prezent la apelul nominal ?

SPIRIDON.

Aulìu ! (se jeleşte).

JUPĂN DUMITRACHE.

Taci ! Unde'i Chiriac ?

SPIRIDON (fugind intr'un un colţ).

Nu ştiu...

JUPĂN DUMITRACHE (se repede la el; Spiridon fuge).

Da să mănănci şi să dormi ştii ?

SPIRIDON.

Doarme in odaea dumnealui jupăne.

JUPĂN DUMITRACHE.

Doarme ? Toţi dormiţi, dormire-aţi somnul ĕl lung ! Păinea ştiţi să mi-o măncaţi. Chiamă pe Chiriac de grabă... mergi !

IPINGESCU (cătră Spiridon, bătĕndu'i din picior).

Urgent! (Spiridon iese degrab in stinga).

JUPĂN DUMITRACHE.

Chiriac! Chiriac!... Eu arz in foc şi toţi trag la aghioase! Eu arz de onoarea mea de familist şi lor de somn le arde... Chiriac!

SCENA V

ACEIAŞI, CHIRIAC, apoi SPIRIDON

CHIRIAC (ştergĕndu-se la ochi, in costum de noapte, vine moale de somn, din stinga).

Ce'i jupăne? ce s'a aprins? arde? unde arde?

JUPĂN DUMITRACHE (luăndu'l de mănă şi aducĕndu'l in faţa scenii).

Chiriac! (scurt) M'am nenorocit!

CHIRIAC.

Pentru ce?

JUPĂN DUMITRACHE.

S'a dus ambiţul!

CHIRIAC.

Cum?

JUPĂN DUMITRACHE.

Tocmai la ce am ţinut...

CHIRIAC.

Ce?

JUPĂN DUMITRACHE.

Mi s'a necinstit onoarea de familist!

CHIRIAC.

Aşi! nu se poate; ţi s'a părut!

JUPĂN DUMITRACHE.

Am vĕzut cu ochii.

CHIRIAC.

Aşi ! aşa m'ai speriat şi alaltăieri seara ; aşa ţi se năzare dumitale.

JUPĂN DUMITRACHE.

Chiriac, intreabă şi pe nenea Nae !

IPINGESCU (grav).

Aprob pozitiv.

CHIRIAC (desmetecit)

Cum ? când ? unde ? cine ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Bagabontul !

GHIRIAC.

Ei ?

JUPĂN DUMITRACHE.

Maţe fripte, Chiriac puiule, l-am vĕzut din uliţă pe fereastră aici in casă... cu ochelarii pe nas, cu giubenu'n cap.

IPINGESCU.

Idem.

(Spiridon intră din dreaptă).

CHIRIAC.

Aici in casă ? Nu mĕ bagà 'n pĕcate, jupâne !

SPIRIDON (a parte).

Cu ochelari ? Cu giuben ? E persoana cocoanii Ziţii. (iese pe furiş prin fund).

JUPĂN DUMITRACHE.

L'am vĕzut cu ochii mei, şi nu se poate să fi ieşit

d'aici, că n'avea pe unde! Pe scară m'am suit eu cu nenea Nae, trebuia să dau piept in piept cu el. Trebue să fie aici in casă ascuns. Trebue să fie aici in casă ascuns. Trebue să-l găsim. (iese in dreapta).

CHIRIAC (bătăndu-se 'n piept.)

Las' pe mine, jupăne.

IPINGESCU (care se află la fereastra din stinga).

Să am pardon : fereasta asta dă pe schele, schelele merg pănă 'n capĕtul binalii.

(Jupăn Dnmitrache reintră și iese căutănd in stinga).

CHIRIAC.

Da.

INPINGESCU.

Ei ! acolo nu-i scară ? Dacă o fi ieșit pe aici pe fereastă, s'a dus, a scăpat pe maidanul lui Bursuc.

CHIRIAC.

Nu se poate să fi găsit scara : Schelele se'nfundă in podul grajdului ; podul nu'i podit pănă acuma, e gràtie numa, și scara este in partea ailaltă' in dosul binalii.

JUPĂN DUMITRACHE (reintră din stinga desperat).

Mi s'a dus ambițul, nu maĭ voiu să știu de nimic ! mi s'a necinstit onoarea de familist, acum nu mai imi pasă măcar să intru și 'n cremenal ! (căutănd cu ochii, găsește bastonul lui Rică uitat pe scănduri lăngă scaunul unde acesta a căzut in genunchi la intrare.—Chiriac caută și el în toate părțile). Chiriac ! Chiriac ! puiule, uite ! (arată bastonul). Mai zi că mi s'a părut.

CHIRIAC (se repede și ia pușca, acuma cu spanga pusă).

Jupăne, vrei să punem măna pe el ? după mine curĕnd ! Nene Nae, ațin'te după noi ! Odaia lui Spiridon (arată in dreaptă) dă tot pe scara a mare. Pe scara pe unde ați venit, n'a putut fugì. Pe aici, pe schele'

a ieşit. Trebue să fie ascuns in podul grajdului la capĕtul binalii. Aideţi iute după mine. Tii! nu scapă el din ghiara mea nici mort! (vor să sară pe fereastră).

SCENA VI

ACEIAŞĬ, VETA (din stinga).

VETA

Ce e, frate, ce ce?

CHIRIAC (cu putere către ea).

Nu scapă el, cocoană, nici mort din ghiara mea

JUPĂN DUMITRACHE (asemenea).

Da cocoană, nici mort.

IPINGESCU (asemenea).

Absolut!

CHIRIAC

Aide, jupăne! aide, nene Nae! (vrea să se repează peste ferestră cu puşca 'n mănă).

VETA (aleargă şi se pune in dreptul ferestrii.)

Sunteţi nebuni? Vreţi să se rupă schelele cu voi? Chiriac, nu ştii că schelele sunt părăsite de trei sĕptĕmăni? vrei să te prăpădeşti?

CHIRIAC

Lasă-ne cocoană! (vrea s'o dea in lături, ea nu se lasă).

JUPĂN DUMITRACHE (asemenea).

Lasă-ne cocoană!

IPINGESCU (asemenea).

Pardon!

VETA (lui Chiriac).

Iar te iei după vre-o bănuială de-a dumnealui, iar? Ai uitat ce...

JUPĂN DUMITRACHE

Da, bănuială... cu ochilari la nas şi cu giobenu 'n cap!

CHIRIAC (se luptă cu Veta).

Lasă-mě, cocoană! (scapă din mâinile ei şi iese pe fereastră).

VETA (şovăe şi cade pe scaun).

Chiriac!

JUPĂN DUMITRACHE

Inainte, Chiriac! Inainte, nene Nae! (iese pe fereastră, Nae Ipingescu il urmează).

VETA (sculându-se şovăind, scoate capul pe fereastră).

Chiriac! Chiriac! binişor! să nu cazi!

SCENA VII

VETA, ZIŢA.

ZIŢA (intră prin fund repede).

Ce e, ţaţo? ce s'a intĕmplat? mi-a spus Spiridon..

VETA (sculându-se repede de pe scaun).

Ziţo, Ziţo, tu mi le faci toate, tu m'ai dus la «Iunion», tu ai dat nas amploiatului să se ţie după noi, de mi-am găsit beleaua cu Chiriac...

ZIŢA

Cu Chiriac?

VETA (dregĕnd-o).

Cu dumnealui, cu Chiriac, cu toţi; l-ai chemat să vie, şi in loc să vie la tine a venit aici.

ZIŢA

Şi ?...

VETA

Şi tocmai când să'i dau drumul inapoi pe uşe, iacătă-i dumnealui cu Nae ipistatul se suia pe scară strigând ca nişte turbaţi...

ZIŢA

Şi pe urmă ?

VETA

L-am făcut scăpat pe fereastră, i-am dat drumul pe schelă, ca să iasă pe la spatele binalii, pe portiţa dinspre maidan.

ZIŢA (cu spaimă)

Pe portiţa dinspre maidan!

VETA.

Da, pentru-că pe scara a mare s'ar fi intâlnit piept în piept cu dumnealui.

ZIŢA (sdrobită).

Ţaţo! *per l'amour di Dieu!* portiţa dinspre maidan e incuiată; adineaori am vrut să viu eu p'acolo, ca să nu mai ocolesc, şi a trebuit să mĕ intorc iar pe uliţă ca să intru in curte.

VETA

Incuiată? şi ulucile sunt de doi stânjeni! Atunci persoana in chestie n'a putut fugì! Ziţo, Ziţo! e primejdie! dumnealui e grozav, Chiriac e nebun!

ZIŢA

Vai de mine! monşerul meu! mi'l omoară!

VETA.

Chiriac a luat pușca cu spangă și dumnealui a scos sabia...

ZIȚA

Nu mai spune, țato, că mor! (se aude o dărămare de scănduri).

VETA.

Taci ! (ascultă amăndouĕ).

JUPĂN DUMITRACHE (de afară).

Aține' te, Chiriac!

IPINGESCU (de afară).

Stai! in numele Constituțiunii!

VETA (ingrozită).

L-a prins!

ZIȚA (asemenea).

Ah! mor!

VETA.

Sunt in curte, aide să mergem de grabă. Tu ai făcut incurcătura, tu s'o descurci! Aide repede de scapă omul din primejdie.

ZIȚA

Aide! (Amăndouĕ pornesc să iasă prin fund; când ele vor să pășească pragul, s'aude alt zgomot afară și strigăte).

GLASUL LUI JUPĂN DUMITRACHE

Nu te lăsà, Chiriac! (sgomot, strigăte și o detunătură de pușcă).

VETA.

Chiriac!

ZIȚA

Monșerul meu! (ies amĕndouĕ desperate)

SCENA VIII

RICĂ VENTURIANO apoi SPIRIDON.

RICĂ

(Coboară incet pe fereastră pe unde a ieşit ; este prăfuit de var, ciment şi cărămidă ; pĕrul ii este in neorĕnduială ; pălăria ruptă ; e galben şi tras la faţă ; tremură i şi se incurcă limba la vorbă ; i se năluceşte a spaimă din când in când şi il apucă slăbăciune la incheeturi). Am scăpat pănă acum ! Sfinte Andreiu, scapămĕ şi de acu in colo : sunt ância june ! Geniu bun al venitorului României, protege-mĕ : şi eu sunt român ! (resuflă din greu şi işi apasă palpitaţiile), O ce noapte furtunoasă! Oribilă tragedie ! (i se pare că aude ceva şi tresare) Ce de peripeţiuni !... Ies pe fereastră şi pornesc pe dibuite pe schele! mĕ ţiu binişor de zid şi ajung in capĕtul binalii... Destinul mĕ persecută implacabil... Schelele se 'nfundă : nici o scară... Cocoana perfidă mĕ indusese in eroare... Vreau să mĕ 'ntorc şi d'odată auz pe inimici venind in faţa mea pe schele. O iau inapoi fără să ştiu unde merg ; mĕ impiedec de un butoiu cu ţiment... O inspiraţiune...—eu ca poet am totdeauna inspiraţiuni !—m'ascunz in butoiu ! Paşii inimicilor s'apropie in fuga mare, mulţi inşi trec iute pe lăngă butoiul meu injurăndu-mĕ; eu, ca june cu educaţiune, mĕ fac că n'auz... Toţi se depărtează... Auz un zgomot, strigăte, ţipete de femei, in fine o impuşcătură. Sgomotul apoi cu incetul se stinge, totul remâne intr'un silenţiu lugubru, numai din depărtare se aude orologiul dela Stabiliment bătĕnd unsprezece şi doĕzecĭ... oră fatală pentru mine !—Ies binişor din butoiul meu, mĕ tĕrĕsc d'abuşele pe schele şi mĕ pomenesc inapoi aci... Ce să fac ? pe unde să ies ? Imi trebue o inspiraţiune ingenioasă... (pune măna la frunte şi caută in gănd) Da, am găsit-o ! să ies pe uşe (merge repede in vĕrful degetelor la uşa din fund, o deschide ; afară, in sală, e beznă). Obscuritate absolută ! (merge la fereastră). A ! auz paşi ; vine cineva pe schele. (se repede la uşa

din dreapta, a odăii lui Spiridon). P'aici! (Spiridon intră in acelaşĭ moment repede, şi se lovesc amăndoi in piept). Ah! cum m'ai speriat! (ii vine rĕu).

SPIRIDON

Domnule, musiu, tot aici eşti? E foc mare, trebue să fugi! dacă o pune măna pe dumneata, te omoară...

RICĂ

Me omoară?... Scapă-mĕ, băiete, scoate-mĕ de aici... Pe unde să ies? (pornind spre uşa din dreapta, pe unde a intrat Spiridon). Pe aici...

SPIRIDON

Nu se poate (ii tae drumul). Odaea d'acolo rĕspunde tot pe scara a mare; vrei să te 'ntĕlneşti cu ei piept in piept?

RICĂ

Nu, nu voiu; dar atunci ce-i de făcut! existenţa mi-este periclitată. Voiu să scap. Scapă-mĕ: iţi dau bacşiş trei sferturi de rublă.

SPIRIDON

Trei sferturi de rublă! şase pachete de tutun! te scap.

RICĂ

Cum? pe unde? spune'mi iute, că mi-e de grabă, îmi vine stenahorie!

SPIRIDON

Dumneata stăi aici. Eu mĕ duc colea in odăiţă la dreapta) deschiz uşa care dă in scară, cum i-oiu vedea că se urcă sus, te chem in odae, inchidem uşa dela mijloc, şi când or intra cu toţii aici, iţi dau drumul pe dincolo pe scară, te cobori şi ieşi repede pe poartă... Lasă că te scap, n'ai grijă.

RICĂ

Da, du-te de grabă!

SPIRIDON (cu şiretenie).

Apoi, nu'mi dai?

RICĂ

Ce?

SPIRIDON

Ce mi-ai făgăduit.

RICĂ

Ba da, îţi dau. (se caută in toate buzunarele şi completează suma din mĕrunţele; Spiridon o socoteşte cu scumpĕtate) Băiete (solemn) tinĕrule! ştii tu in ce posiţiune mĕ găsesc? ştii tu ce pericol mĕ ameninţă?

SPIRIDON

Ba bine că nu! Dacă n'oiu şti eu păpara lui jupânul!... hehei! lasă; dacă n'ĕi putea scăpa...

RICĂ

Ai? (şovăe)

SPIRIDON.

Ai să vezi şi dumneata al dracului ce e... De ce 'i zice lui «Titircă Inimă-rea»?

RICĂ

Nu, nu voiu să vĕz, scapă-mĕ.

SPIRIDON (cam rece).

Ei! lasă, dacă oiu putea, te scap eu fireşte.

RICĂ.

A! (şovăe). Auz sgomot pe scară; se suie,... (şovăe) Aleargă; scapă-mĕ! (Spiridon iese incet in dreapta numĕrând gologanii; Rică il zoreşte dela spate).

SCENA IX.

RICĂ, DUMITRACHE, CHIRIAC, IPINGESCU, ZIȚA și apoi VETA.

RICĂ (o clipă singur; joc de scenă mută; deodată se aud in odaea din drepta palme, și Spiridon țipănd).

A! (pași pe scară; Rică se repede la ușa din dreapta).

JUPĂN DUMITRACHE (intimpinăndu-i cu sabia scoasă).

Stăi!

RICĂ (dăndu-se 'napoi).

Sunt mort, sfinte Andreiu! (se repede la fereastra schelelor in stinga).

CHIRIAC. (intimpinăndu-l, sare pe fereastră in scenă, cu pușca cu baionetă in mănă, ca de asalt).

Stăi!

RICĂ (dăndu-se inapoi șovăind).

Geniu bun al venitorului Romăniei! (se repede la ușa din fund).

IPINGESCU (intimpinăndu-l cu sabia scoasă).

Stăi! (recunoscĕnd pe Rică, ii cade sabia din mănă). Nu mĕ nebuni, onorabile! Dumneata ești?

RICĂ (tremurănd grozav).

Eu!

(Zița intră prin fund).

JUPĂN DUMITRACHE.

Ce poftești, mă musiu? (se repede să'l umfle, Zița i sare 'n piept și'l oprește).

CHIRIAC (trintește pușca și scuipă in palme).

Lasă-mi'l mie, jupăne! (se repede și el să 'l umfle).

IPINGESCU (sărind și oprind in piept pe Chiriac).

Nu da, onorabile!... il cunosc eu.

CHIRIAC (lui Ipingescu).

Dă-te la o parte!

ZIŢA (lui jupăn Dumitrache).

Nene Dumitrache, nu'mĭ asasina viitorul! (se luptă cu el).

JUPĂN DUMITRACHE.

Lasă să 'l intreb numai: ce pofteştĭ mă musiu?

CHIRIAC.

Lasă-mĕ, nene Nae, să'l invĕţ eu pe maţe-fripte să mai umble după nevestele negustorilor!

IPINGESCU (strigănd tare ca să acopere toate strigătele).

Staţi! staţi! că e 'ncurcătură! Pe dumnealui il cunosc eu! Dumnealui nu'i d'ei de care credeţi dumneavoastră; e cetăţean onorabil.

CHIRIAC.

Da de onorabil n'are 'ncotro! (vrea să se repează).

IPINGESCU (oprindu'l).

E d'ai noştri, e patriot!

JUPĂN DUMITRACHE.

Dacă'i patriot, de ce umblă să 'mi strice casa? de ce mĕ atacă la onoarea de familist? (vrea să se repează; Veta intră prin fund).

ZIŢA.

Nene! nene! iartă-mĕ! nu e ce crezi dumneata.

JUPĂN DUMITRACHE.

Dar ce e?

CHIRIAC.

Ce e?

VETA (trecĕnd lăngă Chiriac și luăndu'l la o parte necăjită).

Ce e, ce e! oameni in toată firea și nu 'nțelegeți ce e! Umblați ca nebunii! (șoptindu-i repede). Iaca ce e: tinerul umblă după Zița, s'a amorezat cu ea dela «Iunion», știi din seara cănd s'a luat după noi, și-a trimes unul la altul bilete de amor, și'n loc să meargă la ea acasă, a greșit ș'a venit aici. Nu ți-am spus eu că e tot o bănuială proastă de-a dumnealui. Mĕ faci să intru in alte alea cu nebuniile tale. Iacă ce e; ai vĕzut? (in timpul acesta jupăn Dumitrache, cam incurcat de potolirea lui Chiriac, vrea să asculte și el explicația).

CHIRIAC (domirindu-se).

A!

JUPĂN DUMITRACHE (trecĕnd lăngă Veta).

Ei! ce e?

(In timpul acesta, scenă mută intre Ipingescu, Rică și Zița mai in fund).

VETA (către Chiriac)

Spune'i ce e. (trece in fund).

CHIRIAC (luănd la o parte pe jupăn Dumitrache și șoptindu-i).

Ce e, ce e! Oameni in toată firea și nu ințelegem! Umblăm ca nebunii! iaca ce e: tinerul umblă după Zița; s'a amorezat cu ea dela «Iunion», știi, din seara aia cănd s'a luat după dumneavoastră, și-a trimes unul la altul bilete de amor, și in loc să meargă la ea acasă, a greșit ș'a venit aici. Nu ți-am spus eu, jupăne, că așa iți cășunează dumitale! M'ai făcut să alerg ca nebunii, să'mi rup gătul! Doamne ferește! dacă făceam și moarte de om? Iacă ce e; ai vĕzut?

JUPĂN DUMITRACHE (inseninat și domirit).

A! (căutănd la Zița cu coada ochiului) Ei! bată-te, Zițo, să te bată! (Chiriac trece lăngă Ipingescu).

ZIȚA (plecănd ochii cu nevinovăție).

Nene!

JUPĂN DUMITRACHE (cu părinţenie)

Ei! nu te ruşina! ale tinereţii valuri! (către public) Fată romanţioasă! D'aia dumneaei: «Ai, nene, la «Iunion», parol! să mĕ 'ngropi!»

(In timpul acesta, cei ce n'au vorbit sunt grupaţi in fund; Rică încă nu'şi poate veni bine in fire).

IPINGESCU (inaintănd lăngă Jupăn Dumitrache).

Onorabile! (cu ifos) Ştii cine 'i tinĕrul ĕsta? (arată pe Rică).

JUPĂN DUMITRACHE

Cine?

IPINGESCU

Ĕsta e ĕl care scrie la «Vocea Patriotului Naţionale.»

JUPĂN DUMITRACHE

Nu mĕ nebunì!

IPINGESCU

Parol.

JUPĂN DUMITRACHE

Ei fugi că mor!

IPINGESCU

D'apoi ce crezi! chiar el insuşi in persoană: e băiat bun, d'ai noştri, din popor. El combate in articolul ĕl de astă seară, ştii cu «sufragìul».

JUPĂN DUMITRACHE (incăntat).

Ei bravos! (incet). Apoi de! să facem cunoştinţă. Cum e amorezat de Ziţa, mai ştii! de unde a fost să iàsă norocul fetii!

IPINGESCU

Rezon! aia ziceam şi eu. (către Rică) Onorabile domn, permite'mi pentru ca să 'ţi prezant pe cetăţeanul

Dumitrache Titircă, comersant, apropitar și căpitan in gvarda civică. (cu importanță) E d'ai noștri. (grupul din fund inaintează).

RICĂ

Sunt incăntat. (se confundă in complimente). Mersì de cunoștință.

IPINGESCU

Dumnealui este cetățeanul Rică Venturiano, amploiat judiciar, student la Academie—invață legile,—și redactor la «Voacea Patriotului Naționale»... (cu putere) E d'ai noștri,... ce să mai stăm să mai vorbim,... il știi... (amăndoi recomandații se complimentează și-și dau măna).

JUPĂN DUMITRACHE (cu respect amestecat cu sfială).

Da, tocmai astă seară citeam cu nenea Nae, in gazeta dumneavoastră, cum scriți despre ciocoi că mănăncă sudoarea poporului suveran. Ei, bravos! imi place! bine combateți reacțiunea, nu pot să zic, știi colea, verde, romănește. Să vĕ ajute Dumnezeu ca să scăpați poporul de ciocoi!

RICĂ (prinzĕnd limbă, după ce a zimbit cu multă satisfacție de vorbele lui Jupăn Dumitrache).

Domnule, Dumnezeul nostru este poporul: *box populi, box dei*! Noi n'avem altă credință, altă speranță decăt poporul. (Jupăn Dumitrache ascultă uimit). Noi n'avem altă politică decăt suveranitatea poporului; de acea, in lupta noastră politică, am spus'o și o mai spunem și o repetăm necontenit tuturor cetățenilor; «Ori toți să muriți, ori toți să scăpăm!»

JUPĂN DUMITRACHE (răpit).

Bravos! să trăești! (bate 'n palme, incet către Ipingescu). Vorbește abitir, domnule. Ësta e bun de dipotat.

IPINGESCU

Hei ! lasă 'l că ajunge el și dipotat curĕnd-curĕnd... (in timpul acesta Rică a venit lăngă Zița).

JUPĂN DUMITRACHE

Cum combate el, poate să ajungă și ministru. (tare cătră Rică, care stă tot in grup). Mĕ rog, onarabile, eu imi cer iertare, știți că poate, adineaori, cum țiu eu la... poate, v'am adus un afront ; dar e și vina dumneavoastră ; nu știam că veniserăți pentru Zița...

RICĂ

Mĕ rog, pardon, vina nu este nici a mea, nici a dumitale, nici a madam Ziții : este a tăbliții de la poartă... Dumneaei imi scrisese că șade la numĕrul 9... am vĕzut la poartă numĕrul 9 și am intrat. (vorbește incet cu Zița, Veta și Chiriac).

JUPĂN DUMITRACHE (către Ipingescu).

Așa e ; asta meșterul Dincă binagiul mi-a făcut-o ; a tencuit zidul dela poartă și mi-a bătut numĕrul 6 d'andoasele ; să'l pui măine să mi-l intoarcă la loc, să nu se mai intĕmple vreun conflict.

CHIRIAC (care s'a găsit in fund cu Veta, Zița și Rică).

Lasă că'i spuiu cu și cu cocoana, dacă vĕ e rușine. (coboară cu Veta ; Rică și Zița se țin in fund) Jupăne.

VETA

Frate.

JUPĂN DUMITRACHE

Ce-i, Chiriac, puiule ? ce-i Veto ?

VETA

Avem să te rugăm ceva.

CHIRIAC

Da... să nu ne tratezi cu refuz.

JUPĂN DUMITRACHE

Orice; mĕ ştii cum ţiu la nevastă şi la tine..

VETA

Uite ce e: musiu Rică şi cu Ziţa compătimesc impreună.

JUPĂN DUMITRACHE (incăntat)

Ei! aşa e, ale tinereţii valuri!

CHIRIAC

Şi le e ruşine să-ţi spue că ar vrea să...

JUPĂN DUMITRACHE

Să... ce?

CHIRIAC

Ei! nu şti dumneata? să pue pirostriile; vrei şi dumneata?

JUPĂN DUMITRACHE (răpit)

Dacă dumnealui cabulipseşte să ne onoreze cu atăta cinste... de! Zestrea nu-i aşa mare, şi dumnealui e ştii, ceva mai sus... noi suntem negustori.

RICĂ (coborind).

Cetăţene, suntem sub regimul libertăţii, egalităţii şi fraternităţii: unul nu poate fi mai sus decăt altul, nu permite Constituţia.

IPINGESCU

Rezon!

JUPĂN DUMITRACHE (lui Ipingescu).

Bine vorbeşte, domnule, bravos!

RICĂ

Eu, dacă compătimeşte şi madam Ziţa la suferinţa mea...

JUPĂN DUMITRACHE

Mai e vorbă! cum să nu compătimească? Zițo nene, ia vino'ncoa. (Zița vine rușinoasă). Ei! nu-ți mai fie rușine: ale tinereții valuri... Vrei?

ZIȚA

Eu fac ce vrei dumneata; imi ești un frate mai mare.

JUPĂN DUMITRACHE

Ei! să vĕ fie de bine, și ciasul ĕl bun să'l dea, Pronia. (încet Ziții) Să'ți cinstești bărbatul; ĕsta e om nu glumă; ți-ai găsit norocul.

ZIȚA

Mersi, nene (trece in fund).

JUPĂN DUMITRACHE

Pentru puțin. (lui Rică). Ei acum, cumnate, ia să vorbim o vorbă colea intre bărbați, cocoanele să nu asculte; ştii dumneata, nene Nae, cum sunt cocoanele...

IPINGESCU

Ruşinoase,... mie 'mi spui?

JUPĂN DUMITRACHE (lui Rică care a venit lăngă el).

Toate ca toate, dar la onoarea de familist să ții.

RICĂ

Da, familia e patria cea mică, precum patria e familia cea mare; familia este baza societății.

JUPĂN DUMITRACHE

Aşa e, bravos! (lui Ipingescu). Toate le ştie, îmi place...

IPINGESCU

Apoi dacă-i jurnalist...

VETA. (din fund către Jupăn Dumitrache).

Ei! toate bune, frăţico, dar noi nu dormim in noaptea asta? Chiriac are să se scoale măine pănă 'n ziuă la ezirciţ.

JUPĂN DUMITRACHE

Mai e vorbă, soro, cum să nu?

(Toţi se dispun a se retrage; Rică e cu Ziţa, Chiriac cu Veta, Jupăn Dumitrache suie cu Ipingescu).

IPINGESCU (lui Jupăn Dumitrache).

Onorabile, indatorează-mĕ cu o ţigară de tutun.

JUPĂN DUMITRACHE

Şi cu doĕ, nene Nae. (bagă măna să scoaţă tabacherea şi se opreşte incruntat cu măna in buzunar). Nene Nae! Chiriac!

CHIRIAC (coborind lăngă Jupăn Dumitrache)

Ce-i, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE (luănd pe Chiriac şi Ipingescu de mănă şi aducĕndu-l dramatic in faţa scenii).

Toate le-am lămurit; bine, de cumnatul Rică nu mai am ce să zic; dar să vĕ arăt ce am găsit pe pernele patului dumneaei,... că uitasem;... imi vine să intru la bănueli rele.

CHIRIAC (infiorat).

Ce-ai găsit, jupăne?

JUPĂN DUMITRACHE

Uite. (scoate din buzunar o legătură de găt).

IPINGESCU

Frumoasă legătură, de şic!

CHIRIAC.

Aşi ! ado 'ncoa, jupâne; asta 'i legătura mea, n'o ştii dumneata ?

JUPÂN DUMITRACHE (lămurit).

Ei, bată-te să te bată ! de ce nu spui aşa, frate ? (lui Ipingescu cu filosofie) Ei ! vezi ?... Uite aşa se orbeşte omul la necaz !

IPINGESCU

Rezon !

(Pornesc cu toţii veseli spre fund).

(Cortina).

D'ALE CARNAVALULUI

COMEDIE IN TREI ACTE

PERSOANELE

NAE GIRIMEA, frizer şi sub-chirurg.
IANCU PAMPON.
MACHE RAZACHESCU, ce-i mai zice şi «CRĂCĂNEL».
UN CANDIDAT DELA PERCEPŢIE.
IORDACHE, calfă la Girimea.
UN IPISTAT.
DIDINA MAZU.
MIŢA BASTON.
UN CHELNER.
O MASCĂ.
Măşti, Public, Sergenţi de noapte.

Într'un carnaval in Bucureşti.

D'ALE CARNAVALULUĬ

ACTUL I.

Un salon de frizărie de mahala. Mobile de paie. Uşe şi fereastră de prăvălie in fund. La dreapta, in planul intăiu o uşe; in planul al doilea un lavabo. Ambele planuri din dreapta sunt mascate de restul scenii printr'un «paravent».

SCENA I.

IORDACHE (apoi) PAMPON

IORDACHE (şade pe un scaun şi dă un briciu la piatră, fredonănd)

«Si mĕ cere, mamă, cere—Cine dracul te mai cere? Si mĕ cere d'un bărbier...»

PAMPON (intrănd prin fund)

Aici este frizăria lui d. Nae Girimea?...

IORDACHE (sculăndu-se politicos)

Da, poftiţi... Barba? pĕrul?

PAMPON

Nimic...

IORDACHE

Atunci, poate, vĕ spălaţi la cap?

PAMPON

Eu nu mĕ spăl niciodată la cap, pentrucă sufĕr de...

IORDACHE

De măsea? Ştii cum ţi-o scoţ? Odată... pac!

PAMPON

Ei, nu de măsea... sufĕr de bătăi...

IORDACHE

De bătăi?... Şti cum le...

PAMPON

Ei! lasă-mĕ 'n pace, omule; nu mĕ spăl la cap pentru că sufĕr de bătăi de inimă. Inţelege odată că n'am venit pentru alişveriş.

IORDACHE

Atunci, pentru ce?

PAMPON

Am o trebuinţă cu d. Nae Girimea... Nu cumva eşti d-ta?

IORDACHE

Nu, eu sunt calfă...

PAMPON

D. Nae nu este aici?

IORDACHE

Nu, domnule; il aştept: trebue să vie foarte curĕnd...

PAMPON

Atunci il aştept şi eu... Se poate?

IORDACHE

De ce nu? Poftiţi... (i dă un scaun)

PAMPON (după o mică pauză)

Mĕ rog, la d-voastră se fac şi abonamente ?

IORDACHE

Da : 12 rasuri 3 franci, ceva ala «vivat concurenţa !» Să poftească oricare daca le dă mâna ; glumeşti d-ta ? vine un ras, ori un tuns 25 de santimuri, cu pudră, unt de migdale, livantă... Pentru frezat, spălat, bătături, se plăteşte supliment.

PAMPON

Şi biletele de abonament le aveţi cu o pecetie, ca ĕsta ? (arată biletul pe care-l scoate din portofel).

IORDACHE

Nu... ĕsta este din ale vechi ; gândesc că numai ĕsta a mai rĕmas. (il examinează). Pesemne că d-ta ai luat biletul ĕsta de mult şi ai plecat din Bucureşti. Trebue să vi-l schimbăm ; pe astea le-am tras din circulaţie.

PAMPON (punĕnd biletul la loc)

Nu ; e altceva cu biletul ĕsta...

IORDACHE

Până acu vreo trei luni le aveam aşa, pentru iconomie adică : punea d. Nae pecetea pe o bucată de hârtie ori de mucavà, şi pe urmă la fiecare răsătură trăgeam cu cerneală o dungă, până se făcea douĕsprece. Acu pentrucă ni s'a intĕmplat o istorie cu un spiţer, a hotărit d. Nae să dea la tipografie să i le facă cu numere : l-am ras ? ţac ! i taiu numĕrul.

PAMPON

Cu un spiţer ? Ce istorie ?

IORDACHE

Al dracului spiţerul ! Inchipueşte-ţi d-ta ! Lua un

bilet. Il rădeai, trăgeai o dungă. Să zicem că asta era marți; bun! Joi, iar o dungă; sămbătă, alta: trei dungi. Marțea ailaltă, te uitai la bilet: numai o dungă. Peste asta mai trăgeam una; una și cu una doĕ. Joi mai trăgeam una, care va să zică trei; bun! Marțea ailaltă... biletul alb.

PAMPON

Alb?

IORDACHE

De tot...

PAMPON

Cum asta?

IORDACHE

Așteaptă să vezi, că e frumoasă... A mers așa preț de vreo zece luni de zile, până să băgăm noi de seamă... Mușterii mulți... l-ai ras, i-ai tras dunga, te culci pe urechia aia, și nu-i mai ții altă socoteală. Intr'o sămbătă seară, vine spițerul, și nu știu cum din vorbă — era lume multă in prăvălie, — lui d. Nae i se pare că spițerul cere un bilet. și-mi zice: «Iordache, un bilet nou lui d. Frichinescu...» așa-l chiamă. Dar el... zice: «Eu bilet nou? n'am cerut; al meu e neinceput...» și scoate biletul alb ca laptele... Măi, ce dracul! Ne uităm noi lung, eu și d. Nae, la bilet... pe urmă ne uităm la spițerul, pe urmă unul la altul, și d. Nae zice: «Bine!» și-i trage o dungă. Pleacă spițerul... Zice d. Nae: «Iordache, biletul spițerului e cu scamatorie; ia să-l ținem noi de scurt: ori că ne-a furat pecetia, ori că și-a făcut el alta pe model, că prea se 'ntinde abonamentul lui ca cașcavalul prăjit...

PAMPON

Ei, în sfârșitul sfârșitului ce era?

IORDACHE

Stăi să vezi. Al dracului spițerul! Asta era intr'o

sămbătă. Marţi dimieaţa, altă dungă ; — dar acum le insemnam şi cu tibişir pe pervazul uşii ; — două ; joi alta, trei,... sămbătă alta...

PAMPON (cam impancientat)

Patru...

IORDACHE

Joi...

PAMPON

Ei ! spune odată, că n'am vreme de stat.

IORDACHE

Par'că ziceai că aştepţi pe d. Nae.

PAMPON

Bine, il aştept, dar spune odată.

IORDACHE

Daca nu mĕ leşi... Joi, un ras şi un tuns, două dungi : cinci şi cu doĕ şapte : pe bilet şapte, pe uşe şapte. In sfărşit, sămbătă il raz iar ; dau să scriu dunga : pe bilet erau patru şi cu una acu cincĭ ; pe uşe şapte şi cu una opt. Spiţerul nu ştia că mijloceşte contabilitate dublă. Marţi, pe uşe opt şi cu una nouĕ : pe bilet trei şi cu una patru ; şi pe urmă joi, păndeşte cănd nu e d. Nae in prăvălie, şi intră ; după ce-l raz, zice : «Scrie una, că am luat bilet nou dela d. Nae»... Pe uşe nouĕ şi cu una zece...

PAMPON

Ei ? prin urmare...

IORDACHE

Ei ! prin urmare, ştergea dungile cu doftorii, cu metaluri de-ale lor dela spiţărie.

PAMPON

Şi cum a rĕmas ?

IORDACHE

N'a vrut d. Nae să facă scandal, măcar că era de un procuror ceva. D. Nae, știi, mai galant, i-a luat biletul și vreo cinci franci căți i-avea in buzunar, i-a făcut un moral bun, din porc și din măgar nu l-a mai scos, i-a tras vreo doĕ palme și l-a dat pe ușe afară...

PAMPON (care a ascultat cu atenție, ca lovit de o inspirație)

A! ce idee mi-a venit! Parfumeriile, odicoloanele, pomădurile, liubemurile Didinii!... Spițerul!... Da!... Zici că biletele astea le-ați tras din circulație de mai bine de trei luni?

IORDACHE

Da.

PAMPON

Zici că d. Nae a luat inapoi biletul cu scamatoria dela spițerul?...

IORDACHE

Da.

PAMPON

Ei? Spițerul in vreme de zece luni cât v'a tras pe sfoară, numai cu un bilet a lucrat?...

IORDACHE

Știu și eu?

PAMPON

Era peste putință. Atunci ați fi băgat de seamă mai de grabă... Ia adu-ți aminte bine.

IORDACHE

De unde să-mi aduc aminte!... E de mult...

PAMPON

A! ce idee! să vedem! Mĕ duc... mĕ intorc numai

de cât... spune-i lui d. Nae că am să-i vorbesc... Viu cât mai de grabă (iese in fund. La ieşire se loveşte cu Miţa, care intră foarte agitată.) A ! pardon, madam' !...

SCENA II.

IORDACHE, MIŢA.

MIŢA

Iordache ! Unde e Nae ?

IORDACHE

Nu ştiu ; a plecat de azi dimineaţă şi până acuma nu s'a mai intors. Trebue să vie, ca să mě pot duce şi eu la masă.

MIŢA (trintindu-se pe un scaun)

Am să-l aştept şi eu...

IORDACHE

Dar dacă vine târziu, eu ce fac ? să rabd de foame ? Trebue să inchiz prăvălia şi să mě duc la mâncare...

MIŢA

Nu ştiu, nu voiu să ştiu de nimic... (patetică) Iordache...

IORDACHE

Ce ?

MIŢA

Iordache, sunt nenorocită...

IORDACHE

A simţit Crăcănel ceva...

MIŢA

Aş ! Crăcănel ! — iţi spuiu că sunt nenorocită...

IORDACHE

Pentru ?

MIȚA

Nae! Nae, pe care l-am iubit, pe care l-am adorat pentru eternitate, până la nebunie... Tu ştii cât l-am iubit?

IORDACHE

Ei! da. Ei! ce?

MIȚA (montându-se treptat)

Nae mě traduce.

IORDACHE

Aș!

MIȚA

Mě traduce la sigur.

IORDACHE

Fugi deacolo!

MIȚA

La sigur... De opt zile nu l-am văzut. Ii scriu: «Bibicule, Mangafaoa pleacă mâine miercuri la Ploești, remâiu singură și ambetată; sunt foarte rěu bolnavă; vino, să-i tragem un chef...» Și Năică nici nu-mi rěspunde. Iubește pe alta, mi s'a făcut semn. In cărți cade mereu gând la gând cu bucurie, cu dragoste, cu temeiu, cu intâlnire pe drum de seară cu o damă de verde.

IORDACHE

Aș! nu mai crede in mofturile, cărților, frate...

MIȚA

Trebue s'o știu, trebue s'o aflu... și să vedem... O să fie un scandal... dar un scandal... cum n'a mai fost până acuma in «Universul».

IORDACHE

Aş! nu-i nimica! ţi-ai făcut spaimă de gelozie! (dănd din umeri, urcă pănă 'n fund, unde dă piept in piept cu Catindatul dela Percepţie)

MIŢA

Un muşteriu! poate mĕ cunoaşte... Nu voiu să mĕ compromentez. Trec să aştept in odae. (iese pe după paravan in dreapta).

SCENA III.

IORDACHE, CATINDATUL (legat cu o basma la fălci)

CATINDATUL (către public, caborind)

Pfii! al dracului mĕ doare!... dar ştii cum?... lucru mare... Nu mai merge... M'am hotărit. Trebue s'o incerc şi p'asta...

IORDACHE (care l-a urmărit, coborind inaintează un scaun pănă in mijlocul scenii)

Ia poftiţi! poftiţi!...

CATINDATUL (hotărit).

Ştii s'o scoţi? Scoate-mi-o!

IORDACHE

N'ai idee cum ţi-o scot: pănă să clipeşti din ochi, odată, pac!... Ia poftiţi! poftiţi!...

CATINDATUL

Ut! mersi!

IORDACHE

Ia poftiţi...

CATINDATUL

Ce n'am pus, domnule? Ce să-ţi mai spuiu? Ce n'am pus? Mi-am tăbăcit gingiile... Ce n'am pus?...

IORDACHE

Ce să-i pui, domnule ? E odată vatamată, s'a isprăvit : picături de rădăcină de cleşte.

CATINDATUL

Ce n'am pus ?... Insfărşit, astăzi m'a invĕţat unul dela noi dela percepţie...

IORDACHE

A ! d-ta eşti de la percepţie ?...

CATINDATUL

Da, catindez pănă la o vacanţă. Nu e vorba, am cu ce trăì ; am parte in bogasierie la Ploieşti ; imi trimete parale Nenea Iancu ; dar ştii, ori şi căt poţi zice, trebue pentru ca să-ţi faci o carieră ca tinĕr...

IORDACHE

Mai e vorbă...

CATINDATUL

A ! eu aş fi avut parale multe, daca nu mĕ 'ncurcam in trataţie de amor pe vremea resboiului. O iubeam, o iubeam !... şi ea mĕ traducea... cu un ofiţer de itidenţie.

IORDACHE

Ei, ş'acuma ?

CATINDATUL

Acuma... nu-ţi spuiu ? catindez la percepţie (măhnit) Dar catindez de mult... Ştii, catindezi azi, catindezi măine, o lună, două, trei, un an... Bine, pănă cănd ? Nu zic să mĕ facă ajutor, ori reghistrat, domnule, dar măcar acolo ceva.

IORDACHE

Adică să te inainteze.

CATINDATUL

Măcar un copist de clasa a doua.

IORDACHE

Și acuma câtă leafă primiți in mână?

CATINDATUL

Nu ți-am spus că sunt catindat? Nimic, de doi an de zile nimic. (șade)

IORDACHE

Nimic?

CATINDATUL

Nimic...

IORDACHE

Dar... reținere nu vĕ face?

CATINDATUL

Asta, ce-i dreptul, nu...

IORDACHE

Tot e bine... Ei!... ia desleagă-te.

CATINDATUL

Pentru ce?

IORDACHE

Legat, nu pociu...

CATINDATUL

Ce?

IORDACHE

Pentru că nu poți căsca gura.

CATINDATUL

Pentru ce să casc gura?

IORDACHE

Aminteri cum o să ți-o scot ?

CATINDATUL

Ce să-mi scoți ?

IORDACHE

Ei, asta-mi place ! Pentru ce ai venit aicea ?... Măseaoa...

CATINDATUL

Măseaoa ?

IORDACHE

Ei da, măseaoa. (merge și scoate instrumentele dintr'o masă) Ştii cum ți-o scot ? până să clipeşti din ochi (revine lângă Catindat) odată... pac !

CATINDATUL (care s'a sculat)

Uf!

IORDACHE

Șezi...

CATINDATUL

Mersi, am șezut destul...

IORDACHE

Trebue să stai jos... ca să am loc in sus să trag... d'a'mpicioarele cum ?

CATINDATUL

N'o mai scoț... mi-a trecut.

IORDACHE

Cum ți-a trecut ?

CATINDATUL

Nu ți-am spus că m'a invěțat unul dela noi dela percepție... zice c'a citit cartea lui Matei.

IORDACHE

Dela Matei citire?

CATINDATUL

Nu vanghelistul, ĕsta e altul, e doftor de bătături in Italia şi face şi vápsea pentru pĕr...

IORDACHE

Ei?

CATINDATUL

Ei? să zicem că mĕ doare: intăiu rabd căt pot.. pe urmă, puiu dottorii; pe urmă, daca vĕz că nu ma merge, mĕ duc hotărit la bărbier să mi-o scoață.. bun! Cum intru...

IORDACHE

Ei! prin urmare...

CATINDATUL

Cum intru, zic serios: ştii s'o scoţi? scoate-mi-o De par examplu, adineaori la d-ta... D-ta nici nu in ţelegeai ce vreau eu... Şi pe urmă, mĕ dau in vorba mai de una, mai de alta... Dar cănd intru, simţ o-dată ca un cuţit (arată la falcă) cald, şi pe urmă din vorbă 'n vorbă, vii d-ta, sub-firurgul, cu cleştele: a-tunci de odată simţ iar un cuţit... rece, şi pe urmă numai decăt cald... şi pe urmă nu mai simţ nimic... Vezi d-ta, pesemne, nu ştiu cum devine care va să zică de este al naturii lucru ceva, că măseaoa, in interval de conversaţie, de frică trece... Ei... al dra-cului italianul!

IORDACHE. (care a ascultat cu multă atenţie).

Fugi, d-le, cu superstiţile italieneşti... Imi pare rĕu de d-ta, om tinĕr!... Bine, d-ta nu vezi cum e natu-relul la toate, că trebue să aibă o bază, măcar căt de mică, dar să fie bază. Ce nu are bază cum poate

să fie naturel? Ori să-mi spui d-ta că Matei ĕla al d-tale—că eu nu-l cunosc—te-a invĕţat adică să mergĭ prin ploaie fără umbrelă şi să zici, numai aşa l'a un capriţ, cá e soare... şi să nu te ude... Auzi d-ta mofturi italieneşti!

CATINDATUL

Aşa e, decăt n'are aface cu măseaoa (face o grimasă in partea măselii)

IORDACHE.

Ba prea are aface.

CATINDATUL.

Ba nu (altă grimasă)

IORDACHE.

Ba da, tot lucru naturel...

CATINDATUL.

Ba nu!... (altă grimasă) Hait!

IORDACHE.

Ce?

CATINDATUL.

Iar m'a apucat (incepe să se plimbe) dar rĕu... rĕu de tot...

IORDACHE.

Vezi... vorba mea... ştiu eu...

CATINDATUL (oprindu-se in loc din umblet, şi cu un ton foarte hotărit)

Ştii s'o scoţi? scoate-mi-o!

IORDACHE.

Şezi...

CATINDATUL (hotărit)

Adu cleştele (şade)

IORDACHE (merge, ia cleştele şi revine)

Zi că te-a ciupit un purice... odată... pac!

CATINDATUL (uitându-se ţintă la cleşte şi apoi sculându-se)

Mi-a trecut. Ai văzut? vorba mea... ştiu eu... Al dracului, italianul!...

IORDACHE (plictisit)

A!

CATINDATUL (foarte mulţumit)

Salutare, neică, şi mersi! (pleacă)

IORDACHE.

Stai, domnule!...

CATINDATUL.

Nu mai pot... e târziu... am treabă la canţilerie, am o groază de avizuri de făcut... Salutare, neică, şi mersi! (iese repede prin fund)

SCENA IV.

IORDACHE apoi MIŢA

IORDACHE.

Aşa haplea mai rar... Ce dracul face d. Nae de nu mai vine... Sunt aproape de doësprece... Mĕ leşin de foame (Miţa intră din dreapta) Miţa? o uitasem!,..

MIŢA.

N'a venit Nae incă?

IORDACHE.

Uite ce e, coană Miţo, d-ta tot zici că-l aştepţi; eu mĕ repez aici aproape să 'mbuc ceva şi mĕ 'ntorc numaĭ decât... nu-i aşa? (îş ia pălăria)

MIŢA.

Poţi să te duci.

IORDACHE.

Da, nu pleci? să nu remăe prăvălia singură...

MIŢA (nervoasă)

Ţi-am spus odată: il aştept până măine, până poimăine, până o veni!

IORDACHE

Atunci mě duc... mě 'ntorc la moment. (iese in fund

SCENA V.

MIŢA, apoi PAMPON.

MIŢA.

Să-l aştept, da, să-l aştept... Trebuie să vie... Să mě traducă pe mine Nae... şi să nu-mi resbun? Peste poate!

PAMPON (care a intrat)

Mě rog, d. Nae n'a venit incă? (salută)

MIŢA (a parte)

Un muştiriu... (tare) Nu, domnule, şi eu il aştept... Daca poftiţi şi dv. să-l aşteptaţi... vine ori děnsul ori băiatul...

PAMPON

Mersi, madam. (şade, aparte) Curăţică. (tare, după o pauză) D-voastră sunteţi rudă ori consoarta dumnealui...

MIŢA (tristă)

Nici rudă, nici consoartă, d-le... i sunt... adică i-am fost... amică... Am venit pentru o mică afacere.

PAMPON

Ca și mine...

MIȚA (oftând)

La d-ta... nu poate fi ca la mine... La mine e chestiune de traducere.

PAMPON

In amor?

MIȚA (asemenea)

Da, in amor...

PAMPON

Ca și la mine...

MIȚA

Ca și la d-ta?... Cum?

PAMPON

Mi se pare, adică nu mi se pare... sunt aproape sigur că sunt tradus.

MIȚA

Ca și mine...

PAMPON

Și numai d. Nae poate să mĕ puie pe urma aceluia care a devenit in chestiune... A! dar n'are să-mi scape... Sunt hotărit! Am să-i dau o curățenie spițerului să mĕ pomenească!

MIȚA

E spițer?

PAMPON

Da, de sigur spițer. Aflasem adineaori cum il chiamă dela băiatul de aici...

MIȚA

Dela Iordache...

PAMPON

Da; imi spusese cum il chiamă, dar i-am uitat nu-

mele cu gândul la dovezi,—pentru că am dovezi,— nişte hărtii pe care le-am găsit in odaie la Didina...

MIŢA

Didina...

PAMPON

Da, amanta mea, cel mai sacru amor, pentru care mi-am sacrificat cariera de militar, fiincă până să nu o cunosc am fost tist de vardişti la Ploieşti... Şi sunt turbat de gelozie! Toată noaptea n'am dormit...

MIŢA

Ah! mie-mi spui ce-i gelozia?... Numai o noapte n'ai dormit? Nu ştii nimic! Câte nopţi!...

PAMPON

Nu, az-noapte nu a devenit din gelozie, pentru că nu incepuse incă chestia... Am jucat la Podul-Gârlii conţina cu nişte papugìi până la şase az-dimineaţă... I-am ras...

MIŢA

Să nu te bucuri... Şi eu căştig la conţină, dar ce folos! noroc la cărţi, nenoroc la amor...

PAMPON

Aş! la mine nu e noroc, e ştiinţă: ii iau la sigur... poate că să am o goană nebună, să pierz. Eu joc conţina oarbă cu fantele, şi am eu merchezul meu. Bunioară, cărţile le ţiu in stinga şi joc cu dreapta; am bătut cu fantele, puiu cărţile bătute jos, şi fantele la loc in mâna stingă, pentru altă ocazie... Az-noapte i-am stins...

MIŢA (plictisită)

Nu mai vine Nae...

PAMPON

Astfel dar az-dimineață, conița mea, pe la șase ceasuri, mĕ intorc acasă, la Didina ; bat in ușe, se scoală somnoroasă și-mi deschide. Era incă intunerec : aprinz luminarea... Dar, cănd viu prea tărziu, e totdeauna supĕrată și 'ncepe să mĕ certe... Acuma nu zice nimic : se 'ntoarce, pardon, cu fața la perete și tace. Zic eu (Mița plictisită s'a sculat și se plimbă) in găndul meu : e supĕrată... s'o las să doarmă ; cănd o vedea măine c'am căștigat trei poli, ii trece... Dau să mĕ desbrac și vĕz jos lăngă mescioră doĕ hărtiuțe. M'aplec—cum le-am vĕzut am simțit un fior rece,—m'aplec, le iau: ce era ? Un bilet de abonament la frizăria model a lui d. Nae Girimea...

MIȚA

Nae Girimea ?... (se interesează)

PAMPON

Da, și un bilet de amor dela o damă către «Bibicul» ei...

MIȚA

«Bibicul» ?

PAMPON

Da, către spițerul... Să vezi cum am aflat pe urmă că e spițer.

MIȚA (aparte)

«Bibicul» ! S'ar putea !

PAMPON

Cum am citit hărtiuțele și am vĕzut pecetia pe bilet : «Frizăria model. Nae Girimea», mi-am luat iar baltonul și bastonul și am ieșit binișor ; Didina adormise iar. Mĕ duc la poliție, cercetez și aflu că aici e frizăria. Am venit ; d. Nae nu era aici. Băiatul mi-a spus că bilete de astea...

MIȚA (interesându-se nerăbdătoare)

In sfârșit?

PAMPON

In sfârșit, ce mai să lungim vorba de giaba, conița mea, spițerul este... După câte mi-a spus băiatul, am fost cu biletul la o spițărie, am spus că aveam ceva scris pe el și s'a șters cu un fel de asenție, și că aș vrea să știu ce era scris... se poate? și spițerii nu știu ce-a făcut, ce-a turnat pe bilet,—mirosea a spirt de țiperig,—și 'n două minute a ieșit iar dungile la loc...

MIȚA

Să fie cu putință?...

PAMPON

Le-am numěrat sunt cinzeci-și-cinci de dungi... Spițerul mișel! l-am prins mai rěu de cât d. Nae: o să-i dau o curățenie... să-i rup șalele!...

MIȚA (aparte)

Să fie Nae? A ce rěsbunare ar fi! (tare) Domnule, zici că biletul de amor este către «Bibicul»?

PAMPON

Da!

MIȚA

Și este iscălit de cine?

PAMPON

«A ta adorantă, Mița...»

MIȚA

Mița! A! Dumnezeule!

PAMPON

Ce?

MIȚA

Domnule, ești sigur că e spițer?...

PAMPON

Firește... Mai sigur se poate? Biletul 'era alb... spirt de țiperig și d'odată cinzeci-și-cinci de dungi... Le-am numĕrat... poftim să le numeri și d-ta...

MIȚA

Și ai venit aici pentru ca să afli numele omului cu chestia de traducere?

PAMPON

Da.

MIȚA

Eu am o presimțire...

PAMPON

Care?

MIȚA

Cum este amanta dumitale?

PAMPON

Cum să fie adică?

MIȚA

De roșu, de ghindă, de tobă, ori de verde?

PAMPON

De verde...

MIȚA

De verde?

PAMPON

Da.

MIȚA

Și ai la d-ta biletul către «Bibicul», pe care zici că l-ai găsit in odaia damii de verde?

PAMPON

Da.

MIŢA

A să-l vĕz de grabă...

PAMPON (dându-i biletul)

Iacătă-l.

MIŢA (ia biletul, il priveşte şi face o mutră grozav de disperată).

A! am să-mi rĕsbun!... (solemnă) Domnule, nu te juca cu inima unei femei nenorocite... Spune drept: biletul ĕsta l-ai găsit in odaia amantii d-tale? Jură...

PAMPON (grav)

Pe onoarea mea!

MIŢA

Uite-te la biletul ĕsta... l-ai citit?... (citind nervos) «Bibicule, Mangafaoa pleacă măine miercuri la Ploeşti, remăiu singură şi ambetată; sunt foarte rĕu bolnavă: vino negreşit, am poftă să-i tragem un chef... A ta adorantă, Miţa...» Ai vĕzut biletul?... Acuma uite-te la mine bine...

PAMPON

Ei? (ii ia inapoi biletul)

MIŢA

Ei! Eu, eu sunt nenorocita care am scris biletu ĕsta...

PAMPON

Se poate?

MIŢA

Da, se poate... (dezolată) Şi omul care a fost la Didina dumitale este amantul meu!...

PAMPON

Amantul dumitale? Spiţerul?

MIȚA

Ce spițer? nu-i spițer... (frĕmĕntăndu-se) A! trebue să am o explicație... O să-mi rĕsbun... o rĕsbunare teribilă!...

PAMPON (acelaș joc)

Amantul dumitale? trebue să-l știu și eu, trebue să-l vĕz. Eu nu mĕ mulțumesc pe rĕsbunarea dumitale... Trebue ca să-mi rĕsbun eu!... (se plimbă turbat)

MIȚA

Juri să ne resbunăm impreună?

PAMPON

Jur!

SÇENA VI.

ACEIAȘI, IORDACHE.

IORDACHE (venind repede din fund)

Coană Mițo, ești aici? Vine.

MIȚA

Nae...

PAMPON

D. Nae.

IORDACHE (dănd pe Pampon la o parte și luănd pe Mița in partea cealaltă)

Pardon. (Miții) Vine Crăcănel al d-tale. Viu intr'un suflet dela birt din colț... Crăcănel a intrat in birt, a intrebat de prăvălia lui d. Nae Girimea, și băiatul l-a indreptat aici. Ascunde-te iute... vine, trebue să fie la ușe.

MIȚA

Crăcănel! ce caută?

IORDACHE

Treci de grabă in odăiţă. (Miţa pleacă spre dreapta pe după paravan)

PAMPON

Te duci?

MIŢA

Da... (lui Iordache) Când o plecà, dă-mi de veste... fă-i vĕnt de grabă...

PAMPON

Bine, da chestia noastră cum remâne? (o urmăreşte până la uşe)

MIŢA

Mai vorbim noi (iese repede in dreapta inchizĕnd uşa după ea)

PAMPON (aparte)

Ciudat lucru! Să fie vreo moftangioaică?... (lui Iordache) Mĕ rog, cine e persoana asta?

IORDACHE

E o damă...

PAMPON

Bine, damă... o vĕz eu că e damă, dar cine e? (Crăcănel intră)

IORDACHE (incet lui Pampon)

Lasă că-ţi spuiu eu...

SCENA VII.

ACEIAŞI, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL

Mĕ rog aici este d. Nae frizerul?

IORDACHE

Aici este... da... nu-i acasă.

CRĂCĂNEL

Dar... mĕ rog, se 'ntoarce?

PAMPON (lui Iordache aparte)

Cine-i domnul ĕsta?

IORDACHE (incet lui Pampon)

Lasă că-ți spuiu eu...

CRĂCĂNEL

Aud?

IORDACHE

Nu crez să se intoarcă așa de grabă... Daca aveți trebuință chiar cu d-lui, atunci poftiți mai pe seară, poate să-l găsiți...

CRĂCĂNEL

In sfărșit, eu tot mai pot aștepta; poate să vie (șade)

IORDACHE

Așteptați de giaba, domnule, vine foarte tărziu...

CRĂCĂNEL

De unde știi? poate vine mai curĕnd...

IORDACHE (incet lui Pampon)

Cum dracul să-i fac vĕnt?...

PAMPON

Daca spune odată omul că vine desearĕ...

CRĂCĂNEL

Ei, poate să am noroc. Nu știi d-ta? de căte ori pleci să stai un ceas și stai cinci... Ei, de ce adică să nu pleci odată pentru șapte și să stai numai unul?... (se gătește in fața unei oglinzi, iși piaptĕnă barbetele și chelia, ia o

gazetă și se pune pe citit.—Iordache și Pampon dau din umeri. Pampon scoate o pereche de cărți și 'ncepe să se joace cu ele pe genunchi. Iordache merge la ușa din dreapta).

MIȚA (scoțĕnd capul pe ușe)

Fă-i vĕnt!

IORDACHE

Nu e chip... Zice că vrea s'aștepte...

MIȚA

Ce dracul caută aici?

IORDACHE

Știu eu... caută pe d. Nae...

MIȚA

Nu 'nțeleg.

IORDACHE

I-am spus că d. Nae vine desearâ, și tot zice că-l așteaptă... A! stăi, că ii am eu leacul...

MIȚA

Domnul ĕlălalt s'a dus?

IORDACHE

Nu, e aici...

MIȚA

Să m'aștepte... Bate-mi in ușe când l-ĕi exoflisì pe Crăcănel...

IORDACHE

Il exoflisesc acuma, să vezi... (coboară in scenă. Mița iși retrage capul și iachide ușa. Lui Pampon) Dama a zis s'aștepți...

PAMPON (incet)

Bine...

IORDACHE (către Crăcănel, care e cufundat in citirea jurnalului)

Ei, boerule, d. Nae nu mai vine... Eu trebue să 'nchiz prăvălia... am treabă să mĕ duc in tĕrg...

CRĂCĂNEL (lăsănd gazeta)

A! inchizi?... Atunci, daca inchizi, trebue să mĕ duc şi eu...

PAMPON (stringĕndu-şi cărţile)

Fireşte că trebue să te duci, nu o să te incuie aici.

CRĂCĂNEL

Daca e aşa... salutare... Mĕ'ntorc eu mai tărziu... (iese in fund)

IORDACHE

Cu plecăciune... S'a dus! uf! Al dracului dobitoc!... De ce muşterii am eu parte astăzi!

PAMPON

Mĕ rog, cine e negustorul ĕsta?

IORDACHE

Uritul ĕsta? Este amantul damii de colo...

PAMPON (sărind)

Amantul damii de colo?...

IORDACHE

Da.

PAMPON

Care a vorbit cu mine adineaori?... Miţa?

IORDACHE

Da, da!

PAMPON (fioros)

Bibicul ei? Ĕsta e bibicul?

IORDACHE

Ei, da, frate, cănd iţi spuiu odată; e amantul damii de colo... Ce te prinde mirarea?...

PAMPON (care și-a luat pălăria și bastonul degrabă)

Am pus măna pe Bibicul ! Nu-l las nici mort! nici mort ! (se repede și iese glonț pe ușa din fund)

SCENA VIII.

IORDACHE, NAE, apoi MIȚA.

IORDACHE.

Ĕsta este nițel cam țicnit... De ce mușterii am parte eu astăzi ?... Frumos carnaval ! S'o scot pe Mița. (Nae intră) D. Nae, in sfărșit ! credeam că nu mai vii.

NAE.

De ce ?

IORDACHE.

Te-a căutat doi inși...

NAE.

Cine ?

IORDACHE.

Unul nu știu cum il chiamă, ĕlălalt era Crăcănel...

NAE.

Crăcănel ?...

IORDACHE

Da ; și coana Mița... e aici.

NAE (strimbăndu-se)

Mița aici? Nu i-ai spus că nu sunt acasă și că viu tărziu ?

IORDACHE.

I-am spus, da a zis că te așteaptă pănă măine, pănă poimăine... Am profitat de ocazie și m'am dus la birt in colț să mănănc ceva. N'apucasem să gust de douĕ

ori, și hop! Crăcănel vine 'n birt și 'ntreabă pe băiat unde e frizăria model a lui d. Nae. Am alergat de grabă să dau de veste coanii Miții... Era aici și negustorul ĕlălalt; zice că are un bilet de abonament să-l schimbe, ori să te 'ntrebe ceva... în sfârșit nu știu bine.

NAE.

Care va să zică Mița e aici?

MIȚA (care a crĕpat ușa mai dinainte și a auzit ultimele vorbe ale lui Iordache, coborind)

Aici, Bibicule; ce, iți pare rĕu?

NAE. (făcĕndu-ce vesel)

Să-mi pară reu? cum să-mi pară reu? Se poate?

MIȚA (trecĕnd lăngă Nae, incet)

Trimete de-aici pe Iordache. Am să-ți spun ceva între patru ochi...

NAE (făcĕndu-se că n'aude)

Auz?

MIȚA.

Iordache, daca nu mai ai treabă, fii bun și ne lasă; am să-i spuiu ceva lui d. Nae in secret...

IORDACHE

Mĕ duc.... să-mi isprăvesc porția de varză. (iese in fund)

SCENA IX.

MIȚA, NAE, (Mița merge și incuie ușa din fund)

NAE.

Pentru ce incui ușa?

MIŢA (in fund)

Poate să vie iar cineva să ne facă deranj.... Am să-ţi spuiu ceva in linişte... (pauză) Nae! (coboară încet emoţionată) Bibicule! nu mĕ mai iubeştı... (un pas şi se opreşte)

NAE, (d'abia intorcĕndu-se)

Ei na! de unde ţi-a mai venit ş'asta 'n cap?

MIŢA (incă un pas)

Pentru ce n'ai venit alaltăieri seara cănd ţi-am scris?

NAE (acelaş loc)

Eram bolnav alaltăieri...

MIŢA (coborind, cu energie)

Minţi!... Ai primit biletul meu?

NAE.

Da.

MIŢA.

Unde mi-e biletul? Arată biletul...

NAE (după ce se caută prin toate buzunarele)

Pe semne că l-am pierdut.

MIŢA.

L-ai pierdut? Unde l-ai pierdut?

NAE.

Ştiu eu unde l-am pierdut? daca ştiam că-l pierz, fireşte că nu-l pierdeam...

MIŢA.

Nu ştii unde l-ai pierdut?

NAE.

Nu...

MIȚA (strașnică)

Bibicule! Bibicule!

NAE.

Ei ?...

MIȚA.

Vezi tu sticluța asta ? (scoate din buzunar o sticluță mică și i-o arată).

NAE.

Ei, ce ?

MIȚA.

Știi ce are inăuntru ?

NAE.

Cerneală...

MIȚA.

Nu cerneală, Năică,... vitrion englezesc !

NAE (dăndu-se inapoi)

Vitrion? ești nebună?

MIȚA.

Da, vitrion ! ți-e frică ?

NAE.

Firește că mi-e frică, na!

MIȚA.

Pentru ce, daca te știi curat ?

NAE

Pentru că tu nu știi ce e vitrionul...

MIȚA

Ba da... e un fel de metal...

NAE.

Nu știi ce poate face?

MIȚA.

Ba da ; părlește, Năică ; arde, Bibicule, momentan tot, tot, și mai ales ochii !

NAE.

Dă-mi sticluța...

MIȚA.

Aș !

NAE.

Pentru ce să ții asemenea lucruri ? pentru ce ?

MIȚA (vrênd să isbucnească)

Pentru ce ?... Imi trebue...

NAE.

Pentru ce iți trebue ?

MIȚA (isbucnind)

Pentru ce ? (cu un gest mare, care face pe Nae să-și acopere ochii, dându-se repede inapoi) Pentru dumneatale, musiu Năică, și pentru Didina dumitale !...

NAE (pălind)

Care Didină ? tu știi ce spui !

MIȚA.

Știi și d-ta mai bine decât mine ; nu umbla cu mofturi, șarlatane. Care Didină, ai ? Didina, pentru care mĕ traduci pe mine ; Didina, pe care o iubești ; Didina, la care ai fost az-noapte, mizerabile !

NAE.

Nu e adevĕrat, am stat acasă bolnav.

MIȚA.

Minți ! Adineaori spuneai că nu știi unde ai pierdut biletul... Să-ți spuiu eu : biletul meu l-a găsit in odae la Didina d-tale respectivul ei.

NAE.

Respectivul ? Pampon ?

MIȚA.

Vezi ! vezi ! ştii cum il chiamă ; da, unul inalt, bărbos, fioros, cu care o să ai aface chiar astăzi ; pentru că s'a intălnit cu mine aici, mi-a arătat biletul meu, şi eu i-am declarat că omul cu traducerea este acela care mĕ traduce şi pe mine, (Nae se plimbă agitat) amantul meu, fidelul meu amant, căruia eu (obidită) i-am fost in totdeauna fideà.

NAE.

Ce-ai făcut ?

MIȚA.

Pampon te caută să te omoare... A ! dar pănă să-şi rĕsbune el, am să vĕ omor eu, eu ! pe Didina, pe tine, şi pe mine !... (se trinteşte pe un scaun desperată şi isterică şi-şi ascunde capul in măini)

NAE (apropiăndu-se binişor de ea şi căutănd s'o măngăe)

Mițo, neică, vino-ți in fire...

MIȚA.

Lasă-mĕ (il respinge)

NAE (apucăndu-o in brațe şi căutăndu-i buzunarul)

Nu ; nu te las, pentru că te iubesc... numai pe tine... te iubesc... numai... pe... (a găsit buzunarul, a luat sticluța, se ridică repede şi schimbănd tonul) Ințelege că e incurcătură la mijloc. Mi-ai pus pe nebunul de Pampon in cap.

MIȚA.

D-ta ți l-ai pus...

NAE.

Vrei scandal cu orice preț ?

MIȚA.

Da, (ridicăndu-se) vreau scandal, da... pentru că m'ai

uitat pe mine, le-ai uitat pe toate : ai uitat că sunt republicană, că 'n vinele mele curge sângele martirilor dela 11 fevruarie ; (formidabilă) ai uitat că sunt ploeşteancă—da, ploeşteancă! - Năică, şi am să-ţi torn o revuluţie, da o revuluţie... să mě pomeneşti !...

NAE (cam zimbind)

Nu fi nebună !... Ce-o să faci ?

MIŢA (căutând stricluţa în buzunar)

Ce să fac ? (n'o găseşte ; se uită rătăcit imprejur... Nae i arată de departe, rizěnd, stricluţa; ea dă un ţipět) A ! mi-ai furat sticluţa, scamatorule ! (repezindu-se la el pe după mobile) Dă-mi sticluţa, şarlatane, mizerabile, infame! (Se aud bătăi tari in uşe)

NAE.

Taci! bate cineva !

IORDACHE (de afară)

Deschideţi ! deschideţi de grabă !

MIŢA.

Nu vei deschide, până nu-mi dai sticluţa ! (se pune in dreptul uşii. Nae o dă în lături, trage ivěrul şi deschide. Iordache intră repede)

SCENA X.

ACEIAŞI, IORDACHE.

IORDACHE.

Vine Crăcănel turbat... S'a făcut scandal; l-a bătut ělălalt care era aici... (Miţii) Ascunde-te... Vine !

MIŢA (apelpisită)

Nu mai voiu să ştiu de nimic... Să vie oricine . . . Voiu scandal... voiu să mor! ... (se repede să ia un briciu ; Iordache se uită afară prin uşe)

NAE (reprezindu-se și smulgĕndu-i briciul, o apucă de amăndouĕ măinile și o tĕrĕște spre dreapta)

Aide dincolo, să-ți dau sticluța.

MIȚA

Nu.

IORDACHE (dela ușe)

Fugiți, iacătă-l, fugiți !...

NAE

Haide ! (tĕrĕște pe Mița cu multă luptă și iese cu ea in odaea din dreapta, pe dupĕ paravan)

SCENA XI.

IORDACHE, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL (intrănd prin fund furios, cu pălăria stricată și tăvălită. Iordache se dă la o parte)

A ! asta nu, asta nu poate să remăie jos !... Ai mai pomenit d-ta una ca asta, d-le ?

IORDACHE

Ce, d-le ?

CRĂCĂNEL

D-le, adineaori știi că am plecat de aici.

IORDACHE

Da...

CRĂCĂNEL

N'apuc s'ajung in colț și auz de urmele mele : «Pst ! pst ! Bibicule !» Pe mine mĕ chiamă Telemac, Mache, nu mĕ chiamă Bibicul. Imi vĕz de drum... Iar : Pst ! că m'apucă cineva pe la spate de guler. Mĕ intorc. Zice : «Te faci că n'auzi, Bibicule, ai ?» Eu zic ! «Nu mĕ chiamă Bibicule, d-le, mĕ chiamă

Telemac, Mache.—Bibicule, zice el, deodată ; ești un mizerabil! ai făcut un abuz mare; ai înșelat o femee, dar ai aface acuma cu un bărbat. De mult te caut. Avem să ne rĕfuim amăndoi. Acu nu-i vreme, dar pănă una alta, ca să știi cu cine ai aface, poftim o arvonă!»... N'apuc să rĕspunz, domnule, și șart! part! trosc ! pleosc! patru palme : imi turtește pălăria și mi-o aruncă căt colo. Pănă să mĕ plec s'o ridic, infamul se suie într'o trăsură și pleacă... Chem sergentul... nimini !... A ! dar trebue să știu cine este dobitocul ĕsta smintit... trebue să știu ! Cum il chiamă ?

IORDACHE

Știu eu cine e ala ?

CRĂCĂNEL

Este mizerabilul care era adineaori aici cu d-ta, când am venit eu.

IORDACHE

Nu știu cum il chiamă...

CRĂCĂNEL

Trebue să știi, trebue să-mi spui : nu plec de aicea pănă nu aflu ; chem poliția, fac scandal !... (se plimbă făcĕnd gesturi exasperate)

———

SCENA XII.

ACEIAȘI, CATINDATUL, NAE, apoi PAMPON.

CATINDATUL (intră prin fund, cu mâna la falcă, văitându-se)

A! a! a! m'a apucat rěu... (se trintește pe un scaun)

IORDACHE

Și ai venit iar la doftoria lui Matei? nu mai merge, tiněrule...

CRĂCĂNEL

D-le, înțelege odată și spune-mi...

NAE (ieșind din odaie și coborînd)

Ce e? Ce e, domnule?

CRĂCĂNEL

Domnule! Un dobitoc, un infam, care era adineaori aici, m'a insultat cu palme pe mine, Mache, ca drept Bibicul...

NAE (aparte)

Pampon a fost! (către Iordache încet) Treci dincolo, i-a venit rěu nebunii. (Iordache iese iute la dreapta)

CATINDATUL

A! a! a! (se svărcolește pe scaun)

NAE (Catindatului)

Ce e? d-ta ce poftești?

CATINDATUL (sculându-se și arětându-și falca, hotărît)

Știi s'o scoți? scoate-mi-o!

NAE

Șezi. (Catindatul șade)

CRĂCĂNEL

Domnule, n'am vreme de stat. Spuneți-mi cum il chiamă...

NAE (alegĕndu-și instrumentele)

Nu știu, domnule, de unde vrei să știu eu numele la toți mușterìii ! (cătră Catindat) A din fund de tot ? (Catindatul dă din cap că da) Desleagă-te. (Catindatul face fasoane. Nae il apucă cu putere și-l desleagă)

PAMPON (apărĕnd in fund)

Ahà ! Bibicule, iar d-ta ! (Crăcănel se dă inapoi)

NAE (cu un ochiu la ce se petrece intre Pampon și Crăcănel, și cu altul la Catindat, pe care il ține cu putere cercănd să-i vire măna in gură, și care se sbate și nu vrea să se lase)

Numai s'o vĕz ! n'o scoț !

CRĂCĂNEL (inaintănd un pas spre Pampon, făcĕndu-și inimă și voind să-și dea fiori)

Domnule ! mĕ cunoști d-ta pe mine ?

PAMPON

Cum să nu, Bibicule ! (se apropie binișor de Crăcănel, și vrea să-l apuce)

CRĂCĂNEL (scăpănd și ocolind pe după mobile)

A ! ajutor ! poliție ! vardist ! (Pampon il urmărește neimpăcat ; Crăcănel vrea să iasă prin dreapta pe după paravan, se intălnește piept in piept cu Iordache care intră, și care-l respinge)

NAE (care, după o luptă, a reușit să vire măna in gura Catindatului)

Șezi binișor !

CATINDATUL (gemĕnd cu gura infundată și svărcolindu-se)

A ! a ! a !

IORDACHE (care a venit de după paravan, incet lui Nae)

I-a venit pandoliile, era să-şi taie gâtul cu briciul.

CRĂCĂNEL

E nebun! ajutor! poliţie! vardişti! (iese in fuga mare prin fund)

PAMPON

Stăi, Bibicule! (iese furios după el)

NAE (trăgĕnd cu putere)

Nu mişca! (după ce a tras, iese repede in dreapta, urmărit de Iordache)

CATINDATUL (văitându-se cu măna la falcă)

A! a! a! mi-a scos alta! Măsea nevinovată, domnule!...

(Cortina)

ACTUL II.

O sală deoparte a unui bufet intr'un bal mascat de mahală. Două uşi in fund; cea din dreapta dănd in bal, cea din stinga intr'un coridor de lăngă bal. La stinga, in planul din fund, o uşe a cabinetului de toaletă; la dreapta, planul intăiu, o uşe dănd in sala principală a bufetului. In scenă, mese pentru măncare, una in fund intre cele două uşi, două in faţă, una la dreapta alta la stinga. La ridicarea cortinii, se aud mĕsurile din urmă ale unui valţ, şi se vede prin uşe din dreapta, in fund, mişcarea balului.

SCENA I.

CATINDATUL, in costum şi cu masca scoasă şezĕnd la masa din stinga şi bĕnd rom cu un păhăruţ, apoi CHELNERUL.

CATINDATUL (bătĕnd in masă)

Chelner!...

CHELNERUL (d'afară)

Vine!...

CATINDATUL

Am inceput să mĕ incălzesc... ori magnetismul... ori electricitatea lui Matei... nu ştiu ce e... dar lucrează. Am inceput să mĕ 'ncălzesc (bate in masă)

CHELNERUL (din dreapta)

Vine, vine!

CATINDATUL

Unul dela noi dela percepţie m'a invĕţat! «Vrei

să-ţi treacă ? mănăncă, bea, fă petreceri şi magnetizează-te, dar magnetizează-te straşnic cu jamaică...» şi... mĕ magnetizez (bate in masă tare) Pfu ! cald !

CHELNERUL' (d'afară)

Vine, vine, vine !

CATINDATUL

Nenea Iancu, săracul, daca ar şti cum mĕ magnetizez... şi unde ? (scoate de sub costum din sin o scrisoare şi o citeşte cu chei) «Am aflat că umbli prin cafenele şi pe la baluri ; dacă mai aflu astfel de chestii, nu-ţi mai trimet nici un gologan, viu să-ţi lungesc urechile ; te iau inapoi la prăvălie, şi te pui la ipitropie, măgarule»... Mie adică imi scrie nenea Iancu. (bate tare in masă)

CHELNERUL (intrănd din dreapta)

Vine !...

CATINDATUL

Socoteala şi'ncă un rom... Ĕsta e al patrulea...

CHELNERUL

Ba al cincilea...

CATINDATUL

Ba al putrulea...

CHELNERUL

Al patrulea l-aţi bĕut... şi cu unu, care il comandaţi acuma, cinci...

CATINDATUL

Aşa, cu ĕl d'acuma?... da (Chelnerul iese in dreapta) Pfu' cald mi-e... lucrează magnetismul... I-am dat de leac!... Vezi ce e când nu ştie cineva ?... Era aproape de mintea omului : durerea devine din măsea, măseaoa devine din rĕceală, rĕceală devine din frig;—din cala devine că nu mai e frig ; daca nu mai e frig, va să zică că răceala se duce şi vine căldura ; a venit căldura, a trecut durerea... (Chelnerul vine) Par egzamplu..

(pune măna pe falcă) lucrează magnetismul... arde... foc... Pfu! cald mi-e! (Chelnerul a pus pe masă romu) Un rom și țal!

CHELNERUL

Cinci romuri: unu și cinzeci.

CATINDATUL (lănd romul pe găt)

Șase...

CHELNERUL

Nu, cinci...

CATINDATUL

Ba șase... Cinci cu ĕsta care l-am bĕut, și cu unul, care o să mi-l aduci acuma, șase. (plătește) Lucrează strașnic magnetismul... Și am să tachinez astăseară!.. da am să tachinez!... pe toate am să le tachinez! (merge cam șovăind la o oglindă in stinga să-și dreagă miza) Strașnic de cald!

SCENA II.

CATINDATUL, DIDINA, apoi CHELNERUL.

DIDINA (intră prin fund dela stinga, coboară la masa din dreapta și șade; e in costum de polonez: cazacă cu brandeburguri, măntăluță cu blană, pantaloni in cisme cu carămb; in cap căciulă poloneză cu un pompon mare, bătĕnd in masă)

Băete! (iși scoate masca și se șterge cu batista)

CHELNERUL (intrănd cu romul)

Vine!...

CATINDATUL (intorcĕndu-se și punĕndu-și masca)

O mască... Am s'o tachinez... (Chelnerul, după ce a lăsat romul pe masă la stinga, trece la dreapta lăngă Didina)

DIDINA

O bere.

CHELNERUL

Vine!

DIDINA (care a observat pe Catindatul, se intoarce cam cu spatele ca să nu-i vază fața. Catindatul bea rom, suflă mereu de căldură și se uită când pe o parte, când pe alta la Didina)

N'a venit Nae incă... (scoate o scrisorică și o citește) «Prea iubita mea angelă, s'a intěmplat un caz de o comèdie mare in chestia noastră prin respectivul těu Pampon și o individă!... Trebue să ne vedem deseară ca să-ți spuiu cum curge in defavor toată intriga asupra romanțului nostru, să juri că devine ca la Teatru, pentru care nu cumva să lipsești deseară dela bal cum ne-a fost vorba. Trimete-l pe Pampon să joace conțina și vino negreșit... Al těu adorant până la moarte... Nae»... Doěsprece aproape, și nu mai vine. (Chelnerul aduce berea, o pune pe masă la Didina și iese)

CATINDATUL

Pfuu! (Didinii) Bonsoar, mască.. (aparte) Am s'o tachinez... (tare) Ce mai faci?

DIDINA (care indată ce i-a vorbit Catindatul și-a pus masca)

Bine, mersi! Uite beau o bere... Da d-ta ce faci?

CATINDATUL

Și eu bine, mersi; mě magnetizez cu jamaică.

DIDINA

Imi pare bine.

CATINDATUL

Și mie nu mai puțin, parol! (aparte cu chef) Al dracului știu să le tachinez.

DIDINA (bătěnd in masă și sculându-se)

Să-l mai caut in bal...

CATINDATUL (běndu-și picătura din fund a paharului)

Ce, te duci, mască?

DIDINA

Da, mască, mĕ duc. (Chelnerul vine din dreapta) O bere, o plătesc (aruncă banii pe masă)

CATINDATUL (către Chelner)

Și mie o jamaică... (către Didina) Nu mai stai nițel? să mai beau numai un magnet și pe urmă te joc.

DIDINA

Nu, mersi.

CATINDATUL

Să te joc o... conțină oarbă. (ride)

DIDINA (aparte)

Conțina oarbă? să mĕ fi cunoscĕnd? (pleacă să iasă)

CATINDATUL

Pe doĕ consumății și-o guriță mazu (ride) Strașnic tachinez... (o urmărește până la ușe)

DIDINA (aparte)

Mazu? m'a cunoscut (iese repede, in fund, la dreapta; ieșind pomponul dela căciulă i cade in scenă; Chelnerul aduce incă un rom și-l pune pe masă la stinga așteptând)

CATINDATUL (intorcĕndu-se dela ușe și coborind)

Strașnic am tachinat-o... (gustă din rom și-l plătește) Și mi-e cald... mi-e cald... mie foc de cald! (intorcĕndu-se și zărind pomponul jos) Iacă! i-a căzut polinezului istoria dela căciulă... (ia pomponul și și-l pune 'n piept) Haha! Acu să vezi cum o tachinez (trage repede paharul de rom și iese iute după Didina) Acu să vezi cum am s'o tachinez. (Se aude in bal polca)

SCENA III.

CRĂCĂNEL singur, in costum de bal, intrând din bufet, apoi CHELNERUL

CRĂCĂNEL (coborind și scoțându-și masca)

Il chiamă Iancu Pampon; i mai zice și «Conțina cu 5 Fanți»; a fost tist de vardiști de noapte la Ploiești: acuma face pe jucătorul de cărți; e neinsurat, dar precontează pe una Didina Mazu, ex-marșandă. I-am luat urma acasă, de acasă la cafenea, dela cafenea iar acasă, și de acasă aici... să fie aici... Am mințit pe Mița că mĕ duc la Ploiești, și am venit... Mi-am pus costum ca să nu mĕ cunoască cineva și să afle Mița... cum e ea geloasă!... (bate 'n masă; Chelnerul intră) Am zis o bere...

CHELNERUL

Vine!

CRĂCĂNEL

A! asta nu poate remăne jos... Eu, când imi trage cineva palme... eu turbez!... cu dinții il apuc, nu-l las nici mort până nu-mi spune pentru ce? pentru ce mi le-a tras? să știu și eu: pentru ce?... Trebue să-mi spuie mișelul numai decât!... (Chelnerul aduce berea, Crăcănel o bea ș'o plătește. Chelnerul ia paharul de bere și paharul de rom rĕmas pe masa din stinga și iese) Dacă o fi deschis, mĕ duc drept la el... Dar dacă o fi mascat?... (se gândește) A! am găsit... Mĕ dau binișor pe lângă toți bărbații și le zic la ureche: «Eu sunt Bibicul, nene Iancule, nu mai poftești?...» Să poftească in bal să-mi tragă... nu! să poftească mizerabilul! (iși face o țigară ș'o aprinde. Didina urmărită de Catindatul intră) Cineva! (iși pune masca)

SCENA IV.

CRĂCĂNEL, DIDINA, CATINDATUL.

DIDINA (intrând)

S'a hotărit! nu pot să scap de dobitocul ĕsta... mĕ cunoaşte.

CATINDATUL (urmărind-o pe pasul de polcă, şovăind puţin)

Mască, nu te las: trebue să facem o polcă.

DIDINA (plictisită)

Mersi, mască, nu joc; fii băiat cum se cade şi nu te mai ţine după mine...

CATINDATUL (aparte)

Straşnic le tachinez !...

DIDINA

Ţi-am spus odată că aştept pe cineva ?

CATINDATUL

Ce adică, eu nu sunt cineva ?

DIDINA (foarte plictisită)

Ba da, decât aştept pe cineva să mĕ ducă acasă....

CATINDATUL

Da ce, eu nu te pociu duce acasă ?

CRĂCĂNEL (aparte)

Ĕsta să fie ? că prea e obraznic... (observă scena)

DIDINA (impingĕnd pe Catindatul care vrea s'o ia de zor la polcă)

Vai de mine! mi-am găsit beleaoa cu d-ta, im scoţi sufletul! (aparte) Ce să fac? Cum să scap? Ai

(tare) Mască, am să te rog ceva: aşteaptă-mĕ un minut aici... Mĕ 'ntorc indată...

CATINDATUL

Da te 'ntorci?

DIDINA

Mai e vorbă...

CATINDATUL

Să te 'ntorci, să nu pleci până nu ne vedem, că ai perdut ceva.

DIDINA (plecând)

Eu?

CATINDATUL

Da... (aparte) Acu am s'o tachinez...

DIDINA

Aş! mofturi!

CATINDATUL

Zĕu!... Cum ai venit, ai? N'ai venit cu pampon? Vrei să te duci fără-pampon?

CRĂCĂNEL (sărind)

Pampon?!

DIDINA

Pampon?! Hotărit, mĕ cunoaşte, trebue să-mi schimb costumul, să-mi piarză urma... (iese repede: Catindatul se repede să iasă după ea; Crăcănel il urmăreşte, il apucă in uşe şi-l trage cu putere inapoi).

CRĂCĂNEL (cu tonul sfidător şi melodramatic)

Eu sunt Bi-bi-cul, ne-ne Ian-cu-le!

CATINDATUL

Eu nenea Iancu? fugi d'acolo!

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule; nu mai pofteşti? poftim de! ba nu, nu! ia poftim...

CATINDATUL

Ce să poftesc, domnule? ştii că eşti curios d-ta!..

CRĂCĂNEL (crescendo)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule!

CATINDATUL

Bine, d-ta poţi să fii Bibicul, dar vezi că asta-i asta, că eu nu sunt nenea Iancu... Nenea Iancu e frate-meu...

CRĂCĂNEL

Atunci, nen'tu Iancu al d-tale, este o canalie!

CATINDATUL

Da pentru ce, d-le?...

CRĂCĂNEL

Asta mĕ priveşte pe mine...

CATINDATUL

Ba priveşte familia, să mĕ ierţi...

CRĂCĂNEL

Şi-l aştept aici, pentru ca să-l iau de piept şi să am o tălmăcire cu d-lui... Să vedem: pentru ce? da, pentru ce?

CATINDATUL

Aş! il aştepţi de giaba: nenea Iancu e la Ploieşti...

CRACĂNEL

Mofturi! e la Bucureşti...

CATINDATUL (sărind)

Nenea Iancu la Bucureşti?

CRĂCĂNEL

Da, și are să vie aici: il aștept!

CATINDATUL (aparte)

Nenea Iancu! să vie aici! M'am topit... Sunt nenorocit!

CRĂCĂNEL

Și o să fii față și d-ta la tălmăcire; am să te pui față ca să vezi și d-ta pentru ce nen'tu Iancu al d-tale este o canalie!

CATINDATUL (aparte)

Nenea Iancu! vine nenea Iancu, și ĕsta cum mĕ cunoaște, o să mĕ spuie, o să mĕ puie față!... Trebue să-mi piarză urma: trebue să-mi schimb costumul... (iese fuga in fund la stinga)

CRĂCĂNEL

Fuge să-i dea de știre lui nen'su Iancu! trebue să-l țiu de scurt. (iese fuga după Catindatul.—Se aude in bal semnalul cadrilului)

SCENA V.

MIȚA, singură in domino albastru cu flori, apoi CHELNERUL.

MIȚA (intrând, iși scoate masca)

Nu e... N'a venit incă? Il cunosc... are numai doĕ costume: un cazac și un turc... N'a venit. Trebue să se fi dus să-și ia pe individa! Trebue să vie impreună! A! să vie! Dumnezeule! Jur pe tot ce mi-a rĕmas mai scump, jur pe statua Libertății dela Ploești, că are să fie o istorie!... (bate 'n masă) A! gelozie! Am să-i omor!

CHELNERUL (intrând din dreapta)

Vine!

MIŢA

Un vermult.

CHELNERUL

Vine. (iese)

MIŢA

Voiu să beau, voiu să beau (cadenţând) căci nu e'n lume altă durere, decât durerea ce simţesc eu . . . (Chelnerul aduce paharul. Se aude cadrilul. Miţa bea paharul pe neresuflate şi plăteşte. Chelnerul ia paharul şi pleacă) Aşa! să vie acuma. (işi pune masca)

SCENA VI.

MIŢA, IORDACHE in costum de turc, apoĭ CRĂCĂNEL.

IORDACHE (vine suflând la masa din stinga)

Uf! Am asudat... Trebue să mĕ dau la o gargariseală (bate 'n masă)

MIŢA (se 'ntoarce, il vede şi dă un ţipăt)

Turcul! Nae! (se repede la el) Nae! Eu sunt, Miţa. (işi scoate masca)

IORDACHE.

Miţa! Coana Miţa! Sunt eu, Iordache (işi scoate masca)

MIŢA.

Nae a venit?

IORDACHE.

Nu.... n'a venit...

MIŢA.

Minţi! a venit! A! v'am dat de urmă. L-am căutat acasă şi nu l-am găsit; vardistul mi-a spus că a plecat in costum de bal in birje. A venit... E aici... cu ea... Spune; nu minţi!

IORDACHE.

Ei, da, da! a venit, dar a venit şi Crăcănel... (işi pune masca)

MIŢA.

Crăcănel! aicea Crăcănel?... (punĕndu-şi masca) Nu-i adevĕrat! Mangafaoa e la Ploeşti.

IORDACHE.

Ba-i prea adevĕrat (Crăcănel intră)

CRĂCĂNEL (intră prin fund şi vine ţintă la Iordache)

Eu sunt Bibicul, nene Iancule, eu sunt Bibicul; nu mĕ cunoştĭ? Poftim dè! ia mai poftim dè!

MIŢA (aparte)

E Crăcănel! imi cunoaşte dominul, trebue să mi-l schimb numai-decât (iese repede in fund la stinga)

CRĂCĂNEL.

Nu rĕspunzi? nu pofteşti, nene Iancule?

IORDACHE.

Eu nu sunt nenea Iancu, eu sunt nenea Iordache... Pe nenea Iancu caută-l in bal...

CRĂCĂNEL.

In bal? (iese repede 'n fund, dreapta)

IORDACHE.

Un nenea Iancu trebue să găseşti in tot balul (işi scoate masca)

SCENA VII.

IORDACHE, NAE, (in costum de cazac, apoi) CATINDATUL.

NAE (din fund, dreapta)

Iordache... (işi scoate masca)

IORDACHE,

Ahà ! bine că vii ! Ştii cine e in bal ? ia ghici...

NAE.

Cine ?

IORDACHE.

Miţa...

NAE.

Miţa !

IORDACHE.

Şi Crăcănel... fereşte-te ; Miţa te caută...

NAE.

Cum să scap de republicana asta?... Nu găsesc pe Didina să plec...

CADINDATUL (din fund)

Peste putinţă să găsesc alt costum : Biblicul ĕla o să mĕ dea de gol luĭ nenea Iancu... (işi scoate masca)

NAE (işi pune masca repede ; lui Iordache)

Pune-ţi masca ! (Iordache işi pune masca)

CATINDATUL

Uf! Şi m'am magnetizat!... Lucrează magnetismul.. Nu mai pociu de cald !

NAE (incet lui Iordache)

Il cunoşti ?

IORDACHE (asemenea)

Tinĕrul cu măseaoa...

CATINDATUL (vĕzĕndu-i)

A ! bună idee (vine la ei vesel) Mască, mĕ cunoaşteţi?

NAE

Nu...

CATINDATUL

Imi pare rĕu, v'aş fi rugat ceva...

NAE

Ce ?

IORDACHE (incet lui Nae)

Să-i scoţi iar măseaoa...

NAE (Catindatului, tare)

Cu plăcere, neică, dar n'am ostromentele...

CATINDATUL

Ce ostromente ?

IORDACHE

Pentru măsea...

CATINDATUL (aparte)

Şi ĕştia sunt bărbieri... (tare) Aş! măseaoa nu o mai scoţ ; i-am dat de leac : călduri cu magnetism de jamaică...

NAE

Ala-i bun...

CATINDATUL

Uite ce vream eu să vĕ rog: eu am un frate mai mare in bal, şi mĕ cunoaşte, şi n'aş vrea să mĕ cunoască... Ce e de făcut ?

NAE

Ştiu eu ? şi eu aş vrea să nu mĕ cunoască cineva in bal: da' dacă te cunoaşte odată...

IORDACHE

Nu-i alta nimic de făcut decât să plecăm din bal...

CATINDATUL

Nu ! nu voiu să plec, voiu să mai tachinez, voiu să mĕ magnetizez bine ! Am eu o idee...

NAE

Ce idee ?

CATINDATUL

Costumurile d-voastră sunt dela grandirop, ori particulere ?...

IORDACHE

Particulere.

CATINDATUL

Și al meu tot particuler. Haide să le schimbăm, și apoi să mai poftească Bibicul să mĕ puie față cu nenea Iancu...

NAE

Faină idee ! Bravos ! Haide !

IORDACHE

Haide !

CATINDATUL

Haide la grandirop ! (ies toți trei in fund la stinga) la cabinet de toaletă ! (Se aude mazurca în bal ; Catindatul iese pe pasul de mazurcă)

SCENA VIII.

PAMPON in costum, intrând din bal,

Este adevěrat că sunt tradus : Didina mě inşală cu Bibicul, cu amantul femeii ěleia. Astăseară, la cafenea, femeia aia mi-a lăsat un bilet; i-am cunoscut slova, e slova din biletul către Bibicul. Imi scrie să viu aici, unde amantul ei are intâlnire cu Didina. Nu se poate, zic eu ; Didina s'a dus la mătuşică-sa. Merg de grabă acasă, Didina nu e ; la mătuşică-sa, Didina nu e. Mě 'ntorc acasă, chem slujnica, ii trag două perechi ca la poliţie şi pe urmă o supun la intrigatoriu. Spune că coniţa a plecat in costum polinez... Aici in bal este ! cu el !... cu bibicul. A ! Bibicule ! ai scos o femee din minţi—femee ! ochi alunecoşi, inimă sburdalnică !... astădată n'ai să scapi... O să-ţi rup şalele... (bate in masă) O mască ! (işi pune masca)

CHELNERUL (d'afară)

Vine !

SCENA IX.

PAMPON, CRĂCĂNEL.

CRĂCĂNEL (din fund, dreapta)

Nu pot să dau de nenea Iancu, şi l-am pierdut şi pe frate-sěu... (vězěnd pe Pampon) Pe ěsta nu l-am cercetat... Acuma il věz intâiu. (Pampon bate iar in masă ; Crăcănel coborind doi paşi, tare şi cu ton de sfidare melodramatică) Eu sunt Bi-bi-cul...

PAMPON (sărind)

Bibicul !

CRĂCĂNEL

Da, Bibicul, nene Iancule ! (işi scoate masca) nu mai pofteşti ?

PAMPON (işi scoate masca, fioros gata să se repează)

A ! care va să zică mě căutai, Bibicule ?

CRĂCĂNEL (potrovindu-se să-şi ia vênt de scăpare)

Da, nene Iancule...

PAMPON (acelaşi joc crescendo)

Şi eu te căutam, Bibicule! (se repede)

CRĂCĂNEL (dându-se pe după o masă)

Să nu dai! să nu dai! că fac scandal... Chem poliţia... stai să ne desluşim!

PAMPON

Mişelule, să ne desluşim, ai? După ce mĕ ataci la sacrul meu amor; amăgeşti o fiinţă nevinovată... o femee... femee! ochi alunecoşi, inimă sburdalnică!...

CRĂCĂNEL (urmându-şi jocul)

Eu? amăgesc o femee?... Eu nu am amăgit nicio femee; ele m'a amăgit pe mine... şi multe; nu ştiu nimic la sufletul meu.

PAMPON

Minţi!

CRĂCĂNEL

Nu minţ... Nu da! nu da! că fac scandal. Să ne desluşim: e incurcătură la mijloc... Spune care femee..

PAMPON

O ştii bine, Didina...

CRĂCĂNEL

Nu cunosc nicio Didină. Pe amanta mea o chiamă Miţa...

PAMPON

Da, pe amanta ta o chiamă Miţa; dar, ca un mişel ce eşti, nu te-ai mulţumit cu o amantă... Ai atacat şi pe amanta mea Didina... Ai nenorocit-o!

CRĂCĂNEL.

Nu-i adevĕrat!

PAMPON

Am dovezi: ai uitat la Didina un bilet de abonament la frizerie.

CRĂCĂNEL

Nu-i adevĕrat! eu nu mĕ raz cu abonament, eu mĕ raz à-la cart...

PAMPON

Şi un bilet dela amanta ta...

CRĂCĂNEL

Dela amanta mea? Iţi spuiu eu că e incurcătură.

PAMPON

Nu e nicio incurcătură, mişelule! Amanta ta, Miţa, iţi scrisese de miercuri că te aşteaptă, că Mangafaoa pleacă la Ploeşti.

CRĂCĂNEL

Miercuri?... Ploeşti?... Mangafaoa?...

PAMPON

Da, şi tu, Bibicul, in loc să te duci la ea, o părăseşti şi te dai furiş la amanta mea, la Didina (se repede) O să-ţi rup oasele... Oasele am să ţi le rup!

CRĂCĂNEL (apărându-se)

Stăi! să nu dai, că fac scandal! Mi-e frică de o nenorocire!... (işi pune măna la inimă să o astămpere)

PAMPON

Da! să-ţi fie frică de o nenorocire; pentrucă precum ai vrut tu să nenoroceşti pe Didina... o femee! ochi alunecoşi, inimă sburdalnică!... asemenea să ştii că o să te nenorocesc eu pe tine. (se repede)

CRĂCĂNEL (acelaşi joc)

Stăi! stăi, omule, pentru Dumnezeu!... Miţa? miercuri? Ploieşti? Mangafaoa?... Dumnezeule! am o bănuială... Arată-mi biletul... Eu am fost miercuri la Ploieşti...

PAMPON

La Ploieşti...

CRĂCĂNEL

Da, la Ploieşti... Să fie cu putinţă?... Miţa? a opta?... Arată biletul!

PAMPON

Iacătă-l biletul! (Crăcănel se apropie să vază biletul; Pampon il apucă cu măna stingă, şi cu dreapta i arată hărtia) A! vrei să mĕ 'nşeli? (il sguduie)

CRĂCĂNEL (sfărşindu-se dela inimă, se moaie din balamale, şi cade pe un scaun)

Miţa! m'a tradus! apă! apă!... Mangafaoa... eu... eu sunt!

PAMPON

Mangafaoa?

CRĂCĂNEL

Da, Mangafaoa!... eu... A opta oară tradus! (ridicănd măinile la cer) Este cu putinţă, domnule?

PAMPON

A opta oară? (şade lăngă el)

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu ţi le mai spuiu p'alelalte, că sunt halimale, domnule, numai una să ţi-o spuiu, al şaptelea caz de traducere... in vremea rĕsboiului...

PAMPON

Cu un muscal?

CRĂCĂNEL (plin de obidă)

Nu m'ar fi costisit atăta să fi fost cu un muscal, flindcă eu eram de la inceput pentru convenţie... ştii, Muscalii luptau pentru cauza stăntă a eliberării popoarelor creştine de sub jugul semilunii barbare... Dar cu un neamţ, domnule!...

PAMPON

Cu un neamţ?

CRĂCĂNEL

Fă-ţi idee, domnule, ce traducere!

PAMPON

Ei şi?

CRĂCĂNEL (plăngĕnd)

Am plăns, cum plăng şi acuma, căci eu ţiu mult la amor; am plăns şi am iertat-o... pe urmă am prins-o iar, şi iar am plăns şi iar am iertat-o; nu de multe ori, dar cam des... aşa cam de vreo cinci şase ori... Ce-mi ziceam eu? Vorba d-tale: femee! ochi alunecoşi...

PAMPON

Inimă sburdalnică!...

CRĂCĂNEL

Pănă cănd, intr'o seară, mĕ duc, domnule, ca de obiceiu acasă; intru in sală, deschiz uşa iatacului... intunerec... «Te-ai culcat?» nu rĕspunde nimini. Inima 'ncepe să bată rĕu; aprinz luminarea, şi ce găsesc pe masă, domnule?

PAMPON

Ce?

CRĂCĂNEL

Un răvăşel: «Mache, m'am plictisit să mai trăiesc cu o rublă ştearsă ca dumneatale. Nu mĕ căuta; am trecut cu neamţul meu in Bulgaria...»

PAMPON

In Bulgaria? Ce căuta neamţul în Bulgaria?

CRĂCĂNEL (dezolat)

Nu ştiu! Ei! ce te faci, Mache?... De desperare, ce am zis eu? Daca n'am avut parte de ce mi-a fost drag pe lume, incai să mě fac martir al independenţii... şi m'am inrolat de bună voe...

PAMPON

Volintir?...

CRĂCĂNEL

In garda naţională... Ştii, pentru ca să-mi mai uit focul... (plănge) Şi inchipueşte-ţi d-ta acum şi Miţa! (plănge) şi garda naţională s'a desfiinţat!...

PAMPON

Care va să zică este un Bibicul...

CRĂCĂNEL

Se 'nţelege; n'ai vězut biletul?

PAMPON.

Care va să zică este un Bibicul, care devine in chestie de traducere şi pentru mine şi pentru d-ta...

CRĂCĂNEL.

Fireşte...

PAMPON (cu tărie)

Nu mai plânge, nu şade frumos, un volintir ca d-ta...

CRĂCĂNEL.

Dacă nu pot să mě stăpănesc! mi-e naturelul simţitor...

PAMPON.

Trebue să-l găsim! Nu plănge, nu-i frumos! un volintir! Trebue să-l regulăm pe Bibicul... Auzi d-ta? două!

CRĂCĂNEL.

Cum să-l găsim ?

PAMPON.

Il găsesc eu, n'ai grije; eu ştiu politica poliţii. Nu plănge: eşti volintir! Bibicul nostru e aici in bal... Didina mea este aici in bal...

CRĂCĂNEL.

Poate şi Miţa mea...

PAMPON.

Da...

CRĂCĂNEL.

Da?

PAMPON (repede)

Adică nu! In sfărşit, ce-ţi pasă! vino cu mine... Nici o vorbă să nu zicĭ. Lasă-mĕ pe mine, să vezi il inhaţ eu. Aide... nu plănge: eşti volintir! pun e-ţi masca, şi aide! (işi pune masca)

CRĂCĂNEL.

Miţa? Miţa?... (hotărit) Nu!... o mai iert acum, dar daca s'o mai intĕmpla incă odată... hotărit mĕ insor! (işi pune masca)

PAMPON.

Haide... nu, nu plănge, eşti volintir!... şi niciun cuvĕnt! A! Bibicule! (ies amăndoi inbal)

SCENA X.

MIŢA (in eostumul polonez al Didinii, apoi IORDACHE in costumul de cazac al lui Nae.

MIŢA (scoţĕndu-şi masca ; vine din bufet)

Ce dracul caută Crăcănel aici? Mĕ minte că se duce la Ploieşti... şi vine la bal... Nu cumva Mangafaoa sare garduri ?... Ori a simţit ceva ?... Mi-am schimbat costumul la grandirop... Nici el, nicĭ Iordache nu mĕ mai poate cunoaşte... Dar Nae... Năică unde-i ?..ĕ Unde e părlitul de Pampon (Iordache intră) Nae ! Să vedem (işi pune masca şi urcă in fund spre stinga)

IORDACHE (venind din fund, dreapta şi uităndu-se in bal)

A dracului istorie o să iasă... Crăcănel aici, Pampon aici, Miţa aici... Numai de-ar fi plecat Nae şi Didina...

MIŢA (coborind)

Nae! (işi scoate masca)

IORDACHE.

Ai! (se intoarce) Fugi că mor! Miţa ? (vrea să plece)

MIŢA (tăiăndu-i drumul)

Unde pleci, mizerabile ?

IORDACHE (i face semn că merge in bal să danţeze)

MIŢA

Nu vrei să mĕ cunoşti, Naică, ai ? Nu vrei să-m vorbeşti ? Fugi de mine, ai ? (il apucă)

IORDACHE (se smuceşte şi vrea să plece)

MIŢA (sărindu-i inainte)

Mişelule, daca mai faci un pas, daca nu vorbeşti te nenorocesc. A! mizerabile! ai găndit că daca mi-

ai luat sticluța cu vitrionul, nu o să mai găsesc alta! Ți-am făgăduit să-mi rĕsbun și..,

IORDACHE

Ei apoi, daca o iei pe coarda vitrionului, nu-mi place (Mița face un pas inapoi, el iși scoate masca) Nu sunt Nae; ce poftești? Sunt Iordache, na!

MIȚA

A! care va să zică v'ați schimbat costumul, ca să mĕ jucați pe degete!... Și a crezut domnul Nae că scapă cu atâta de mine?... Unde e Nae?

IORDACHE

Trebue să fi plecat de mult din bal; nu l am mai vĕzut; și a plecat cu cheea; pe mine m'a lăsat pe dinafară (Pampon și Crăcănel se arată in fund și privesc scena)

MIȚA.

A! mizerabilul! (se plimbă agitată) Mizerabilul! (vede pe cei din fund și-și pune iute masca: Iordache asemenea)

SCENA XI.

ACEIAȘI, PAMPON și CRĂCĂNEL scoțĕndu-și măștile

PAMPON (lui Crăcănel)

Costumul polinez! E Didina cu Bibicul!

CRĂCĂNEL

Cu Bibicul...

PAMPON

Pe el! (Iordache vrea să plece; Pampon il apucă de o parte Crăcănel de alta, și-l readuc tĕriș in scenă)

CRĂCĂNEL

Unde te duci, Bibicule?

PAMPON

Stai să te judec eu, Bibicule...

IORDACHE (sbătĕndu-se intre amăndoi)

Nu mĕ chiamă Bibicul, mĕ chiamă Iordache!...

MIŢA (aparte)

Pampon! (trece repede lăngă Pampon şi-l trage cu putere de o-parte; incet) Eşti aici? (işi arată figura la o parte şi iar se maschează)

PAMPON

Persoana in chestie? Miţa?

IORDACHE (luptănd să scape de Crăcănel, işi scoate masca)

Lasă-mĕ, domnule!

CRĂCĂNEL (ţinĕndu-l din rĕsputeri)

Stai aci! (se luptă amăndoi)

MIŢA (lui Pampon repede şi şoptit)

Nu e Bibicul, este Iordache; Bibicul, traducĕtorul este imbrăcat turc.

PAMPON (sărind)

Turc! Turcul care ne-a tachinat adineaori?

IORDACHE.

Inţelege odată, domnule, că nu sunt Bibicul! Ce, eşti turbat? vrei scandal?

CRĂCĂNEL (crud)

Da! vreau scandal...

PAMPON (după ce a vorbit cu Miţa incet, trecĕnd repede lăngă Crăcănel, pe care il apucă şi-l trage de mănă in faţă; Crăcănel din smucitură scapă pe Iordache, care iese repede din bal dănd cu tifla inapoĭ)

Lasă-l! nu-i ĕsta! am greşit. Bibicul e turcul, turcul care ne-a tachinat adineaori...

CRĂCĂNEL

Turcul? Aide după el... Dar dama asta cine e?

PAMPON

O damă...

CRĂCĂNEL

O damă? bine... Ai după turc (pleacă intăi punĕndu-şi masca)

MIŢA (incet lui Pampon)

Nu cumva să-i spui lui Crăcănel...

PAMPON (asemenea)

N'ai grije. Ai după turc (işi pune masca)

CRĂCĂNEL

Aide după turc (ies toţi trei in bal)

SCENA XII.

DIDINA, in domino roşu, NAE in costumul dela inceput al Catindatului, vin din bufet; apoi IORDACHE, apoi CATINDATUL şi O MASCĂ tot din bufet.

DIDINA.

Da (işi scoate masca, Nae asemenea) Cănd am venit adineaori in bal m'a cunoscut unul. El trebue să fi fost, Crăcănel al tĕu... ştie că mĕ chiamă Didina Mazu, ştie de Pampon, ştie că-i zice lui Pampon «Conţina cu 5 Fanţi.» In sfărşit m'a cunoscut bine? d'aia mi-am scimbat costumul. Haide, haide, Nae, să mergem; mi-e frică... (se aude cadril)

NAE.

Da, haide să mergem, e tărziu...

IORDACHE (*intrând din bal repede*)

Tot aici sunteți ? Plecați, de grabă ! Crăcănel, Pampon și Mița, toți trei, vĕ caută să facă scandal... Fugiți !

DIDINA.

Aide ! (*iși pune masca*)

NAE.

Daca am putea să ieșim fără să mai dăm prin bal... (*iși pune masca*)

IORDACHE

Nu se poate, altă iesire nu-i; haideți (*iși pune și el masca*)

CATINDATUL (*cu o Mască pe care o aduce cam cu d'asila la braț; e cu chef, iși scoate masca și vorbește tare de tot*)

Așa sunt eu... Uite și prietenii.

NAE (*incet*)

Dracul să te ia !

MASCA (*vrĕnd să-i scape dela braț*)

Lasă-mĕ.

DIDINA.

Cine-i ĕsta ? (*Nae, Iordache și Didina vorbesc incet de oparte*)

CATINDATUL.

Așa sunt eu ; când mĕ magnetizez, mi-e cald... Pfu !... și când mi-e cald, pfu ! tachinez. Trebue să te fac un cadril. Iacă ne-am găsit vizaveaoa...

DIDINA.

Haide ! (*vor să plece*)

CATINDATUL.

Ce vĕ duceți ? Nu se poate să vĕ duceți (*le tae drumul*) Trebue să facem un cadril.

NAE.

Mersi, drăguță, ne ducem acasă...

CATINDATUL.

Acasă? cu costumul meu? nu se poate. (strigă tare) Dacă vě duceți, dă-mi inapoi costumul, trebue să-mi dai costumul, nu te las să pleci cu costumul...

NAE (incet)

Ne mai intărzie dobitocul!

DIDINA (incet)

Schimbă costumul și pace!

IORDACHE (incet)

Nu se poate, o să ieșim prin bal: Mița cunoaște costumul...

NAE (incet)

Ce e de făcut?

IORDACHE (incet)

Spune-i că mai rěmănem...

DIDINA (incet)

Și ne strecurăm binișor și ieșim...

NAE (tare)

Dacă-i așa, știi ce? ai să mai rěmănem.

IORDACHE.

Să mai remănem...

DIDINA.

Să mai rěmănem...

CATINDATUL.

Așa da! Ai să facem cadrilul...

IORDACHE.

In bal ?

NAE.

Nu merg in bal.

CATINDATUL.

Atunci aici ; sunt magnetizat, am poftă de cadril, să'mi fac vĕnt. Unde e nenea Iancu să mĕ vază !

IORDACHE (incet lui Nae și Didinii)

Jucați-l o figură doĕ, până uită de costum, și pe urmă o ștergem (vorbesc incet toți trei)

MASCA.

Ți-am spus că mi-e frică să nu mĕ vază bărbatu-meu...(luptă să scape)

CATINDATUL.

Ei ! par'că mie nu mi-e frică de Nenea Iancu... (Masca se smucește, scapă și fuge: uitându-se după ea) Atâta pagubă ! (merge și invită la danț pe Iordache) Ei, aide ! Ce faceți ? (iși pune masca pentru danț)

NAE.

Ei haide, dè ! (Se aude o figură a cadrilului. Nae dantează cu Didina, Catindatul cu Iordache ca damă. La a doua parte a figurii contradanțului, apar in fund Pampon, Crăcănel și Mița mascați).

SCENA XIII.

CEI DE SUS, PAMPON, MIȚA și CRĂCĂNEL
apoi lume din bal.

PAMPON.

Iaca Turcul! A! in sfărșit (toți trei coboară melodramatic in fața Catindatului; figura danțului se sparge; Didina, Nae și Iordache se retrag de oparte spre ușa din fund in stinga și ascultă; Mița mai la spatele lui Crăcănel și lui Pampon, care s'au oprit țintă in fața Catindatului inmărmurit; Mița a scos din buzunar sticluța și păndește)

DIDINA (incet)

Pampon!

NAE (incet)

Mița!

IORDACHE (incet)

Crăcănel!

CRĂCĂNEL (fioros)

Jos masca!

CATINDATUL (temurănd)

Pentru ce?

CRĂCĂNEL.

Pănă aici ți-a fost, Bibicule! (stau amăndoi gata să-l apuce)

CATINDATUL.

Iartă-mĕ, nene Iancule, nu mai fac! (pune măna să-și scoață masca)

MIȚA (care a păndit momentul, n'apucă el să-și scoață masca, și-i aruncă sticluța in ochi)

Na! mizerabile! (fuge prin fund)

CATINDATUL.

A! săriți! (vrea să fugă)

(Pampon și Crăcănel il inhață și incep să-i tragă; lume mascată și nemascată vine fuga din fund la dreapta; Didina, Nae și Iordache au dispărut in fund la stinga).

(Cortina)

ACTUL. III.

Decorul actului intăiu intocmai. Un moment, scena goală. Se aude o birje oprindu-se din goana mare in fund, apoi plecănd peste un moment inapoi. Pe urmă se aude sgomotul unei chei deschizĕnd broasca. Uşa se deschide de perete. In scenă intunerec adănc.

SCENA I.

DIDINA, NAE şi IORDACHE, in costumurile dela bal, mascaţi, intră găfăind prin fund.—Apoi PAMPON, CRĂCĂNEL şi CATINDATUL de-afară

NAE.

In sfărşit, am ajuns... Aprinde o lampă.

DIDINA.

Ne urmĕreşte, trebue să ne urmărească. (Iordache caută pe dibuite chibriturile pe o masă din fund şi restoarnă nişte sticluţe) A! m'ai speriat! (Iordache aprinde lampa ; lumină in scenă) Uf! (işi scoate masca ; toţi şi le scot, şi le aruncă fiecare pe căte-o masă)

NAE

Iordache, scoate cheea d'afară, şi incue degrab pe dinăuntru. (Iordache execută ordinul)

DIDINA.

Sunt sigură că s'au luat după noi... O să fie un scandal mare... sunt nenorocită.

NAE.

Lasă-i să vie, n'ai grijă ; ori şi cum, avem pe unde scăpa.

DIDINA lui (Iordache care coboară)

Zici c'ai vĕzut dumneata când i-a aruncat cu vitrion in ochi?

IORDACHE

Am vĕzut eu, fireşte. A strigat odată: «Na, mizerabile!» şi paf! (face gestul) şi pe urmă a fugit p'in lume.

NAE (desperat)

Cum? Cum să scap de nebuna asta? Cum să mĕ cotorosesc de republicana? Vrea să mĕ bage in primejdie!

DIDINA.

Ce scandal! O să mijlocească proces, poliţie, procuror, şi pe urmă la juraţi... O să ne dea pi'n gazete! Să afle la sigur Pampon... Sunt compromentată... Mi-ai omorit viitorul, d-le Nae.

NAE

Bine, soro, vina mea este? pĕcatele mele!

DIDINA

Da, fireşte, vina d-tale... Daca ştiai cu ce republicană apilipisită de Ploeşti ai de aface, nu trebuia să mĕ'ncurci pe mine.

NAE.

Bine, neică...

DIDINA

Nu trebuia să mĕ 'ncurci pe mine.

IORDACHE (care a stat in fund la uşe şi a ascultat afară)

St! tăceţi.

NAE.

Ce?

DIDINA

Ai?

IORDACHE

Vine o birje... (se aude o birje)

DIDINA

Nu v'am spus eu că ne-a luat urma...

IORDACHE

Tăceţi! (toţi ascultă; birja se opreşte afară in fund) S'a oprit aici...

NAE.

Hait!

DIDINA

Ei sunt!

IORDACHE

Tăceţi!

DIDINA

Să stingem lampa... (merge in vĕrful degetelor in fund)

NAE (lui Iordache)

Scoate cheea din uşe! (Iordache scoate cheea. Se aud de afară glasul lui Pampon, al lui Crăcănel şi al Catindatului

PAMPON (d'afară)

E lumină! sunt aici!

NAE, DIDINA şi IORDACHE (coborind in vĕrful degetelor, misterios)

St!

CRĂCĂNEL (d'afară)

Deşchideţi! (bătăi tari in uşe; Didina stinge lampa; intunerec)

CATINDATUL

Deşchideţi! (bătăi mai tari)

NAE.

Binişor! incet!

TOŢI DE AFARĂ.

Deşchideţi! (bătăi tari)

DIDINA (toți trei au coborit in față de tot)

Ce e de făcut?

NAE.

Să ieșim in curte pe fereastra din odăiță... St!

PAMPON (d'afară)

Ori deschideți, ori sparg ușa!...

CRĂCĂNEL (d'afară)

Deschideți!

CATINDATUL (d'afară)

Ori spargem ușa! (bătăi grozave)

DIDINA (frăngĕndu-și măinile)

Sunt mulți! sparg ușa; imi vine rĕu; mor!

NAE.

Să fugim.

IORDACHE

Aide degrabă; e minunat! (avĕnd o inspirație) Să poftească să spargă ușa... Tìi! mare politică mi-a dat in cap... să poftească să spargă!...

NAE.

Sunt turbați! (se aud lovituri grele in broasca ușii)

IORDACHE

Lasă, că-i potolesc eu!

DIDINA

Aide degrabă!

NAE.

Aide! (toți ies misterios și degrabă prin ușa din dreapta)

(Un moment scena goală; se aude lucrare la ușa din fund; ușa se cleatină, se sgudue și in sfărșit cedează)

SCENA II.

PAMPON, CRĂCĂNEL, CATINDATUL in costumurile dela bal, fără măști. Catindatul e plin de pete negre pe tot obrazul; intrare fioroasă.

PAMPON

A stins lampa!

CRĂCĂNEL

Cine are un chibrit?

CATINDATUL (se deschide la costum și scoate de desubt din jiletcă un chibrit de ceară; il aprinde și il ține in mănă)

Aici este la bărbierul unde mi-a scos măseaoa nevinovată!... De-aia adineaori, in bal, zicea să-mi mai scoață una...

PAMPON (care, la lumina chibritului, a dat ocol cu ochii in scenă)

Nu mai incape vorbă, este aici. Aicea este Bibicul! (crud) Am să-l sfășiiu!

CRĂCĂNEL (scrișnind din dinți și sguduind din cap)

Cu dinții! cu dinții am să-l rup! După ce e caz de traducere dublă, ne mai duce din incurcătură in incurcătură; iși bate joc de noi... Cu dinții!

PAMPON (arătănd pe Catindatul, care schimbă chibriturile,—cănd se stinge unul aprinde altul)

Toată incurcătura devine dela dumnealui...

CATINDATUL

Dela mine?

CRĂCĂNEL

Da, dela dumneata...

CATINDATUL

Cum dela mine?

CRĂCĂNEL

Se ințelege...

PAMPON

Pentru ce ți-ai schimbat costumul? pentru ce ai luat costumul turcului!

CATINDATUL (lui Crăcănel)

Nu mi-ai spus d-ta că e Nenea Iancu in bal!... (schimbă chibritul)

PAMPON

Ei! ș'apoi?

CATINDATUL

Cum, ș'apoi? Dacă mĕ prindea Nenea Iancu in bal, mĕ luà la Ploiești, imi omora cariera dela percepție.

CRĂCĂNEL

Și cel puțin dacă am fi siguri, sigurisimi că-i aici!... (către Catindatul) pentru că d-ta ca un zevzec ce ești...

CATINDATUL

Pentru ce mĕ faci zevzec, d-le?

CRĂCĂNEL

Pentru că daca nu tachinai, nu se 'ntĕmpla ce s'a 'ntĕmplat...

CATINDATUL

Ce să-ți fac? Nu ți-am spus că nu mĕ pot stăpăni? cănd mĕ magnetizez, eu tachinez strașnic... Și nenea Iancu tachinează cănd are magnet, toți ai noștri tachinează... da nu ca mine.

CRĂCĂNEL

Vezi! vezi că ești zevzec, cănd iți spun eu că ești zevzec...

CATINDATUL

Pentru ce mĕ faci zevzec, d-le!

PAMPON

Are dreptate... pentru că d-ta ţi-ai schimbat costumul cu o mască, care nu ştii măcar ce fel de persoană e.

CATINDATUL

Daca nu şi-a scos masca? Nu ţi-am spus că vorbea de măsele?... era bărbier.

PAMPON

Eu vě spuiu că sunt aici. Nu ne-am ţinut noi după birja lor? Birja lor nu s'a oprit aici? Nu s'a 'ntors inapoi? N'am oprit noi birjarul care-i adusese? Nu s'a 'ntors el cu noi şi ne-a arătat că aici i-a lăsat, pe doi bărbaţi şi o damă?

CRĂCĂNEL

Da!

PAMPON

Aici sunt, aici, ascunşi. Trebue să fie aici o lumînare, o lampă... Cine a fost aici pentru ce a fugit când am venit noi?... că a fost cineva aici.

CATINDATUL (aprinzěnd alt chibrit şi mergěnd la masa unde sunt doě lămpi)

Ahà! iacătă o lampă...

CRĂCĂNEL

Aprinde-o!

CATINDATUL (pune măna pe sticlă, o scoate şi o aruncă jos)

Pfu! frige!

CRĂCĂNEL

Ai spart ţilindrul...

CATINDATUL

M'a fript!

PAMPON (repede)

Vezi! vezi! e stinsă acuma de curĕnd: a stins-o adineaori când eram noi la uşe...

CATINDATUL (aprinde alt chibrit şi apucă cu măna invelită in pulpana hainei ţilindrul dela o altă lampă, pe care o aprinde. Lumină in scenă.—Vede o mască pe masă).

Iacătă o mască!

CRĂCĂNEL (la altă masă)

Aici incă una!

PAMPON (găsind a treia mască)

Incă una! Trei! Sunt aici! (examinănd masca) Este scoasă acum de pe obraz... e caldă... e asudată (o miroase tare) Asta e masca Didinii! i cunosc mirosul... Să-i căutăm; aici sunt... (miroase incă odată tare masca) A! a! data asta, Bibicule, nu mai scapi!

CRĂCĂNEL

Trebue să punem măna pe el!

CATINDATUL

Trebue să-mi dea costumul meu!

PAMPON (fioros

Am să-l sfăşiiu.

CRĂCĂNEL (şcrişnind dinţii)

Cu dinţii am să-l rup!... cu dinţii!...

CATINDATUL (punĕnd măna la falcă)

Eu nu pot să-l rup cu dinţii, dar trebue să-mi dea costumul meu!

(Toţi caută in toate părţile, pe sub mobile, pe care le restoarnă, pe după paravan)

PAMPON (vĕzĕnd uşa din dreapta)

O uşe? p'aici! (dă cu piciorul tare in uşe, uşa se deschide, el se repede afară in odăiţă, urmat de Crăcănel şi Candidatul; se aude resturnare de mobile in dreapta)

SCENA III.

IORDACHE in costum de oraş, IPISTATUL, doi SERGENŢI de noapte, apoi PAMPON, CRĂCĂNEL şi CATINDATUL.

IORDACHE (intrănd şi oprindu-se in uşe, arată desordinea din prăvălie Ipistatului; cu ton dezolat)

Iacă, domnule, iacă in ce hal e prăvălia!...

IPISTATUL (grav)

Nu-i niminea!

IORDACHE.

Pe semne a fugit!... (se aude alt sgomot in odae) Scotocesc in odae! să nu fugă pe fereastră!...

IPISTATUL (Sergenţilor)

După ei degrab! (Sergenţii, Ipistatul şi Iordache se reped spre odae, in momentul acesta intră Crăcănel şi Pampon) Staţi! Puneţi măna pe ei! (Sergenţii inhaţă cu putere unul pe Pampon şi altul pe Crăcănel)

CRĂCĂNEL

Poliţia!

CATINDATUL (care a scos şi el capul pe uşe, să intre)

Poliţia! (işi trage repede capul inapoi; Iordache merge repede in odae)

PAMPON (sbătĕndu-se in măinile Sergentului)

Pentru ce, domnule?

IPISTATUL (bătĕnd din picior şi din mănă, aspru)

Vorrrbă!... Ce căutaţi noaptea in prăvăliile negustorilor?

CRĂCĂNEL

Căutam o persoană...

PAMPON

Da, o persoană...

IPISTATUL (acelaş joc, mai aspru)

Vorrrbă! Ce persoană?

CRĂCĂNEL

Pe Bibicul.

PAMPON

Pe Bib...

IPISTATUL (acelaş joc, şi mai aspru)

Vorrrbă!

IORDACHE (intrănd repede din dreapta, cu gura mare)

Cum Bibicul, ce Bibicul, care Bibicul, domnule? Mofturi! Aici nu șade Bibicul... știe d. subcomisar cine șade aicea. Ia-i, d-le subcomisar, sunt pungași!

PAMPON (ținut strins de Sergeni)

Eu pungaș?

CRACĂNEL

Noi pungași! Așa umblă pungașii imbrăcați?

IPISTATUL (şi mai aspru, acelaş joc crescendo)

Vorrbă!... Da oomenii de treabă aşa umblă!... Pe unde ați intrat?...

CRĂCĂNEL

Pe uşe.

PAMPON

Da, pe...

IPISTATUL (foarte aspru)

Vor... vorrbă!

IORDACHE,

Da, pe uşe. Da intreabă-i d-ta cum a intrat pe u-

șe. A spart-o, d-le. Eu eram in odăiță dincolo ; am simțit că sparge cineva ușa : de frică să nu m'apuce in casă să mĕ omoare, am ieșit pe dincolo pe fereastră ca să dau de știre la secție...

CRĂCĂNEL

Nu-i adevĕrat !... noi...

PAMPON

Am vĕzut...

IPISTATUL (aspru rĕu de tot)

Vor... vorrrbă ! (Sergenților) Haide ! luați-i ! la secție! (Sergenții imping pe Crăcănel și Pampon)

CRĂCĂNEL

D-le subcomisar, imi pare rĕu... (Sergentul il impinge) Nu ! nu da brănci, domnule !

IPISTATUL (grozav de aspru)

Vorrrbă ! (Sergenților) Haide odată !

PAMPON (impins de Sergent)

Da, da nu scapă Bibicul cu asta (Sergentul il impinge) Nu ! nu da brănci, domnule !

IPISTATUL (scrișnind din dinți)

Vorrbă ! La secție ! (Sergenții scot, prin fund, in brănci pe Pampon și pe Crăcănel)

IPISTATUL (merge după ei până la ușe ; cum au ieșit, el se intoarce repede inapoi, și cu tonul foarte dulce)

Iordache... știi de ce venisem eu ?

IORDACHE

Cum să nu știu, daca ți-am făcut denunțul să-i iei...

IPISTATUL.

Nu, ştii aşa vine vorba... Uite ce vream să te rog eu : am o listă de lotărie (scoate o listă mare)

IORDACHE

Iar ?

IPISTATUL.

Un franc numĕrul... mai sunt numai trei numere !...

IORDACHE.

Ce ?

IPISTATUL.

Un portabac cu muzică: are douĕ căntece (scoate portabacul şi-l face să cănte)

IORDACHE.

Bine ĕsta par'că-l mai puseseşi odată la lot ; aveam şi eu un numĕr.

IPISTATUL.

Da, s'a şi tras, la anul nou.

IORDACHE.

Ei ?

IPISTATUL.

Am căştigat-o eu ; oprisem şi eu un numĕr... Acu o pun iar, voiu să-mi mai incerc norocul... Mĕ rog ţie, nu mĕ refuza, pune şi tu unul... să le completăm odată...

IORDACHE (i dă un franc şi scrie)

Iaca.

IPISTATUL (stringe lista, o bagă in buzunar şi plecănd)

Mersi, neică.

IORDACHE (După el)

Ia vezi, nu da drumul negustorilor ĕlora, pănă nu venim eu ori d. Nae: să vedem, să nu ne fi luat ceva din prăvălie...

IPISTATUL (oprindu-se in uşe cu intenţie foarte fină)

Vor... vorrrbă! Las' pe mine, ii regulez eu... (iese invĕrtindu-şi muzica)

SCENA VI.

IORDACHE singur, apoi CATINDATUL

IORDACHE.

Hahà! i-am lucrat. Să vedem cum are să prinză politica: eu i-am băgat, el să-i scoaţă; eu i-am regulat, el să-i scape... Pănă una alta, să vedem de uritul de dincolo (merge la uşa din dreapta) Haide, vino!

CATINDATUL (foarte sfios intră)

S'a dus?

IORDACHE.

S'a dus...

CATINDATUL (tremurănd)

Dacă mĕ ducea la poliţie?! Să afle nenea Iancu că m'a dus la poliţie!

IORDACHE.

Care nenea Iancu?...

CATINDATUL

Nu ţi-am spus? Nenea Iancu, bogasierul, din Ploeşti... Inchipueşte-ţi, domnule, să afle nenea Iancu că m'a dus la poliţie!...

IORDACHE.

Las'o asta: te mai doare obrazul?

CATINDATUL

De ce? de măsea? Aș! am magnetizat-o!

IORDACHE.

Nu de măsea, de vitrion...

CATINDATUL

Ce vitrion?

IORDACHE

Care ți l-a aruncat in ochi la bal?

CATINDATUL

Mi-a aruncat și cu vitrion? Cine mi-a aruncat cu vitrion?

IORDACHE.

Dama, dè. Uite ești plin de pete...

CATINDATUL

Aș! aia a fost cerneală violentă, am cunoscut-o după miros; m'a stropit și'n gură; ii cunosc gustul: cerneală violentă... Știi, la noi la percepție, când pic cerneală pe concept,... odată cu limba! (scoate limba și arată cum linge hărtia) o șterg... Da inchipuește-ți d-ta, domnule, să afle nenea Iancu că m'a dus la poliție!...

IORDACHE.

Cine strică? d-ta. Ce cauți să te amesteci cu vagabonții, cu zamparagìii, cu pungașii... să spargi uși și să intri noaptea in prăvăliile oamenilor?

CATINDATUL

Zicea ca să găsim pe Biblicul...

IORDACHE.

Mofturi!

CATINDATUL

Biblicul, care mi-a luat in bal costumul meu şi mi l-a dat pe ĕsta de turc... (dezolat) Trebue să-l găsesc, să-mi dea costumul meu; trebue să mi-l dea... nu pot să plec fără costumul meu.

IORDACHE.

Stăi, domnule, ce pofteşti d-ta? Costumul? Ţi-l găsesc eu, ţi-l dau eu mănie, poimăine, iţi dau eu garanţie, să m'apuci pe mine, na! ce mai vrei?

CATINDATUL (foarte dezolat)

Imi trebue acuma Cu costumul ĕsta de turc nu mĕ pot duce să-mi iau hainele mele. Nenea Iancu m'a căutat la bal, o să mĕ caute, osă m'aştepte acasă... Cum să dau eu ochi cu Nenea Iancu aşa turc?... Mĕ ia la Ploieşti, imi sdrobeşte cariera dela percepţie.

IORDACHE.

Aş! vorbă.

CATINDATUL

Şi nu-mi pociu lua inapoi hainele nemţeşti, nu mĕ pociu duce măine dimineaţă la canţilerie...

IORDACHE.

Ei, o să lipseşti o zi, ce lucru mare! tot zici că nu primeşti leafă...

CATINDATUL

Mĕ destitue, nu se poate să lipsesc.

IORDACHE.

Ascultă-mĕ pe mine, măi omule; ai mai intăiu să tragem clopoţelul la o spiţărie; trebue să-ţi cureţi

obrazul ; nu se poate să te duci in lume aşa părlit...

CATINDATUL

E rĕu de tot ?

IORDACHE.

Eşti ciuruit ; numai in albul ochilor n'ai...

CATINDATUL

Ii inchisesem de frica lui nenea Iancu... are palmă grea...

IORDACHE.

Vino degrabă cu mine ; cunosc eu un spiţer care scoate cerneala cum scoatem noi măselele, odată...

CATINDATUL

Auleo !

IORDACHE.

Vino degrabă, nu mai sta ; poate te aşteaptă nenea Iancu, (suflă in lampă şi-l ia pe Catindatul să plece cu el. Intunerec).

CATINDATUL

Aide... (ieşind) Dar fă-ţi idee, domnule, să afle nenea Iancu că m'a dus la poliţie !... (ies, inchizĕnd bine uşa)

SCENA V.

MIŢA singură in costumul dela bal, apoi DIDINA asemenea.

MIŢA (venind din dreapta pe dibuite)

Am găsit fereastra din odăiţă deschisă şi am intrat... L-am nemerit ? ori nu l-am nemerit ? Da, trebue să-l fi nemerit. Da, sunt o cremenală... (se retrage pedibuite după paravan).

DIDINA

Mare istorie !... Am inghețat așteptănd afară in frig; a trebuit să intru inapoi pe fereastră. Nae trebue să vie numai decăt cu Pampon. Trebue să păndesc cănd or intra aici, să ies pe fereastră și pe aici mi-e drumul. Să poftească pe urmă d. Pampon acasă in costum de bal... să-l judec eu...

MIȚA

Auz mișcănd... e cineva...

DIDINA

S'aprinz o lampă... (merge pe dibuite la masa cu lămpile)

MIȚA.

De sigur e cine-va...

DIDINA (a găsit chibriturile și aprinde lampa)

Așa...

MIȚA.

A ! (apart) O femee ! dama de verde (tare) A ! in sfărșit !

DIDINA (lănd un țipět de surprindere, se intoarce)

A ! (apart) O femee ! e republicana !

MIȚA (fierběnd)

V'ați speriat ? pardon ! Mě recomand ! Mița Baston.

DIDINA cu contenență)

Mersi ! și eu Didina Mazu.

MIȚA (jocul crescendo)

Ce cauți aici, madamo ?

DIDINA (cu un ton mai sus)

Da d-ta ce cauți aici, madamo?

MIȚA (jocu' crescendo)

Eu sunt la amantul meu?

DIDINA (foarte de sus)

Și eu sunt la amantul meu!

MIȚA (sbucnind)

La amantul d-tale?... Amantul d-tale... a fost... era... este... amantul meu! D-ta, ca o infamă, mi l-ai răpit! (luând o poză de atac și cu tonul tragic) Una din noi două trebue să moară!

DIDINA (pregătindu-se de luptă)

Să vedem care... Poftim!

(Mița se repede turbată la Didina care se repede și ea și o intimpină. Amêndouě țipă și se incleștează spumând una de alta).

SCENA VI.

ACELEAȘI, NAE

NAE (apărênd in fund, remâne o clipă incremenit)

Să nu dați la oglinzi că sunt cu chirie! (apoi repezindu-se intre cele douě femei, le descleștează și le impinge pe una intr'o parte, pe alta in'r'alta)

DIDINA (căzênd d'a 'ndĕratele pe un scaun și leșinând)

A! a! a! (nervi)

MIȚA (acelaș joc)

A! a! a! (nervi)

NAE.

Asta e curat ca la «Norma»... Acu-i acu !... (se repede și le sgudue când pe una când pe cealaltă)

DIDINA (deșteptându-se brusc)

Unde-i republicana ?

MIȚA (asemenea)

Unde-i infama ? (se repede iar una spre alta)

NAE (oprindu-le la mijloc)

Iar ? Bre, femeilor, veniți-vě 'n fire. Vine Pampon ! vine Crăcănel !

DIDINA

Pampon !

MIȚA

Crăcănel !

NAE.

Da, Pampon și Crăcănel. I-am scăpat eu dela secție, unde erau inchiși ! am pus la cale toate... Drept mulțumire, Pampon, Crăcănel și Ipistatul vin aici acum să facă cinste : s'a dus să cumpere vin și mezeluri. Nu mai e vreme de mofturi ! (Didinii) Vrei să te lase Pampon ?

DIDINA (repede)

Ba nu ! (Didina merge in fund și ascultă afară)

NAE (Miții)

Vrei să-l lași pe Crăcănel !

MIȚA (tristă)

Ah ! l-aș lăsa pe Mangafaoa pentru tine... dar nu pot ; trebue mai intăi să-mi fac o carieră...

NAE

Fă-ţi-o!

MIŢA.

Am fost să intru la Telegraf.

NAE.

Electrică ploeşteancă! Ei, şi?

MIŢA.

Nu m'a primit...

NAE.

Pentru ce?

MIŢA.

Zice că n'am incă vĕrsta... (Didina coboară)

NAE

Vezi! apoi nu e mai bun Crăcănel, că nu mai intreabă de vĕrstă? Aide! fiţi fete cuminte, că pe urmă mĕ supĕr pe amăndoĕ...

MIŢA

Dar Crăcănel a aflat... Mangafaoa ştie tot...

NAE.

Nu a aflat nimic, nu ştie nimic.

MIŢA.

A aflat dela Pampon.

NAE

Nimic!

DIDINA

Şi Pampon ştie bine...

NAE.

Apoi daca n'ascultați... Trebue să vĕ spun cum i-am liniștit, ca să știți și voi ce să spuneți, cum s'o potriviți... Aide, să nu dea peste noi aici... (le apucă pe amăndoĕ cu căte o mănă și pornește cu ele spre dreapta: Iordache intră)

IORDACHE (din fund)

Vin! sunt la colț!

NAE.

La colț? Aideți să punem odată la cale incheiarea comèdiei ĕștia... (Nae, Didina și Mița ies, dreapta)

SCENA VII.

IORDACHE, apoi PAMPON și CRĂCĂNEL, cu butelci, pachete de mezeluri și franzele la subțioară, apoi NAE

IORDACHE (căzĕnd obosit pe un scaun)

De azi dimineață!... de azi dimineață, asta merge intr'una așa! Ce goană! Ce goană turbată! Doamne! Doamne, isprăvește odată istoria asta! sunt trei după doĕsprezece și mĕ leșin de somn d'a'mpicioarele!

PAMPON (intrănd cu Crăcănel)

Hahà! domnule Iordache...

CRĂCĂNEL.

Ei! domnule, ai vĕzut că nu suntem pungași... Stăpânul d-tale, d. Nae, in persoană, ne-a scos dela secție.

IORDACHE.

Da, domnule Crăcănel...

CRĂCĂNEL

Nu mĕ chiamă Crăcănel; mĕ chiamă Mache Razachescu. (pune ce a adus pe masă)

PAMPON (acelaș joc)

Foarte urit din partea d-tale să te porți astfel! noi venisem aici pentru Bibicul, nu pentru ce credeai d-ta: nu 'avem de un astfel haracteral...

IORDACHE

Măcar d-ta să fii ala, sá gásești noaptea despre ziuă in prăvália d-tale...

PAMPON

Eu n'am prăvălie, domnule; eu nu sunt cupeț, zsunt particoler...

IORDACHE.

Ştiu, da zi că ai... sá găsești trei oameni necunoscuți...

CRĂCĂNEL

Așa e, bine zici, trei. Ce s'a fácut uritul ĕla micul... părlitul... fratele lui Nenea Iancu bogasierul? Pe el pentru ce nu l-a luat la secție?

PAMPON

Pe semne a fugit ca un laș...

CRĂCĂNEL

Iaca, mie nu-mi pare rĕu de ce s'a intĕmplat, dacă oiu căștiga portabacul cu muzică.

IORDACHE (repede)

Ați pus și d-voastră la lotária ipistatului?

PAMPON

Mai era doĕ numere: unul l-am pus eu, și unul amicul.

IORDACHE (aparte)

S'a complectat? A murit francul!...

PAMPON

Domnul Nae unde este?

IORDACHE.

Mi se pare că e dincolo in odae, să vedem (merge pe după paravan; către Nae, care intră din dreapta) Sunt aici, te aşteaptă. Aşa-i că a prins bine politica mea? Femeile s'au dus?

NAE.

Da, dar o să se intoarcă numai decăt; am regulat bine chestia.

IORDACHE.

Cum?

NAE.

Ai să vezi... treci la pod in faţă, şi aşteaptă-le.., (trece in scenă; Iordache iese repede in fund) Ehei! Salutare. neică!

PAMPON (vesel stringĕndu-i măna)

Salutare şi frăţie!

CRĂCĂNEL (vesel, dar solemn, il apucă de mănă)

Mersi, neică; eşti un bărbat, drept să-ţi spuiu, nu că eşti frizer, dar eşti galant.

PAMPON

Da, foarte galant!

CRĂCĂNEL

Ne-ai făcut şi mie şi prietinului mare bunătate: amăndoi o să-ţi remănem foarte recunoscĕtori de căte ai făcut pentru noi (ii stringe măna călduros)

NAE

N'aveţi de ce! imi pare rĕu... datoria: se 'ntĕmplase la mine 'n casă...

PAMPON

Aida dè! nu! ce-i drept e drept, neică, ai făcut mult pentru noi...

CRĂCĂNEL (vesel)

Şi care va să zică Bibicul erai d-ta, ai? bată-te să te bată!

NAE.

Vezi bine!

CRĂCĂNEL.

Şi Mangafaoa nu eram eu?

NAE

Aş! Mangafaoa era unchiul fetii, epitropul...

CRĂCĂNEL

Bată-te să te bată (ride)

PAMPON

Şi inchipueşte-ţi, neică Năică, daca te intălneam azi dimineaţă, cănd am venit intăiu aici, imi spuneai numai decăt cum a devenit chestia de ai infĕşurat borcănelele cu pomadă, care le-a cumpĕrat de aici Didina, in ale două bilete... şi ne lămuream, frate... Dar eu, prost! să nu-mi dea in gănd să intreb măcar pe Didina... Biata Didina!...

CRĂCĂNEL (aparte)

Auzi d-ta! şi eu găndeam că e biletul Miţii...

SCENA VIII.

ACEIAŞI, IPISTATUL, apoi IORDACHE, apoi DIDINA şi MIŢA, amăndoĕ in haine de oraş.

IPISTATUL (intrănd repede din fund)

S'a tras lotul... Acum l-am tras !...

PAMPON

Ei?

CRĂCĂNEL.

Cine ?

NAE.

Ştiu cine l-a căştigat.

IPISTATUL (cu multă naivitate)

Iar eu, domnule, inchipueşte-ţi noroc !

NAE (aparte)

A murit francul !

PAMPON

Tii! pĕcat!

CRĂCĂNEL

Rĕu imi pare (se aude uruitul unei birji, care se opreşte in fund)

NAE.

St ! tăceţi, mi se pare că s'a oprit aici o birje...

PAMPON

Da...

IORDACHE (venind repede din fund)

Douĕ dame, vin douĕ dame.

NAE (naiv)

Douĕ dame ? Ce să caute la mine douĕ dame ?

CRĂCĂNEL

Două dame!

PAMPON

Nu cumva?...

DIDINA (intrând furioasă prin fund)

A! d-le Iancule, in sfârşit! (Iordache, Ipistatul şi Nae la oparte vorbesc incet)

PAMPON

Didina! (Miţa intră furioasă şi se opreşte cu braţele incrucişate in fund)

CRĂCĂNEL.

Miţa? (caută să se ascunză undeva)

MIŢA (coborind la el)

Nu te-ascunde, bibiloiule! gândeai că nu o să te prinz, ai? De când te pasc, gândeşti? Aici e la Ploeşti, ai? In costum de bal, ai? (Miţa leagă Crăcănel il judecă incet şi-l sgudue; Nae după paravan; Iordache şi Ipistatul cară mezelurile şi butelcile in odaia din dreapta)

DIDINA.

De azi dimineaţă de când ai plecat de acasă, câte ceasuri sunt? ştii?

PAMPON

Iţi spuiu eu acasă ce a fost...

CRĂCĂNEL

Miţo, Miţo, iţi spuiu acasă...

MIŢA.

Niciun cuvânt mai mult! aide!

DIDINA.

Aide acasă!

PAMPON

Frate, a fost incurcătură, înţelege.

CRĂCĂNEL

Da, o incurcătură...

NAE (ieşind de după paravan)

Se înţelege c'a fost o incurcătură, cum se 'ntĕmplă totdeauna in carnaval... Ei ! d'ale carnavalului ! Să-mi daţi voe, coconiţelor, să vĕ isplic eu incurcătura pe larg la masă (Crăcănel şi Pampon foarte mulţumiţi)

FEMEILE.

La masă ?

NAE.

Da, la masă. Noi, intre bărbaţi, pusesem de gănd să imbucăm ceva aicea la noi... Dincolo e cald, masa pusă aşteaptă... Crez că nu o să capĕt un refuz ?

MIŢA (cu tonul de refuz, inţepată)

Mersi, musiu, de invitaţie.

CRĂCĂNEL (stăruitor)

Miţo, să mĕ vezi cu ghete de brunel cu bizeţ pe catafalc !... (incet) Frizer, frizer, da nu ştii ce băiat galant e.

PAMPON (Didinii)

Dacă mĕ iubeşti...

SCENA IX.

ACEIAŞI, CATINDATUL, curat la faţă, tot in costumul de turc.

CATINDATUL (intrănd din fund triumfător)

M'a curăţat spiţerul !

DIDINA (incet)

Cine-i ĕsta?

PAMPON (tot așa)

Lasă că-ți spuiu eu... (Didina ride)

CRĂCĂNEL (Miții)

Ĕstuia i-a dat o nebună la bal cu o sticluță cu doftorii in ochi!

MIȚA (repede)

Și nu l-a ars?

CRĂCĂNEL.

Aș! era un fel de cerneală violentă. (Didina trece lăngă Nae; Mița și toți ceilalți se grupează in jurul Catindatului și-l examinează) Le-a scos toate?

CATINDATUL

Toate, uite-te. Iți dau un franc pe una...

MIȚA (aparte)

M'a'nșelat spițerul... mai bine!

NAE (incet Didinii)

Măinĕ seară la cinci.

DIDINA (asemenea)

Bine!

NAE (asemenea)

Nu bine, negreșit! (Didina trece și ea să examineze pe Catindatul)

PAMPON

Nu se mai cunoaște deloc...

IORDACHE.

Da deloc. (trece in odaia din dreapta)

CATINDATUL

Inchipuește-ți să mĕ fi vĕzut nenea Iancu in halul ĕla... (Toți il examinează)

MIȚA (incet lui Nae)

Ați șoptit? Ce ți-a șoptit? ce i-ai șoptit?

NAE (asemenea)

Ești nebună? iar incepi?... Așteaptă-mĕ mâine la opt seara...

MIȚA.

Da... (se duc amăndoi și ei lăngă Catindatul)

CRĂCĂNEL (uităndu-se in ceafa Catindatului)

Ahà! iaca una a rĕmas in ceafă: adu francul...

CATINDATUL

Las-o aia; aia e dela noi dela percepție; știi, am obiceiu, după ce scriu, șterg condeiul; il dau p'in pĕr face gestul la ceafă; toți rid)

IORDACHE (venind din dreapta)

Daca poftiți, masa e gata.

CATINDATUL

Masă? Care va să zică (lui Nae) ne 'ncurcăm iar?

NAE.

Cu plăcere, neică.

PAMPON

Aida la masă.

CRĂCĂNEL

Aida! (toți au pornit spre dreapta; Didina cu Pampon, Mița cu Crăcănel, Nae cu Catindatul, Iordache cu Ipistatul)

CATINDATUL (punĕnd repede măna la falcă, dă un ţipĕt)

Ai ! (se opreşte şi se intoarce in loc ; toţi fac asemenea)

TOŢI

Ce e ?

CATINDATUL (umblănd agitat)

Pfu! Pfu! Pfu! Iar m'a apucat ; dar rĕu, rĕu de tot! (către Iordache hotărit) Ştii s'o scoţi? Scoate-o. (toţi privesc pe loc(

IORDACHE

Lasă că-i ştiu eu leacul ei ; eu i sunt popa... dela Matei citire... (se repede la masa din fund, ia o pereche de foarfece mari şi vine cu ele incruntat clănţănindu-le ca la tuns; Catindatului) Şezi ! (catindatul şade ; Iordache cu foarfecele clănţănind il ameninţă să i le bage pe găt)

CATINDATUL (ridicăndu-se inseninat)

Mersi, neică, mi-a trecut ! (toţi pornesc veseli şi rizĕnd spre dreapta)

(Cortina).

O SOACRĂ

FARSĂ FANTAZISTĂ ÎNTR'UN ACT.

PERSOANELE

ALEX. PERUZEANU
IULIA, nevastă-sa
FIFINA, soacra luĭ,
ULIS FURTUNESCU, căpitan englez
VICTOR, chelner
LIZA, cameristă

Intr'un *Grand Hôtel*, la Bucureşti.

(Teatrul infăţişează o sală de intrare a unui otel, etajul ăntăiu. Mobile elegante ; in fund, uşă care dă in coridor : de o parte şi de alta a uşii doĕ oglinzi mari ; lăngă dĕnsele, in unghiuri, doĕ piedestaluri, d'asupra cărora sunt aşezate coşuri cu glastre de flori. La dreapta şi la stănga, in planul al doilea, căte o uşă de odae. In fund la dreapta, lăngă coşul cu flori, un dulap mic cu bufet, unde sunt aşezate serviciuri de dulceaţă, ceaiu, cafea şcl. In mijlocul scenii, o jardinieră incărcată de glastre. Scaune uşoare imprejurul ei. Sala e luminată printr'un giamlic de d'asupra.

SCENA I.

VICTOR, Singur, in frac, legătură albă, cipici de lac, cu un şervet sub subsoara stângă, şade pe un scaun în mijlocul scenii cu faţa spre stânga, şi citeşte o broşură.

«Simptomele unei pasiuni contrariate sunt : mai ăntăiu, pierderea treptată a memoriei, ş'apoi o indiferenţă din ce in ce mai mare pentru tot ce ne inconjoară...» (Se aude in coridorul din fund sbărnăitura unei sonerii electrice. Victor se opreşte din citire pentru a reflecta. Sbărnăitura se repetă prelungit, apoi cu pauze scurte şi cu un tact muzical şi nervos. Victor trezit din reflecţiile lui priveşte galeş spre fund) Voilà, Voilà, on y vole ! (înaintează incet in faţă cugetănd adănc.)»... mai ăntăiu o pierdere treptată a memoriei...» (punĕndu'şi măna la frunte şi mijind ochii ca şi cum ar voi să'şi incerce memoria, apoĭ cu amăriciune) Memoria n'am pierdut-o ăncă detot, dar nu mi-a mai rĕmas multă : datoriile uit totdeauna să le plătesc, dar tot mai ţin minte la cine şi căt sunt dator ; da, dar dacă va urma nenorocirea mea (trist) cine ştie dacă nu voiŭ uita şi aceasta ! (Soneria sbărnie cu putere) voilà, voilà, on y vole ! (merge pănă la uşa din stănga, oftează greu, şi pleacă incet spre fund refletănd. Soneria merge mereu înainte) «...Ş'apoi o indiferenţă din ce in ce maĭ mare pentru tot ce ne inconjoară.» (Soneria. cu hotărire) Nu ! la indiferenţă ăncă n'am ajuns. (Când voeşte să iasă in fund se intălneşte cu Liza şi cu Furtunescu, care intră)

SCENA II.

VICTOR, LIZA, incărcată cu doĕ giamantane, apoi FURTUNESCU asemenea in costum englezesc de călătorie.

LIZA (trecĕnd lăngă Victor)

Surd ești ? Dormi ? N'auzi telegraful ?

VICTOR

Ba da !

LIZA

Apoi atunci, de ce mĕ lași să ridic eu pe scări giamantanele ?— zăpăcitule.

VICTOR (cu dignitate)

D-șoară Lizo, vorbește frumos !

FURTUNESCU (intrănd cu alte doĕ giamantane, coboară, lasă giamantanele jos; cătră Victor)

Garçon, ceaiu !

VICTOR (trecĕnd lăngă el)

N'am nimica domnule. (Liză a lăsat giamantanele)

FURTUNESCU (contrariat)

Ei nu ! ceaiu !

VICTOR (aparte)

E sărit (contrariat și el) Ei nu ! n'am nimica domnule.

FURTUNESCU (plictisit)

Un ceaiu, un pahar, o ceașcă de ceaiu, gogomane!

VICTOR (supĕrat)

Cum, domnule ? (Liza plictisită și ea, dă din umeri)

FURTUNESCU

Aa !

VICTOR

Am inţeles, domnule, am înţeles; dar cum?... cu rom, cu lapte?

FURTUNESCU

Cu rom, gogomane!

VICTOR (priveşte lung pe Furtunescu)

On y vole! (merge incet la dulap, inchide broşura, o pune ănăuntru şi pregăteşte serviciul de ceaiu)

LIZA (descuind uşa din dreaptă)

Iată, domnule, aici.

FURTUNESCU (se priveşte in oglinda din fund zimbind)

Ce schimbare in şase ani!

LIZA (mergĕnd in fund să ia giamantanele ca să le ducă in odae)

Şi zi, sunteţi român, domnule?

FURTUNESCU

Da, fată, pe căt mi-aduc aminte.

LIZA (urmăndu'şi treaba)

Semĕnaţi mult cu un englez din Viena pe care l-am avut noi in otel pe vremea muscalilor: ce bărbat frumos!

FURTUNESCU (rizĕnd)

Ştii că eşti politicoasă... Merci!

LIZA

Zeŭ, domnule, semĕnaţi cap tăiat cu el... şi-avea o groază de căvălării... Sărmanul! l-a luat intr'o noapte pe sus dela poliţie... ziceau că făcuse ruble de hărtie.

FURTUNESCU (dispus)

Sunt incăntat de asemĕnare... Bravo! (Liza iese in dreapta cu cel din urmă giamantan)

VICTOR (intrănd prin fund cu ceaiul)

Voilà, voilà, on y vole!

LIZA (reintrănd din dreapta)

Gata, Domnule, poftim!

FURTUNESCU (ieşind din dreapta)

Să 'mĭ aducă ceaiul.

SCENA III.

VICTOR-LIZA

LIZA (mergĕnd inaintea lui Victor şi observănd tava)

Zahar ai uitat să pui... şi... i-ai adus cu lapte... ţi-a zis cu rom.

VICTOR (stănd la indoială)

Ba nu!

LIZA

Ba da.

VICTOR (suspinănd)

Mai ăntăiu o pierdere treptată a memoriei...» (merge la dulap, scoate o sticlă şi pune rom in păhăruţ, pune zahar in farfuriuţă şi se duce cu tava in odaia din dreapta) voilà, voilà on y vole.

LIZA

Ce are? ce-a păţit băiatul ĕsta dela o vreme incoace. Nu'i glumă... O fi bolnav! Trebue să'l intreb, trebue să'mi spue numai decăt. Eu nu ştiu ce să mai crez de el. (Victor reintră din dreapta cu nişte haine la subsuoară şi cu o pălărie cilindru in mănă. Ca să'şi descarce măna işi pune pălăria pe cap; pălăria ii merge peste urechi) Victore! (Victor, distrat, merge spre dulapul lui) Victore!

VICTOR

St! ce?

LISA (urcând către el și cu tonul scurt)

Victore, ce ai?

VICTOR (distrat)

Cu rom? cu lapte?

LIZA

Nu, zăpăcitule, nu! Ce ai? Ce-ai pățit?

VICTOR

N'am nimica.

LIZA

Cum n'ai nimica? (ii ia pălăria din cap și o pune pe un scaun) De vreo zece zile 'ncoace, pare că ești de pe altă-lume, uiți dela mână până la gură. (Victor ridică ochii la cer) Nu 'nțelegi ce 'ți vorbește omul, nu știi ce spui (Victor același joc) Ride tot otelul de tine: pentru asta madama te-a dat din birt aicea sus: se plângea toți mușterii de tine: nu mai erai bun de nimic, spărgeai tot, nu înțelegeai ce'ți comandă oamenii. Nu ții minte că alaltăieri ai turnat o supă in pălăria unui mușteriŭ pusă pe masă? Dacă nu eram eu să mĕ puiu pentru tine te dedea madama afară.

VICTOR (ascultă tirada indiferent; merge la dulap, ia peria și incepe să curețe hainele)

Da. (Apoi merge să șează pe scaunul cu pălăria ca să șteargă hainele șezĕnd)

LIZA (desperată, oprindu'l)

Ce faci? Ce faci? (ĕl oprește să strivească de tot pălăria trăgĕndu'l repede de mână)

VICTOR.

Nu vezi ce fac? periez hainele dobitocului de colo! Ce nesuferit pasajer! De-ar pleca mai curĕnd!...

LIZA (sguduindu'l)

Ţi-ai pierdut minţele, sărace !

VICTOR.

Şi ce treabă ai d-ta ?

LIZA.

Cum ce treabă ? Nenorocitule, n'o să ne cununăm peste căteva zile ?

VICTOR (confus)

Ba da ! (periează cu putere)

LIZA.

Ei ! atunci ! vreau să ştiu pentru ce eşti zăpăcit... Spune : ce ai ? ce-ai păţit ?

VICTOR (oprindu-se din periat)

N'am nimic (se freacă cu peria pe mână)

LIZA.

Ba ai (căutând cu găndul şi infricoşată) Ai jucat iar cărţi şi-ai perdut.

VICTOR (periănd mereu)

Nu.

LIZA (zimbind şi măngăiăndu'l)

Spune drept : mĕ temi de cineva.

VICTOR (acelaş joc)

Nu.

LIZA.

Atunci, ce ? (Se aude soneria in fund).

VICTOR (acelaş joc)

Voilà ! Voilà !

LIZA.

Respunde, ce? (il scutură de mănă).

VICTOR (iritat)

Ce! ce! n'am să'ţi spun dumitale ce, domnişoară Lizo. Lasă-mĕ 'n pace.

LIZA (inecată de plâns)

Aşa? cine sunt eu să te 'ntreb? Să te las in pace? (Se aude soneria in stănga de trei ori scurt şi glasul Fifinii strigănd: Lizo! Victor tresare, se opreşte din periat, hainele şi peria ii scap din mănă şi cade pe scaunul cu pălăria. Se ridică de grabă, ia pălăria, o indreptează căt poate, stringe cu ajutorul Lizei, hainele, se rĕpede la uşa din stănga, pe care o găseşte încuiată, apoi la uşa din dreapta, o deschide şi aruncă, printr'ĕnsa, hainele, pălăria şi peria.)

FURTUNESCU (de afară)

Ia seama ce faci, gogomane!

VICTOR (ameţit

Da! domnule! (Se intoarce spre stănga, Liza il urmăreşte desolată; cănd au ajuns in mijlocul scenii, se deschide uşa din stănga prin care scoate capul Fifina).

SCENA III.

ACEIAŞI-FININA.

FIFINA (din uşe, in costum de dimineaţă)

Eşti aici, Lizo? Am sunat de doĕ ori (Victor remăne inmărmurit la vederea Fifinii).

LIZA (stăpănindu'şi emoţia)

Aici, coconiţă, aşteptam să deschideţi (intră la stănga, aruncănd o căutătură lui Victor, care nu se mişcă din loc.)

FIFINA *Garçon!* (Victor tresare și se apropie machinal de Fifina.) Fii bun mĕ rog, dă-te jos la poartă, vezi că se plimbă d. Peruzeanu, ginere-meu, pe piață. Spune'i că astăzi dejunăm la unsprezece... (Victor nu se mișcă) A! să nu uite să'mi cumpere chinină.

VICTOR (transportat)

Atăta numai? Numai atăt?

FIFINA

Da!

VICTOR.

Nu se poate. Mai ziceți, mai comandați ceva.

FIFINA.

A! da! Bine zici: uitasem. Astăzi dejunăm sus; eu și Iulia nu prea suntem bine. Când ei vedea că se suie d. Peruzeanu să ne aduci carta dejunului. Te rog nu uită. (Iese la stănga și inchide ușa)

VICTOR.

On y vole, madame, on y... (merge pănă la ușa prin care a ieșit Fifina, pune măna la inimă, ridică din umeri, apoi se indreptează hotărit spre fund și iese apucănd prin coridor la dreapta.)

SCENA V.

PERUZEANU (singur; intră cu pălăria in cap prin fund din partea stăngă a coridorului, se oprește puțin in fund, aruncă o privire in toată scena, apoi inaintează grav și meditănd).

Crimele... sunt copii teribili ai exasperării... Și dacă și găndul ar trebui pedepsit, cine dintre noi n'ar merita măcar odată in viața lui pedeapsa capitală? (clătinănd din cap) Așa... acestea sunt urmările lipsei tale de prevedere, Alexandre Peruzene. Nu, zic reu. Tu nu mai ești Alexandru Peruzeanu, alegĕtor onorabil din colegiul I de Vasluiu, tu ești Ale-

xandru Borgia, ilustrul otrăvitor de neagră memorie. In buzunarul jiletcii tale, astăzi nu mai porţi ca in zilele cele bune nişte inocente pastile de mentă, ci (scoate nişte pachetele de spiţerie din buzunarul jiletcii) filtruri adormitoare... Iată unde ai ajuns. Tu, care nu puteai suferi romanurile şi melodramele oribile, tu vei avea onoarea să'ţi citeşti numele trecut in faptele diverse ale gazetelor. Un autor popular te va imortaliza printr'o nuvelă originală in «Calendarul Progresului» pe anul viitor şi chipul tĕu va trece in galeria criminalilor celebri alături cu «Frumoasa Giurgiuveancă» şi cu Marchiza de Brinvilliers de Alex. Dumas tatăl (işi scoate pălăria, o pune pe jardinieră şi'şi sterge sudoarea. o pauză)... Omul care mi-a vĕndut aceste prafuri, mai ăntăiu mi-a refuzat cererea. Nu ştiam ce să'i zic ca să'l conving, cănd mi adusei aminte de taxa stabilită odată pentru conştiinţa negustorilor de hapuri... Aur? Na, 40 de galbeni, mizerabile, şi dă 'mi ceva să pot dormi. Atunci spiţerul meu imi zise tremurănd : Dumneata nu vrei să mĕ pierzi, monseniore ! Ai insomnie, iată leacul ; insĕ ia seama ; cu un praf, adormi bine peste un ceas, şi apoi te deştepţi singur; cu doĕ prafuri adormi şi mai bine peste o jumĕtate de ceas, dar trebueşti deşteptat de altcineva cu fricţiuni şi duş de apă rece ; cu trei, adomi in zece minute (sinistru) dar nimini, cu nimic nu te mai poate deştepta»... Fii binecuvĕntat, omule, i-am zis... (cu hotărire) Da ! Cănd fatalitatea ne impinge, cată să mergem inainte. Da! Trebue să sfărşesc astazi cu soacră-mea...O soacră...vitregă...tĕnĕră...indealistă... care face teorii... care scrie poesii sentimentale de pe lumea cealaltă, care detestează sexul bărbătesc... şi care imi face din luna mea de miere cea mai amară tortură... Neprevedere nebună!... Mi-aduc aminte ăncă convorbirea mea decisivă cu doamna Fifina Finţescu : «Domnule, iubeşti pe fata mea vitregă.— O adorez. —Ea te iubeşte, bine ; ea este ăncă minoră, sub tutela mea. Eu, pentru fericirea ei, nu pot consimţi la

căsătoria aceasta decăt cu condiție ca ăntăiele trei luni de zile in căsnicia d-tale să am eu, in locul d-tale, autoritatea absolută, dar absolută. Primeşti?— Primesc doamnă,» rĕspunsei eu fericit, fără să știu, fără să bănuesc ce monstruositate se ascundea in intențiile doamnii Fifina...—«Pe onoarea d-tale de cavaler ?...—Pe onoarea mea de cavaler.» Astăzi, au trecut unsprezece zile din luna mea de miere (cu amăriciune) lună de miere! De cum s'a săvărșit ceremonia religioasă și până acuma nu am putut avea un singur moment in care să spun nevestii mele trei vorbe intre patru ochi. Necontenit intre mine și ea stă doamna Fifina: intre cele două părți ale căsniciei Peruzeanu stă că o greșală de ortografie intenționată pentru un calambur, o trăsură de desunire; intre aceste doĕ părți se interpune o a treia, ascendentă vitregă, spre a face imposibilă o a patra, descendentă legitimă... In zadar nevastă-mea se roagă, in zadar eu protestez, strig, mĕ revolt: monstrul meu nu voește să se dea in lături: Stă mereu in calea mea,ințepenit in escentricele sale teorii idealiste, sentimentale, sociale și matrimoniale, aducĕndu'mi aminte pactul ce l-am făcut și jurămĕntul meu de onoare. «Nu uita, domnule, pactul nostru. Am in căsnicia d-tale autoritate absolută, afară numai daca nu ții la legămintele d-tale de cavaler... și chiar așa nu voiu ceda decăt brutalității»... (isbucnind) A! nu vrei să cedezi de bună voe... (scoțĕnd pachetele din buzunarul jiletcii) M'ai rugat să'ți cumpĕr chinină, iată chinina pe care ți-o pregătesc! Nu vrei să'mi ingădui trei cuvinte intre patru ochi cu nevastă-mea, bine! (dramatic) Tu n'ai să te dai inlături din calea mea, dar ai să cazi deacurmezișul ei și eu voiu trece peste tine: pleopele tale de Argus se vor inchide fără să vrei, și pentru a pedepsi cu o amară ironie reutatea ta, tu stănd lăngă noi, eu voiu fi cu Iulia mea intre patru ochi... Vine cineva... Cumpĕt (deschide o gazetă și șade la dreapta lăngă jardinieră prefăcĕndu-se că citește) și răbdare până cănd doamna Fifina iși va isprăvi toaleta.

SCENA VI.

PERUZEANU, VICTOR, apoi LIZA.

(Soneria sbârnie in fund. Peruzeanu citeşte la dreapta)

VICTOR (intră cu o tavă plină de serviciuri ; sonerie până la ieşirea luĭ) ; Voilà, Voilà... (trănteşte pe dulap tava, care pierzĕndu'şi centrul de gravitate se restoarnă) On y vole... on y vole. (iese repede prin fund la stănga).

LIZA (intrănd din fund prin stănga la sgomotul tavei. se loveşte piept in piept cu Victor, care'şi urmează drumul prin coridor strigănd: On y vole) Iar ? Doamne sfinte ce'i de făcut cu băiatul ĕsta... A nebunit de tot.

PERUZEANU (care a lăsat gazeta cănd a căzut tava şi s'a intors să vază ce e)

Ce e fată ? ce s'a 'ntĕmplat ?

LIZA (plăngĕnd)

Ce să fie domnule, nenorocire !

PERUZEANU.

Ce nenorocire.

LIZA (acelaş joc)

Mare, domnule, băiatul cu care sunt logodită, Victor Garçonul de aici, il ştii dumneata...

PERUZEANU (rizĕnd)

A ! dobitocul cela tĕnĕr cu colţii pe frunte...

LIZA.

Da, domnule.

PERUZEANU.

Ei, ce ?

LIZA.

Nu ştiu ce are ,domnule, e aşa de zăpăcit dela o

vreme incoace, încăt mi-e frică să nu fi inebunit. Nu mai are capul la loc, nu mai aude, nu mai ştie ce vorbeşte, nu mai ţine minte nimica...

PERUZEANU.

Trebue să fie amorezat.

LIZA (cu sfială)

Da, domnule, este. De trei luni de zile ne-am logodit. Madama, stăpăna otelului, ne-a făgăduit că ne cunună cánd om stringe o sută de galbeni... Şi el acuma s'a smintit... De căteva zile, in loc să facă iconomie, a spart serviciuri de peste 300 de franci... Uite (stringe cioburile de jos şi plănge) Nu ştiu ce să mai mĕ fac cu el.

PERUZEANU (cu chef)

Trebue numai decăt cununie... ca să'l faci să'şi vie in fire. Ascultă-mĕ pe mine... Pentru că eu imi esplic starea in care se află tĕnĕrul teu. Sufletul tĕnĕr este ca aburul: daca nu'i pui piedeci, merge 'n sus uşor ca fulgul; daca insă il impiedici, il intemniţezi, il apeşi, ajunge să spargă şi pereţi de fer.

LIZA.

Fireşte...

PERUZEANU.

A! dar am uitat să te intreb un lucru. Ai mumă?

LIZA.

Da.

PERUZEANU.

Reu.—Tinĕră ori bătrănă?

LIZA.

Mai mult bătrănă.

PERUZEANU.

Bine. Te iubeşte?

LIZA.

Nu prea, pentru că mi-e mumă vitregă.

PERUZEANU.

Şi mai rĕu! Nu cumva nu poate suferi pe bărbaţi ?

LIZA.

De, domnule, ştiu şi eu ! A fost măritată de trei ori pănă acuma şi acuma ar vrea iar să...

PERUZEANU.

Bine ! Dar... (scărpinăndu-se in creştet) nu cumva face teorii ?

LIZA.

Nu, domnule, face cozonaci.

PERUZEANU.

Cozonaci, bine. Atunci trebue să te cununi numai decăt.

LIZA.

Dar n'avem ăncă o mie de franci, el n'are nimic şi eu am numai optsute pe cari mi'i păstrează madama.

PERUZEANU.

Dar il iubeşti pe zapăcitul, ai ?

LIZA.

Cum nu, domnule, mai mult decăt el pe mine ; dar nu'i arăt.

PERUZEANU (aparte)

Femee ! (tare) Ei ! atunci, fiind că eşti protejata femeii mele şi pentru că mĕ interesează romanul teu, iţi făgăduesc să te scap eu de lipsa care te opreşte să fii fericită.

LIZA.

A, domnule! Cum să 'ți mulțumesc! Să trăiască coconița Iulia și co...

PERUZEANU (punĕndu'i măna la gură)

Atăt, nenorocito! ajunge!

LIZA.

Mĕ duc să'ĭ spuiu și lui să 'l mai liniștesc bietul băiet! (iese iute prin fund).

SCENA VII.

PERUZEANU, apoi VICTOR.

PERUZEANU, (privind după Liza).

O fată așa de vioaie și de gingașe, să iubească pe un găgăuță, care poate că nici n'o iubește, nici nu o 'nțelege... A! bun! fata ceea cu romanul ei mi-a mai gonit ideile negre... Și de ce ași avea idei negre, ași fi nebun! când am aci in buzunarul jiletcii mele leacul pentru a face să inceteze situația mea nesuferită de pănă acuma... «Ia seama», mi-a zis spițerul. Ei da! am să iau seama ș'atăt. Totul o să se reducă la o farsă, pe care am să i-o joc doamnii Fifinii, de căte ori voiu avea nevoie, pănă i-o plăcea, mai bine decăt să doarmă, să meargă să se plimbe și să mĕ lase 'n pace (reia gazeta. Victor intră, merge la dulap și scoate broșura) A ha! iacă animalul in cestiune. (cu gravitate) Să se asculte și partea celaltă (uităndu-se la ciasornic) Pănă să termine doamnele studiul de dimineață și doamna Fifina să binevoiască a'mi permite să'mi vĕz nevasta, mai am căteva minute (strigĕnd) Ei! Garçon!

VICTOR (citind pe broșură rezemat de dulap)... «Ș'apoi o indiferență din ce in ce mai mare...»

PERUZEANU.

Garçon !

VICTOR.

Voilà ! voilà.

PERUZEANU

Vin aici.

VICTOR (coboară cu broşura deschisă urmănd citirea frazii) «...din ce in ce mai mare pentru tot ce ne 'nconjoară...» (inchide broşura ş'o vĕră in buzunar) Ce comandă domnul ?

PERUZEANU (observĕndu'l)

Imĭ pare că te cunosc eu pe tine.

VICTOR.

Şi eu pare că te-aş cunoaşte, domnule.

PERUZEANU.

De unde ?

VICTOR.

A ! (zimbind cu intristare) Domnule, mie mi-a slăbit foarte mult memoria (căutănd in gănd) A ! ba da ! dela Cameră, domnule ; eu am intrat la Cameră, după căderea conservatorilor, cu naţionalii şi liberalii...

PERUZEANU (devenind serios, aparte)

Un adversar politic retras in viaţa privată... Să'ĭ facem onorurile cuvenite (tare şi politicos) Şi... in ce localitate vĕ alesese naţiunea ?

VICTOR (atins)

Aş, domnule, nu ! ştii că odată cu politica conservatorilor, a căzut şi bufetul lor. Am venit noi, eu şi cu reposatul Butoiu. Eu eram ober-ţal la bufet.

PERUZEANU.

A ! bine zici, acu mi-aduc aminte... Mĕ iartă. (rizănd)

VICTOR.

Nu face nimica, domnule.

PERUZEANU.

Ascultă... să lăsăm politica. Ştiu tot despre amorul vostru.

VICTOR (tremurănd)

A! domnule, ştii ?

PERUZEANU.

Ea mi-a spus.

VICTOR (ingrozit)

Ea ?

PERUZEANU.

Mĕ interesez de soarta voastră, şi pentru asta trebue să'i fii recunoscĕtor numai ei (Victor ascultă uimit) fiindcă această bună dispoziţie n'ai să pretinzi că mi-ai făcut-o tu, turnăndu'mi supa in pălărie, liberal-naţionalule !

VICTOR.

Merci, domnule.

PERUZEANU.

Ea te iubeşte.

VICTOR (ameţit de bucurie)

Domnule !

PERUZEANU.

De şi nu ţi-o arată pe faţă pănă acuma. Aşa sînt femeile, găgăuţă ; dar mi-a spus mie, acuma aici.

VICTOR.

Do... domnule (şovae) Nu glumi cu nenorocirea unui biet june !

PERUZEANU.

Tu eşti zăpăcit până in starea asta de idioţie, pentru că o iubeşti, nu e aşa?

VICTOR (cu transport)

Mai mult decât Edgar pe Fridolina, domnule, zeu!

PERUZEANU.

Care Edgar?

VICTOR.

Nu ştii? N'ai citit? Dumneata pe semne nu citeşti «Romanţierul Ilustrat»; Eu sunt abonat... Iacă (scoate broşura) «Edgar şi Fridolina sau victimele Inimii»... Zeu! domnule, mai mult decât Edgar pe Fridolina.

PERUZEANU (aparte rizĕnd)

A! e rĕu de tot adversarul meu politic (tare) In scurt, tinere Edgar.

VICTOR.

Pe mine mĕ chiamă Victor, domnule...

PERUZEANU.

Lasă-mĕ să isprăvesc,... in scurt tinere Edgar, Fridolina dumitale.

VICTOR. (Inţelegĕnd figura retorică)

A!

PERUZEANU (Ingănându'l)

A!... ai inţeles?

VICTOR.

Da, domnule!

PERUZEANU.

Ei bravo! eşti băiat deştept!

VICTOR (modest)

Da, domnule!

PERUZEANU (rizĕnd)

Fridolina d-tale arde de dorinţa cununiei.

VICTOR.

Cununiei?

PERUZEANU.

Puţin vĕ mai lipseşte ca să fiţi fericiţi, in curĕnd veţi şi fi.

VICTOR (pierdut de fericire)

A! domnule, domnule! Mi-e frică să nu'mi pierz mintea de fericire.

PERUZEANU.

Dragul meu, tu n'ai ce pierde. Caută un moment in care să fii singur cu dĕnsa, explică-te şi hotărîţi-vĕ la un fel, pentru că isprăvind serviciele de spart, o să fii nevoit să'ţi spargi capul, idiotule. Haide, acuma, du-te.

VICTOR (transportat)

Mĕ duc, domnule (trece pe dinaintea uşii din stangă oftează vesel).

PERUZEANU (Uităndu-se la ceas)

A! să aduci trei dejunuri, sus, astăzi nu ne coborim in birt.

VICTOR.

Ştiu, domnule.

PERUZEANU.

De unde ştii fără să'ţi fi spus?

VICTOR (vesel)

Mi-a spus, domnule; ea mi-a spus, (sonerie in fund) Voilà, voilà, on y vole (iese) on y vole... în fund.

SCENA VIII.

PERUZEANU, IULIA, FIFINA.

PERUZEANU (dă din umeri privind pe Victor cum ese şi se 'ntoarce spre uşa din stănga, pe unde intră Iulia. Unul se repe la celălalt) Iulio !

IULIA (acelaş joc)

Alexandre !

FIFINA (care a intrat numai decăt după Iulia, trece de grabă intre ei la mijloc, inainte de a ajunge unul la altul ; cătră Peruzeanu făcĕndu'i o reverenţă gingaşe.) Bună dimineaţă, domnule.

PERUZEANU (contrariat, aparte)

Fifina ! Nu mĕ 'ndoiam ! (stăpănindu-se, tare) Bună dimineaţa, doamnă. (Iulia, contrariată, trece la stănga in fund, ia gazeta şi se aşază s'o citească, aruncănd din cănd in cănd căte-o privire caldă cătră Alexandru).

FIFINA.

Eşti tot superat pe mine ?

PERUZEANU.

Eu ? Nu.

FIFINA.

Nu te mai revolţi, prin urmare, in contra autorităţii mele pănă la expirarea termenului convenit ?

PERUZEANU.

Din contra, doamnă, aş dori, te-aş rugà să fii bună a'mi acorda o prelungire de termen.

FIFINA.

Daca e sincer aceea ce'mi spui iţi datorez o explicaţie.

PERUZEANU.

Doamnă, despre sinceritate vĕ asigur ; de explicaţie nu'i nevoe.

FIFINA

Ba da, daca nu pentru d-ta, pentru mine. Vino de șezi lăngă mine (ia un scaun și 'l trage mai in față la stănga. Peruzeanu ia alt scaun și se așează lăngă dĕnsa) Teoriile mele...

PERUZEANU (aparte)

Iar teoriile (tare) Mĕ iartă, doamnă; peste căteva minute o să dejunăm ; imi dai voe să te servesc cu o doză de chinină (scoate prafurile)

FIFINA.

A ! n'ai uitat ; iți mulțumesc : dă'mi.

PERUZEANU (emoționat, merge la dulap ia un pahar cu apă, face pilula cu hărtie de țigară, aparte) Omul acela mi-a zis : Ia seama ! (Fifina in timpul acesta ia o gazetă și ea) numai unul adoarme peste un ceas și se deșteaptă singură... Tocmai ce'mi trebue (prezentă pilula și paharul de apă Fifinii. Ea ia pilula și paharul. El se uită la ceas și la Fifina care inghite pilula și are un fior.) Și acuma (emoționat) ascult explicația doamnă... Ziceai că...

FIFINA.

Că teoriile mele iți par d-tale bizare și purtarea mea stranie.

PERUZEANU.

Nu tocmai, decănd am inceput să le ințeleg...

FIFINA.

Nu le-ai ințeles și nu le poți ințelege pentru că ești bărbat... Iulia.

IULIA.

Auz, mamă.

FIFINA.

Du-te in odaea ta, copila mea. Am să spun ceva barbatului teu și tu nu trebue să auzi.

IULIA (se scoală in silă plihtisită şi pleacă spre stănga).

Mĕ duc, mamă.

FIFINA (către Peruzeanu)

Un ănger, nu'i aşa?

PERUZEANU (aparte)

Ce folos!

FIFINA.

Zic că nu 'nţelegi teoriile mele pentru că eşti bărbat; fondul sufletesc al bărbaţilor, fie căt de aleşi, este, permite'mi cuvĕntul pentru că facem teorie—este brutalitatea; la femei fondul acesta este sensibilitatea. Tendenţa suflării unui bărbat porneşte de sus in jos şi nu 'şi completează evoluţia decăt atingĕnd un obiect real; din contra, sufletul femeii (Peruzeanu impacientat işi măngăe buzunarul jiletcii) din ori ce imprejurare a vieţii reale s'avĕntă in sus, tot in sus, pănă ajunge la acea treaptă de subtilizare a gĕndului şi a simţirii dincolo de care este non-existenţa... Nu'i aşa?

PERUZEANU.

Ba aşa. Teoriile acestea pe cari le-am citit şi in ultimul roman publicat de d-ta in «Cimpoiul» sunt aşa de clare, dar aşa de clare...

FIFINA.

De aceea nimic nu e mai ingrozitor pentru o femee decăt brutalitatea bărbatului.

PERUZEANU.

Aşa e...

FIFINA.

Cănd din regiunile ideale in care se ridică sufletul femei, il siliţi să se coboare de grabă, il smuciţi

şi 'l isbiţi de jos... atunci acel suflet de femee il rupeţi, il nimiciţi, ĕl pierdeţi pentru totdeuna. Trebue prin urmare, spre a fi fericirea posibilă pentru amăndoĕ părţile, trebue ca bărbatul să se suie pănă la sufletul femeii, să 'l imbrăţişeze binişor şi să'l atragă in jos cu precauţie prin mijlocul stărilor de transiţie. Pentru aceasta insă s'ar cere o ştiinţă pe care nici d-ta nici Iulia n'o puteţi ăncă avea, un fel de, daca pot intrebuinţa acest cuvĕnt trivial, un fel de economie a sensibilităţii. De aceea eu, care cunosc ştiinţa aceasta şi care ţin a vĕ face fericiţi, mĕ pun la mijloc pentru a te ajuta pe d-ta să o duci fără pripă şi fără şovăire prin stările de transiţie de care am vorbit şi a o cruţa astfel pe dĕnsa de trista experienţă ce eu am făcut.

PERUZEANU.

Mulţumesc prea mult.

FIFINA.

Eu am fost o femee...

PERUZEANU.

Mĕ iartă, doamnă, imi pare că la vĕrsta de 27 ani, o femee n'are ăncă dreptul să zică am fost.

FIFINA.

Am fost o femee care a avut nenorocirea să facă această experienţă. Remasă de copilă fără mumă, crescută fără nicio afecţie, m'am inamorat la vĕrsta de 18 ani de un tĕnĕr pe care'l intălnisem adesea in societate. Ne-am iubit fără să ne-o spunem doi ani ...cănd colonelul mĕ ceru de soţie. Tată-meu imi dete un termen ca să respunz lăsăndu'mi toată libertatea hotăririi. Eram hotărită fireşte să refuz, pentru că iubeam pe... trec sub tăcere numele proprii. A doa zi mĕ aflam cu acela pe care 'l iubeam la un bal. Toată seara am fost impreună : m'a rugat să nu dan-

ţez, m'am supus; am stat de vorbă intr'un salon mic, la o parte de mulţime. După miezul nopţii lumea strecurăndu-se incetul şi tatăl meu fiind la cărţi, mĕ pomenii rĕmasă singură cu tĕnĕrul meu. Mĕ cuprinse deodată frica. El, ca şi cum ar fi păndit de mult momentul, se apropiă repede de mine şi cu lacrîmile 'n ochi, cu ochii rătăciţi, cu obrajii ingălbeniţi, mĕ apucă tremurănd in braţe, strigă inecat: Te iubesc. Voii să mĕ smucesc din braţele lui; el mĕ strinse mai tare; voii să ţip, insă el imi inecă glasul stringĕnd-mĕ in braţe şi sărutăndu-mĕ cu d'asila. Atacul unei fiare mi-ar fi făcut mai puţină groază. Am leşinat.

PERUZEANU.

Şi apoi?

FIFINA.

Apoi? Nu am mai avut un moment de pierdut. In seara acea chiar, am rugat pe tatăl meu să comunice colonelului că consimţ. Colonelul a doa zi ne-a făcut vizita formală şi, peste zece zile, am făcut cununia.

PERUZEANU.

Cu colonelul?

FIFINA.

Da, cu colonelul. L-ai cunoscut; era puţin mai bătrăn decăt tată-meu, era un om mărginit şi bolnăvicios... Cum am trăit de atunci o jumĕtate de an pănă la moartea colonelului şi ăncă cinci ani după aceea, să nu mĕ intrebi...

PERUZEANU

Dar el... el ce s'a făcut?

FIFINA.

Din noaptea aceea grozavă nu l-am mai vĕzut.

Am auzit in treacĕt că făcĕnd o călătorie in jurul lumii s'ar fi insurat in America sau in Africa, nu știu bine.

PERUZEANU.

Şi n'ai dori să'l mai vezi... cu toată brutalitatea lui vinovată?

FIFINA (mișcată)

Să'l vĕz? Pentru ce să doresc?

PERUZEANU.

Daca tot te-ar iubi? căci te-a iubit, ai spus că te-a iubit.

FIFINA.

Daca eu nu l-aș mai putea iubi, ce folos! (se ridică de pe scaun mișcată).

VICTOR (intră prin fund purtănd o tavă cu tacămurile pentru dejun)

Voilà! voilà! on y vole! (trece cu tava, privind lung și triumfător pe Fifina, și iese in stăngă.

PERUZEANU (care s'a ridicat și el)

Doamnă... (oiere Fifinii brațul. Victor intră din stănga a lăsat tava). (Fifina ia brațul lui Peruzeanu și ies in stănga)

SCENA IX.

VICTOR (privind gingaș pe Fifina care iese la brațul lui Peruzeanu)

Ce mi-a zis pasajerul?... «Caută un moment in care să fii singur cu dĕnsa, explică-te și hotăriți-vĕ la un fel, pentru că isprăvind serviciile de spart, o să fii nevoit să'ți spargi capul!...» Nu! (hotărit) Nu! nu voiu să'mi sparg capul (iși drege colții de pe frunte) daca și ea mĕ iubește... Voiu mai bine să mĕ explic... Dar cum să 'ncep? Ce să'i zic?... (aducĕndu'și aminte și

lovindu-se pe frunte) A! (caută in buzunar şi scoate broşura. După ce a găsit anume o pagină, citeşte atent). «După căteva momente de tăcere, urmară căteva cuvinte simple, apoi Edgar, aruncăndu-se la genunchii nobilei sale amante, zise cu glasul tremurător: O! Fridolino! te iubesc, te ador, te idolatrez, sunt nebun! Tu mĕ iubeşti; eşti, trebue să fii a mea, te voiu disputa cerului şi infernului.» (sonerie mereu) Voilà! voilà! on y vole! (mergĕnd spre uşa din dreapta)... te voiu disputa cerului şi infernului!... (iese in dreapta).

SCENA X.

PERUZEANU (intră din stănga, e cam ameţit şi ţine in mănă ceasornicul deschis).

Ancă cinci minute, Iulio! (cu chef amestecat cu gravitate) Da! când fatalitatea ne impinge, trebue să ne supunem!... Ancă cinci minute şi filtrul işi va avea efectul... Am observat bine simptomele: Fifina era dusă pe gănduri, ochii 'i erau obosiţi, tĕmplele i se băteau... (schimbănd tonul) Biata Fifina! cu temperamentul ei delicat, cu idealismul ei bolnăvicios şi cu aventura ei nenorocită, merită compătimire; dar asta e un cuvĕnt ca să mĕ impiedece pe mine?... Cănd îmi făcea mai adineaori confidenţa ei, mărturisesc că eram mişcat... A! dar asta nu m'a făcut să'i admit mofturile ei idealiste şi mai cu seamă intru căt ne privesc pe mine şi pe Iulia. Auzi d-ta! economia sensibilităţii... idealisare, subtilizare, non existenţă... Auzi fleacuri... (hotărit) Nu! nu'mi pare reu deloc de ce-am făcut! (privind la cias) Ancă trei minute şi... Cine vine?

SCENA XI.

PERUZEANU, FURTUNESCU, in haine negre şi ras, intră din dreapta, Victor după dênsul il periează.

FURTUNESCU.

Sterge bine, gogomane! (merge să se uite 'n oglindă fără să observe pe Peruzeanu).

VICTOR (strimbăndu-i-se pe la spate)

Bine, domnule.

FURTUNESCU (fără să se intoarcă)

Daca vine cineva să intrebe de d. Ulise Furtunescu, spune că mê găseşte acasă in toate dimineţele pănă la amiaz.

VICTOR.

Bine, domnule.

PERUZEANU (isbit de glasul şi apoi de numele Furtunescu)

Furtunescu? Ulise Furtunescu? (Furtunescu vrea să iasă) Mê iartă, domnule, vê numiţi Ulise Furtunescu? (Amăndoi se găsesc faţă in faţă când Furtunescu se intoarce. Amăndoi se fixează un moment reciproc).

FURTUNESCU } deodată — Peruzene!

PARUZEANU } deodată — Furtunescule! (se iau in braţe; joc de scenă).

PERUZEANU.

Eşti stafie, vedenie, sau eşti in adevêr Ulise Furtunescu? De căţi ani trăieşti sub pămênt!

FURTUNESCU.

Cam de mult.

PERUZEANU.

Când ai sosit?

FURTUNESCU.

Azi dimineață.

PERUZEANU.

De unde?

FURTUNESCU.

De-adreptul dela Ismail.

PERUZEANU.

Cum? de unde? mai zi odată.

FURTUNESCU.

Lasă-mĕ să resuflu şi'ţi povestesc in căteva vorbe nenărocita mea Odisee.

PERUZEANU.

Ascult, (șade pe scaun. Furtunescu asemenea).

FURTUNESCU.

Lipsesc de șase ani din țară. In acest timp am fost voluntar in armata Marei-Britanii, in Afganistan, in Zululand, in Transvaal şi in Egipt.

PERUZEANU.

Și acuma?

FURTUNESCU.

Acuma sunt in retragere, și mĕ intorc in țară după 6 ani de exiliu?

PERUZEANU.

Cum de exiliu?

FURTUNESCU.

Și mĕ intorc mai nefericit ca la plecare...

PERUZEANU.

Și cauza exilului? vre-o cestiune de onoare?

FURTUNESCU.

Nu! O nenorocire de amor.

PERUZEANU.

Cum?

FURTUNESCU.

La-să-mě, nu'mi mai aduce aminte.

PERUZEANU.

Te rog, Furtunescule...

FURTUNESCU.

Iubeam o fata, care mě iubea şi ea, dar care s'a măritat de bunăvoe cu altul... cu un om mai bătrăn ca tatăl ei, numai ca să 'mi sdrobească mie inima. (montăndu-se) In momentul cănd s'a măritat trebuia s'o ucid sau să mě sinucid, dar ori că n'am avut destul curaj, ori că am avut prea multă măndrie, n'am făcut niciuna, nici alta.

PERUZEANU.

Nu inţeleg...

FURTUNESCU.

Toate imprejurările: selbaticii, fiarele, şerpii, crocodilii, insectele Asiei şi Africii nu m'au putut repune şi iată-mě inapoi cu un singur gănd, cu un singur dor: s'o mai věz odată...

PERUZEANU

Nu ştiu, imi spui tu prea pe scurt ori nu pricep eu bine, dar iţi mărturisesc că nu inţeleg nimic. Zici că te iubea şi apoi zici că in necazul teu s'a măritat cu un bătrăn care'i putea fi tata şi pe care nu'l iubea de vreme ce te iubea pe tine...

FURTUNESCU

Da.

PERUZEANU

Pentru ce?

FURTUNESCU

Pentru o nebunie femeească, copilărească, din exces de idealism; pentru că după doi ani de amor, adănc și tăcut, intr'o seară, rĕmănĕnd singur cu ea,—eram și cam ameţit de şampanie... poate cam... prea,—nu m'am mai putut stăpăni, i-am spus că o iubesc și am indrăsnit s'o sărut...

PERUZEANU (care a sorbit uimit fiecare vorbă)

Furtunescule, cine este femeea aceea?

FURTUNESCU

Nu pot spune... E astăzi măritată...

PERUZEANU

Daca nu mi-o spui tu, atunci să ţi-o spun eu... O chiamă.

FURTUNESCU

O chiamă...

PERUZEANU

Fifina...

FURTUNESCU (repede intrerupăndu'l)

De unde știi?

PERUZEANU

De unde știu? Furtunescule! Fericite Furtunescule!

FURTUNESCU

Fericit, eu?

PERUZEANU

Da! pentru că colonelul Sinţescu a murit acum 5 ani, o jumĕtate de an după plecarea ta. (mișcarea lui

Furtunescu) pentru că vĕduva lui, care trăeşte sănătoasă şi frumoasă şi tot idealistă, excentrică, este soacra mea (acelaşi joc necontenit crescendo) căci eu am luat de nevastă pe Iulia fata colonelului... pentru că adineaori chiar am vorbit cu Fifina despre tine... pentru că n'ai nevoe să'i mai cauţi urma departe, de vreme ce i-ai şi găsit-o: Fifina ta şi nevasta mea se află aici la trei paşi, in odaia de colo... Aide la ele (Furtunescu ameţit voeşte să plece, dar se inmoaie de genunchi şi işi perde cunoştinţa. In timpul acesta Victor intră prin fund cu un vraf de farfurii pe cari le aşază pe dulap.)

PERUZEANU (susţinĕnd pe Furtunescu)

Aha! invingĕtor al ilustrului Arabi-paşa (lui Victor) Pune măna, găgăuţă! (Peruzeanu şi Victor conduc in dreapta pe Furtunescu)

SCENA XII.

FIFINA, singură, intră din stănga dusă pe gănduri.

Pentru ce m'a intrebat Alexandru: şi n'ai dori să'l mai vezi? Şi daca el tot te-ar mai iubi? Intrebările lui imi ard sufletul. (pauză) S'ar putea să'l mai vĕz?... Mai trăeşte?... Unde este?... Şi m'ar mai putea el iubi după atăta vreme?... m'ar mai putea iubi după reul ce i-am făcut, după lovitura crudă—căci a fost crudă; prea crudă—pe care i-am dat-o?... A! nu... (pauză; e mişcată) A! ce reu am făcut că am deşteptat in fundul inimii amintirile acestea cari trebuiau lăsate să doarmă pentru totdeauna... Ce reu am făcut că mi-am intors iar găndul cătră o fericire care este pierdută pentru totdeauna, pierdută fără nicio speranţă de reintoarcere... (pauză; este foarte mişcată; cade pe un scaun şi işi sterge repede ochii) A! ce nenorocită sunt...

SCENA XIII.

FIFINA, VICTOR.

VICTOR (intră din dreapta și dă cu ochi de Fifina, care intoarsă cu spatele nu'l vede)

Ea! (scoate de-grab broșura, și citește la pagina insemnată) «După câteva momente... tăcere... cuvinte simple apoi.» (merge la oglindă in acelaș timp iși drege frizura, cravata și vesta, apoi, ca inspirat, apropiăndu-se de dênsa și căutănd a'și pastra deocamdată cumpĕtul) Ce faci, Fridolino?

FIFINA (care a stat adăncită in gânduri, intorcĕnd capul)

Ce?

VICTOR (tot stăpănindu-se; joc de scenă de galanterie cu șervetul)

Eu... sunt bine... mersi! (Victor joc de scenă)

FIFINA (neințelegĕnd)

Ei, și? (aparte) Ce are? a nebunit? (tare și ridicăndu-se) Ai inebunit?

VICTOR (isbucnind)

Da, am inebunit! (aleargă să observe ușile, apoi vine să cadă in genunchi inaintea ei: cu putere) Fridolino! (Fifina se dă inapoi, jumĕtate speriată și jumĕtate supĕrată) Fridolino (cu emoție crescendo) Fridolino! A... O... (scoate repede broșura și citește iute și accentuat) Te iubesc, te ador, te indolatrez... sunt nebun! Tu mĕ iubești...

FIFINA.

Ce?

VICTOR (lăsănd cartea, dar ținĕndu-o cu degetul la pagină)

Ginerele teu mi-a spus-o, mi-a făgăduit să ne cunune.

FIFINA (indignată)

Ce! o farsă?

VICTOR (redeschizênd cartea și tot in genunchi repede)

Tu mĕ iubești, ești, trebue să fii a mea «te voi disputa cerului și infernului...

FIFINA (severă și inaintănd spre el amenințătoare)

Nebunule, spune cine te-a indemnat să faci asta?

VICTOR (dăndu-se inapoi in genunchi)

Amorul, Fridolino!

SCENA XIV.

FIFINA, VICTOR, LIZA, apoi FURTUNESCU, PERUZEANU și IULIA.

LIZA (intră prin fund, vede pe Victor la genunchii Fifinii, dă un țipĕt, se tărĕște d'abia pănă la un scaun și cade leșinată.)

Victor! A nebunit!

FURTUNESCU (intră urmat de Peruzeanu din dreapta, vede pe Fifina și se repede spre ea)

Fifino! (In calea lui intălnind pe Victor, care s'a sculat din genunchi il imbrăncește in fund ; Victor imbrăncit cade pe un scaun lăngă Liza)

FIFINA (vede pe Furtunescu, stă incremenită un moment, vrea să zică ceva și cade leșinată)

El... e... (Furtunescu o prinde in brațe)

PERUZEANU (care a intrat după Furtunescu)

Efectul narcoticului combinat cu emoția (triumfător) Argus a adormit!... In sfărșit (Se 'ntoarce repede spre ușa din stănga, in care apare Iulia)

IULIA (apărănd in ușa din stăngă)

Ce este?

PERUZEANU

Iulio !

IULIA

Alexandre ! (Peruzeanu se repede la Iulia, o ia in braţe şi iese cu dênsa in stânga)

(Toată acţiunea şi cuvintele din această scenă merg repede şi aproape simultaneu.

LIZA (deşteptându-se, către Victor)

Ce-ai făcut, prăpăditule ?

VICTOR (aiurit)

Ce-am făcut ?

FIFINA (căruia Furtunescu i-a sărutat mereu mânile ca s'o deştepte venindu'şi in simţire)

Iulio !

FURTUNESCU (dulce şi incet)

Nu'i aci, doamnă.

FIFINA (recunoaşte pe Furtunescu, il priveşte lung cu dragoste ; amândoi d'odată se iau in braţe şi incep să plângă. Joc de scenă. După o pauză, ea tresare ca aducêndu'şi aminte de ceva, şi se ridică deodată.

Unde'i Iulia ?... Alexandru ?

(Furtunescu arată cu degetul la stânga. Fifina se repede să iasă pe uşa din stânga, când apare pe pragul acesteia Peruzeanu. Fifina işi pune mâinile la ochi.

SCENA XV.

ACEIAŞI, PERUZEANU, apoi IULIA.

PERUZEANU (cu chef)

Ei ! a trecut emoţia?... Jos teorile excentrice! doamnă... (cu intenţie) Furtunescu.

FIFINA (după o pauză, cu chef şi ciudă)

Cu toate astea ele remân adevěrate...

FURTUNESCU (sărutându'i mâna şi cu mustrare amoroasă)

Dar nu mai puţin şi primejdioase.

FIFINA (cu blândeţe)

Crez şi eu... (priveşte induioşată pe Furtunescu; joc de scenă)

IULIA (care a intrat prin stânga veselă şi a coborit lângă Peruzeanu)

Alexandre, cine este domnul? (arată pe Furtunescu)

PERUZEANU

A! bine zici, tu nu'l cunoşti. Draga mea, dă'mi voe să'ţi recomand pe un bun prietin al meu din copilărie şi in curĕnd socrul meu (mişcare a Iuliei; Fifina şi Furtunescu surid aprobativ) d. Ulis Furtunescu, proprietar român şi căpitan englez, alegĕtor in colegiul I de Bacău şi invingĕtorul lui Cetiwayo şi al lui Arabi paşa. (Salutări; joc de scenă. Iulia trece lângă Fifina şi Furtunescu)

IULIA

Domnule...

FURTUNESCU

Doamnă...

PERUZEANU (A! apropos... către Fifina)

Te doare capul? Eşti aşa... obosită?

FINFINA (curioasă)

Nu, dar pentru ce?

PERUZEANU

Pentru... pentru nimic... voiam numai aşa să ştiu.

FIFINA

Nu... (se 'ntoarce la Furtunescu şi la Iulia şi urmează jocul de scenă)

PERUZEANU (coboară in faţă, se caută in buzunarul jiletcii; scoate un praf, pune degetul, gustă şi se strimbă)

A! mizerabil spițer... mi-a dat sulfat de chinină... in loc de narcotic (revenind) A! nu-i nimic... nici nu'mi mai trebue. Socru-meu... Furtunescu să trăiască!...

LIZA (care a coborit sfioasă lângă Peruzeanu)

Pe mine nu mĕ uiți, domnule... (Peruzeanu scoate portofoliul, și'i dă câteva hârtii Lizii) Să trăiești domnule! Să trăiască coconița Iulia și... (se oprește)

PERUZEANU

Dă'i nainte...

LIZA

Și coconița Fifina (se duce 'n fund lângă Victor, care stă abătut lângă dulap)

PERUZEANU

Și mai ales socru-meu Furtunescu (aparte) care m'a scăpat de infamul de spițer. (tare) Și acuma, doamnelor, repede pregătiți-vĕ: peste un ceas plecăm.

IULIA (veselă)

La Paris...

FIFINA

In Italia...

PERUZEANU

Nu. La Furtunești, la socru-meu, in ținutul Vasluiului, (arată pe Furtunescu) care crez că este sătul de călătorie și expediții. Trebue să petrecem ca toți oamenii cu minte luna noastră de miere in liniște. (Fifina il mustră cu un zimbet și clătinând din cap)

FURTUNESCU

Se adoptă?

IULIA ȘI FIFINA

Adoptat.

PERUZEANU (către Victor care stă aiurit in fund)

Garçon, degrab socoteala noastră și a domnului. (Victor stă pe loc privind pe Peruzeanu)

LIZA } deodată N'auzi! (il inghioldeşte)
PERUZEANU } deodată Garçon... n'auzi?

VICTOR (impins de Liza pleacă spre fund machinal)

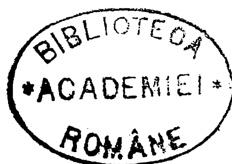
Voilà, voilà, on y vole! (Joc de scenă intre Fifina cu Furtunescu, şi Iulia cu Peruzeanu)

(Perdeaoa cade)

TABLA DE MATÉRIE

IAȘI
STABILIMENTUL GRAFIC «MIRON COSTIN»